

Rukasi

Rukasi remikusiwarerà Jesu rewarà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwa Rukasi tokusiwa maekwerà. Ajamã'ē Rukasi nomã'ēi Jesu rē. Noatai teve upi. Ajaire tē ikoty rewarà rōmō ekoi ky'y. Aja paire tē oo oo taa taa rupi Janejare'e remimonokwerà kō rupi iko ipi. Pauru kō rupi oo ipi (J.K.R. 16—28). Poropōanōgarà tē ajamã'ē Rukasi. A'e ojimorypa Teopiru pè ywesō ojimo'e ikuwa Jesu rekoawerà rē, tokuwa katu. Rukasi ywesō Jesu sakyawerà okusiwa ikuwa. Ijy rewarà, ãmō, tãmōi kō rewarà teve okusiwa. Jesu pè wyive ajaate tãmō Aparão pe'ĩ okusiwa eraa ejaa. Kee jaa omome'u wemikusiwarerà rupi. Manyvo Jesu ekoi Janejare'e kasia rupi, yvy rupi ekoi remē maekwerà. Āmō, ijayvukwerà poromo'e ee maekwerà. A'evō ekoi maekwerà kō okusiwa. Kee jaa rē jajimo'e Rukasi remikusiwarerà jamogeta remē. Janejare'e kasia rupi tē yvy pè Jesu uu. Yvy pè ekoi remē, janevo ekoi mirà rōmō tē. Janerauvay teve iko ipi. Opota teve janerereko katuara rōmō jaiko. Omãñō janeaiwererà repykarà mō. Aepo jaa rē Rukasi remikusiwarerà rupi jajimo'e ikuwa ipi.

Rukasi okusiwa jōvijã Teopiru pè remēwarà

1 ¹⁻²Jōvijã Teopiru pè akusiwa ajupa. Mōa'ārōwã uve mirà kō ojimopirai tesō Jesu rē omã'ē remē mãe kō. Āmō, ojapyaka ijayvu rē kupa remē. Opota ywete okuwa kupa, manyvo nyvo jē Jesu poroereko poromotekokuwa mã'ē. Ajawyi ijy py kyty wyive omovyvy toenu kō. Āmē ãmō kō pè Jesu rekoa ojenu remē, kee e'i kupa: “Kareta rupi akusiwatà ajawyi imomewa”, e'i kupa. ³⁻⁴Ajawyi, “Ije ve akusiwatà”, a'e eupe. “Āmē wenu maekwerà kō pè, ãmō, omã'ē ee maekwerà kō pè, ajimo'e katuokatà ijupe kō takuwa ijayvu”, a'e. “Ijy py kyty wyi amovyvyokatà enu, aekwery vo tamojeapy ikusiwa”, a'e eupe.

Neupe tè akusiwa imomewa, jövijã Teopiru. Apota katu aepeo jaa kô amome'u neupe, “aje” tere erovija âmẽ ky'y. Ajawyi aekwerà kô akusiwa ajupa.

Yvapewarà omojenu amãtejẽ Juwão sakya rã remẽwarà

⁵Ajare kee a'e ikusiwatã. Âmẽ 'arã pè Juteja yvy pewarà kô rövijã mō pè Eroti eu. Âmẽ jakatu Janejare'e pè oporegeta mã'ẽ mō oiko teve, Sakarija eu ijupe mã'ẽ. Tãmō Apijasi jeapyrerã tè a'e. Erekwarã pè Isapeu eu. A'e tãmō Arão amyry jeapyrerã tè. ⁶Awĩ kô, werekwarã reve ivo katu ekoi Janejare'e rovake kupa ipi. Tãmō Moisesi remikusiwarerã rupi katu ekoi kupa ipi. ⁷Ajamã'ẽ nijãkarãive kupa. Awyjepa nimemy'ai mã'ẽ tè Isapeu mijã. Âmō, mörijõ revejẽ ika'akuwapa kupa ky'y.

⁸⁻⁹Âmẽ a'e remẽ, awĩvo teãmã Janejare'e pè oporegeta mãe kô, werã kô okusiwa imoje'a je'a ojipyteporoa mō kupa ipi. A'evoa rupi okuwa ava pō oiketã Janejare'e moe'ea retã wryy pè oposiko mã'ẽ kupa ipi. Ajawyi âmõ 'ary pè Sakarija opyteporopa kupa. Oo âmẽ oike Janejare'e moe'ea retã wryy pè, Jerusarẽ taa pè. Âmẽ awĩvo teãmã teve eko kô, ipije mã'ẽ omoeny tipije Sakarija Janejare'e pè imoe'ea mō.^a Âmõ, Janejare'e pè oporegetatã. ¹⁰Âmẽ jakatu ve jane kô ojatykapa Janejare'e moe'ea retã ypy pè upa. Oporegeta Janejare'e pè kupa upa.

¹¹Âmẽ jakatu Janejare'e remigwai yvapewarã mō ojimoikatu Sakarija pè, Janejare'e moe'ea retã wryy pè. Jaapy imopije katu mã'ẽ rena uvuri opõã upa, i'ekatu kytyre. ¹²A'e rë omã'ẽ remẽ, ojimonyi tesõ Sakarija omãjã. Ojimopirai omãjã ee. ¹³Âmẽ e'i yvapewarã Sakarija pè:

– Nekyje sō ewyi, e'i. Wenupa Janejare'e neporegetakwerã, e'i. Age'e nererekwarã ipuru'atã ky'y. Âmẽ, Juwão eretã nera'yry rerã pè, e'i ijupe.

¹⁴E'i jẽ yvapewarã:

– Neroryvaytã ee. Âmõ kô oryvay tevetã ee, e'i. ¹⁵“Teko e'eay rômõtã tè awĩ”, e'i Janejare'e nera'yry rã pè. Ajawyi poromoga'u mã'ẽ no'u'ai, e'i. Uvary raiwerã teve no'u'ai. Janejare'e 'Ag eevejẽ ekoitã. Ijy mari pupe ekoi remeve omomãrãkuwaokatã. Ajaate eevejẽ ekoitã, e'i. ¹⁶Âmẽ tè nera'yry werovapatã Isaeu kô Janejare'e kyty, Janerövijã ywete ayvu rupi toiko kupa ky'y. Ajawyi mōa'arõwã mirã kô “aje” e'itã Janejare'e ayvu pè erovija âmẽ ky'y. ¹⁷Âmẽ nera'yry ypy uutã Janejare'e ayvu mojenuarã rômõ. A'e penövijã ywete renone rupi poromotekokuwatã iko. Awitõ karamoe remẽ Janejare'e wayvu mojenuarã Eriasi omokasiay o'Ag pupe, awĩvo ve nera'yry werekotã. Ajawyi nera'yry omotekokuwa kõtã tipiryvypy katu ojee iko kupa mijẽ, tövijãgwerã, ijãkarãgwerã kô revejẽ. Awĩvo ve ayvu noenui mãe kô omotekokuwatã ky'y. Eko aiwerã oityppyipaokatã Janejare'e rë âmẽ ky'y. Âmõ, âmõ kô ojimokatupatã

^a 1.8-9 Jaapy imopije katu mã'ẽ rena 'aryvo wapy kupa ipi.

amãtejẽ Penõvijã ywete vãea renone upa, nera'yry omojenu ijupe kõ remẽ tomoa'u kupa, e'i yvapewarã Sakarija pè.^b

¹⁸ ãmẽ e'i Sakarija:

– Mano a'e ipõ “aje” javo? e'i. Emã'ẽ. Tãivĩ tẽ ije. Ererekwarã isa'imãma teve, e'i Sakarija ijupe.

¹⁹ ãmẽ yvapewarã wayvuapi:

– Kapirijeu ije. Janejare'e pyri tẽ aiko ipi mã'ẽ. Ijayvu rupi tẽ ajo aporegeta neupe. Ijayvu e'eay mojenu tẽ ajo. Manyvo põ nererovijai rejupa? ²⁰ Aje nererekwarã imemytã ky'y, Janejare'e, “Age'e 'arã pẽ imemytã”, e'i remẽ. Ajamã'ẽ “aje” nereĩ sõ eayvu renu, “Nererekwarã imemytã”, a'e neupe remẽ. Ajawyi age'e nanepui mã'ẽ rômõtã tẽ neiko ky'y. Nereporegeta rãĩ'ãi neiko. A'evo tẽ rãĩ noromomoregetaoka'ãi. Ajaire tẽ, nererekwarã imemypa eayvu rupi katu paire tẽ, neporegeta tarã mijẽ, e'i Janejare'e remígwai yvapewarã ijupe.

Aja paire ojivy oo.

²¹ ãmẽ jakatu jane kõ ojimopirai tesõ tetã ppy pẽ upa, Sakarija rãrõ.

– Manyvore põ omowasuay oẽ uu? e'i ojiupe kupa.

²² Ajaire Sakarija oẽ ikatu pẽ ipyri kõ ky'y. Oporegeta tarepe wetãrã kõ pẽ. Nipui ajamã'ẽ. Nuvei ijayvu. Ajawyi opoja pojai kõrijõ tẽ iko. A'e rupi okuwa kupa, mārãnã jikuwa e'ã rẽ omã'ẽ ji'i Janejare'e moe'ea retã wryy pẽ.

²³ Ajaire Sakarija awyjepa oposiko Janejare'e moe'ea retã pẽ remẽ, ojivy oo wetã gyty ky'y, ãmõ taa pẽ. ²⁴ Aja paire sa'u Isapeu ipuru'a ky'y. ãmẽ 'arã mẽ nojisyryi wetã wryy pe wyi. 5 jay rômõ a'e pẽ tui. ²⁵ ãmẽ kee e'i Isapeu oupe:

– Janejare'e age'e epãtavõ ky'y, e'i oory rômõ. Ome'ẽ ememyry mõ eupe ky'y. Ajawyi ava nererõarõ'ãi ememyry reko e'ã rẽ ky'y, e'i.

Yvapewarã omojenu amãtejẽ Janejare'e Remimuurerã sakya rã remẽwarã

²⁶ ãmẽ Isapeu 6 jaypa ipuru'a 'arã remẽ, ãmẽ Janejare'e omuu wemígwai Kapirijeu kõjãmuku mõ gyty, Nasare taa kyty. Karireja vvy pẽ a'e taa tui. ²⁷ Janejare'e ayvu weru imomewa kõjãmuku pẽ. Nikwaima'eive mã'ẽ a'e. Uvepa ajamã'ẽ imẽnã rã. Juse eu ijupe. Jõvijã wasu Tavi amyry jeapyrerã tẽ a'e. A'e wãivĩ pẽ Maria eu.^c ²⁸ ãmẽ uu yvapewarã javo Maria pẽ. ãmẽ e'i ijupe:

– Age'e tẽ, Maria. Tanepiryvypy katu neiko. Janejare'e nereve ekoi. Nerereko katuarã rômõ ekoi. Ikatuay nererekotã, e'i Maria pẽ.

²⁹ ãmẽ a'e rẽ omã'ẽ remẽ Maria ojeapy'a ijayvu renu. “Manyvore põ aepo e'i ije?” e'i Maria oupe.

^b 1.17 Marak. 4.5-6 ^c 1.27 Mat. 1.18

³⁰ ãmẽ e'i jẽ yvapewarà:

– Nekyje ne, Maria, e'i. Janejare'e oryvay nere. “Epy'a rupi katuwarà tẽ awĩ”, e'i neupewarà mō, e'i. ³¹ Age'e nepuru'atà ijayvu rupi. Ajaire nememytã kwaima'e rōmō. Jesu eretã nememyry rerã pẽ, e'i.^d

³²⁻³³ Mire'eay rōmõtã nememyry, e'i. Janejare'e jo'arã kytywarã Ra'yry eutã ijupe. Ajaire Janejare'e nememyry omoẽokatã Isaeu kō Rōvijã wasu rōmō toiko. Awitō karamoe remẽ omojōvijãoka penãmōi Tavi, awĩvotã wereko. A'e mãerã tẽ Juteu kō Rōvijã wasu rōmō ekoitã.^e Ajaate a'e a'evotã tẽ ekoitã iko, e'i yvapewarã ijupe.

³⁴ ãmẽ Maria e'i ijupe:

– Manyvo a'etã pō epuru'a mō? Nekwaima'ei mãẽ tẽ ije, e'i Maria.

³⁵ E'i ãmẽ yvapewarã:

– Janejare'e 'Ag ayvu rupi tẽ a'evotã neiko. Ma'e, Janejare'e jo'arã kytywarã kasia ojinõtã nere. ãmẽ nepuru'atã ky'y. Ajawyi nememyry rã ivo katu mãẽ rōmõtã ekoi, e'i. Janejare'e Ra'yry wete rōmõtã tẽ a'e, e'i Maria pẽ. ³⁶ Age'e neretãrã Isapeu ipuru'a teve iko ika'akuwa ipe remẽ, e'i. “Nimemy'ãi mãẽ tẽ awĩ mijã”, e'i ãmō kō ijupe. Ajamãẽ age'e 6 jaypa ipuru'a iko ky'y, e'i. ³⁷ Nuvei Janejare'e pẽ waype mãẽ. Ajawyi nomowaypei Isapeu pẽ ipuru'a, e'i yvapewarã Maria pẽ.^f

³⁸ ãmẽ si:

– Hoõ, i'ete, e'i Maria ky'y. Janejare'e remĩgwai tẽ ije, e'i. Ajawyi aepo nemome'u ije maekwerã rupi katu ta'evotã terereko Erōvijã ywete awi, e'i Maria ijupe.

Ajaire Janejare'e remĩgwai yvapewarã ojivy oo.

Maria oo Isapeu resa remẽwarã

³⁹ ãmẽ ãmō 'ary pẽ Maria ojimokatu oo Isapeu resa. Ojikōtevẽ tesō oo Juteja yvy pijarã mō. Juteja yvy pẽ ovãe remẽ, yvytyry kō rẽ oẽ oo iko. A'e pẽ Isapeu rena, Sakarija rena. ⁴⁰ Oo Sakarija retã wryy pẽ oike. E'i Maria:

– Age'e tẽ, Isapeu, e'i.

ãmẽ Isapeu:

– Age'e tẽ pō, e'i ve.

⁴¹ ãmẽ Maria poregeta wenu Isapeu remẽ, ameve imemyry opõ'ã põ'ã imari pẽ. Ameve Janejare'e 'Ag kasia rupi oporegeta Isapeu. ⁴² Ajawyi wayvo oporegeta Isapeu. Kee e'i Maria pẽ:

– Aa! Janejare'e remireko katu tẽ ene, e'i. Ene ywesō owaray nerereko katu ãmō wãivĩgwerã kō wyi, e'i. Ikatuay wetetã nememyry rã, e'i.

^d 1.31 Jesu pẽ “poroereko katuarã” jaa tẽ. Mat. 1.21 ^e 1.32-33 Tãmō amryy Jako jeapyrerã kō pẽ Isaeu kō eu. A'e jeapyrerã kō pẽ Juteu kō eu. 2Sa. 7.12-13,16; Isa. 9.7
^f 1.37 Jinõ. 18.14

43 Ava pō ije, ajawyi tē pō nejo jē tesō eresa. Erōvijā ywete y rōmō ene neiko. Ene ywesō Janejare'e nemo'e'ayoka ewyi. Ajamā'ē neja'a jē ere. Nejo jē eresa, e'i. 44 Age'e jajimogeta remeve, ememyry ory tesō enu āmē. Opō'ā pō'ā tesō oory rōmō emari pupe, e'i. 45 "Aje ywete" ere Janerōvijā ywete remimome'ukwerà pè rewarà mō neroryvay neiko. Wayvu rupi katu Janejare'e aje ywete a'evotà nerereko, e'i Isapeu Maria pè imoe'e.

Maria omoe'ey tesō Janejare'e remēwarà

46 Āmē kee e'i Maria Janejare'e moe'e:

– Erōvijā ywete amoe'ey wete epy'a pupe ajupa, e'i.

47 Epy'aory katu, Janejare'e āwīvo erereko katu remē, e'i.

A'e erereko katu mā'ē rōmō ekoi ipi, e'i.

48 Emīgwai miti teipe ije. Oja'a jē ere ajamā'ē.

Owaray erereko, e'i.

Ajawyi āmē, "Temireko katu tē āwī", e'itā āmō kō eupewarà mō ipi.

Ajaate pirujē ijeapyrerà kō ve aepo e'i tary ve ije ipi, e'i.

49 Ikatuay wete Janejare'e erereko okasia rupi.

"Ivo katuay teāmā mā'ē tē āwī", eutā imoe'e ipi.

50 Okatuaya omojikuwaoka poroporijauesaa rupi omomojy māe kō pè ipi.

Ajaate ijeapyrerà kō ve āwīvo wereko ipi, e'i.

51 Āmō rupi tē āmē ojimoe'e teywete māe kō wereko ipi.

Apijarà kō Janejare'e omojipe'a owyi ipi, ipy'a ai tē iko māe kō tē rewarà mō.

Ajawyi okasia kōrijō tē omome'u apijarà kō pè ipi.

52 Jōvijā wasu kō ve tesō owyry kyty tē omoigooka ipi.

Mape remē poromomoi jo'arà kytywarà wyi wemimota rupi ipi.

Āmō, mape remē jowry kytywarà tē omoēoka jo'arà kytywarà rōmō toiko.

Wayvukasia rupi tē a'evo ekoi ipi, e'i.

53 Āmō, amyay oporara māe kō Janejare'e omouve tē emi'ō rā kō ijupe ipi.

Imoma'e ywete māe kō āmē agyvotē omojivy imono.

54 Oja'a jē Janejare'e wayvukwerà rē ipi, wemīgwai kō pè,

"oropātavōtā", e'i maekwerà rē ipi.

Kee e'i maekwerà rē oja'a jē:

"A'evo itōkō karamoe remē Isaeu kō areko ipātavō kō", e'i maekwerà.

A'e rupi katu wereko kō ajaire.

55 Karamoe remeve tāmō kō pè, "Poroporijauesatā ipi", e'ipa.

“Ivo jètà nejeapyrerà, ãwĩvo tary ve areko. Aporijauesa kō tary ve”, e’i ãmãtè tãmō Aparão amyry pè maekwerà, e’i Maria imoe’e.⁸

Awyjepa aepe omovyvy.

⁵⁶ ãmē Maria opyta jē Isapeu kō pyri. Werywete moapy jay werokwapa Isapeu pyri. Aja paire tē ojivy oo wena kyty ky’y.

Juwão isaky remēwarà

⁵⁷ Ajaire okwa Isapeu memy’a ‘arà ky’y. Imemy ajaire kwaima’e rōmō. ⁵⁸ A’evo remē ipyri ojimoena mǎe kō, ãmō, etārā kō wenu aepe jaa remē, “Janerōvijā ywete opātāvō tē Isapeu”, e’i ooryvay rōmō ee kupa.

⁵⁹ Ajaire ja’y kwani 7 ‘arà paire weraa toemosĩpire’ooka kupa. Toenō teve kupa. ãmē tuu rerà ve omoy ee kupa mijā. “Sakarija eutā ijupe”, e’i tite kupa upa.

⁶⁰ Ajamã’ē ijy e’i:

– ãnĩ, e’i. Juwão eutā tē erà pè, e’i.

⁶¹ ãmē e’i kupa:

– Ajamã’ē ene nuvei ‘ete neretārā rerà pè aepe eu mǎē, e’i kupa.

⁶² ãmē tuu pè oporanu esa kupa ky’y. Opoja pojai oporanu ijupe:

– Manyvo ja’etā pō aã neākarā rerà pè? e’i kupa.

⁶³ ãmē Sakarija okwai vyvrape miti jakusiwa ipi mǎē mō ijupe kō, [noporegetaive rewarā mō]. ãmē okusiwa erà. “Juwão eu erà pè”, e’i ikusiwa. ãmē pirujē aepe e’i Sakarija remē, wapy’a kō tē. ⁶⁴ Ameve Sakarija oporegeta mijē, aekwery vo. Omoe’e ywete Janejare’e iko ãmē ky’y. ⁶⁵ ãmē ipyri ojimoena mǎe kō ojimonyi ee omājā. ãmē Juteja vyv rupi omojenu jenu kupa. ãmō taa taa rupi ojenupa teve okwa. Ajaate vyvtyry pewarā kō pè ojenupa. ⁶⁶ Pirujē omã’ē ee mǎe kō ojipy’amogeta ee. Kee e’i kupa:

– Mano e’itā sipō ajaire ãwĩ ja’y kwani? Janejare’e kasia tē eeve ekoi, e’i ojiupe kupa.

Sakarija ojĩga Janejare’e moe’e remēwarà

⁶⁷ ãmē Sakarija, Juwão ruu, omoe’e ywete Janejare’e, Janejare’e ‘Āg kasia rupi. ãmō, wāparō amãtejē kāramōwarā imovy. ãmē kee e’i:

⁶⁸ – Simoe’e ywete Janejare’e, Isaeu kō Rōvijā ywete.

Age’e sōsi uu poropātāvō ky’y. Wemimuu rā omuutā janeupewarā mō ky’y.

A’e nivoi mǎe kō po pe wyi janerekyitā. Janererojivyrĩ tarā mijē oupe ky’y.

- 69 Omuroka janeupe ikasiay wete mǎ'ě.
 Poroereko katuy mǎ'ě tē a'e.
 Kōi tē a'e jōvijā Tavi amyry jeapyrerà tē a'e, e'i.
- 70 Ajare karamoe remeve itōkō kee e'ipa Janejare'e ayvu mojenuarà kō:
 “Utà pepyterà rupi penereko katuarà rōmō”, e'ipa.
- 71 Kee e'ipa amātejē: “Uvetà penereko katuarà mō.
 A'e janeāpā kō wyi janerekyipatā ky'y.
 Ikasiay wete mǎ'ě rōmōtā tē a'e ekoi.
 Ojikōō mǎe kō opo pē tē janererekotā mijā.
 A'e kō wyi janerekyitā ky'y”, e'i.
 “A'e kō wry kyty wyi poroekyitā ky'y”, e'ipa āmātē kupa
 maekwerà, e'i.
- 72 Karamoe remeve wayvukwerà omome'upa Janejare'e, janerāmōi kō
 pē maekwerà. Kee e'i ijupe kō:
 “Poroporiyauesatā penereko ipi. Poroereko katutā teve penereko”,
 e'i maekwerà.
 Naearai'āi aepo jaa wyi ipi. Nomotee'āi wayvukwerà ipi.
 Ajawyi a'evo janerereko age'e, e'i.
- 73-74 Karamoe remeve janerāmōi Aparāo pē omome'u wayvu, kee e'i
 amātejē maekwerà:
 “Kāramō nejeapyrerà kō aekyitā ijāpā kō po pe wyi”, e'i.
 “Āmē ootā eremīgwai kō rōmō kupa ky'y.
 Āmē si naiko'āi gyjea ky'y.
 Nojimopirai'āi iko kupa”, e'i Janejare'e ayvu.
- 75 “Āmē eupewarà mō kōrijō tē ekoitā āmē kupa ky'y”, e'i Janejare'e.
 “Ivo katua rupi ekoitā kupa ipi.
 Āmō, eayvu rupi katu ekoitā kupa teve.
 Eremimota rupi katu ekoitā kupa ky'y.
 A'evotā ekoi kupa, ajaate pejeapyrerà a'evotā ekoi”, e'ipa Janejare'e
 Aparāo pē maekwerà.
 Janeupewarà mō aepo e'ipa amātejē, e'i Sakarija Janejare'e moe'e.
- Āmē kee e'i jē wā'yry pewarà mō, Janejare'e Āg kasia rupi:
- 76 – Ene ja'y kwani, “Janejare'e jo'arà kytywarà ayvu mojenuarà rōmōtā
 neiko”, e'itā āmō kō neupewarà mō, e'i.
 Ajaire Janerōvijā ywete renone rupive neotā.
 Āmē ijupewarà kō nemotekokuwatā, ivāea rā tomoa'u kupa.
- 77 Ene nemome'utā Janejare'e poroereko katuy mǎ'ě.
 Apijarerà kō pē Janejare'e oitypypyipaokatā ijaiwererà kō iwyi kō
 ky'y, “awyjepa” e'i ijupe kō remē.
- 78-79 Janeporiyauesaarà tē Janejare'e.

Ikatuay wete poroereko mǎě teve.
 A'e oporegeta remě, ǎwitō kwaray iserenyny katu remě, ojisa katu
 pirujě.
 ǎwīvo ve Janejare'e oporegeta remě, poromotekokuwa pirujě ipi.
 ǎmě yva pe wyi oyape pirujě pātōnusu rupi ekoi mǎe kō tomojisa
 katu ky'y,
 totekokuwavy kupa ky'y.
 Okyje ai mǎnōa wyi mǎe kō teve ojisa katu tary ve.
 ǎwitō eny mǎě rupi katu nou ipi, ǎwīvo Janejare'e janerereko
 wayvu rupi katu ipi.
 Janejare'e janemotekokuwa remě tē,
 janepiryvypy katutǎ jaiko ipi, e'i Sakarija.^h

Awyjepa aepo jaa.

⁸⁰ ǎmě Juwǎo ojimovijapa ky'y. Ikasiay mǎě rōmō ekoi. Ivo katuay teve
 iko. Otekokuwavy teve iko. Ajaire tekoe'ama rupi tē ekoi tǎ rǎ'ī, ajaate
 ayvu omojenutǎ Isaeu kō pē iko ky'y.

[ǎmō, Juwǎo ija'yri remeve Jesu isaky teve.]

Jesu isaky remēwarǎ

(Mateusi 1.18-25)

2 ¹ ǎmě a'e remě uve jōvijǎ wasu mō, Sesa Aukutu eu ijupe. Romǎ
 pewarǎ jōvijǎ wasu rōmō ekoi. Iteetejē mirǎ atyry emīgwai kō rōmō
 ekoi.ⁱ ǎmě ǎmō 'ary pē a'e kee e'i:

– Amoirō irōokatǎ eremīgwai kō, takuwa mapejō pō uve pirujě, e'i.

Ajawyi wayvu mojenuarǎ kō omonooka pirujě taa taa kō rupi too
 too ijayvukwerǎ tomojenu erokwa. Oo imojenu jenu ǎmē kupa. Kee e'i
 imojenu kupa:

– Pekwa penāmōi kō rekoawerǎ kyty tapejeenō kareta rē, e'i kupa.

ǎwīvo jōvijǎ wasu poromoirō irōmatǎ tapejikuwa, e'i kupa.

² A'evo remě, jōvijǎ Sirenu tē Sirija vvy wǎnǎ kovenatu rōmō ekoi. ³ ǎmē
 pirujě jane kō oo oo ojeenō kareta rē kupa. Pirujě wāmōi rekoawerǎ kyty
 ojivy rǎ'ī oo a'evoa rē ǎmē kupa. Jōvijǎ wasu ayvu rupi oo kupa.

⁴ ǎmē Juse ve ootǎ ojeenō kareta rē. Tāmō Tavi jeapyrerǎ tē Juse.
 Ajawyi tāmō Tavi sakyawerǎ kyty ojivytǎ rǎ'ī oo. Perē eu a'e taa pē. ǎmē
 ojisyry rǎ'ī wena pe wyi. Nasare taa pe wyi oo. [A'e yy Jotǎo yy apyry
 kyty tui.] Karireja vvy eu a'e vvy pē. [ǎmē mya kyty oo Juteja vvy kyty.]
 A'e pē Perē taa tui. A'e kyty tē ootǎ Juse.

^h 1.78-79 Isa. 9.2 ⁱ 2.1 Waite ite vvy wǎnǎ kō atyry kō emīgwai kō rōmō ekoi. Juteu kō.
 ǎmōgwerǎ Romǎ wǎnǎ kō. Keresia vvy wǎnǎ kō. Wǎi wǎisō emīgwai kō rōmō ekoi. Ajawyi
 jōvijǎ wasu ijayvukasiay mǎě tē a'e. Karai kō *imperador* e'i jōvijǎ wasu pē.

⁵ Werekwarà rã revejẽ oo. ãMẽ jakatu Maria ipuru'au iko. ãMẽ ajaire ovãema Perẽ taa pè kupa ky'y. ⁶ ãMẽ a'e pè ekoi kupa remẽ, ovãe Maria pè imemya 'arà. ⁷ Imemy saky a'e pè. Kwaima'e rômõ imemy. Imemyry ypykwerà tè a'e. Ajaire ojõvã omemyry kamisa pupe. ãMẽ teima kô remi'õ rena pupe oinõ, kurata vo mã'ẽ pupe. A'e pupe Maria oinõ omemyry, mape natui'ãi kupa rewarà mõ. Naikoi gea'ypa rewarà mõ. Ji'i tè ãmõ kô oporakapa, ajawyi.

⁸ ãMẽ a'e taa kupei rupi oiko kaneiru jarà kô. Pya werokwa weima kô rè oja'a kupa ipi. Ka'api'ity rupi weima kô weroata tojimi'u kupa ipi. A'e pè ekoi ãmẽ kupa. ⁹ ãMẽ jakatu Janejare'e remigwai yvapewarà mõ ojisa ijupe kô. Pya ojisa ijupe kô. ãMẽ Janejare'e omojisaoka kwaray vo sô tite mã'ẽ taeny ovake kô. A'e kaneiru jarà kô pè ojisa. Ojimonyi tesõ ee omãjã ãmẽ kupa.

¹⁰ ãMẽ Janejare'e remigwai e'i ijupe kô:

– Pekyje sô, e'i. Ayvu katu mojenu tè awyji ike pepyri. Jane kô morya rômõ tè a'e, e'i. ¹¹ Kee a'e: Age'e isakypa Penõvijã rã rômõ. Penereko katu mã'ẽ rã, e'i. Janejare'e Remimuurerà Penõvijã ywete rômõ eu. Tãmõ Tavi rekoawerà pè tui, e'i. Pekwa esa ãmẽ. ¹² Teima kô remi'õ rena pè o'au upa. Ojijõvã kamisa pupe upa, e'i. Pemã'ẽ ee remẽ, pekuwatã Penõvijã rã tè a'e peesatã ky'y, e'i Janejare'e remigwai kaneiru jarà kô pè.

¹³ ãMẽ oporegeta paire, apy'awarà mõ Janejare'e remigwai ijatyray ojimoikatu ojisa kaneiru jarà kô pè. Yvate ojatykapa kupa upa. Oporegeta mã'ẽ pyri tui kupa. Kee e'i ojõga rômõ kupa:

14 – Õõ, Janejare'e ikatuay wete.

A'e ywesõ ikatuay wete.

Pirujẽ jane kô tomoe'e ãmẽ.

Tipiryvypy katu jome kupa ky'y.

Tojipy'amopirai e'ã jane kô ky'y, yvy rupiwarà kô,

Janejare'e rauparà kô, e'i ojõga rômõ kupa.

¹⁵ ãMẽ ojõga kupa paire, Janejare'e remigwai kô ojivy oo. Yva kyty ojivy oo ky'y. ãMẽ kaneiru jarà kô oporegeta ojiupe:

– Haa! Ja'e esa ajawyi, e'i kupa. Ja'e Perẽ taa kyty aepo rè jamã'ẽ, e'i kupa.

¹⁶ Oo kuise'ẽ ãmẽ kupa. A'e pè ovãema kupa remẽ, ja'y sakyrerà weka rã'i kupa. Ajaire wesa kupa. ãMẽ omã'ẽ ee kupa. Ja'yry rè omã'ẽ kupa. Teima kô remi'õ rena pupe tui, Janejare'e remigwai ayvu rupi katu tè. ãMẽ ijy ipyri tui, Maria. ãMõ, Juse ve ipyri tui.

¹⁷ A'e kô pè kaneiru jarà kô omome'u pirujẽ Janejare'e remigwai ayvukwerà. Oporegeta ee kupa, isakyrerà rè. ¹⁸ ãMẽ aepo wenu kupa remẽ, omoãgyopa kô. Pirujẽ jane kô omoãgyo tesõ. ¹⁹⁻²⁰ ãMẽ aja paire

kaneiru jarà kō ojivy oo ky'y. Ojīga ojivy oo kupa. Janejare'e omoe'e iko kupa, a'evoa rē omā'ē kupa rewarà mō. Ajamā'ē Maria ojipy'amogetaay upa, Janejare'e remīgwai ayvukwerà rē. Āmō, kaneiru jarà kō omome'u ijupe maekwerà rē ojipy'amogeta jē upa. Ajaate oja'a karuaru ee upa.

Jesu weenō kupa remēwarà

²¹Ajaire, 7 oke remē wemosīpire'ooka ja'y sakyrerà kupa, tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi. Āmē tē weenō kupa. Jesu e'i erà pē kupa, Janejare'e remīgwai yvapewarà ayvukwerà rupi katu. Kōi e'i amātejē jypy remē Maria pē, nipuru'aive remeve. A'e rupi katu weenō kupa.^j

²²⁻²³Ajaire āmō jay remē, werojikoaku kupa paire, Jesu weraa kupa, Jerusarē taa kyty. Janejare'e moe'ea retā pē weraa eroike Janejare'e rovake kupa. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi tē a'evō wereko kupa. Kee e'i ayvukwerà: *“Janeākarā ypykwerà ja'y kwani rōmō isaky remē, jaeru Janerōvijā ywete rovake topyteporo imosā'āga oupewarà mō ipi”*, e'i maekwerà.^k ²⁴Oo kupa remē, weraa wemime'ē rōmō kupa, oōvijāgwerà kō rekoa rupi. *“Kee jareko janeākarā ypykwerà jaraa Janejare'e pē remē. Janeremime'ē rā ve jaraa Janejare'e pē. Mōrijō jirusi ika mā'ē jaraa ime'ē. A'e reko e'ā mē āmē pykau ra'yry kō mōrijō rōmō jaraa”*, e'i maekwerà.^l A'evō wereko āmē kupa.

Tāmō Simeão omā'ē Jesu sakyrerà rē remēwarà

²⁵Āmē jakatu kwaima'e mō Jerusarē taa pē ekoi, tāmō Simeão eu ijupe mā'ē. Ojireko katu iko ipi mā'ē a'e. Janejare'e rē oja'a ipi mā'ē. A'e kee e'i oupe ipi: *“Janejare'e Wemimuurà rā omuutà janerereko katuarà rōmō, Isaeu kō rereko katuarà rōmō. Ikatuaytā uu remē”*, e'i oupe ipi. Āmē Janejare'e 'Āg eeve ekoi ipi. Wereko katu imomārakuwaoka ipi.

²⁶Āmē Janejare'e 'Āg omojikuwaoka Simeão pē Janejare'e Remimuurà vāea rā. Kee e'ipa amātejē ijupe:

– Neruve remeve neremiārōgwerà uutà, e'i maekwerà. Neiko jētà neiko, ajaate nemā'ē ee, e'ipa amātejē imojikuwaoka Janejare'e 'Āg ijupe.

²⁷Āmē āmō 'ary pē kee e'i Janejare'e 'Āg ijupe:

– Ekwa Janejare'e moe'ea retā gyty, e'i.

Oo āmē. A'e pē tuipa āmē, Jesu sakyrerà weru sikaepo eroike Janejare'e rovake kupa remē, tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi wereko kupa remē.

²⁸Āmē Simeão omā'ē ee remē, okuwa Janejare'e Remimuurerà tē āwī.

Oryvay ee omājā āmē. Ajawyī opoapari ve Jesu oupi ereko. Janejare'e omoe'e ywete ee. Ojīga imoe'e. ²⁹Kee e'i imoe'e:

– Neayvukwerà rupi katu erereko rejupa, Erōvijā ywete, e'i.

j 2.21 Ruk. 1.31 k 2.22-23 Jisyry. 13.2,12 l 2.24 Tek. 12.8

Nerearai 'ete neayvukwerà wyi ipi.

Age'e jê sôsi amânôtà remê, epiyvyvy katutà akājã ky'y.

30-32 Eroryvay wete aiko, Erôvijã ywete, orerereko kattutà mã'ê rè amã'êma ky'y rewarà mō.

Erea pupe amã'ê ywete ee ky'y, e'i.

Aã jê sôsi jimomorijau wasua wyi orerereko kattutà.

Erôvijã, age'e Neremimuurerà nemurokapa oreupe, e'i.

Amã'êma ije orerereko katuarà rã rè.

A'e nemojikuwaokatà oreupe, Juteu kō rômō. Juteu rōwã mãe kō pè ve tesō nemojikuwaokatà.

Ajawyi, "Janerôvijã ywete poroereko katu kuwa", e'ità ajaire kupa.

Ajawyi, a'e nemuroka nekoty rewarà kō pè rewarà mō, "Teko e'ey awī kō", e'ità âmō kō.

Ajawyi Isaeu rōwã mãe kō, "Haa, ikatuay Isaeu kō", e'ità oremoe'e kupa ky'y, e'i.

33 ãmê si Simeão ayvu rè ojipy'amopirai tuu kō, aepo e'i isakyrerà pewarà mō mã'ê omovyvy remê. 34-35 ãmê Simeão Janejare'e pè oporegeta Maria kō pewarà mō, owaray toiko kupa. Kee e'i Simeão Maria pè:

– Ajaire aã nememy sakyrerà ojimovijapa remê, âmôgwerà "ikatuay" e'ità ijupewarà mō. Ajamã'ê âmō kō "nikatui" e'ità ijupewarà mō, e'i. Ajaa jaa rupi ojikuwatà jane kō py'a pewarà kō. Awijã wyi neãgyoaytà neiko, e'i. Aytà neãgyo, a'evo ve marija poko pupe jajiso remê, e'i. Nememyry rupi jane kō rekoa omosã'agatà Janejare'e, e'i. Âmôgwerà ijayvu noerovijata'ãi, e'i. A'e kō opa karuarutà jimomorijau wasua pè, e'i. Waiteve âmê âmō kō ojirovija ee mãe kō. A'e kō Janejare'e werojivy tarà mijê oupe ereko katu kō, e'i jê Simeão Maria pè.

Sa'i Ana omã'ê Jesu sakyrerà rè remêwarà

36 ãmê jakatu wãivĩ sa'imãnà mō ve Janejare'e moe'ea retã pè tui upa. Sa'i Ana eu ijupe. Janejare'e ayvu mojenuarà mō teve a'e. Panueu eu tuu amyry pè. Tãmō Asee jeapyrerà rômō ekoi. A'e ikôjãmuku remê kwaima'e mō wereko mijã. Ajaire 7 kwaray rômō werokwapa omênà reve iko. Aja paire imênà okājã iwyi ky'y. 37 Ajawyi terekwarerà mō ekoi. 84 kwaray rômō tesō wesa esapa osa'imã rômō. A'e Janejare'e moe'ea retã ypy pè tē tui ipi. Werokwapa a'e pè tē upa ipi. Pya rupi, aryvo rupi a'e pè tui. Oporegeta jê Janejare'e pè iko ipi. Âmō, nojimi'ui rã'ĩ Janejare'e pè oporegeta remê ipi. Janejare'e omoe'e karu iko ipi a'e pè. A'evo ekoi teãmã.

38 Ajawyi Jesu kō mokope tui upa remê, Ana uu ipyri kō. Jesu sakyrerà rè omã'ê remê, Janejare'e omoe'e upa. Ory ee omãjã. ãmê âmō kō pè Jesu

rewarà omovyvy amãtejẽ. Wereco katuaraã rã omoa'u katu mãe kã pè omovyvy, Jesu rewarà rã.

³⁹Aja paire ojivy oo wena kyty kupa ky'y, Janejare'e ayvukwerà rupi katu wereco paire. Tãmõ Moisesi pè e'i maekwerà rupi katu wereco kupa paire. Nasare taa kyty ojivy oo kupa, Karireja yvy kyty. Awyje a'e pè ekoi kupa ky'y.^m ⁴⁰A'e pè Jesu ojimovijapa ky'y. Owaray ojimovija. Ojimokasi ojimotekokuwa. Omãrãkuwa katu iko. ãmõ, Janejare'e rè ojirovija oja'a iko ipi.

Jesu 12 kwaray rãmõ ekoi remẽwarà

⁴¹Ãmẽ kwaray upi upi Juse kã oo Jerusarẽ taa kyty ipi. Juteu kã wãmõi kã jisryawerà moetea 'arà rè oo kupa ipi. [Kõitokõ karamoe remẽ Janejare'e Juteu kã wekyi Ejitu kã po pe wyi.] A'e moetea 'arà oinõ kwaray upi upi ipi. Watyry pè oo kupa ipi.ⁿ

⁴²Ajaire Jesu 12 kwaray rãmõ werokwapa. ãmẽ oo mijẽ kupa, wekokwerà rupi. A'evõ tẽ jisryawerà moetea 'arà mõ ipi. Nasare taa pe wyi oẽ oo kupa, Jerusarẽ taa kyty. ⁴³Ajaire awyjepa omoete kupa remẽ, ojivyrĩ kupa wena kyty. Jesu ãmẽ opyta sikaepo Jerusarẽ taa pè. Tõvijãgwerà kã nokuwai a'e pè opyta sikaepo mã'ẽ. ⁴⁴“Ojivy mãe kã pyterà rupi teipõ uu iko”, e'i tite tõvijãgwerà. Ajaire karupa remẽ Jesu weka tite kupa. Soõ, naikoi! “Maty põ?” e'i tite kupa. ⁴⁵Noesai kupa wyi ojivyrĩ mijẽ Jerusarẽ taa kyty oo eka kupa.

⁴⁶Oo oo tite maipe rupi eka kupa. Ajaire moapy rãmõ oke remẽ tẽ wesa kupa ky'y. Keve tui, Janejare'e moe'ea retã ypy pè. Tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mãe kã reve ojimogeta upa. Oporanu ojiupe kupa. ⁴⁷Ãmẽ a'e kã ojimopirai kupa Jesu remimovyvykwerà renu. Okuwa katu ayvu. Otekokuwavay iko.

⁴⁸A'evõ remeve Juse, ãmõ, Maria wesa Jesu ky'y. Omã'ẽ ywete ee kupa. Ory ojimopirai rãmõ ee iko kupa. ãmẽ kee e'i ijupe:

– Manyvõ põ ãwĩvo tesõ orerereko, mimi? e'i. Emã'ẽ! Orojimopirai nereka orokupa mijã, e'i ijy.

⁴⁹Ãmẽ kee e'i Jesu:

– Manyvõ põ kuipe'e rupi tẽ ereka tite pekupa? Napekuwai sipõ Papa retã wryy pè apyta ajupa? e'i ijupe kã.

⁵⁰Ãmẽ aepo jaa kã wenu kupa remẽ, nokuwa tuvei manyvo jaa pè põ aepo e'i upa.

⁵¹[– Jajivy ja'e Nasare taa kyty, e'i ijupe kupa. “Hoõ,” e'i Jesu oo upi kã ãmẽ.]

Wenu katu Jesu oy kã ayvu ipi. Ijy ãmẽ ojipy'amogeta ywete a'evõa rè iko.

^m 2.39 Mat. 2.23 ⁿ 2.41 Jisyry. 12.1-27

⁵²Aja paire ojimovija iko Jesu ky'y. Āmō, kekejē otekokuwa iko ky'y. Janejare'e py'a rupi katuwarà rōmō ekoi. Āmō, jane kō rova rupi katu ve ekoi.^o

Juwāo poromojāmōrī mǎ'ē rewarà

(*Mateusi 3.1-12; Maku 1.1-8; Juwāo 1.19-28*)

3 ¹Juwāo akatuarà kō jōvijāgwerà rerà kō amovyvytā rǎ'ī. Āmē oiko jōvijā wasu mō, Tiperiaji Sesa eu ijupe mǎ'ē. Pe'īrōwǎ emīgwai kō. [Ma'e. Karireja vvy pewarà kō iwryry kytywarà rōmō. Āmō kō ve, Itureija vvy pewarà kō. Āmō, Apireni vvy pewarà kō. Āmō, Juteja vvy pewarà kō. Wǎisō emīgwai kō.] Āmē Juteja vvy pewarà kō rōvijā pè Pōsiu Piratu eu. Āmō, Karireja vvy pewarà kō rōvijā pè Eroti eu. A'e reke'yry Piripi, Itureija vvy rōvijā rōmō ekoi. Tarakoniti vvy rōvijā rōmō teve a'e ekoi. Āmō, Risānijasi Apireni vvy rōvijā rōmō ekoi. A'e a'e kō jōvijā Tiperiaji Sesa remīgwai tepa jē kupa.

²Āmē a'e jōvijā Tiperiaji Sesa 15 rōmō kwaray ekoi jōvijā wasu rōmō remē, āmē jakatu Janejare'e ayvu ojenu Juwāo pè, tekoe'āma pè ojekoanō remē. Sakarija ra'yry tē itōkō Juwāo, Janejare'e pè oporegeta mǎ'ē ra'yry tē. A'evō remē oiko mōrijō Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijā kō. Āmō pè Anasi eu. Āmō pè Kaipasi eu.

³[A'e a'e kō jōvijā kō rōmō oo remē] Juwāo oo taa taa kō rupi yy Jotāo pyryvo iko, poromo'ea rōmō. Janejare'e ayvu omojenu erokwa. Kee e'ī imojenu:

– [Pejipy'amogeta ikō peneko rē age'e nē.] Pejimosiōka ikō peaiwererà rē nē. Pejimome'u ikō Janejare'e pè peaiwererà reitypypypipaoka nē. Peporijauesatā āmē penereko ky'y. “Awyjepa” e'itā peaiwererà kō pè. Ajare pejo ekoty toporomojāmōrī āmē ky'y, e'ī Juwāo jane kō pè.

⁴⁻⁵Mape remē tekoe'āma pè Juwāo poromo'e ipi. Ajare Janejare'e ayvu mojenuarà mō oporegeta amātejē karamoe remeve, Isajasi eu ijupe mǎ'ē. A'e kee e'ī ikusiwa amātejē:

“Aepo! Tekoe'āma pè ava mō kee e'ī upa:

‘Pee pemokatu ikō Janerōvijā ywete renoneve nē’, e'ī.

‘A'e rape pemoterē gatu ikō enone nē’, e'ī.

Āwitō pee nikatui remē, jamokatu imoterē gatu ipi.

Aja paire ikatu tē nou upi ipi.

Āwīvo ve janereko nikatui Janejare'e rovake remē jareko.

Jamokatuoka Janejare'e pè Janerōvijā ywete renoneve, e'ī.

⁶Āmē pirujē jane kō pè ojenutā Janejare'e poroereko katu mǎ'ē rewarà okwa”, e'ī amātejē Isajasi ikusiwa karamoe remē.^p

Aekwerà rupi katu Juwão ekoi ãmẽ.

⁷Ãmẽ ijaty jane kô uu ojimojãmorĩoka ijupe. A'e kô mō pè kee e'i Juwão:

– Kôĩ sô napekatui pejê! Moma'e aiwerà jeapyrerà vo tè pejê, e'i. Ma'e remê kee e'i tite ava mō pejê: “A'evò 'evo pejimojãmorĩoka remê, pemagotà jimomorijau wasua wyi”, e'i. Aepo e'i tite pō ava mō pejê? Nii, na'evò'ãi peiko ajamã'ẽ, e'i.⁸ Ajawyi peaiwererà rè pejipy'amogeta rãĩ esa, a'e pejê. Tapejimosĩoka peaiwererà rè. Tapejimome'u Janejare'e pè peaiwererà reityppyipaoka. Awyje Janejare'e koty rewarà kô rômō tapeiko ky'y. ãmẽ tè pejikuwatà aje ywete Janejare'e kytire pejirova mæ kô rômō peiko, e'i.

E'i jê Juwão:

– Kee tapejê e'ã: “Janejare'e nijanemomorijau'ãi, tãmō Aparão jeapyrerà tè jane rewarà mō. Ory teãmã janere,” tapejê ywe'e tite e'ã. Wayvu rupi ekoi mæ kô rè tè Janejare'e ory ipi. Ajawyi tapejimoe'e tite e'ã tãmō Aparão jeapyrerà kô rômō, a'e pejê. Emã'ẽ aã takuru kô rè. Janejare'e opota sô tãmō Aparão jeapyry rã kô reinō remê, aã takuru wyive kuwa oinō mijã. Nomowasu'ãi kuwa. Aja rewarà mō tapejimoe'e ywe'e tite e'ã peiko, a'e pejê.⁷

⁹E'i jê:

– Ayvu tamosããga jai rè, ãmō, temitã rè. Amojiropemĩ kõtã janereko rè. Awitō jai kô japyo'o tosinĩ opa. Waiteve ãmẽ temitã kô jaeja taory katu ti'a. Awĩvo ve Janejare'e janererekotã ajaire kãramō. Janemowaite itetã ojiwyi ipi. ãmögwerà opyri wejatã toiko karuaru. ãmō kô ãmẽ jimomorijaua kyty tè omonotã tojimomorijau karuaru iko, e'i Juwão jane kô pè.⁸

¹⁰Ãmẽ omoãgyo kô tesō, aepo wenu kupa remê. Kee e'i ãmẽ ijupe kupa:

– Manotã pōkō oroiko ajawyi? e'i kupa.

¹¹Aepo rè e'i Juwão:

– Kee tapeiko. Ava mō niporijau kamisa rè mã'ẽ, tomosãĩ ãmẽ iporijau ee mã'ẽ pè, e'i. ãmō, emi'ō ywete mã'ẽ, tomosãĩ ijamyay mæ kô pè ipi, e'i.

¹²Ãmẽ, tekoua repy moatyarã kō^t ve uu ojimojãmorĩokatã Juwão pè. A'e kô kee e'i oporanu ijupe:

– Poromo'earã, ore pãmê? Manotã pōkō oroiko? e'i ijupe kupa.

¹³A'e rè kee e'i Juwão ijupe kô:

– Ayvukwerà rupi katu tekoua repykwerà tapepyy ipi. Tapemojiupi e'ã ikō epykwerà jane kô pè nê, e'i Juwão.

¹⁴Ajaire sota kô ve uu oporanu ijupe ky'y. Kee e'i ijupe kupa:

– Ore pa'e? Manotã oroiko ãmẽ? e'i kupa.

⁸ 3.7 Mat. 12.34; 23.33 [†] 3.8 Juw. 8.33 [§] 3.9 Mat. 7.19 [†] 3.12 Karakuri opy jane kô wyi imoaty Romã pewarã jövijã wasu pè mãe kô.

Ãmẽ Juwão kee e'i ijupe kô:

– Pereko ai mirã kô ipi ne, e'i. Nivoi tekoua pemo'y teywete tite pewari rômõ ava mõ rè ne, e'i. Ãmõ, peposikoa repykwerã pepyy remẽ, “Tete, ikatu tè”, tapejẽ ee, e'i Juwão sota kô pè.

Ãmẽ “hoõ” e'i kupa.

¹⁵Ãmẽ jane kô wenu takatu Juwão poromo'e remẽwarã ipi. Ojipy'amogeta tesõ kupa upa. Juwão rè ojimopirai kupa upa. Kee e'i kupa:

– Janejare'e Remimuurerã tè maevo Juwão, e'i kupa.

¹⁶Ajawi kee e'i Juwão ijupe kô:

– Janejare'e Remimuurerã rōwã ije. A'e ywe'e uutã erakypy rupi iko. A'e ywesõ si e'arã kytwarã rômõ ekoitã ky'y. Ije ãmẽ emĩgwai rômõgã tè aiko. Ije ãmẽ, yy pupe kōrijõ tè poromõjãmorĩ poroereko. Janejare'e Remimuurerã rè sõ penako'i peiko remẽ, Janejare'e 'Ãg tè tesõ omoigeokatã pepy'a pupe. Ajamãẽ naeko'i ee mõe kô omonotã owyi tojimomoriãu kōrijõ tata pupe kupa, e'i. ¹⁷Ãwitõ avasi jarã mõ omowaite ããigwerã ipirerã wyi ipi. Ipirerã kô jamowaite ijapy ipi. ããigwerã ãmẽ jamoaty imokatu ipi. A'evotã Janejare'e promowaite. Jane kô ãmõgwerã wejatã opyri toiko karuaru. ãmõgwerã omokuip'e'tã owyi, awyje tojimomoriãu kōrijõ tata wasu noei mã'ẽ pè tokai puku upa, e'i Juwão.

¹⁸Aepo e'i Juwão promotekokuwa iko. A'evo Janejare'e ayvu e'ey omovyvy poromo'ea mõ iko ipi.

Kovenatu Eroti ojimoãtãre'ãoka Juwão pè remẽwarã

¹⁹Ãmẽ jakatu kovenatu Eroti nivoi ekoi ipi. Weke'yry Piripi rerekwarã wekyi ereko, Erotiasi eu erã pè mã'ẽ. Ãmõ, nivoi tesõ ekoi Eroti ipi. Ajawi Juwão omoãtãre'ã ipe eko aiwerã rè ereko. Eroti ãmẽ ojimõarõ kōrijõ tè ijupe, Juwão pè. ²⁰Ojimoane'e jẽ nivoi oikoa rômõ iko. A'evoa 'aryvo Juwão omopã'ãoka jimopã'ãga pupe ky'y.^u

Jesu ojimojãmorĩoka Juwão pè remẽwarã

(Mateusi 3.13-17; Maku 1.9-11)

²¹Juwão nojimopã'ãive remẽ, jane kô uu uu ojimojãmorĩoka ijupe ipi. Ãwĩvo ve ãmõ 'ary pè Jesu ve uu ojimojãmorĩoka ijupe. ãmẽ Uu pè oporegeta upa. Ameve yvag ojiovapyjavo 'aryvo katu. ²²Ãmõ, Janejare'e 'Ãg pykau vo sõ tite ojisaoka owyjy Jesu 'aryvo. Ameve Janejare'e oporegeta yvag pe wyi. Kee e'i imuu:

– Era'yry tè ene. Eremiauvay tè ene, e'i. Eroryvay nere aiko, e'i yva pe wyi imuu ijupe.^v

^u 3.20 Mat. 14.3-4; Mak. 6.17-18 ^v 3.22 Jinõ. 22.2; Jĩg. 2.7; Isa. 42.1; Ruk. 9.35

Jesu rāmōi kō jeapyry kō rewarà
(*Mateusi 1.1-17*)

²³Ajaire Jesu poromo'e ypy iko ky'y, Janejare'e ayvu rè. 30
kwaray rōmō wesapa poromo'e ypy remē. [Janejare'e Ra'yry tē Jesu.]
Ajamãē Juse ra'yry maevo sō tite.

- [Jesu rāmōi kō rerà amovytà terekuwa.] Juse ruu pè Eri eu.
- ²⁴ ãmō, Eri ruu pè Matati eu. ãmō, Matati ruu pè Revi eu. ãmō,
Revi ruu pè Meuki eu. ãmō, Meuki ruu pè Janai eu. ãmō,
Janai ruu pè Juse eu.
- ²⁵ ãmō, Juse ruu pè Matatija eu. ãmō, Matatija ruu pè Amosi eu.
ãmō, Amosi ruu pè Nawō eu. ãmō, Nawō ruu pè Esiri eu.
ãmō, Esiri ruu pè Nagai eu.
- ²⁶ ãmō, Nagai ruu pè Maati eu. ãmō, Maati ruu pè Matatija eu.
ãmō, Matatija ruu pè Semei eu. ãmō, Semei ruu pè Joseki eu.
ãmō, Joseki ruu pè Jota eu.
- ²⁷ ãmō, Jota ruu pè Joanã eu. ãmō, Joanã ruu pè Resa eu. ãmō,
Resa ruu pè Soropapeu eu. ãmō, Soropapeu ruu pè Saratiu
eu.^w A'e Saratiu ruu pè Neri eu.
- ²⁸ ãmō, Neri ruu pè Meuki eu. ãmō, Meuki ruu pè Aiti eu. ãmō,
Aiti ruu pè Kosã eu. ãmō, Kosã ruu pè Eumatã eu. ãmō,
Eumatã ruu pè Era eu.
- ²⁹ ãmō, Era ruu pè Josue eu. ãmō, Josue ruu pè Erieserã eu. ãmō,
Erieserã ruu pè Jorina eu. ãmō, Jorina ruu pè Matati eu.
ãmō, Matati ruu pè Revi eu.
- ³⁰ ãmō, Revi ruu pè Simeão eu. ãmō, Simeão ruu pè Jutaa eu.
ãmō, Jutaa ruu pè Juse eu. ãmō, Juse ruu pè Jonã eu. ãmō,
Jonã ruu pè Eriakī eu.
- ³¹ ãmō, Eriakī ruu pè Merea eu. ãmō, Merea ruu pè Menaa eu.
ãmō, Menaa ruu pè Matata eu. ãmō, Matata ruu pè Natã eu.
A'e Natã ruu pè Tavi eu.^x
- ³² ãmō, Tavi ruu pè Jese eu. ãmō, Jese ruu pè Opeti eu. ãmō,
Opeti ruu pè Poasi eu. ãmō, Poasi ruu pè Saumō eu. ãmō,
Saumō ruu pè Naasō eu.^y
- ³³ ãmō, Naasō ruu pè Aminatapi eu. ãmō, Aminatapi ruu pè
Atemi eu. ãmō, Atemi ruu pè Arini eu. ãmō, Arini ruu pè
Esirō eu. ãmō, Esirō ruu pè Peresi eu. ãmō, Peresi ruu pè
Jutaa eu.^z

^w 3.27 Ne. 7.7; 12.1,47 ^x 3.31 2Sa. 5.14 ^y 3.32 Ruti 4.20-22 ^z 3.33 Ruti 4.18-19;
Jinō. 46.12

- 34 Āmō, Jutaa ruu pè Jako eu. Āmō, Jako ruu pè Isaki eu. Āmō, Isaki ruu pè Aparāo eu. A'e ruu pè Tera eu. Āmō, Tera ruu pè Nakora eu.^a
- 35 Āmō, Nakora ruu pè Seruki eu. Āmō, Seruki ruu pè Rakau eu. Āmō, Rakau ruu pè Pareki eu. Āmō, Pareki ruu pè Eperī eu. Āmō, Eperī ruu pè Seraa eu.^b
- 36 Āmō, Seraa ruu pè Kainā eu. Āmō, Kainā ruu pè Apasati eu. Āmō, Apasati ruu pè Sēi eu. Āmō, Sēi ruu pè Noe eu. Āmō, Noe ruu pè Rameki eu.^c
- 37 Āmō, Rameki ruu pè Metusarēi eu. Āmō, Metusarēi ruu pè Enoki eu. Āmō, Enoki ruu pè Jareti eu. Āmō, Jareti ruu pè Marereu eu. Āmō, Marereu ruu pè Kainā eu.^d
- 38 Āmō, Kainā ruu pè Enosi eu. Āmō, Enosi ruu pè Seti eu. A'e ruu pè Atāo eu.^e A'e Atāo Janejare'e ra'yry rōmō ekoi [eminōgwerā rōmō]. Awyjepa Jesu rāmōi kō rerā kō momewa ky'y.

Ājāgai rōvijā wā'ā tarepe Jesu remēwarā
(*Mateusi 4.1-11; Maku 1.12-13*)

4 ¹Ajaire Jesu revejē Janejare'e Āg ekoi. A'e Jesu py'a oporakapa. Āmē Jesu yy Jotāo pe wyi ojivy uu. Ajamāē Janejare'e Āg ayvu rupi oo tekoe'āma kyty. ²40 'arā rōmō tesō ipō a'e rupi ekoi Jesu. Āmē ājāgai rōvijā uu ikoty. A'e wā'ā tarepe Jesu ereko. Nojimi'ui rā'ī tesō Jesu iko a'evo remē. Ajaate ijamyayay iko ky'y. ³Āmē kee e'i epe ājāgai rōvijā Jesu pè:

– Tyi tō “Janejare'e Ra'yry tē ije”, ere. Ajawyi aā takuru einō meju rōmō age'e, e'i. Aje sikaepo a'e tē ene remē, neinōtā, e'i epe ājāgai rōvijā Jesu rā'ā.

⁴Āmē aepo e'i remē, kee e'i Jesu:

– Ānī. Kee e'i itōkō Janejare'e ayvukwerā jikusiwarerā: “*Ja'umāē poromokasi ke'īatu tē. [Janejare'e ayvu āmē māerā tē poromokasi ipi]*”,^f e'i Jesu ājāgai rōvijā mogwe rā'ī.

⁵Aja paire ājāgai rōvijā wā'ā mijē Jesu. Weraa rā'ī vvytyrapyte 'aryvo. A'e pe wyi vvy pewarā kō omojisa Jesu tomā'ē ee. Jōvijā wasu kō rerekoarā kō, taa kō omojisa Jesu tomā'ē ee, pirujē. ⁶Āmē e'i epe ājāgai rōvijā ijupe:

– Emā'ē erokwa. Āwī āwī kō pirujē ojime'ēma ije, e'i. Ajawyi ewyry kyty tepa jē āwī kō age'e ky'y, e'i. Ame'ē kuwa ava mō pè ame'ētā remē. Nepota pō a'e a'e kō tame'ē ene? e'i. ⁷Nepota remē, āwī kō ame'ētā ene. Ejimoenāpa'ā rā'ī erovake ajawyi emoe'e. Āmē tē oromonookatā āwī kō 'arā kyty tē terejimojōvijā, e'i rā'āga ipe ijupe.

^a 3.34 Jinō. 11.24-28; 21.6; 28.13; 35.23 ^b 3.35 Jinō. 11.14-22

^c 3.36 Jinō. 5.28-32; 11.10-12 ^d 3.37 Jinō. 5.12-21 ^e 3.38 Jinō. 5.3-6 ^f 4.4 T.M. 8.3

⁸ Aepo e'i remē, Jesu e'i ijupe:

– Ānī! Janejare'e ayvu jikusiwarerà itōkō kee e'i: “*Janejare'e rōmō'ite Jōvijā wasu rōmō ekoi. A'e rōmō'ite teremomojy imoe'e ipi. A'e kōrijō tē teremoōoka ne'arà kytywarà rōmō toiko*”, e'i ijayvu jikusiwarerà.^g Noromoe'e'āi ajawyi, e'i Jesu ājāgai rōvijā pè imogwe mijē.

⁹ Āmē ajaire Jerusarē taa kyty ājāgai rōvijā werāa Jesu. A'e pè Jesu wenōe Janejare'e moe'ea retā apyterà 'aryvo. Yvate'e tesō mǎē 'aryvo werāa. Āmē a'e 'aryvo tui kupa remē, kee e'i mijē ājāgai rōvijā Jesu pè:

– Aje ywete Janejare'e Ra'yry tē tesō ene remē, vyv kyty nepo kuwa ike wyi neo. Neremānō'āi nepo remē. ¹⁰ A'evo jaa rē kee e'i itōkō ojikusiwapa Janejare'e kareta rē: “*Janejare'e wemīgwai yvapewarà kō omuutà toj'a nere. ¹¹ A'e kō nepykità terejipyjuka e'ā takuru rē*”, e'i maekwerà.^h [Epo ajawyi esa!] e'i rā'āga ājāgai rōvijā ijupe.

¹² Āmē kee e'i Jesu ijupe:

– [Ānī! Napō'āi.] Kee e'i itōkō Janejare'e ayvu jikusiwarerà: “*Terā'ā e'ā ikō rejupa nē*”, e'i Janejare'e jane,ⁱ e'i Jesu ājāgai rōvijā pè imogwe ky'y.

¹³ A'evo ājāgai rōvijā wā'āma tite Jesu esa. Ajamā'ē Jesu noerovijai. Ajawyi ajaire ojisyry rā'ī oo iwyi. “*Kāramō ajo tarā mijē Jesu rā'ā*”, e'i oo.

Jesu poromo'e ypy remēwarà
(*Mateusi 4.12-17; Maku 1.14-15*)

¹⁴ Ajaire Jesu ojivy mijē oo Karireja vyv kyty poromo'e iko. Ojimokasi Janejare'e 'Āg rē iko. Āmē Jesu rewarà omojenu jenu taa taa rupi erokwa kupa. [Kee e'i kupa:

– Otekokuwaway poromo'earà tekoe'e rōmō, e'i Jesu pè kupa.]

¹⁵ A'evo remē Jesu poromo'e Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō rupi iko ipi. Āmē jane kō ojimopirai tesō Jesu ayvukwerà renu ipi. Omoe'e āmē kupa.

Nasare taa wānā kō “aje” ne'i Jesu ayvu pè remēwarà
(*Mateusi 13.53-58; Maku 6.1-6*)

¹⁶ A'evo oo Jesu ovāe oōvijāgwerà rena pè, Nasare taa pè. Jesu jimovijapawerà tē a'e. Jimoava 'arà mē upi upi Jesu oo oike Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā wryy pè ipi. Āmē āmō 'ary pè oo remē, opō'ā Janejare'e kareta mogetatā jane kō toenu. ¹⁷ Ava mō Janejare'e ayvu mojenuarà Isajasi remikusiwarerà ome'ē Jesu pè tomogeta. A'e werova rā'ī esa. Omogeta āmē āmō kō toenu. Kee e'i ojikusywa maekwerà omogeta:

¹⁸⁻¹⁹ “Janerōvijā ywete 'Āg ereve ekoi.

A'e emomārāte katu emokasioka Janejare'e ayvu momewarà rā mō taiko.

^g 4.8 T.M. 6.13 ^h 4.11 Jīg. 91.11-12 ⁱ 4.12 T.M. 6.16

'Janerōvijā ywete poroereko katutà poroerōjivyoka oupe', a'età imojenu erokwa.

Nimoma'e'i mǎe kō pè aepo amojenutà.

Ǟmō, nikasi waiwererà reitya rē mǎe kō pè amojenutà topoi iwiyi kupa ipi.

Ǟmō, naeapyoi mǎe kō amoeapyookatà ky'y.

Ǟmō, nivoi mǎe kō po pè ojimomomōrijau tesō iko mǎe kō amomoiokatà ky'y.

Ke'ī a'evotà Janerōvijā ywete janerereko.

A'e remēwarà amojenutà jane kō pè erokwa", e'i Isajasi ikusiwa maekwerà.^j

²⁰ Aepo Jesu omogeta ovake kō. Omogeta paire, omāmā imojivy a'e tetā wury pè tui mǎē pè. Oo wapy mijē. Ǟmē āmō kō Jesu rē omǎē upa.

– Manyvo e'itā pō Jesu? e'i kupa.

²¹ Ǟmē kee e'i Jesu ijupe kō:

– Aepo amogeta tapeenu maekwerà age'e ojikuwapa ky'y. Aekwerà rupi katu aiko ky'y, e'i ijupe kō.

²² Ǟmē ory katu kupa. Ojikōtevē tesō Jesu ayvu renu kupa. Ikatuay poromo'e. Ǟmē kee e'i ojiupe kupa:

– Juse ra'yry rōwā pōkō āwī? Manyvo pō wereko ayvu kō ikuwa? e'i ojimopirai rōmō kupa.

²³ Ajare e'i Jesu:

– Aepo manyvo pejē ije mǎē akuwapa. Kee pejētā maevo ije: “Tyi tō mārānā jikuwa e'ā tē tesō Kapanāo taa pè neinō nekasia rupi. A'evo ve ikō ike einō orerovake nē. ‘Aje’ oro'etā āmē neupe”, pejētā maevo ije. Kee pejētā teve ije: “Kee eu maekwerà rupi katu einō: ‘Paje, netekorānā itāwī neiko. Nevote ejimokatu awi’, eu maekwerà rupi katu. Nekasia emojisaoka oreupe. Ǟmē tē orerovijatā ky'y”, pejē maevo ije, e'i Jesu ijupe kō.

²⁴ E'i jē Jesu ijupe kō:

– A'evo tē jane kō ekoi ipi. Janejare'e ayvu mojenuarà kō karamoewarà temimo'e kō teipe. Ajamǎē ena pewarà kō “aje ywete” ne'i ijayvu kō pè ipi. Noerovijai kupa ipi. ²⁵ Ajare kee a'e pejē, tapeja'a ee. Tāmō Eriasi ekoi remeve itōkō amyay oporara kupa. A'evo remē itōkō kwaray puku. Nokyi 'ete āmānā upa. Moapy kwaray rōmō tesō itōkō a'evo tui. A'evo tyavorusu okwa. A'evo remē Isaeu yvy pè pe'īrōwā terekwarerà kō amyay oporara tesō iko, penāmōi kō pō'ō mē.^k ²⁶ Ajamǎē a'e kō kyty rōwā itōkō Janejare'e omonooka tāmō Eriasi. Ǟmō kō rena kyty tē omonooka. Sitō yvy kyty tē omonooka. Ajawyi Sarepita taa wānā mō terekwarerà

j 4.18-19 Isa. 61.1-2; Ruk. 7.18-23 k 4.25 Juw. 4.44; 1To. 17.1,8-16; Tku. 5.17-18

pãtavõ tẽ oo tãmõ Eriasi. ²⁷A'evõ ve jẽ tãmõ Eriseu ekoi remeve. Pe'ĩrõwã itekorãnai mãe kõi ekoi ipe Isaeu kõi põõ mẽ mijã, ipisĩsĩma mãe kõi. Ajamãẽ a'e kõi rõwã itõkõ omokatu tãmõ Eriseu. Sirija yvy wãnã mõi tẽ itõkõ omokatu, Naamã eu ijupe mã'ẽ tẽ. Isaeu wãnã mõi rõwã ipe remẽ omokatu, e'i Jesu Nasare wãnã kõi pẽ.¹

²⁸Ãmẽ aepo wenu kupa remẽ, ojimõarõay tesõ Jesu rẽ kupa ky'y. Pirujẽ Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã wryy pẽ tui mãe kõi ojikõõ ee ky'y. ²⁹Ajaate opõã ee kupa.

– Ejisyry orerena pe wyi eo! e'i ijupe kupa.

Opyy imoisyry kupa. Taa kupe kyty werojisyry eraa kupa. Yvytyru 'aryvo werojiupi eraa kupa. Pareti apyte 'aryvo weraa kupa. A'e pareti taa ojinõ ee mã'ẽ 'aryvo weraa kupa. Ãmẽ kee e'i kupa:

– Simoãjã ity imono vykwaẽ kyty to'a omãnõ, e'i tite kupa.

A'evõ Jesu werekotã ijuka kupa mijã. ³⁰Ajamãẽ Jesu oẽ okwa a'e kõi pytery pe wyi oo.

Jesu omokatu ãjãgaiwerã ojimoemija ee mã'ẽ remẽwarã
(*Maku 1.21-28*)

³¹Ajaire Jesu oo jẽ Kapanãõ taa kyty ovãe, Karireja yvy pẽ. A'e pẽ jimoava 'arã mõi upi upi poromo'e upa. Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã wryy pẽ poromo'e ipi. ³²Ãmẽ omoãgyo kõi tesõ Jesu ayvu wenu kupa remẽ. Kee e'i ãmẽ kupa:

– Haa! Otekokuwaway Jesu. Emã'ẽ, ijayvukasi tesõ Janejare'e ayvu rẽ poromo'e ipi, e'i enu kupa.^m

³³Ãmẽ ãjãgaiwerã ojimoemija ee mã'ẽ mõi Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã pẽ ve ekoi, ãmõ kõi pytery pẽ. A'e ajaire ãjãg ayvu rupi eamamai tesõ. Kee e'i Jesu pẽ:

³⁴– Haa! Manyvo eretã põi oreupe, Jesu Nasare taa wãnã? Nekoty rewarã rõwã ore. Oremoma tẽ sipõ nejo ike? e'i kwaima'e ãjãg ayvu rupi. Orokuwa katu, e'i. Janejare'e Remimuurerã ivo katu teãmã mã'ẽ tẽ ene, e'i kwaima'e ãjãg ayvu rupi.

³⁵Ãmẽ aepo wenu Jesu remẽ, ijayvukasi ãjãg pẽ. Kee e'i ijupe:

– Epi! Age'evẽ ikõ eẽ eo aã kwaima'e pe wyi nẽ, e'i Jesu ijupe.

Aepo e'i remeve ãjãg wero'a kwaima'e yvyu, ovake kõi. Oẽ ãmẽ iwyi oo. Nojimorarai ee ky'y. Oẽma kõrijõ tẽ oo iwyi.

³⁶Ãmẽ a'evõ rẽ omã'ẽ mãe kõi ojimopirai tesõ ee omãjã. Ojimonyi tesõ teve kupa. Kee e'i ãmẽ ojiupe kupa:

– Manyvo sipõ wereko imokatu? Emã'ẽ! Ijayvukasiay wete Jesu. Nikasi miti ãjãgaiwerã kõi ovake. “Eẽ” e'i ijupe kõi remeve oẽ oo kupa, ijayvukasi rupi. Nijamã'ẽi 'ete apijarerã rẽ ipi mijã, e'i e'i ojimopirai rõmõ kupa.

¹ 4.27 2To. 5.1-14 ^m 4.32 Mat. 7.28-29

³⁷Āmē a'evoa py'awarà mō ojenu jenu ena ena kō rupi okwa. Ajaate a'e vvy popy kyty ojenu okwa ky'y.

Jesu omokatu Simão tija remēwarà
(*Mateusi 8.14-17; Maku 1.29-34*)

³⁸Ajaire Jesu Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā pe wyi oē oo. Simão retā gyty tē oē oo. Āmē a'e pē Simão Peturu tija ikaray wasu sikaepo upa. Ajawyi Jesu ovāe remē, a'e pē tui māe kō kee e'i Jesu pē:

– Āwī emokatu itekorā mā'ē, e'i ijupe kupa.

³⁹Āmē oo Jesu ipyri. Ojayvy omājā ee. “Tokwapa nekaray newyi”, e'i ijupe. Ameve ikaray okwapa iwyi. Ajaire opō'ā okea pe wyi. Oja'a Jesu kō rē ky'y. [Ja'umā'ē kō ome'ē ijupe.]

Jesu oinō mārānà jikuwa e'ā remēwarà

⁴⁰Ajaire kwaray o'aerī oo remē, a'e taa wānà kō itekorā māe kō iteetejē weru eru Jesu pē, tomokatu kō. Āmē Jesu opo oinō itekorā māe kō 'aryvo imokatu wayvukasia rupi, ijāvijō kō jē. Ameve okwapa itekorānà kō iwyi kō. ⁴¹Āmō, ājāg ojimoemija ee māe kō ve omokatu. Omoē ājāg kō jane kō pupe wyi imonooka. A'evō remē ājāg kō wapuka pukai tesō oē oo iwyi kō. Kee e'i oē oo kupa remē:

– Janejare'e Ra'yry rōmō tē ene! e'i e'i kupa.

Ajamā'ē Jesu nomomoregetaokari kō āmē, ājāg kō okuwa Janejare'e Remimuurerà tē Jesu rewarà mō.ⁿ Omomi kō imoē imonooka.

⁴²Ajaire kō'ēma mē Jesu oo tekoe'āma kyty, a'e rōmō'ite toiko rā'ī iko. Ajamā'ē aty wasu uu eka. Wesa kupa remē, kee e'i ijupe kupa:

– Epyta jē rā'ī orepuyri, e'i kupa. [Oremo'e katu rā'ī rejupa, e'i epe ijupe kupa.]

⁴³“Ānī” e'i ajamā'ē Jesu. Kee e'i jē ijupe kō:

– Aa jētā āmō taa kō gyty. Kee jaa amojenutā erokwa: “Janejare'e opota katuay ojimojōvijā pe'arà kyty”, jaa. Ni'ei ike kōrijō tē apyta aiko. Waite ite tena kō pewarà kō motekokuwaarà rā rōmō tē ajo, e'i Jesu.

⁴⁴Ajawyi a'e taa Jesu oity oo maibe kyty, Juteja vvy rupi. A'evō remē taa taa kō rupi okwa poromo'e. Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō wryy rupi poromo'e iko ipi.

Jesu opyteporo ppy wemimo'earà rā kō remēwarà
(*Mateusi 4.18-22; Maku 1.16-20*)

5 ¹Ajaire āmō 'ary pē pāranā popy rupi Jesu ekoi. Jenesare eu a'e pāranā pē. Āmē aty wasu kō uu Janejare'e ayvu renu kupa. Ojatykapa ywete Jesu pyri kupa. ²Āmē yarà rē mōrijō omā'ē Jesu. Ysī

ⁿ 4.41 Nopotai ājāg kō omomewarà kō rōmō.

pāranā reme pè yarà kō tui upa. A'e yarà pira rè jaraa ipi mǎ'ē teāmā. A'e rewarà kō omoē pira mo'auta kō eraa ikusu yy pè kupa upa. ³ Āmē Jesu opo yarà mō pupe. A'e yarà jarà pè Simão Peturu eu. A'e pè kee e'i Jesu:

– Emoisyry rā'ī aā yarà eraa kuipe'e sa'u ysī wyi, e'i.

“Hoō” e'i Simão. Opo yarà pupe imoisyry sa'u āmē. Āmē Jesu yarà pupe wapy upa. A'e pupe wyi poromo'e upa.^o ⁴ Ajaire poromo'e paire, e'i Simão pè:

– Eraa yarà typy sa'u mǎ'ē pè, e'i. A'e pè pira mo'auta kō peinō yy pè, pira mō tojimo'a ee, e'i.

⁵ Āmē e'i Simão:

– Poromo'earà, orekō'ēma 'ete ipe pira rè oroiko, e'i. Noroekyi 'ete pira mō. Ajamā'ē neayvu rupi oroinōtā tē pira mo'auta esa ajawyi, e'i.

⁶ Weraa pira mo'auta inō āmē kupa. Soō, pira omo'au mōa'ārōwā ky'y. Omokekeipa tesō pira omo'auta upa. Ajawyi pira mo'auta omōtā tite kupa. Ipowijay tesō pira ee. Wekyi tarepe yarà pupe inō kupa.^p ⁷ Ajawyi opoja pojai kuipe'e wyi ojimorypa kō pè kupa, āmō yarà jarà kō pè.

– Pejo orepātavō pekupa! e'i kupa.

Uu ipātavō kō āmē kupa. Oporo pira imo'auta wyi kupa. Omoānē ānē tesō pira pupe yarà kupa. Mōrijō yarà tesō omoānē kupa. Omoyvypy tesō yarà kō pira powyisa.

⁸ Āmē a'evoa rè omā'ē Simão Peturu remē ijāgyoay tesō ojipy'amogeta. Āmē ovāe ojimoenāpa'ā Jesu rovake. Kee e'i ijupe:

– Jōvijā, nivoi mǎ'ē rōmō tē ije, e'i. Ajawyi nerepyta tari epyri.

Terejisyry epyri wyi, e'i wāgyo rōmō iko.

⁹⁻¹⁰ A'evo pira mōa'ārōwā oporo kupa. Ajawyi tē ojimonyi omājā kupa. Pirujē wapy'a kō tē imonyi pira pupe. Mape jē rōwā āwī rapijarà rè omā'ē kupa mijā. A'evo Tiaku eu ijupe mǎ'ē ekoi. Āmō, imōmirī Juwāo ve a'evo ekoi. Semeneu ra'yry tē a'e kō. Ojeeve pira rè oposiko iko kupa. Āmē e'i Jesu Simão pè:

– Nekyje sō, e'i. Age'e rire mirà rè tē neposikotā ky'y. Jane kō teremoaty imogeta Janejare'e ayvu rè, e'i.

¹¹ Ajaire yarà kō omōtā imuu ysī 'aryvo imoē kupa, a'e pè tatui upa. Ajaire awyje omoma'e kō oity oo Jesu rupi kupa ky'y.

Jesu omokatu ipisīsīma mǎ'ē remēwarà

(Mateusi 8.1-4; Maku 1.40-45)

¹² Ajaire āmō taa pè Jesu ekoi remē, kwaima'e mō uu Jesu resa. Itekorā mǎ'ē a'e, ipisīsīma mǎ'ē tē. A'e uu ovāe Jesu pyri remē, ojayvy 'ejē ovake. Oporanu Jesu pè. Kee e'i ijupe:

^o 5.3 Mat. 13.1-2; Mak. 3.9-10; 4.1 P 5.6 Juw. 21.3,6

– Jōvijā, akuwa nepota emokatu remẽ, emokatu kuwa nekasia rupi rejupa, e'i Jesu pè.

¹³ ãmẽ aepo renu Jesu opojai ikoty ojipy ipirã rè. Kee e'i ijupe:

– Hoõ! Apota! Tanekatupa awi nepirã rupi, e'i ijupe.

Ameve ipisisĩma oje'opa iwyi. Ikatuay ipirã rupi ky'y.

¹⁴ Aja paire kee e'i Jesu ijupe:

– Teremome'u e'ã rãĩ nemokatuawerã erokwa. Ekwa rãĩ Janejare'e pè oporegeta mã'ẽ kyty, tomã'ẽ nere, e'i. ãmõ, nemokatuawerã repy rã eraa ime'ẽ teve ijupe. Tãmõ Moisesi remikusiwarerã rupi katu ikõ janeky'a'oa repy eme'ẽ ikõ ãmẽ ijupe nẽ. A'e tẽ, “Niky'ai ãwĩ ky'y”, e'itã ãmẽ neupe, ãmõ kõ ve tokuwa, e'i Jesu.^q

ãmẽ “hoõ” e'i oo itekorã maekwerã.

¹⁵ Aepo e'i epe Jesu ijupe. Ajamã'ẽ Jesu rewarã ojenu jenu jẽ taa kõ rupi. ãmẽ ywesõ ojenu jenu okwa. Ajawyi jane kõ mõiãrõwã uu uu Jesu koty kupa ky'y. ãmõgwerã ovãe ijayvu renu. ãmõgwerã itekorã tẽ uu.

– Emokatutã rõwã põkõ Jesu, e'i ovãe ipyri kupa.

A'evõ tẽ ekoi kupa ipi. ¹⁶ Ajamã'ẽ Jesu ojisyry rãĩ oo tekoeãma kyty ipi. Uu pè oporegeta iko ipi. A'e rè ojimokasi iko ipi.

Jesu omokatu etãmã nomãrãkuwai mã'ẽ remẽwarã

(Mateusi 9.1-8; Maku 2.1-12)

¹⁷ Ajaire ãmõ 'ary pè Jesu poromo'e mijẽ upa. Oka wryy pè poromo'e upa. ãmẽ Pariseu kõ mõi ojatykapa ipyri ijayvu renu. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerã rè poromo'e mãe kõ ve ipyri tui. Taa taa kõ gyty wyi ovãe vãe Jesu pyri kupa. Ma'e, Karireja yvy pe wyi uu kupa. ãmõ, Juteja yvy pe wyi. ãmõ, Jerusarẽ taa pe wyi. A'e a'e pe wyi uu uu mãe kõ.

ãmẽ Jesu omokatu itekorã mãe kõ upa. Janerõvijã kasia rupi tẽ a'evõ ekoi. ¹⁸ ãmẽ kwaima'e kõ mõi uu ipe ojimorypa mõi reru Jesu rovake tomokatu. Etãmã nomãrãkuwai mã'ẽ tẽ a'e. Noatai mã'ẽ tẽ. Ajawyi ikea pupeve weru kupa. Weroike tarepe oka wryy pè kupa, Jesu rovake.

¹⁹ Ajamã'ẽ mã rupi noeroike'ãi kupa, aty wasu kõ rewarã mõi. Ajaate werojiupi eraa kupa, yvate kyty, tetã ape 'aryvo. A'e pè tetã ape 'aryvo ikwarã mõi oinõ kupa. A'e rupi ojimorypa omowyjy imuu aty wasu pytery pè kupa ky'y. Jesu rovakeve omowyjy imuu kupa.

²⁰ ãmẽ a'evõ rè Jesu omã'ẽ remẽ, kee e'i oupe:

– Haa! Aã kõ “aje ywete” e'i ekasia pè mãe kõ tẽ. Ere eako'i kupa ky'y, e'i oupe.

Kee e'i ãmẽ etãmã nomãrãkuwai mã'ẽ pè:

– Jepe, neaiwererã aityppyipaoka newyi ky'y, e'i ijupe.

^q 5.14 Tek. 14.1-32

²¹ ãmẽ Pariseu kō wenu aepo e'i remẽ. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kō ve aepo wenu. Ajawyi kee e'i ojipy'amogeta kupa:

– Ha! Janejare'e rōmõ'ite oityppyipaoka kuwa janeaiwererà janewyi. Ajawyi nivoi aepo e'i remẽ. Janejare'e werõarõ tẽ ãwĩ aepo javo rōmõ, e'i tite kupa.

²² Ajamã'ẽ Jesu okuwa teãmã, a'evo ojipy'amogeta iko kupa remẽ. Ajawyi kee e'i ijupe kō:

– Moma'e rã pō aepo jaa kō rè pejipy'amogeta ere pekupa? e'i. ²³ Mã a'e mǎẽ rè pō “aje ywete” pejẽ kuwa ije? “Aityppyipaoka neaiwererà newyi”, a'e mǎẽ rè pō “aje” pejẽ kuwa? “Epõ'ã eata eo”, a'e mǎẽ rè pō “aje” pejẽ kuwa? Mã rè pō “aje” pejẽ kuwa? ²⁴ Aje ywete yva pe wyi tẽ ajo ajimojane ike pepytery pè. Ajawyi eayvukasiay teãmã aiko ipi. Age'e aã amokatutã eayvukasia rupi. Pemã'ẽ ere remẽ, kee pejẽ kuwa: “Aje ywete janeaiwererà oityppyipaokatã janewyi”, pejẽ kuwa ije ãmẽ ky'y, e'i ijupe kō.

ãmẽ ojirova etãmã nomãrãkuwai mǎ'ẽ gyty, kee javo:

– Epõ'ã nekea tererójivy eraa neretã gyty, a'e ene, e'i Jesu ijupe.

²⁵ Ameve wari e'e opõ'ã wata katu ovoke kō ky'y. Okea omovy eraa wetã gyty. Wata oo iko remẽ, omoe'eay tesõ Janejare'e oo iko.

²⁶ A'evoa omoãgyo tesõ aty wasu kō, omã'ẽ ee kupa remẽ. Janejare'e omoe'e tesõ iko ãmẽ kupa. Kee e'i ojupe ãmẽ kupa:

– Age'e tẽ katu mǎrãnã jikuwa e'ã rè jamã'ẽ ky'y, e'i kupa.

“Ejo erupi”, e'i Jesu Revi pè remẽwarà

(*Mateusi 9.9-13; Maku 2.13-17*)

²⁷ Aja paire ãmõ 'ary pè Jesu oo wemimo'ekwerà kō revejẽ. Okwa iko remẽ, kwaima'e mō rè omã'ẽ. Revi eu ijupe.' Tekoua repy moatyará mō a'e ekoi. Pee reme pè wapy oposiko upa. A'e pè kee e'i Jesu:

– Ejo erupi eremimo'earà rōmõ, e'i ijupe.

²⁸ Ameve Revi opõ'ã oo upi. Ajare omoma'e kō oityppyipa oo upi.

²⁹ Ajaire ãmõ 'ary pè jimi'u wasua oinõtã wetã wryy pè Revi.

Jesu omoe'etã rewarà mō a'evo werekooka. Mõropãrã kō ovãe vãe a'e pè ãmẽ. Kejõ uu kupa. Revi vo tekoua repy moatyará kō mō uu, mōa'arõwã. ãmõ, Jesu kō. ãmõ kō ve uu. Mokepejõ Revi retã wryy pè wapy ojimiwa kupa.

³⁰ ãmẽ Jesu noesa tari mǎe kō a'evoa rè omã'ẽ. Pariseu kō. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kō. A'e kō ijayvu Jesu remimo'ekwerà kō pè. Kee e'i kupa:

r 5.27 Mateusi eu teve Revi pè.

– Manyvore pō nivoi mǎe kō revejẽ pejimi'u peiko? Emǎ'ẽ! Tekoua repy moatyarà kō revejẽ pejimi'u pekupa. Nikatui moko'e remẽ peku! e'i ijupe kō kupa.^s

³¹⁻³² ãmẽ aepo e'i kupa remẽ, Jesu tẽ kee e'i ijupe kō:

– Emǎ'ẽ! Poropōanōgarà rè tẽ ajimosǎ'ǎgatà. Imǎrǎne'ǎgwerà kō nojipōanōokai poropōanōgarà pè ipi. Itekorǎ mǎe kō tẽ ojipōanōoka ipi. Āwitō poropōanōgarà uu itekorǎ mǎe kō mokatu, āwivo 'ejẽ ije ajo pepō'ō mẽ mijǎ. Nivoi mǎe kō rè tẽ ajo aposiko, tojimosioka waiwererà reitypyyioka Janejare'e pè kupa ky'y. A'e rapijarà tẽ ije. Ajawyi, “Ivo tẽ aiko”, e'i tite oupe mǎẽ rè rōwǎ ajo. Nivoi mǎe kō rè tẽ ajo, e'i Jesu.

Nojimi'ui rupi Janejare'e pè moregetaa rewarà

(Mateusi 9.14-15; Maku 2.18-20)

³³ Ajaire kee e'i Jesu pè kupa:

– Nemǎ'ẽ pō Juwǎo [poromojāmōrĩ mǎ'ẽ] remimo'ekwerà kō rè ipi? A'e kō oporegeta pukutǎ Janejare'e pè remẽ, opoi rǎ'ĩ ja'umǎ'ẽ wyi kupa ipi. Nojimi'ui jẽ rǎ'ĩ kupa ipi. Pariseu kō remimo'ekwerà kō ve a'evo ekoi ipi. Na'evoi ãmẽ neremimo'ekwerà kō ipi. Ojimi'u tepe'yte kupa ipi. Āmō, moma'e ry o'u tepe'yte teve kupa ipi. Manyvo pō moko neremimo'ekwerà kō e'i? e'i ijupe kupa.

³⁴ Aepo rè ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Erekwatǎ mǎ'ẽ rè tẽ ajimosǎ'ǎgatǎ pemotekokuwa rōmō. Āwitō erekwatǎ mǎ'ẽ ojirekotǎ remẽ, ojimorypa kō okwai rǎ'ĩ imuu, tojimi'u eeve kupa. Oryvay ojeeve ãmẽ kupa. Ikatu kuwa pōkō nojimi'ui jirekoa pè kupa remẽ, erekwatǎ mǎ'ẽ eeve kō jẽ ekoi remẽ? Ānĩ! Nikatui kuwa! Tojimi'u kupa, ory kupa rewarà mō. ³⁵ Ojireko paire erekwapa mǎ'ẽ ojisrytǎ oo iwyi kō ãmẽ ky'y. Āmẽ tẽ ijimorypa kō opoi kuwa ja'umǎ'ẽ wyi ky'y, wǎgyo rōmō, e'i. [Āwivo tary ve eremimo'ekwerà kō. Ereko e'ǎ mẽ tẽ ijǎgyo kuwa kupa. Ijǎgyotǎ ãmẽ kupa ky'y. Āmẽ tẽ nojimi'u'ǎi rǎ'ĩ kuwa kupa ky'y,] e'i Jesu ijupe kō.

Tekoua pyaukwerà rewarà

(Mateusi 9.16-17; Maku 2.21-22)

³⁶ Ajaire poromotekokuwa jẽ Jesu. Kee e'i:

– Kamisa jukwerà rè tẽ poromosǎ'ǎgatǎ ky'y. Kamisa jukwerà okekeipa remẽ, nijamokarapeta'ǎi kamisa pyau pẽgwerà ijukwerà reve ipi. A'evo jaiko remẽ ywesō okekeipa 'ejẽ jakusu remẽ. [Ajare kee a'e pejẽ. Ayvu pyaukwerà momewa tẽ ajo aǎ ike pepō'ō mẽ. Ajamǎ'ẽ ãmō kō oja'a jètǎ weko karamoewarà rè. Ajawyi eayvukwerà pè “aje ywete” ne'i'ǎi kupa. Ne'i'ǎi kuwa kupa.]

^s 5.30 Ruk. 15.1-2

³⁷Aepo jaa pè kee e'i jê Jesu:

– ãmõ, ava jê rōwã uvary pyaukwerà oinõ ena jukwerà^t pupe ipi. A'e pupe sō oinõ tite remē, okekeipa 'ejētã tē ena ovu remē. Osururupatã uvary ãmē. ³⁸Ajawyi uvary pyaukwerà ena pyaukwerà pupe tē jainõ ipi. Na'evõ'ãi ãmē. [Ena jukwerà vo 'ejē tãmõ kō rekoawerã. Eayvu pyaukwerã tē ena pyau mã'ē vo jê ky'y. A'e rupi tapeiko ãmē ky'y.] ³⁹Ajamã'ē ava mō uvary jypy remēwarã wã'ã esa remē, aja paire kee ne'i'ãi: “Ta'u uvary age'e remēwarã”, ne'i'ãi ipi. “Jypy remēwarã ikatu teipõ”, e'i titetã ãmē ipi, e'i Jesu.”

“Jimoava 'arã Jarã tē ije,” e'i Jesu mã'ē
(*Mateusi 12.1-8; Maku 2.23-28*)

6 ¹Ajaire jimoava 'arã mē Jesu kō koo pyryvo okwa kupa. Aresity koo pupe tui upa. ãmē a'e pyryvo okwa kupa remē, Jesu remimo'ekwerã kō aresi mō opo'o iwa. Opo pē okamiri ipiro iwa kupa. ²A'evõa rē Pariseu kō mō omã'ē remē, kee e'i Jesu pē kupa:

– Neremimo'earã kō noerovijai sō tãmõ Moisesi remikusiwarerã jimoava 'arã rewarã age'e, e'i kupa. “*Tapeposiko e'ã jimoava 'arã mē*”, e'i maekwerã noerovijai kupa, e'i kupa.”

³Aepo rē kee e'i Jesu ijupe kō:

– [Jane kō javya ywesõ pemoa'u katu ipi! Poroporijauesaa rē ywesõ kuwasi peja'a peiko mijã! Na'evõi ajamã'ē peiko, e'i.] Pemogetapa rōwã sipõkõ kareta mijã, kõi manyvo wereko tãmõ Tavi karamoe remē? Ma'e, osota kō reve nikasi remē ijamyay kupa. A'evõa pekuwa ipe itõkõ.

⁴Ajawyi ãmē itõkõ Janejare'e moe'ea retã wryy pē tē oike meju to'u kupa. Janejare'e pē temime'ëgwerã tē tesõ o'u tãmõ Tavi osota kō reve kupa upa. Janejare'e pē oporegeta mãe kō kōrijõ tē itõkõ meju o'u kuwa ipi mijã. [“Nivoi” ne'i ajamã'ē Janejare'e ijupe.] Aje si napekuwai aepo jaa kō? e'i ijupe kō Jesu.^x

⁵E'i jê Jesu ijupe kō:

– Ajikuwapa yva pe wyi ajo ajimojane mã'ē rōmõ. Ije ywesõ jimoava 'arã wyi. Jimoava 'arã Jarã tē ije, e'i.

Jesu omokatu ipo japu'a mã'ē remēwarã
(*Mateusi 12.9-14; Maku 3.1-6*)

⁶Ajaire ãmõ jimoava 'arã mē Janejare'e ayvu rē jimo'ea retã wryy pē Jesu oike poromo'e upa. Ameve mirã mō ipo japu'a mã'ē a'e pē ekoi teve.

^t 5.37 Teima pìrerã sikãgwerã pupe oinõ kupa ipi. ^u 5.39 “Eayvu pyau rupi noo'ãi kupa”, jaa tē aepo e'i. ^v 6.1 T.M. 23.25 ^w 6.2 “Aepo werovija sō kupa remē, moma'e rã'ãigwerã popo'o'ãi kuwa iwa jimoava 'arã mē kupa mijã”, jaa tē aepo e'i mã'ē. “Janejare'e naoryi omãjã ee kō ky'y”, jaa tē. ^x 6.4 Tek. 24.9; 1Sa. 21.1-6

I'ekatu kytyrewarà ipo siri 'ejě. ⁷Ămō kō ve a'e pè tui. Pariseu kō. Ămō, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō. A'e kō opota teāmā nivoi mǎě omo'y Jesu rē ipi. Ajawyi omǎě jě ee kupa upa. Ajawyi,

– Poromokatutà pō Jesu age'e jimoava 'arà mē? e'i omǎjǎ ee kupa.

Omokatu remē, nivoi mǎě simo'ytà ee ǎmē, e'i ojiupe kupa.

⁸Ajamǎě aepe jaa okuwavī Jesu. Ajawyi kee e'i ipo japu'a mǎě pè:

– Epō'ǎ ejo epyri ovake kō, e'i ijupe.

Ămē “hoō” e'i. Opō'ǎ ovake kō ǎmē.

⁹Ămē Jesu e'i Pariseu kō pè:

– I'ete pō jimoava 'arà mē poropātavō ipi? e'i. Ma'e remē, jimoava 'arà mē, nivō'ǎi pō poropātavō ipi? Manyvo pejē pō pekupa? I'ete pō imarama mǎě jamokatu tomānō e'ǎ? ǎni? “Nijamokatu'ǎi”, pejētà pō? Manyvo pejē pō ajaa renu? e'i Jesu.

¹⁰Ajaire Jesu pirujē omǎě a'e kō rē erokwa. Nipui ǎmē kupa. Kee e'i ǎmē ipo japu'a mǎě pè:

– Ejipomomojai awi, e'i.

Ojipomomojai ǎmē ovake kō. Ameve ikatupa. Apy'awarà mō ikatupa.

¹¹A'e rē Pariseu kō omǎě remē ywesō ojimōarōay ee omǎjǎ kupa. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō ve a'evō ekoi.

– Manyvo kuwasi Jesu moko'e sireko remē? e'i e'i ojiupe kupa.

Jesu opyteporo wemimo'ekwerà kō remēwarà

(Mateusi 10.1-4; Maku 3.13-19)

¹²Ajaire ǎmō 'ary pè Jesu ojisyry rǎ'ī oo vytyry mō gyty Uu pè oporegeta upa. Werokō'ē oporegeta ijupe. ¹³Ajaire kō'ēma mē okwai wemimo'ekwerà kō imuu okoty. A'e kō pytery pe wyi, 12 rōmō opyteporo wemimonooka rǎ kō rōmō toiko.

¹⁴Aǎ reitō opyteporo mǎe kō: Simão eu ijupe mǎě. A'e pè Jesu e'i: “Peturu a'etǎ neupe”, e'i eenō ijupe. Ămō, Aǎtere, Jesu remipyteporo mō teve. A'e Simão mōmirī rōmō ekoi. Ămō, Tiaku opyteporo, imōmirī Juwāo revejē. Ămō, Piripi. Ămō, Patoromeu. ¹⁵Ămō, Mateusi. Ămō, Tome. Ămō, Tiaku. Aupeu ra'yry tē a'e. Ămō, Simão, Juteu kō vvy rē okǎte'ǎ mǎě.

¹⁶Ămō, Juta, Tiaku ra'yry. Ămō, Jutasi Sikarioti. A'e kǎramō ome'etǎ Jesu ijǎpǎ kō po pè karakuri repy rōmō. [Mokopejō Jesu remipyteporokwerà kō emimono rǎ kō rōmō.]

Jesu ayvukasia ojenu okwa remēwarà

(Mateusi 4.23-25)

¹⁷Ajaire wemimo'ekwerà kō revejē Jesu owygy oo maipe kyty. Yvypee pè uu opyta kupa. A'e pè poromo'e upa. Ămē ijayvu wenutà mǎe kō uu ojatykapa a'e pè, ǎmō jane kō revejē. Juteja vvy pewarà kō tē uu. Ma'e, Jerusarē taa wǎnǎ kō uu. Ămō, pǎranǎ wasu popy pewarà kō ve uu. Ma'e,

Tiru taa wānà kō. Āmō, Sitō taa wānà kō. Wāi wāisō uu ipyri ojatykapa. Aty wasu rōmō uu kupa. ¹⁸A'evo remē, āmōgwerà ovāe Jesu ayvu renu. Āmōgwerà, itekorā māe kō ve uu ojimokatuoka Jesu pè kupa. Āmō, ājāgaiwerà remimoaiwerà kō uu Jesu koty tomokatu ipi. Ae a'e kō uu. ¹⁹A'evo māe kō ojipomomojai Jesu rē ojipy okwa remē, tomokatu kō. Pirujē a'evo māe kō omokatu okasia rupi āmē.

Janejare'e poromoryoka mā'ē rewarà
(Mateusi 5.1-12)

²⁰Ajaire Jesu omā'ē wemimo'ekwerà kō rē erokwa. Kee e'i ijupe kō:

– Pejē napemoma'e'i māe kō, tapenory katu peiko ipi, e'i.
Ikatuay Janejare'e penerekotà penōvijā e'eay rōmō penereko, a'e
pejē.

²¹Āwīvo teve pejē napekasi peiko māe kō tē pejē. Tapenory peiko, a'e
pejē.

Pekasi katutà ajaire peiko. Pepy'a katutà ajaire peiko.
Āwīvo teve pejē peja'o peiko māe kō. Penoryvay tary ve peiko.
Pepuka katutà ajaire penoryvay rōmō peiko, Janejare'e remimory
kō rōmō tē peiko rewarà mō, e'i.

²²Āmō, ekoty rewarà rōmō peiko rewarà mō, kee penereko ipe kupa
remē, Janejare'e pemory katuoka jētà penereko.

Āmō kō ojikō'ō ipe pene remē.

Āmō, pemowaite ipe owyi kupa remē.

Āmō, nerōarō ipe kupa remē.

Āmō, iteetejē nivoi mā'ē omo'y teywete ipe pene kupa remē.

“Moko te'i ne kupa”, pejē kōrijō āmē ijupe kō.^y

²³A'evo penereko ai epe kupa remē, tapenory jē āmē peiko. Tapenory
katu kōrijō ikō āmē nē. Kee jaa rē tapeja'a. Āwitō karamoewarà kō
wereco ai Janejare'e ayvu mojenuarà kō imomijarī ipi, aekwery vo
ywete penereko kupa age'e remē. Ajawyi tapenory jē peiko. Janejare'e
omokatupa amātejē penena rā penenone. Ikatuay wete Janejare'e
penerekotà, e'i Jesu poromo'e ipi.^z

“Mokoi pejē,” e'i mā'ē

²⁴Ajaire kee e'i Jesu:

– Mokoi a'e pejē! Age'eve pemoma'e ywete ipe peiko. Nikatu'āi peupe
ajaire. Pepy'a katuay tite peiko.

^y 6.22 1Pe. 4.14 ^z 6.23 J.K.R. 7.52

Kāramō nāwī vo'āi peiko ky'y. Moma'e rē napenako'l'āi kāramō peiko.

25 Āmō, mokoi pejē, pekasi katu peiko mae kō.

Ajaire peamyay wetetā peiko. Peāgyo tesōtā āmē ky'y.

Āmō, ivo jē mokoi pejē, pepuka te'ite peiko mae kō.

Kāramō peja'o ywetetā peiko āmē ky'y.

26 Āmō, mokoi pejē, “mire'eay” e'i jane kō pejē pemoe'e rōmō penereko remē!

Kee jaa rē tapeja'a. Janejare'e ayvu mojenuarā rā'āga kō pē ve “mire'eay” e'i ywe'e tite kupa ipi.

Aepo e'ipa rōwā sipōkō penāmōi kō Janejare'e ayvu mojenuarā rā'āga kō pē karamoe remē, e'i.

Ajawyi tē mokoi a'e pejē, e'i ijupe kō.

“Peāpā kō tapeavay ipi,” e'i Jesu mā'ē
(*Mateusi 5.38-48*)

27 E'i jē Jesu:

– Kee a'e pejē, eayvu peenu mae kō. Peāpā kō ikō peavay ipi nē, a'e pejē. Āwīvo ve ikō pene ojikō'ō mae kō tapeovajarī e'ā penereko ai kupa remē nē. 28 Āmō, pemovyvyrai tē kupa remē ikō tapeavay kō jē ereko nē. Āmō, nikatui penereko kupa remē ikō tapeporegeta Janejare'e pē kōrijō ijupewarā kō mō āmē nē.

29– Āmō remē, ava mō penovapete sō remē, “torojipy” tapejē e'ā. Tapejirova kōrijō ikō āmē penova rovajarā kōrijō topete teve āmē nē, a'e pejē. Āmō, peyru ava mō wekyitā pewyi eraa remē, kee tapejē kōrijō: “Hoō, tyru je'arā ve eraa neupe awi”, pejē kōrijō āmē ijupe. 30 Āmō, “Moma'e emuu ije”, e'i āmō kō pejē remē, peme'ē te'ite ikō āmē ijupe ipi nē. Ivo jē nema'e weraatā remē, kee pejē kōrijō: “Toeraa āmē kupa”, pejē kōrijō ikō āmē ijupe kō nē. “Emojivy ikō ije nē”, napejē'āi ijupe kō, e'i Jesu.

31 Kee e'i jē:

– Āwitō pepota koivo kō penereko katu ipi, āwīvo ve ikō pereko katu kō ipi nē, a'e pejē.^a

32– Penauparā kō kōrijō tē rōwā tapeau ipi, a'e pejē. Peāpā kō teve tapeau ipi, a'e pejē. Ma'e penaupay mae kō kōrijō tē peavay ipi remē, Janejare'e napemoe'e'āi a'evoa rē, a'evo teāmā jaiko rewarā mō. Nivoi mae kō mō ve tesō wauvay wauparā kō ipi. 33 Āmō, ikatuay penereko mae kō kōrijōgā rē tē peja'a katu remē, āmō, a'e kō pē kōrijō tē pejiovajarī ereko katu kō remē, Janejare'e napemoe'e'āi a'evoa rē. Nivoi mae kō ve tesō

^a 6.31 Mat. 7.12

moko e'i teve ipi. ³⁴ Āmō, kee peiko remē Janejare'e napemoe'e'āi. Moma'e kō peme'ē takatu pejimorypa kō pè kōrijō tē remē, “Kāramō moma'e ivokwery pè ome'ē tary ve ije”, pejē ime'ē remē. Nivoi mǎe kō ve ovoarà kō rē oja'a katu ipi. Ajawyi Janejare'e napemoe'e'āi a'evo kōrijōgà tē peiko remē.

³⁵ E'i jē Jesu:

– Ajawyi peāpā kō ve tesō tapeauvay, a'e pejē. Perekō katu kō ikō ipi nē, a'e pejē. Āmō, ava mō kee e'i pejē remē, “Nemoma'e mō emuu rā'ī ije”, e'i pejē remē, “hoō” tapejē kōrijō ijupe. Peme'ē maire, “Kuisse'ē ikō teremojivy imuu ije nē”, tapejē e'ā ikō ijupe nē. Āmē tē Janejare'e tē penovajariokata ime'ē peupe. A'evo pejikuwatà Janejare'e jo'arà kytywarà ākarāgwerà kō rōmō peiko, eruparà kō rōmō peiko rewarà mō. A'e sōsi janerereko katu jome ipi. Nivoi mǎe kō ve tesō wereko katu ipi. ³⁶ Ajawyi āwitō Janejare'e janeporijauesa janerereko katu ipi, āwivo ve ikō koivo kō tapeporijauesa ipi nē, e'i Jesu poromo'e.

“Peaiwererà rē ypy tapemā'ē āmō kō aiwererà wyi”, e'i mǎ'ē
(*Mateusi 7.1-5*)

³⁷ Āmē e'i jē Jesu:

– Koivo kō reko tapemosā'āga e'ā ikō ipi nē. Āmē tē peneko nomosā'āga'āi āmō kō ipi. Āmō, nivoi mǎ'ē tapemo'y tite e'ā koivo kō rē imojaiwe ipi. Kāramō nivoi mǎ'ē nomo'y'āi teve pene pemojaiwe āmē kupa. Nivoi penerekoa remē, “awyjepa” tapejē kōrijō ijupe ipi. Aepo e'i tary ve pejē āmē kupa ipi. ³⁸ Āwitō āmō kō ikatu tē pereko ipi, āwivo ve upi katu tē penerekotà ajaire kupa ipi āmē. Ajawyi ikatuay tapereko koivo kō ipi, a'e pejē.

³⁹ E'i jē Jesu:

– Manyvo tekoua rē amosā'āgatà ayvu mō pemo'ea rōmō. Aje sipō naeapyoi mǎ'ē ovoarà mō opopyy eraa pee rupi ipi? A'evo kuwa pō? Ānī. Ootà o'a yvy kwarà pupe ojevo jē kupa āmē.^b ⁴⁰ Aepo jaa rupi kee a'e. Joemimo'earà noē'āi jomo'earerà 'arà kyty ipi. Ajamā'ē ojimo'eoka mǎ'ē oē kuwa omō'earà akatu ipi. Ojevojētà ajaire kupa, e'i.^c

⁴¹ E'i jē:

– Manyvore pō neaiwererà rē jēsi nerejimo'eai neiko? Moma'e rā pō koivo kō aiwererà rēgà nejimo'eai neiko? Neaiwererà rē ypy kuwasi pemā'ē itypyypyi mijā! Tea rē tē poromosā'āgatà pemotekokuwa rōmō. Manyvore pō koivo rea pè yvy oo remē, “Taekyi nerea pe wyi”, ere? Ajamā'ē nerea pupe oo yvy mitirōwā mǎ'ē remē, nerejimo'eai. Nerea rē ypy kuwasi nejimo'eai neiko mijā. Manyvore pō a'evo neiko? ⁴² Yvy oo janerea pupe remē, nijamā'ēi ipi. Nojisai. Ajawyi aje si yvy oo koivo rea

^b 6.39 Mat. 15.14 ^c 6.40 Mat. 10.24-25; Juw. 13.16; 15.20

pè remẽ, “Eeru nerea taky'a'o. Yvy taekyi ene”, ere kuwa pō koivo pè? Ānī! Mokoi ivoa rã'āga mǎe kō. Ajawyi nerea rè ypy eja'a. Aja paire tè koivo rea rè tereja'a ipi. Āmẽ tè nereapyo katutã iky'a'oa rè ãmẽ. Āwīvo ve neaiwererã neitypa remẽ tè kuwa koivo kō aiwererã rè nemã'ẽ kuwa, e'i Jesu ijupe kō.

“Peporegeta rupi pepy'a pewarã ojikuwa”, e'i Jesu mǎ'ẽ
(*Mateusi 7.17-20; 12.33-35*)

⁴³ Ajaire temitã rè tè poromosã'āga. Kee e'i:

– Temitã vyvra ikatu remẽ ikatu teve i'a ipi. Ni'a'ãi nikatui mǎ'ẽ rōmō ipi. Āwīvo ve vyvra'y nikatui remẽ, ni'a'ãi ikatu mǎ'ẽ rōmō ipi. Nikatui mǎ'ẽ rōmō kōrijō tè i'atã. I'akwerã weru o'y ipi. ⁴⁴ Āwijã mẽ vyvra'akwerã rupi tè ojikuwa vyvra'y ipi. Ajaa rupi jakuwa vyvra'y ikatu mǎ'ẽ ipi. Emã'ẽ. “Ikatuay i'a remẽ ikatuay vyvra'y” eu kuwa ipi. Ava noo'ãi joō'y kyty tè moma'eyva e'eay po'o iwa ipi. Ojikuwa teãmã ja'u e'ate a'e. Vyvra'y rè tè i'akwerã mō jaesa kuwa ipi. ⁴⁵ Āwīvo ve mirã kō poregetaa rupi ipy'a pewarã ojikuwa ipi. Kwaima'e mō mirã katu remẽ, ikatuay ojipy'amogeta iko ipi. Ikatuay teve oporegeta wetãrãgwerã kō pō'ō mē ipi. Na'evoi ãmẽ imirai mǎ'ẽ. A'e ojipy'amogeta teitete mǎ'ẽ. A'e nikatui oporegeta ãmō kō pē ipi, nivoi ipy'a pewarã rewarã mō, e'i Jesu.^d

Tetã reinõa rè tè Jesu poromosã'āga mǎ'ẽ rewarã
(*Mateusi 7.24-27*)

⁴⁶ E'i jē Jesu:

– Manyvo pō “Erōvijã ywete” pejē teywete ije ipi. Ajamã'ẽ napeenui eayvu. Erupi napeikoi. ⁴⁷ Ajawyi eayvu wenuã erovija mǎ'ẽ manyvo tekoua rè amosã'āgatã imome'u pejē tapekuwa manyvo pōkō a'e ekoi ipi. ⁴⁸ Ma'e tetã reinõgarã rè tè poromosã'āgatã tapekuwa. Eayvu rupi ekoi mǎ'ẽ a'evu ve ava mō ikatuay oposiko tetã reinõa rè mǎ'ẽ. Ke'irōwã opãkōi rã'ĩ imomãatãã rōmō. Ajaire vyv ãtã gatu mǎ'ẽ 'aryvo tè wetã omō'ãtã. Takuru 'aryvove jē omō'ã. Omomãatãtã tè inō. “Āmẽ tè nopypyru'ãi ajaire”, e'i inō. Ajaire oinō maire, vyvty ai epetã. Āmō, ãmãnsu oky ipetã. A'e werokwa ipetã. No'a'ãi ajamã'ẽ. Noku'e'ãi 'ete teve, omō'ãgãtãay rewarã mō. Āwīvo eayvu wenu katu mǎ'ẽ ojimo'eai ee ipi remẽ, “Ije arovija katutã”, e'i oupe ipi. ⁴⁹ Ajamã'ẽ eayvu noenui mǎ'ẽ na'evol'ãi. Kee ne'i: “Janejare'e ayvu rupi katu taiko”, ne'i mǎ'ẽ a'evu ve tetã omō'ã rã'āga mǎ'ẽ vo 'ejëtã ãmẽ. “Yvy ãtã 'aryvo tè tainō imomãatã gatu”, ne'i imō'ã rōmō. Nojimo'eai ee. Omō'ã tepe'yte inō. Ajaire oinō maire, vyvty ai okwa. Ameve tetã omopypyru ero'a ijarã kō 'aryvo. Āmãnsu oky remẽ, omotujupatã. A'evu 'ejē eayvu rè nojimo'eai 'ete enu mǎe kō ipi, e'i Jesu poromo'e.

^d 6.45 Mat. 12.33-34

Sota rōvijā mō “aje” e'i Jesu ayvukasia pè remēwarà
(Mateusi 8.5-13)

7 ¹Ajaire awyjepa Janejare'e ayvu omovyvypa Jesu jane kō pè remē, āmē ojivyri uu Kapanāo taa pè ovāe. ²Āmē a'e pè oiko sota atyry rōvijā mō. Romā wānà kō tē a'e, wemīgwai kō revejē. A'e remīgwai mō itekorā ywete sikaepo upa. Okājā taray upa. Tōvijā remiau tē a'e. ³Āmē Jesu rewarà ojenupa sota kō rōvijā pè. Jesu kasia ve ojenu ijupe. Ajawyi Juteu rōvijāgwerà kō mō omonooka Jesu pè javo, totuu itekorā māē mokatu opota remē.

⁴⁻⁵Āmē “hoō” e'i Juteu rōvijā kō oo Jesu pè javo. Ovāe Jesu pyri kupa remē, kee e'i ijupe kupa:

– Sota rōvijā oremuroka nekoty māē, mire'eay rōmō tē a'e. Juteu rōwā ipe mijā. Ajamāē janerauvay Juteu kō rōmō janerereko ipi, e'i kupa. Āmō, a'e tē oinōoka Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā orerena pè. Ajawyi “ikatuay” oro'e pirujē ijupe. Ikatu tē apijarā nepātavō remē, oro'e ene, e'i Jesu pè kupa.

⁶Āmē “hoō” e'i Jesu oo upi kō iko. Ajaire sota rōvijā retā mē ovāerī kupa remē, ojimorypa kō tē omonooka Jesu rōvaisī. A'e kō kee e'i Jesu pè:

– Kee e'i sota rōvijā ene: ⁷“Nekatu ywe'ei ije maevo nerepotari aa nemogeta. Āmō, maevo nerepotari eretā wryy pè neike, Juteu rōwā ije rewarà mō. Ajawyi kuipe'e wyive emokatu eremīgwai, a'e neupe. Akuwa ikatupatā neayvu rupi. ⁸Akuwa ayvukasia rewarà. E'arà kyty oiko tē erōvijā mō. Āmō, ewryy kyty oiko teve eremīgwai sota kō. Ajawyi eremīgwai mō pè 'ekwa' a'e ijupe remē, 'hoō' e'i oo eayvu rupi ipi āmē. Ma'e remē āmō pè 'ejo' a'e remē, 'hoō' e'i ve uu eayvu rupi. Āmō pè, 'moko ereko', a'e remē, 'hoō', e'i ipi. Eayvu rupi katu ekoi kupa ipi. Āwitō ije eayvukasi eremīgwai kō pè ipi. Āwīvo ve ene neayvukasi tekoranā mogwapa rē ipi”, e'i sota rōvijā ene, e'i Jesu pè kupa.

⁹Āmē Jesu aepo wenu remē,

– Haa! Aepo e'i sipō sota rōvijā? e'i.

Ajaire ojirova jane kō oo upi māe kō rē omājā. Kee e'i ijupe kō:

– Aje kee a'e pejē. Naesaive āwīvo eayvukasia pè “aje ywete” e'i māē mō Isaeu kō pō'ō mē. Emā'ē. A'e Juteu rōwā mā'ē ipe remē, a'evō tesō ekoi! e'i sota rōvijā pewarā mō.

¹⁰Ajaire sota rōvijā retā gyty ojivy oo ayvu momewarā kō. Āmē ovāe kupa remē, ikatupa emīgwai upa.

Jesu omomoera okājāma māē remēwarà

¹¹Ajaire sa'u, āmō 'ary pè Jesu kō oo Nāi taa kyty. Emimo'ekwerà kō ve oo upi. Āmō, aty wasu ve oo upi kō. ¹²Ajaire tena pyri'īje'ē ovāerī kupa remē, kyty wyi jane kō atyry ve uu ojiōvaisī kupa. A'e kō kōnomiokyry

reāgwerà mō omovy eru ereko kupa. Tyvy rena kyty tē weraatā ijaty kupa mijā, taa kupe kyty. Terekwarerā memyry tē okājā mǎ'ē. Wyjaveay mǎ'ē tē. Ajawyī jane kō mōa'ārōwā a'e taa wānā kō uu terekwarerā rupi iko. ¹³Terekwarerā oja'o omemyry reāgwerà rē iko. Āmē Jesu omā'ē ee remē, oporijauesa. Kee e'i ijupe:

– Neja'o sō, e'i ijupe.

¹⁴Ameve Jesu uu teāgwerā karyru rē ojipy. Omovy eraa mǎe kō opyta rā'ī ojimomāatā ee omājā. Kee e'i Jesu āmē okājā mǎ'ē pè:

– Epō'ā age'e si, kōnomiokyry, e'i.

¹⁵Ameve kōnomiokyry reāgwerā opoerapa. Ijākānā'ā ojārapo'ā oporegeta. E'i āmē Jesu ijy pè, terekwarerā pè:

– Aā opoerapa nememyry ky'y, e'i ijupe.

¹⁶Āmē jane kō ipiryvypy katu omājā ee. Omā'ē tesō ee kupa. Janejare'e omoe'e ywete āmē kupa ky'y. Kee e'i imoe'e kupa:

– Janejare'e oja'a janere wyi omuroka wayvu mojenuarā janepātavōarā rōmō, ijayvukasiay wete mǎ'ē, e'i kupa.

¹⁷A'evoa omojenu jenu erokwa kupa ipi, Juteja taa kō rupi. Omojeapy eraa Juteja yvy pè āmō taa taa kō rupi, ajaate eraa, a'e yvy popy rupiwarā kō pè toenu kō.

“Pekwa Jesu mogeta”, e'i Juwāo wemimo'ekwerà kō pè remēwarà
(*Mateusi 11.2-6*)

¹⁸⁻¹⁹Ajaire Juwāo poromojāmōrī mǎ'ē jimopā'āga pupe tui upa. Āmē a'e remimo'ekwerà kō Jesu manyvo nyvo jē wereko mǎe kō omome'u me'u Juwāo pè kupa. “A'evō 'evo wereko Jesu”, e'i ijupe kupa. Āmē:

– Pekwa Janerōvijā Jesu kyty imogeta, e'i Juwāo ijupe kō. Mōrijō pè aepe e'i.

– Kee pejē Jesu pè: “Ava pō ene?” pejē ijupe. “Janejare'e Remimuurā uutā mǎ'ē rōmō pō ene? Ānī? A'e rōwā pōkō ma'e remē? A'e rōwā ene remē, āmō tē pō oromoa'utā ky'y?” pejē ijupe, e'i imono kō.

²⁰Oo āmē Jesu pyri ovāe kupa. Kee e'i ijupe kupa:

– Juwāo poromojāmōrī mǎ'ē oremuu nekoty. A'e kee e'i oporegeta imuu neupe: “Janejare'e Remimuurā uutā mǎ'ē pō ene? Ānī pō? A'e rōwā ene remē, āmō tē pōkō oromoa'utā?” e'i Juwāo imuu ene, e'i Jesu pè kupa.

²¹Āmē a'e remē itekorā mǎe kō mōa'ārōwā omokatu Jesu upa, Juwāo remimo'ekwerà kō rovake. Ma'e. Tekorānaiwerā kō omokatu. Ajāgaiwerā ojimoemija ee mǎe kō ve omokatu. Omoē imono ājāg kō ipy'a kō pupe wyi ipi. Āmō, naeapyoi mǎe kō omokatu taeapyo ky'y. A'e a'e kō rē omā'ē Juwāo remimuurerā kō upa. ²²Ajare e'i Jesu ijupe kō:

– Manyvo nyvo jē aiko mǎ'ē rē pemā'ēma. Pekwa awi penemisakwerà momewa Juwāo pè. Āmō, peneminuwerà pemome'u ijupe. Emā'ē. Naeapyoi maekwerà kō eapyo ky'y. Āmō, etāmā jeapa maekwerà kō

watapa ky'y. Āmō, itekorānai ipisīsīma maekwerà kō ikatupa. Ipisukyrī tesō kupa ky'y. Āmō, nijapyai maekwerà kō ijapya katu ky'y. Āmō, okājā maekwerà kō opoerapa mijē. Āmō, nimoma'eī māe kō pè Janejare'e ayvu e'eay ojenu okwa, e'i.^e 23 “Aje ywete” e'i eupe māe kō, owaray Janejare'e werekotà. [Pejivy peo āmē aepo jaa momewa ijupe,] e'i Jesu.

Juwāo rē Jesu oporegeta remēwarà
(Mateusi 11.7-19)

24 Ajaire, Juwāo remimo'ekwerà kō ojivypa oo Juwāo koty paire, kee e'i Jesu jane kō pè, Juwāo pewarà mō. Juwāo ayvu renu oo maekwerà kō pè e'i:

– Tekoe'āma kyty itōkō peo [Juwāo poromojāmōrī mǎē resa] ipi, e'i. Manyvo rā pō peo esa ipi? Manyvo e'i pōkō pejē iko ipi, tapejivy jivy tekoe'āma kyty esa ipi? Iteetejē pō ijayvu ipi? Ānī! Wayvu omotee remē, nijajapyaka'āi ee ipi! e'i. Manyvore sipō peo esa ipi? e'i ijupe kō. 25 Manyvo pejē pō ijupewarà mō? “Tyru e'eay opypy mǎē tē Juwāo. A'e resa aatà”, pejē pōkō ipi? Ānī! Naikoi a'evo mǎē tekoe'āma pè ipi! e'i. Wetā wasu pupe tē tui apijarerà ipi! e'i. A'evo rōwā Juwāo ekoi. 26 Manyvo rewarà mō pō peo awi esa āmē? Janejare'e ayvu mojenuarà tē Juwāo. Aja rewarà mō tē peo esa ipi! [Aje, Janejare'e Remimuurerà vāea mojenuarà tē Juwāo, e'i.] Ajawyi ywesō pirujē Janejare'e ayvu mojenuarà kō wyi ekoi, e'i. 27 A'e pewarà mō tē tesō Janejare'e kee e'ipa amātejē Wemimuurà rā pè wayvu mojenuarà rupi karamoe remē:

“Eayvu mojenuarà mō amono amātejētà nerenone rupi, oromonotà remē.

Nevāea rā omojenu amātejētà jane kō pè erokwa, tanerārō jē kupa.

Tojipy'amokatu amātejē nerenone kupa”, e'i maekwerà.^f

Juwāo pewarà mō tē aepo'i.

28 E'i jē Jesu:

– Āmō, Juwāo rewarà kee a'e pejē. Nuvei 'ete Juwāo rapijarà mō pepō'ō mē Janejare'e ayvu mojenuarà rōmō mijā. Juwāo ywesō ijayvukasiay wete pirujē Janejare'e ayvu mojenuarà kō wyi, ajaate age'e remē, e'i. Ajamāē kāramō ekoty rewarà kō erewarà omojenu tary ve kupa. Pirujē erewarà okuwa katutà āmē kupa ky'y. Ajawyi a'e kō remimojenu rā ywesō ikasità Juwāo remimojenuwerà wyi ky'y, e'i Jesu.

29 Ajawyi a'e remē Juwāo ayvu wenu maekwerà kō, āmō, tekoua repy moatyarà kō revejē, pirujē kee e'i ojiupe kupa:

^e 7.22 Isa. 35.5-6; 61.1; Ruk. 4.18-19 ^f 7.27 Marak. 3.1

– Aje ywete Janejare'e ayvu e'eay tē Juwāo omome'u janeupe mijā. Janejare'e ivoaya mā'ē tē tesō omojikuwaoka jane. Ikatuay. Mā jē rōwā nijaenu'āi ijayvu ipi mijā, e'i ojiupe kupa.

A'evo remē uu uu ojimojāmōrioka Juwāo pē kupa ipi mijā.

³⁰Ajamā'ē Pariseu kō noenu tari Juwāo ayvukwerā ipi. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerā rē poromo'e mē kō noenu tari ijayvukwerā ipi. Ovote Janejare'e ayvu omomorī kupa. Ajawyi nojimojāmōrioka tari Juwāo pē kupa ipi.⁸

³¹Āmē kee e'i Jesu jane kō pē:

– Mā kō rē pāwī age'e remēwarā kō amosā'āgatā? Manyvo sō pō mirā ajamā'ē, Janejare'e ayvu noenu tari mē kō? e'i. ³²Hoō, ja'yrerā kō rē tē amosā'āga kōtā ajawyi. Ma'e ja'yry kō omory tarepe ojee ipi. Oka rupi oē werojimaraitā remē, kee e'i ojiupe kupa ipi:

“Manyvo pō: ‘Ejo jajimory’, oro'e ipe pejē?

Emā'ē! Jimi'a oroopy remē, napenoryi orevo jē peiko ipi?

Ajamā'ē, ‘Age'e jajiāpirōtā’, oro'e remē, ajaire oroja'o ipe orokupa.

Ajamā'ē napeja'oi orevo ve ipi.

Manyvo pō norepotai pekupa? Nikatui āwijā mē”, e'i e'i ja'yrerā ijayvu ojimōarō ojiupe ipi.

Ma'e ja'yrerā vo 'ejē pejē peiko. ³³Emā'ē! Juwāo uu pepytery pē remē, napemā'ē tari kōrijō ee ipi. Kee jaa rewarā mō. Ovo rupi teve ekoi ipi. Nojimi'ui āmō kō vo ipi. Āmō, moma'eyvary aisiririkwerā no'u tari ipi. Ajawyi “aje” napejēi ijayvu pē. “Ājāg ipy'a pupe mā'ē teipō āwī”, pejē kōrijō ijupe ipi. ³⁴Ajaire ije yva pe wyi ajo ajimojane mā'ē rōmō aiko. Ajimi'u katu ipe pepytery pē aiko ipi. Āmō, moma'eyvary aisiririkwerā a'u teve ipe ipi. Ajamā'ē nivoi tekoua kōrijō tē pemo'y ere ipi. Kee pejē ije: “Emā'ē ee. Nivoi mē kō jimorypa tē tesō Jesu. Tekoua repy moatyarā kō jimorypa teve tesō Jesu”, pejē kōrijō ije. “Ojimi'u te'ite iko”, pejē kōrijō ije. Āmō, “Moma'eyvary aisiririkwerā ve o'u iko ipi. Nikatui ekoi”, pejē kōrijō tē ije ipi, ererovija e'ā rōmō peiko. Moko pejē remē, “Temipotare'ā āwī”, pejē kōrijō tē ore ipi, āwisō Janejare'e ayvu mojenuarā kō tē ore remē. ³⁵Ore, orojikuwa katu Janejare'e ayvu mojenuarā kō rōmō oroiko. Oromojenu remē, jane kō opota Janejare'e remimota rōmō ekoi. A'evoa kō rupi orojikuwa aje ywete Janejare'e ayvu mojenuarā kō rōmō tē ore, ije, Juwāo reve, e'i Jesu ijupe kō.

Wāivī mō ojoē ipije mā'ē Jesu rē imogy remēwarā

³⁶Ajaire āmō 'ary pē Pariseu mō Simāo eu erā pē mā'ē kee e'i Jesu pē:

8 7.30 Mat. 21.32; Ruk. 3.12

– Ejo orepyri ejimiwa, e'i ijupe.

“Hoõ” e'i Jesu ãmẽ. Oo ãmẽ oike etã wryry pè. ãMõ, ojapu'a ojimiwa upa, namesa 'aryvo.

³⁷ ãMẽ uve a'e taa pè wãivĩ mõ. Wãivĩ aiwerà tè a'e wãivĩ. A'e wãivĩ pè ojenupa Jesu Simão retã wryry pè tui remẽ. ãMẽ:

– Taa ajawyi esa, e'i wãivĩ oupe.

Ajawyi moma'e e'ekwerà mõ opyy eraa Jesu kyty. Ipije katu mãẽ putei po'i pupe weraa eroike etã wryry pè. ³⁸ Jesu ape kyty uu upa. Oja'o tesõ upa, ijãgyo tesõ weko aiwerà rè rewarà mõ. Kee e'i oupe:

– Erauvay Jesu. Nemokuipe'e'ãi owyi, e'i oupe.

ãMẽ Jesu py rè ojavy wãivĩ. Ipy omojau wearykwerà pupe. Omosikã ajaire wapira pupe. Omosu ajaire ipy. ãMõ, ipije mãẽ omogy teve ipy rè. Jesu wauvay rewarà mõ moko wereko.^h

³⁹ ãMẽ moko wereko remẽ, tetã jarà omã'ẽ rãĩ ee upa, a'e Simão.

Ojipy'amogeta ai ee omãjã. E'i ãmẽ oupe: “Aje ywete sõ Janejare'e ayvu mojenuarà rômõ tè Jesu remẽ, okuwa kuwa nivoi mã'ẽ tè awĩ wãivĩ”, e'i. Opy'a pupe tè aepo e'i. ⁴⁰ Ajamã'ẽ Jesu okuwavĩ aepo e'i Simão remẽ. Ajawyi kee e'i ijupe:

– Simão, ayvu mõ tamome'u ene age'e, e'i Jesu ijupe.

– Hoõ, ere ãmẽ, poromo'earà, e'i Simão.

⁴¹ ãMẽ Jesu kee e'i poromosã'ãga rômõ:

– Uve kwaima'e mõ ikarakuri ywete mã'ẽ, e'i. Mape remẽ karakuri mõ ome'ẽ rãĩ koivo kō pè ipi, e'i. ⁱ ãMõ pè moeta karakuri sĩ mōa'arōwã ome'ẽ rãĩ. 500 rômõ tesõ ome'ẽ rãĩ ijupe. [“Ajaire amojivytã ekovijarerã neupe”, e'i ikusiwa kareta rè imojikuwaparã rômõ karakuri opyy remẽ.] Ajaire ãmõ pè teve ome'ẽ moeta karakuri sĩ mõ. Kejõgã ome'ẽ ijupe. 50 rômõgã ome'ẽ rãĩ ijupe. ⁴² Ajaire karakuri mojivya 'arã mẽ, kee e'i karakuri jarã ijupe kō: “Age'e si pemoepy ije ky'y”, e'i ijupe kō. Soõ, noereko karakuri kupa. Manyvo noereko'ãi imojivy ãmẽ kupa. Ajawyi ojimopirai tesõ kupa upa. Ajamã'ẽ karakuri jarã oporijauesa kō ãmẽ ky'y. Kee e'i ijupe kō: “Teene. Karakuri ame'ẽ rãĩ peupe maekwerã naekovijanõoka'ãi peupe ky'y”, e'i. “Awyjepa. Kõi kareta pekusiwa ity peo karakuri rewarã maekwerã, amokekeipa imopopo ky'y”, e'i ijupe kō. ãMẽ sōsi nojimopirai kupa ky'y, karakuri jarã oporijauesa kō rewarã mõ. Nijãgyoi kupa ky'y. Ory kōrijõ tè iko kupa ky'y. ãMẽ ywesõtã karakuri jarã wauvay kupa ky'y, e'i Jesu.

Aepo omome'u paire, e'i jẽ Simão pè:

– Simão, mōrijõ kwaima'e kō tomojivy karakuri rekovijarerã mijã, e'i. ãMõ kejõgã tè omojivytã mijã. ãMõ, ijatyray sa'u omojivytã mijã. Ajare

^h 7.38 Mat. 26.7; Mak. 14.3; Juw. 12.3 ⁱ 7.41 Moma'e kō toppy oupe kupa tè ome'ẽ rãĩ. Ajaire amojivytã karakuri rekovijarerã ijupe kupa ipi.

kee ere ije. A'e kō wyi mǎ ywesō wauvay karakuri jarà, “Neremoepy'āi ky'y”, e'i paire? e'i ijupe.

⁴³ Āmē e'i Simão:

– Kōi ijatyray karakuri maekwerà nomoepy'āi ky'y mǎ'ē, a'e ije, e'i. Āmē Jesu e'i:

– I'tete ere, e'i ijupe.

⁴⁴ Aepo e'i paire Jesu ojirova wāivī gyty omājā rālī. Kee e'i āmē Simão pè:

– Nemǎ'ē pō aā wāivī rē, Simão? Ijaiwererà kō mōa'ārōwā. Āwitō ijatyray karakuri nomoepy'āi ky'y mǎ'ē voay wete wāivī. Ajawyi āwī ywesō erauvay newyi. Emǎ'ē. Ji'i neretā wryy pè aike remē, yy mō nererui tajipykusu.^j Āwī āmē wearykwerà pupe tē tesō epykusu. Epymosikā ajaire wapira pupe, e'i. ⁴⁵ Āmō, nerovamosui rejupa, avāe remē, e'i. Aā wāivī āmē epymosu, e'i. ⁴⁶ Āmō, eākāg rē neremogyi moma'eyva kawerà.^k Aā āmē epy kō rē tē tesō ipije katu mǎ'ē omogy. Nāwīvoi ene neiko, e'i. ⁴⁷ Aja rewarà mō kee a'e ene. Pirujē ijaiwererà kō aityppyipaokatā iwyi age'e ky'y. Ajawyi tē erauvay āwī, e'i. Ijatyray ijaiwererà kō ee mijā. Ajawyi āwī ywesō erauvay newyi, e'i ijupe.

⁴⁸ Āmē e'i Jesu wāivī pè:

– Awyje aityppyipaoka neaiwererà newyi ky'y, e'i ijupe.

⁴⁹ Āmē mōropārà kō aepo wenu remē, kee e'i ojupe kupa:

– Haa! Mā si pāwī kwaima'e, aepo e'i mǎ'ē? Janeaiwererà oityppyipaoka kuwa pō janewyi? e'i kupa.

⁵⁰ Ajaire e'i Jesu wāivī pè:

– “Aje ywete” ere ije rewarà mō oroereko katu jimomorijau wasua wyi, e'i ijupe. Age'e tanepy'a piryvpy katu neiko, nejivy neo remē, e'i ijupe.

“Hoō” e'i wāivī oo āmē.

Wāivīgwerà Jesu opātāvō mǎe kō rewarà

8 ¹ Aja paire Jesu taa kō rupi oo oo poromo'e Janejare'e ayvu e'ey rē. “Janejare'e tē kuwa simojōvijā Janerōvijā rōmō”, e'i Jesu imojenu erokwa. Āmō tena wānà kō pè aepo e'i teve rōnō. A'evō remē emimo'ekwerà kō ve oo upi ipi. 12 rōmō opyteporo maekwerà kō oo upi.

² A'evō remē wāivīgwerà kō ve oo upi kō ipi. Jesu remimokatukwerà kō tē āwī kō. Ma'e, ājāgaiwerà ojimorara ee maekwerà kō. Āmō, itekorā maekwerà kō. Kejō oo upi kupa: Maria Matarena. Jypy remē ājāg kō 7 rōmō ojimorarai ywete ee mijā. ³ Āmō oo upi mǎ'ē pè Joana eu. Kusa rerekwarà rōmō Joana. Ma'e, kovenatu Eroti retā mè oposiko mǎe kō

^j 7.44 Kee Juteu kō wereko mōropārà kō ovāe remē ipi. Opykusu kō ipi. Āmō, oovamosu kō ipi. Ekoā teāmā a'evō ekoi kupa. ^k 7.46 Juteu kō omoe'etā ava mō remē, ijākāg rē moma'eyva kawerà omogy kupa ipi.

rōvijā rōmō tè Kusa. A'e rerekwarà oo teve Jesu rupi. ãmō, Susana eu ijupe mǎ'ě ve oo Jesu rupi. ãwī ãwī kō oo upi ãmē. ãmō ãmō kō ve oo upi. A'e a'e kō opātāvō Jesu, emimo'ekwerà kō reve. Omoma'enō Jesu kō okarakuri kō pè kupa ipi.¹

Temitā rǎ'ǎigwerà rè tè Jesu poromosǎ'ága remēwarà
(*Mateusi 13.1-9; Maku 4.1-9*)

⁴Ajaire taa taa kō kyty wyi aty wasu uu uu ojatykapa Jesu pyri ijayvu renu kupa. ãmē kee e'i Jesu poromo'e:

⁵[– Janejare'e ayvu rè poromo'ea a'evo ve jimitāa ipi. ãwitō temitāgwerà ãmōgwerà oryvay ipi. ãmōgwerà naoryi ipi. A'evo ve jane kō Janejare'e ayvu wenu kupa remē ipi.] Poromosǎ'ágatà a'evoa rè age'e ky'y. ãmō 'ary pè koo jarà oo ojimitā. Moma'e rǎ'ǎigwerà sirikwerà omopepei itā okoo rupi erokwa. ãmē a'evo remē ã'ǎigwerà mō pee peve o'a. Apykyrerà kyty a'e 'aryvo ãmō kō opārō. Wyra kō o'u teve ãmō. ⁶ãmōgwerà omopepei remē, takuru 'arà rupi tè o'a. A'e kō oē ajaire. Oē gatu rǎ'ága. Noiko pukui ajamǎ'ě. Oovi rǎ 'ejē opa, yy e'ama pè tè tui rewarà mō. ⁷ãmōgwerà joō pytery pè o'a tite. A'e oē ipegà mijā. Ajamǎ'ě joō ywesō oē i'arà kyty ijapisipa. ⁸ãmōgwerà ikatukwerà pè o'a oē. A'e sōsi oē oory rōmō ky'y. I'a katu jome ajaire, e'i Jesu imomewa.

Ajaire e'i jē Jesu:

– Tapeenu katu ikō eayvu nē rōnō, e'i Jesu.

Manyvo temitā rǎ'ǎigwerà rewarà jaa tè
(*Mateusi 13.10-23; Maku 4.10-20*)

⁹ãmē Jesu remimo'ekwerà kō aepe wenu remē, kee e'i Jesu pè kupa:
– Manyvo jaa pō neayvukwerà, temitāgwerà rè tè poromosǎ'ága mǎ'ě? e'i kupa. Oremotekokuwa jē si rejupa! e'i ijupe kupa.

¹⁰Aepe rè kee e'i Jesu:

– Pejē pekuwapa manyvo Janejare'e proerekotà Jōvijā wasu rōmō ojikuwa remē. Janejare'e ywete a'evoa omojikuwaokapa pejē. Ajawyí nokuwai mǎe kō pè rōwā aepe a'e. Peupe tè aepe a'e. A'e kō ekasia rè omǎ'ě ipe. Eayvu rè ojapyaka ipe kupa ipi. Ajamǎ'ě nojimatokokuwai ee kupa ipi. Ajawyí ayvu jimosǎ'ága rupi tè amo'e kō ipi.^m

¹¹– Kee jaa pè aepe amovyvypa pejē. Moma'e rǎ'ǎigwerà vo sō tite Janejare'e ayvu. Yvy maevo sō tite jane kō, ijayvu wenu remē. ¹²Ajawyí, ã'ǎigwerà pee rupi o'a mǎ'ě a'evo ve ava mō ijayvu wenu remē, wenu ipegà mǎ'ě. Ajaire ãjāgai rōvijā wekyi eminuwerà ipy'a pe wyi ipi, “aje” te'i e'ǎ ijayvu pè. “Kāramō ojireko katuayoka Janejare'e pè ne”, e'i ekyi. ¹³ãmō, takuru 'aryvo o'a mǎ'ě a'evo ve ava mō ijayvu wenu remē, ory katu rǎ'ága

¹ 8.3 Mat. 27.55-56; Mak. 15.40-41; Ruk. 23.49 ^m 8.10 Isa. 6.9

enu. Ajamã'ê “aje ywete” ne'i weminuwerà pè. Wãime remeve earaipa iwyi. Waypekwerà tekoua remê, opoi weminuwerà wyi ipi, naapoi mǎ'ê vo 'ejê ekoi rewarà mō. ¹⁴ ãmō, joō pytery pè o'a mǎ'ê jamojiropemī ijayvu wenu maevo sō tite mǎ'ê. A'e ãmō ãmō rè tè oja'a rewarà mō, “aje ywete” ne'i weminuwerà pè ipi. Wekokwerà ikewarà règà oja'a iko. Ma'e. Moma'e moatya règà oja'a iko. ãmō, moraita kō règà. Wãisō a'e règà oja'a iko ipi mǎ'ê. Earaiipa ãmê Janejare'e ayvu wyi. ¹⁵ ãmō, moma'e rã'ãigwerà yvy e'e pè o'a mǎ'ê a'evo ve ayvu wenu remê, opyykātā oupe mǎ'ê. Opy'a pupe tè werekotà ereko. Werovija katu iko. Oja'a karuaru ee iko. Naearai'ãi iwyi. Nopoi'ãi iwyi. Upi katu ekoitā aja paire, e'i Jesu imogeta kō.

Poroyape mǎ'ê rè tè Jesu poromosã'ãga remêwarà
(Maku 4.21-25)

16 – Ajaire e'i jê Jesu:

– [Janejare'e omojikuwaokapa peupe tapemojenu ãmō kō pè erokwa. “Tokuwa e'ã kupa”, tapejê tite e'ã.] Poroyape mǎ'ê rè tè amosã'ãgatā Janejare'e ayvu tapekuwa sa'u. Poroyape mǎ'ê jamoeny remê, ikatu kuwa pō moma'e wryy pè jainō? ãnī! Nikatu'ãi. Ikatukwerà pè tè jainō toyape, tojisa omǎ'ê ee etā wryy pè oike mǎe kō. ⁿ ¹⁷ ãwitō poroyape mǎ'ê oyape katu janeupe, ãwivo ve Janejare'e penemikuwa e'ã omojikuwa katutā wayvukwerà rupi pejê ipi. Pirujê omojikuwaokatā pejê ipi. ^o ¹⁸ ãwijã mē pejapyaka katu kuwa eayvu rè tapetekokuwa ipi. Napejapyaka katui remê, peenu mǎ'ê wyi penearaipa titetā. Ajawyi pejapyaka katu ikō ijayvu rè pejimotekokuwa ipi nê, a'e pejê. Upi ikō peiko nê, a'e pejê. ãmê ywesō Janejare'e pemotekokuwawaytā penereko, e'i Jesu imogeta kō. ^p

Jesu y uu imōmirī kō reve esa remêwarà
(Mateusi 12.46-50; Maku 3.31-35)

¹⁹ Ajaire Jesu poromo'e jê upa tetã mō wryy pè remê, iyy uu esa, imōmirī kō reve. A'e kō ovãe tarepe Jesu pè. Ajamã'ê mǎ rupi noi'kê'ãi ipyri'ije'ê kupa, aty wasu oporakapa tesō tetã upa rewarà mō. ²⁰ Ajawyi ãmō kō omome'u Jesu pè kupa:

– Ney uu neresa, nemōmirī kō reve. Wãime tetã ypy pè nerãrō kupa upa, e'i ijupe.

²¹ ãmê e'i Jesu:

– Hoō, e'i. Ajamã'ê kee a'etā pejê. Eretãrã kō vo 'ejê pirujê Janejare'e ayvu wenu erovija mǎe kō, e'i. Ajawyi “emōmirī kō” a'e pejê. ãmō, “ekōjã kō” a'e. ãmō, “ey kō” a'e. Aepo a'e pejê, e'i ijupe kō. ^q

ⁿ 8.16 Mat. 5.15; Ruk. 11.33 ^o 8.17 Mat. 10.26; Ruk. 12.2 ^p 8.18 Mat. 25.29; Ruk. 19.26
^q 8.21 “ãwitō ey ãmō emōmirī kō aau ipi. ãwivo ve aau Janejare'e koty rewarà kō”, jaa tè aepo e'i mǎ'ê.

Jesu vvytu ai omomi remēwarà
(*Mateusi 8.23-27; Maku 4.35-41*)

22 ãmō 'ary pè Jesu e'i wemimo'ekwerà kō pè:

– Jajipota pāranā ovae kyty jaa, e'i.'

ãmē opo yarà kwarà pupe kupa. O'yasatà oo ãmē kupa.

23 Ajaire ojipota oo pāranā myterà pè iko kupa remē, Jesu oke sikaepo yarà pupe upa. ãmē si py'awarà mō vvytu ai okwa. Omopipo pipo tesō yy vvytu ai. Omoãñē tesō yy yarà upa. Aja rewarà mō ojipypy weewe tesō yarà. Ojimopirai tesō Jesu remimo'ekwerà kō ãmē ky'y.

– Japatà maevo yy pupe! e'i kupa.

24 ãmē oo Jesu mōtā kupa:

– Oremo'earà, emã'ē! Japa taray yy pè. Manyvo jē awi ereko tijamãñō e'ã, e'i kupa.

ãmē Jesu omã'ē remē, vvytu ai omoworoki imomi, wayvukasia rupi. Yy nopipoi ky'y. Opipa katu yy pipoa ky'y. Isārā gatu tesō yy rova'arà upa ky'y.

25 ãmē kee e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè:

– “Aje” napejēive sipō eayvukasia pè? e'i imogeta kō.

ãmē ojimonyi okyje kupa upa. Kee e'i ojiupe kupa:

– Ava sipō awi janerōvijā, āwīvo tesō tijayvukasiay wete? Emã'ē! Yy pipo pipo mã'ē omomi. ãmō, vvytu ai wasu omomi teve wayvukasia rupi tē, e'i ojiupe kupa.

Jesu omokatu ājāg ojimoemija ee mã'ē remēwarà
(*Mateusi 8.28-34; Maku 5.1-20*)

26 Ajaire vvytu ai paire oo jē yarà rupi iko kupa. Ovãe ajaire Gerasa vvy pè kupa ky'y. A'e vvy Karireja vvy ovae kyty tē tui. [Juteu rōwã mãe kō rena tē a'e.] 27 ãmē a'e pè oē yarà pe wyi yy reme pè kupa. Ameve i'āgai mã'ē mō uu ikoty kō. Ājāg ojimoemija ee mã'ē tē a'e. Ajawyi oiko ai tē iko a'e. Katu rupi tē ekoi. Wetā wryy pè rōwã ojimoena iko ipi. Tyvy rupi tē ekoi ipi.

28-29 Ojimorari tesō ājāgaiwerà ee ipi. ãmō remē etārā kō opokwa ipe. ãmō, okupykwa ipe ve kupa. Jipokwa atã mã'ē pupe tē tesō opokwa ipe mijā. Ajamã'ē omotarari jē oo ipi. Ojava oo wetārā kō wyi ipi. Ājāg werojava eraa tekoe'āma rupi tojimomorijau iko ipi. A'evō ekoi ipi.

ãmē Jesu rē omã'ē remē, ojimomo Jesu rovake ojavyv, vvyu. Kee e'i Jesu ijupe, ājāg pè:

– Eē ejisyry eo aã kwaima'e pupe wyi, e'i.

Ajamã'ē noē tari ājāg ipupe wyi. Eamai tesō upa, kwaima'e pupe wyi. Wayvo oporegeta. Kee e'i:

r 8.22 Kwaray ēma kytyre. Juteu rōwã mãe kō vvy tē a'e.

– Jesu, Janejare'e jo'arà kytywarà Ra'yry tè ene. Moma'e rã põ nejo ekoty? Manyvo eretà põ ije? Temomorijau e'ã rejupa! a'e neupe, e'i.

³⁰ ãmẽ Jesu oporanu ijupe.

– Manyvo eu põ nererà pè? e'i Jesu ijupe.

E'i ãmẽ ãjãg Jesu pè:

– Oreatoryay eu ije, e'i.

Ãjãg kô pe'ĩrôwã uu uu oike ike kwaima'e pupe jypy remẽ. Ajawyi “oreatoryay” e'i Jesu pè.

³¹ E'i jẽ ãjãg kô Jesu pè:

– Oremoisryy aã ike wyi rejupa remẽ, noropotari oroo yvy kwarà mãmĩ gyty ikwa mãẽ pupe, e'i Jesu pè kupa.

³² ãmẽ jakatu a'e pyryvo tajausĩ atyry ojimi'u iko kupa, yvytyry yke rupi. ãmẽ ãjãg kô e'i Jesu pè:

– “Hoõ” ere remẽ, toroo oroike tajausĩ kô pupe awi. “Hoõ, i'ete põ?” ere ikawi ore, e'i ãjãg kô oporegeta Jesu pè.

³³ ãmẽ “hoõ” e'i Jesu. Ameve ãjãgaiwerà atyry oẽ oẽma oo kwaima'e pupe wyi oo. Oike ike tajausĩ kô pupe tè ky'y. Omoeawyrupa kô ereko kô. Ameve tajausĩ atyry ojãma oo vykwae kyty okukuipa oo pãranã wasu pupe kupa ky'y. Oyvyypa opa kupa, pirujẽ.

³⁴ ãmẽ tajausĩ jarà kô a'evoa rè omãẽ remẽ, ojava rãĩ oo a'evoa momewa wena pewarà kô pè erokwa kupa. ãmõ koo pewarà kô pè ve omome'u erokwa kupa. ³⁵ Ajaire aepo renu remẽ a'e yvy pewarà kô uu uu Jesu resa. Aje kwaima'e i'ãgai maekwerà ikatupa ky'y. Ijyru tè upa ky'y. Wapy Jesu pyri upa. Otekokuwavay ky'y. Ajawyi ojimonyijay ee omãjã kupa.

³⁶ – A'evõ 'evo wereko Jesu imokatu, e'i ajaire imojenu ãmõ kô pè kupa.

³⁷ ãmẽ ojimonyipa okyje Gerasa taa pewarà kô iko. Ajawyi a'e kô pirujẽ kee e'i Jesu pè:

– Noropotai orerena pè neiko. Ejisyry ikõ ike wyi eo nẽ! Orereity iko eo rejupa nẽ! e'i kupa.

ãmẽ “hoõ” e'i Jesu. Oo opo yarà pupe ojivytã oo.

³⁸ ãmẽ Jesu remimokatukwerà kee e'i epe ijupe:

– Erõvijã, taa nerupi age'e. “Hoõ” ere remẽ, aatã. I'ete? e'i epe.

³⁹ Ajamãẽ Jesu:

– ãnĩ, nereõ'ãi, e'i. Ejivy jësi nerena kyty eo. Emãẽ. Ikatuay Janejare'e nerereko. Ekwa awi aekwerà momewa neretãrãgwerà kô pè erokwa, e'i ijupe.

“Hoõ” e'i ãmẽ kwaima'e. Oo wena kyty oo, a'e rupi aekwerà momewa erokwa.

Jairu ojiporijauesaoaka Jesu pè remëwarà

(Mateusi 9.18-19; Maku 5.21-24)

⁴⁰ Ajaire Jesu ojivyrĩ ovãe pãranã ovãe pè remẽ, aty wasu kô wãrõ amãtejẽ upa. Ivãea rè oryvay kupa. ⁴¹⁻⁴² ãmẽ kwaima'e mõ uu Jesu

mogeta, Jairu eu erà pè mǎ'ê. Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã rövijã mō tè a'e kwaima'e. A'e rajyry itekorānay upa. Pe'ite tajyry ja'y kōjatãi rōmō a'e. 12 kwaray werokwapa mǎ'ê. Ajawyi tuu uu Jesu pyri ojavyvy kee javo:

– Eporijauesa rejupa. Erajyry okājã taray. Nere erako'i, Jesu. Ja'e eretã gyty teremokatu, e'i Jesu pè.

Amē “hoō” e'i Jesu. Ootà tuu rupi etã gyty. Oo iko remē, ojimokyrytyty tesō aty wasu ee, oo oo upi mǎe kō.

Jesu wǎivī wyypu mǎ'ê omokatu remēwarã

(Mateusi 9.20-22; Maku 5.25-34)

⁴³ Amē jakatu atyry pytery pè sikaepo wǎivī mō itekorã ywete mǎ'ê ekoi. Wyypu mǎ'ê tè a'e wǎivī. A'e karamoeve sikaepo itekorã puku iko. 12 kwaray rōmō tesō nopi'ãi wyy iwyi iko. Ojipōanōoka py'yi ipe poropōanōgarà kō pè ipi mijã. Ojikarakuri moma tesō ipe opōanōa rã rè. Ajamã'ê nomokatukuwa'ãi kupa. [Ajaate Jesu ovãe tesō ena pè ky'y.]

⁴⁴ Amē wǎivī e'i oupe:

– Jesu emokatu kuwa, e'i oupe.

Ajawyi Jesu ape kyty uu ovãe ijupe. Ajamã'ê ojinōsī wyi nojikuwai uu. Ijyru poko retoapy rēgà ojipy. Ameve py'awarà mō ikatupa. Opi wyy ameve iwyi ky'y. ⁴⁵ Ava nomã'ei ee a'levo remē. Ajamã'ê Jesu okuwavī a'levoa. Ajawyi kee e'i oporanu:

– Ava pō ojipy ere? e'i.

Amē amō kō:

– Ije rōwã, ije rōwã, e'i e'i kupa.

Amē Peturu e'i Jesu pè:

– Oremo'earà, emã'ê. Ojimokyrytyty tesō aty wasu kō nere. Ajawyi nijakuwa'ãi ava pō ojipy nere mǎ'ê. Ava jē rōwã okuwa, e'i

⁴⁶ Ajamã'ê Jesu e'i:

– A'levoa pè rōwã a'e, e'i. Akuwa ava mō ojimokatuoka ekasia rupi, ojipy ere remē. A'e pè aepo a'e, e'i Jesu.

⁴⁷ Amē si wǎivī kee e'i oupe:

– Manyvo na'e'ãi pō ajimomewa ijupe, e'i oupe.

Otyty 'ejē tesō uu ojimoenāpa'ã Jesu pyri upa.

– Ije tè neyru rè ajipy. “Tekatupa” a'e tè. Ajipy neyru rè remeve ekatupa ky'y, e'i ijupe.

A'levo ojimome'upa ky'y. ⁴⁸ Amē e'i Jesu ijupe:

– Jājã, ere nerako'i rewarà mō oromokatupa. Tanepiryvypy katu ajawyi nejivy neo nerena kyty, e'i Jesu ijupe.

⁴⁹ Amē oporegeta jē Jesu wǎivī pè remē, Jairu retã gyty wyi ava mō ovãe mijē. Kee e'i Jairu pè, Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã rövijã pè:

– Teene, nemo'eai poromo'earà ky'y ne. Okājãma nerajyry ky'y, e'i ijupe.

Jesu omomoera Jairu rajyry remēwarà

(Mateusi 9.23-26; Maku 5.35-43)

⁵⁰ ãmē aepo jaa wenu Jesu remē, kee e'i tuu pè:

– Nkyje ne. “Aje” ere jēsi Janejare'e kasia pè. Ikatupatà tè nerajyry ãmē, e'i ãmē ijupe.

⁵¹ Oo jē ãmē kupa. Ovãe Jairu retã mē kupa. Atyry mō a'e pè tui. Etã wury pè tajyry reãgwerà tui. Ajare kee e'i Jesu:

– Kejō kōrijō tè oiketà etã pè: Tuu, iyy, Peturu, Tiaku, Juwão. Mokojejō. ãmō kō noike'ãi etã pè, e'i.

⁵² ãmō kō mōãrōwã tetã ypy pè tui upa. Ojiãpirō wasu kupa upa. A'e kō pè Jesu e'i:

– Peja'o sō. Oke tè ja'y kōjatãi upa, e'i Jesu.

⁵³ [Jesu okuwa omomoeratà toiko mijē. Ajawyi aepo e'i ijupe kō.] ãmē ãmō kō oojai aepo e'i remē. Okuwa okãjã e'epa ja'y kōjatãi mijã. Ajawyi oojai tite kupa.

⁵⁴ ãmē tè Jesu oike ky'y, weroike mãe kō reve. Eãgwerà po rè ojipy. Kee e'i ijupe:

– Ja'y kōjatãi, epōã, a'e neupe, e'i.

⁵⁵ Ameve i'ãg ojivy ikoty. Opoerapa opōã ãmē ky'y. ãmē Jesu kee e'i Jairu pè, erekwarà reve:

– Opoerapa. Peapoi jēsi ja'umã'ē pupe, e'i ijupe kō.

⁵⁶ ãmē ojimonyi tesō a'evoa rè omãjã tuu kō. Kee e'i Jesu ajamã'ē ijupe kō:

– Napemome'u'ãi jē rã'i amomoera maekwerà, e'i Jesu.

Jesu wemimo'ekwerà kō omonotà rã'i remēwarà

(Mateusi 10.5-15; Maku 6.7-13)

9 ¹ Ajaire Jesu wemimo'ekwerà 12 rōmō mãe kō omonotà rã'i taa kō rupi, wayvu mojenuarà kō rōmō toiko kupa. Okwai kō rã'i imuu okoty ijayvumokasi kō. Omotekokuwa kō teve, kee javo:

– Ajãgaiwerà pemoē imono ojimoemija ee mãe kō wyi eayvu rupi, e'i ijupe kō. ãmō, itekorã mãe kō ve pemokatu ereko eayvu rupi. ² ãmō, kee tapejē imojenu: “Janejare'e opota Janerōvijã ywete rōmō janerereko”, pejē erokwa. ãmō, itekorã mãe kō pemokatu ve eayvu rupi, e'i ijupe kō.

³ Kee e'i Jesu ijupe kō imono kō:

– Momãe kō manyvoa rã mō rōwã peraata peo remē, e'i. Ma'e. Pytu naperaa'ãi. ãmō, penepãnakō naperaa'ãi. ãmō, karakuri naperaa'ãi. ãmō, penemi'ō rã. ãmō, tyru rekovijarã. Wãi wãisō taperaa e'ã. Mōropãrã rōmō tè peotã. Ajawyi tapemowasu e'ã peoa, e'i. ⁴ Ajaire taa mō pè pevãe remē, ãmē oka jarã mō pemomytaokatã opyri. A'e kō tapemo'e ãmē, e'i. Tapepyta ipyri kō ajaate pejisyrytã a'e taa pe wyi peo, e'i Jesu ijupe kō.

⁵ Āmē e'i jē:

– Ajamāē āmō rupi tevetā āmō taa pè pevāe remē. “Ejo emōropārā rōmō”, ne'i'āi peupe kupa. A'evo remē napepyta'āi a'e taa pè. Peasatā tē peo. Kee tapejē a'e taa wānā kō pè peasatā peo remē: “Mokoi Janejare'e ayvu napeenu tari!” pejētā. Yvy ku'ikwerā tapetyvyro pepy re wyi ity peo āmē, e'i Jesu imono kō.^s

⁶ “Hoō” e'i āmē kupa. Oo Jesu ayvu rupi kupa āmē. Pirujē taa kō rupi oo iko kupa. Janejare'e ayvu omojenu erokwa kupa. Āmō, itekorā mē kō omokatu erokwa Jesu ayvu rupi kupa.

Kovenatu Eroti okyje remēwarā
(*Mateusi 14.1-12; Maku 6.14-29*)

⁷ Āmē Jesu rewarā ojenu kovenatu Eroti pè. Pirujē Jesu manyvo nyvo jē ekoi maekwerā ojenu ijupe. Ojimopirai tesō enu. Jane kō kee e'i mēē ojenu ijupe: “Juwāo poromojāmōrī maekwerā teipō opoera mijē iko”, e'i tite kupa. ⁸ Āmōgwerā āmē: “Tāmō Eriasi tē rōwā pōkō uu mijē ojikuwa?” e'i tite kupa. Āmōgwerā āmē, “Janejare'e ayvu mojenuarā karamoe remēwarā tē rōwā pōkō opoera mijē ojikuwa?” e'i e'i tite kupa ikuwa e'ā āmē.^t ⁹ Āmē aepo renu remē kee e'i kovenatu Eroti oupe:

– Ava pè ywete pō aepo e'i kupa? e'i oupe. Juwāo poromojāmōrī maekwerā sipō ovāe ma'e remē? Aākāgooka maekwerā rōwā pōkō opoera mijē ovāe? Tamā'ē ee ajawyi, e'i Eroti oupe upa.

Jesu omoypa katu ja'umā'ē aty wasu kō rē remēwarā
(*Mateusi 14.13-21; Maku 6.30-44; Juwāo 6.1-14*)

¹⁰ Ajaire Jesu remimonokwerā kō ojivyri'ōvāe āmō taa kyty wyi. Manyvo ekoi kupa maekwerā kō omome'u erovāe Jesu pè kupa.

– A'evo 'evo oroiko oroo remē, e'i kupa.

Ajaire Jesu wemimo'ekwerā kō kōrijō tē weraatā āmō taa kyty. Petesaita eu a'e taa pè. ¹¹ Ajamā'ē aty wasu kō okuwa maty pō ootā Jesu kō mē'ē. Ajawyi oo ve atyry kō Jesu kō rapyky rupi iko. Āmē Jesu omā'ē ee kō remē, kee e'i:

– Totuu ne epyri kupa, tamo'e kō, e'i Jesu.

Uu ipyri kupa remē, kee e'i ijupe kō:

– Peitypyypipaoka peaiwererā Janejare'e pè, e'i. Janejare'e opota penōvijā ywete rōmō penereko, e'i Jesu imogeta kō.

Āmō, itekorā mē kō omokatu teve. ¹² Ajaate pātō arakaka upa ky'y. Āmē Jesu remimo'ekwerā kō ojimo'eai ja'umā'ē rē iko. Kee e'i Jesu pè āmē kupa:

– Oremo'earā, tekoe'āma tē ike. Aty wasu kō noesa'āi ja'umā'ē ike rupi ipyy iwa. Manyvo ne'i'āi teve ike oke kupa. Nuvei ikea'ypa kō. Ajawyi emojivy kō rā'ī imono, e'i epe Jesu pè kupa.

^s 9.5 J.K.R. 13.51; 9.3-5; Ruk. 10.4-11 ^t 9.8 Mat. 16.14; Mak. 8.28; Ruk. 9.19

¹³ Ajamã'ẽ kee e'i Jesu ijupe kô:

– Pejẽ si peapoi kô, e'i.

Ãmẽ e'i kupa:

– Mã ja'umã'ẽ norome'ẽ'ãi to'u kô? Emã'ẽ. Kejôgã meju sireko, 5 rômôgã. Noy'ãi atyry kô pè. Ãmô, mörijôgã tè pira jimiirerã. Manotã pö oroereko imopya? Oropyy kuwa pökô ja'umã'ẽ aty wasu kô pè mijã? e'i kupa.

¹⁴ Aty wasu tesô tui upa. Kwaima'ekwerã kô kôrijô tè jamoirô irô remẽ, 5.000 rômô tesô kupa. Ãmẽ kee e'i Jesu wemimo'ekwerã kô pè:

– Aty wasu kô waite e'y e'yi toapy okwa kupa. Ma'e remẽ 50 rômô waiteve toapy kupa, e'i Jesu ijupe kô.

¹⁵ A'evo wereko ãmẽ kupa. Waite e'y e'yi wapy okwa ãmẽ kupa. ¹⁶ Ajaire Jesu meju opyy, 5 rômô. Pira jimiirerã opyy teve, mörijô rômô, Jesu. Oyvatesa rä'ĩ Janejare'e pè oporegeta.

– Ene tè ja'umã'ẽ nemouve tè oreupe ipi, e'i imoe'e.

A'e si oporegeta paire openo peno meju ime'ẽ wemimo'ekwerã kô pè tomosã'i erokwa kupa. Pira jimiirerã a'evo ve. Wayko yko ime'ẽ ijupe kô tomosã'i teve kupa. Omosã'i kupa remẽ, oypa katu ee kô.

¹⁷ A'evo jane kô ojimi'u pirujẽ. Ikasi katu ãmẽ kupa ky'y. Jarevejẽ opyta ja'umã'ẽ. No'upai kupa. Ajawyi ja'umã'ẽ kure kurerã Jesu remimo'ekwerã kô omoaty ijã rykyry pupe. 12 rômô oôjã kupa ky'y.

“Janejare'e Remimuurerã tè ene”, e'i Peturu Jesu pè remẽwarã
(*Mateusi 16.13-19; Maku 8.27-29*)

¹⁸ Ãmô 'ary pè Jesu wemimo'ekwerã kô reve ojisyry maipe kyty oo. Ãmẽ oo kuipe'e sa'u Jesu oporegeta Uu pè. Ajaire kee e'i oporanu wemimo'ekwerã kô pè:

– Ava ywe'e pãwĩ e'i pö jane kô eupe ipi? Pemome'u ãmẽ ije, e'i ijupe kô.

¹⁹ Ãmẽ kee e'i kupa:

– “Juwão poromojãmorĩ maekwerã tè rãwã pökô opoera mijẽ?” e'i neupewarã mō kupa. Ãmô kô, “Ãnĩ, Tãmō Eriasi tè rãwã pökô owyjj mijẽ uu?” e'i kupa. Ãmôgwerã ãmẽ, “Janejare'e ayvu mojenuarã amyry karamoewarã tè rãwã pökô opoera mijẽ uu?” e'i neupewarã mō kupa, e'i Jesu pè kupa.”^u

²⁰ Ãmẽ Jesu e'i ijupe kô:

– Pejẽ pa'e? Manyvo pejẽ pö eupe? e'i ijupe kô.

Ãmẽ Simão Peturu e'i:

– Janejare'e Remimuurerã rômô tè ene, Orerôvijã ywete rômô,^v a'e ene, e'i.

^u 9.19 Mat. 14.1-2; Mak. 6.14-15; Ruk. 9.7-8 ^v 9.20 *Mesia* e'i Juteu kô. Kereku kô *Kiristu* e'i. “Janejare'e Remimuurerã Janerôvijã ywete rômô” jaa tè.

21 ãmẽ Jesu e'i ijupe kô:

– I'ete aepo ere ije, e'i. Ajamã'ẽ aepo tapemome'u e'ã rã'ĩ ãmõ kô pè, e'i ijupe kô.

“Ejukatà kupa”, e'i Jesu mã'ẽ
(*Mateusi 16.21-28; Maku 8.31—9.1*)

22 E'i jẽ Jesu wemimo'ekwerà kô pè:

– Ije, Janejare'e Remimuurerà ajimojane mã'ẽ rômõ ajo. Ajawyi ajimomorijau 'atà tẽ penovake, amãnõ. Jõvijãgwerà kô, “Temipotare'ã tẽ ãwĩ”, e'itã ije kupa. Kejõ aepo e'itã. Janejare'e pè oporegeta mãe kô rõvijã. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mãe kô. Mokopejõ aepo e'itã. Erararity kõrijõtã tẽ kupa. Ejukaoka kõrijõtã tẽ kupa. Ajamã'ẽ moapy 'arà remẽ, Janejare'e aekwery vo emomoera tarà mijẽ emopõ'ã, e'i Jesu.

23 Ajaire e'i jẽ Jesu ijupe kô:

– Pepota awyje erupĩ peiko remẽ, eayvu rupi tapeiko ipi. “Jesu remimotarã ywesõ ikasi eremimotarã wyi”, tapejẽ pepy'a pè ipi. Kõẽ jawe jawe ikõ aepo tapejẽ nẽ. ãmõ, ava mõ sõ kee e'i pejẽ remẽ, “Nereityi Jesu remẽ, orojukatã”, e'i sõ pejẽ remẽ, kee tapejẽ ãmẽ ijupe: “Nimanyvoi ejuka pekupa remẽ. Ajamã'ẽ naity'ãi Jesu ejuka pekupa remẽ”, tapejẽ, e'i Jesu ijupe kô.”

24 E'i jẽ Jesu:

– ãmẽ ava mõ ojireko katu ipe mãnõa wyi remẽ, kãramõ omãnõ jõtã ajamã'ẽ, e'i. Ajamã'ẽ eayvu rupi nereity'ãi 'ete mã'ẽ omãnõ remẽ, i'ãg nomãnõ'ãi. Janejare'e omoigo karuarutã opyri.^x 25 Ava mõ omoma'e kô moatya røgã oja'a remẽ, noja'a'ãi Janejare'e rè ipi. Kãramõ omãnõ remẽ, noeraa kuwa'ãi omoma'e kô. Agyvotè ootã jimomorijaua rena kyty oo. Awyje a'e pè oikotã. Manyvo ne'i'ãi omoëa moepy ãmẽ ky'y.

26– Kãramõ yvy opa remẽ, ajo tarã mijẽ. ãmẽ sõsi Janejare'e Remimuurerã ajimojane mã'ẽ rômõ tẽ ajikuwatã ajo ky'y. Papa kasia renya pupe tẽ tesõ ajotã. Papa remĩgwai yvapewarã kô revejẽ tẽ tesõ ajotã. Temimomojy rômõtã ajo ky'y. Ajare kee a'e pejẽ. Ava mõ ike yvy pè ojinõsĩ ewyi nererovija tari mãe kô rovake remẽ, nikatu'ãi ijupe kãramõ ajo mijẽ remẽ. ãmõ, eayvukwerã wyi ojinõsĩ remẽ. ãmẽ “ekoty rewarã” na'e'ãi a'evo ekoi mã'ẽ pè. Ajawyi nikatu'ãi ãmẽ ijupe, a'e pejẽ. 27 Ajamã'ẽ ãmõgwerã aã ike tui mãe kô nokãjãive remeve omã'õtã ere ajikuwa Janejare'e Remimuurerã rômõ aiko remẽ. Aje ywete aepo a'e, e'i Jesu ijupe kô.

Jesu okasia reve ojisaoka remẽwarã
(*Mateusi 17.1-8; Maku 9.2-8; 2 Peturu 1.16-18*)

28 Ajaire 8 oke aepo omovyvy paire, kee e'i Jesu wemimo'earã kô mõ pè:

^w 9.23 Mat. 10.38; Ruk. 14.27 ^x 9.24 Mat. 10.39; Ruk. 17.33; Juw. 12.25

– Ja'e vvytyry rè Janejare'e pè taporegeta, e'i Jesu.

Kejõ mãẽ pè aepo e'i: Peturu, Juwão, Tiaku. Mokopejõ mãẽ kõi pè aepo e'i. Weraa kõi ãmẽ oupi. Vvytyry rè ojiupi iko kupa. ²⁹ ãmẽ kuipe'e sa'u Uu pè Jesu oporegeta upa remẽ, ovaenypukĩ tesõ upa. ãmõ, ijyru kõi apy'ajẽ isuky katu upa. Eny tesõ upa, tõpã vera vo 'ejẽ. ³⁰ ãmẽ a'evoa rè Peturu kõi omãẽ remẽ, apy'ajẽ tãmõ Moisesi amyry ojisaoka ijupe kõi. Jesu pyri ojisaoka. ãmõ, tãmõ Eriasi ve ojisaoka Jesu pyri. [Ojimogeta Jesu reve kupa upa.] ³¹ Janejare'e kasia reny wãrimã kõi tesõ a'evo ekoi remẽ. Jesu mãnõa rã rè oporegeta kupa upa. “Ke'ĩ Jerusarẽ taa pè a'evotã. Janejare'e ayvukwerã rupi katu a'evotã”, e'i ojimogeta kupa.

³² Ajamãẽ Peturu kõi oke taray iko. Apy'awarã mõi okepa kupa, Jesu kõi oporegeta remeve. Apy'a okepa omãjã kupa. Jesu kõi poroyape mãẽ rè omãẽ kupa ky'y. Oryvay ee omãjã kupa. Ojimopirai teve ee omãjã kupa. ³³ Ajaire Moisesi kõi Jesu oitytã oo remẽ, kee e'i Peturu Jesu pè:

– Oremo'earã, ikatuay kuwa ike jaiko remẽ. Nepota remẽ, tapyina kõi mõi oroinõtã, moapy rãmõ. ãmõ, ene neupewarã. ãmõ, Moisesi pewarã. ãmõ, Eriasi pewarã oroinõtã, e'i Peturu.

Nomãrãkuwai maevo sõi tite Peturu aepo javo rãmõ. ³⁴ ãmẽ aepo e'i jẽ upa remeve yva rãtasĩ owyjy eroike kõi. A'evo remẽ tẽ tite Peturu kõi okyje. ³⁵ ãmẽ ayvu mõi ojenu yva rãtasĩ pupe wyi. Kee jaa ojenu ijupe kõi:

– Aã si era'yry! Epy'a rupi katuwarã rãmõ ekoi. Peenu ikõi ijayvu ipi nẽ, ejaa ojenu ijupe kõi.^y

³⁶ Aepo ojenu paire, Jesu rè kõiijõ tẽ omãẽ kupa ky'y. A'e rãmõ'igã tui ky'y. ãmẽ nomome'ui rã'ĩ Peturu kõi wemimã'ẽgwerã, vvytyrapyte 'aryvo omãẽ ee maekwerã. Kãramõ tẽ omome'utã kupa ky'y.

Jesu omokatu ja'yry remẽwarã (Mateusi 17.14-18; Maku 9.14-29)

³⁷ Ajaire kõiẽme vvytyry pe wyi ojarã owyjy oo kupa remẽ, aty wasu uu Jesu røvãisĩ. ³⁸ ãmẽ atyry pytery pe wyi kwaimã'e mõi oẽ uu Jesu kyty. Wayvo oporegeta Jesu pè. Kee e'i ijupe:

– Poromo'earã, era'yry pe'ĩgwerã nikatui. Ajare ajo nemogeta age'e. Nere erako'ĩ aiko, teremokatu, e'i Jesu pè.

³⁹ E'ĩ jẽ:

– ãjãgai mõi owyry kyty wereko ky'y. Ojimorara ai ywete ee ipi. ãmõ 'ary pè ãjãgai eamai tesõ iko. Oity era'yry vvy pè tomãnõ mãnõ. A'evo remẽ ijuru jere 'ejẽ iko ipi. ãmõ, enyajui tesõ iko ipi. Mapejõ 'arã jẽ a'evo ekoi ipi. Nopoi'ãĩ ãjãgai iwiyi. ãwijã mẽ oiko ai tẽ era'yry iko ipi. ⁴⁰ Ajawyi j'i'ĩ a'e neremimo'earã kõi pè: “Emomoioka ãjãgai era'yry wyi”, a'e ipe ijupe kõi. Ajamãẽ nomoisyyri sire'e iwiyi kupa. Nijayvukasi ãjãg pè kupa, e'i tuu Jesu pè.

^y 9.35 Isa. 42.1; Mat. 3.17; 12.18; Mak. 1.11; Ruk. 3.22; 9.28-35; 2Pe. 1.17-18

⁴¹Aepo'i remē, e'i Jesu:

– “Aje ywete” napejēi eayvukasia pè! Manyvo remē ywete si pekuwatà eayvukasia ky'y? Kwee sipō ajo? Mārānà jikuwa e'ā ainō ipe pepytery pè aiko. Emoāgyo tē pekupa ipi, e'i ijupe kō.

Āmē e'i tuu pè Jesu:

– Eeru awi ike nera'yry, e'i tuu pè.

“Hoō” e'i. ⁴²Āmē wa'yry weru tarà mē, ājāg omoyvyapi imomo yvy pè. Omānō mānō ja'yry. Ajamā'ē Jesu ijayvukasi ājāgai pè:

– Moko ere sō! e'i ijupe. Age'eva ikō ejisyry iwyi ekwa nē, e'i.

Ameve ājāg opoi iwyi ky'y. A'evo Jesu omokatupa ja'yry ime'ē tuu po pè toerojivy eraa. ⁴³Āmē pirujē jane kō omā'ē ee maekwerà kō, ojimonyi Janejare'e kasia rē omājā kupa. Pirujē Jesu manyvo nyvo ekoi Janejare'e kasia rupi mā'ē rē ojimopirai oory rōmō kupa.

“Ejukatà kupa”, e'i mijē Jesu remēwarà

(Mateusi 17.22-23; Maku 9.30-32)

Āmē kee e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè:

⁴⁴– Eayvu amovyvytā pejē age'e. Peenu ikō eayvu nē. Kee a'e. Yva pe wyi ajo ajimojane mā'ē tē ije. Ajamā'ē nivoi mae kō po pè ereraa 'atā tē eme'ē kupa, e'i.

⁴⁵Aepo e'i ywe'e ipe Jesu ijupe kō. Noenui sire'e ijayvu kupa ajamā'ē. Nokuwai manyvo jaa tē aepo e'i mā'ē. Ajamā'ē, “Manyvo jaa pō aepo ere?” ne'i Jesu pè kupa. Osī iwyi kupa.

“Ava ywesō pō Janejare'e koty rewarà rōmō ekoi?” e'i kupa mā'ē

(Mateusi 18.1-5; Maku 9.33-37)

⁴⁶Āmō 'ary pè kee e'i Jesu remimo'ekwerà kō ojiupe: “Janepō'ōmorà ava ywesō pō āmō kō wyi ekoi? Ava pō oētā jo'arā kytywarà mō?” e'i kupa. Āmē, “Ije tē. Ije tē”, e'i e'i tē ojiupe kupa. Tekoe'ea rē ojimo'eai ojipy'amogeta kupa upa.^z ⁴⁷Āmē ipy'a pewarà kō okuwavī Jesu. Ajawyi ja'yry mō opyy imuu opyri'ije'ē to'ā ovake kō. ⁴⁸Kee e'i ijupe kō āmē:

– Aā rapijarà ja'yry rē peja'a katu ekoty rewarà kō rōmō peiko remē, ere maevo sō tite peja'a katutā āmē, e'i. Āwīvo “hoō” pejē emoe'e remē, Emurokarerà pè “hoō” pejē tary ve āmē. Pirujē ekoty rewarà kō pè aepo a'e. Ajare kee a'e pejē: Pepytery pè ava mō jowry kytygà ekoi remē, a'e tē jo'arā kytywarà rōmō ekoità, a'e pejē, e'i Jesu.^a

⁴⁹Ajaire kee e'i Juwāo Jesu pè imomewa:

– Jōvijā, āmō mirà rē oromā'ē, neayvu rupi ājāg kō omoē imoisry remē! Neremimo'earà rōwā āwī ajamā'ē. Nonuri nerupi ipi. Ajawyi kee oro'e ijupe: “Mokoo sō nereko! Nereoi Jesu rupi orereve moko javo,” oro'e. I'tete pō aepo oro'e ijupe remē? e'i.

^z 9.46 Ruk. 22.24 ^a 9.48 Mat. 10.40; Juw. 13.20

⁵⁰ ãmẽ Jesu e'i ijupe:
 – ãnĩ! Aepo tapejẽ e'ã ijupe. Moko te'i ne apijarà, e'i. Ma'e, ava mō
 nojimoãpãi janere remẽ, janekoty rewarà rōmõtã ãmẽ ipi, e'i Jesu.

Samaria taa wãnã kō nomomyta tari Jesu wena pè remẽwarã

⁵¹ Ajaire awyjepaerĩ Jesu rekoa 'arã jane kō pyterã rupi ky'y. Ke'ĩ oetã
 oo yva kyty. ãmẽ kee e'i wemimo'ekwerã kō pè:

– Jerusarẽ taa kyty aatã ky'y, e'i.

– Neo ne, e'i tite ijupe kupa.

Ajamãẽ oo jẽ.

⁵² ãmẽ wayvuu mojenuarã kō mō omono wenone rupi. A'e kō oo enone
 rupi ovãe Samaria wãnã kō rena pè ajaire. ãmẽ Jesu kea'ypa rã reka tẽ
 oo ipe kupa mijã. ⁵³ Ajamãẽ “hoõ” ne'i Samaria wãnã kō ijupe kō. A'e
 kō okuwavĩ Jerusarẽ taa kyty tẽ ootã. Aja rewarã mō nopotai Jesu kō
 wena pè oke kupa. ⁵⁴ ãmẽ Tiaku ãmõ Juwão revejẽ a'evoa okuwa remẽ,
 ojimõarõ kupa. Kee e'i Jesu pè kupa:

– Jõvijã, nikatui aã taa wãnã kō janerereko. Nepota remẽ, tata yva pe
 wyi orookwaitã imogyoka aã kō 'aryvo imoma kō. Nepota põ? e'i kupa.^b

⁵⁵ ãmẽ kee e'i Jesu ijupe kō.

– ãnĩ. Aepo pejẽ sõ. Napekuwai mã ayvu rupi aepo pejẽ pekupa age'e.
 Nikatui aepo pejẽ pejipy'amogeta remẽ. ⁵⁶ Yva pe wyi ajo ajimojane mãẽ
 tẽ ije. Poromoma rōwã ajo ike kyty. Poroereko katuarã rōmõ tẽ ije ajo yva
 pe wyi, e'i Jesu.

Ajaire ojisyry ojiapy oo ãmõ taa kyty kupa.

“Aatã nerupi”, e'i tite Jesu pè kupa remẽwarã

(Mateusi 8.18-22)

⁵⁷ ãmõ 'ary pè Jerusarẽ pijarã rupi Jesu kō oo iko remẽ, ava mō
 oporegeta Jesu pè. Kee e'i:

– Aatã nerupi age'e. Maipe kyty neo remẽ, aa tary ve nerupi, awyje, e'i
 Jesu pè.

⁵⁸ Aepo renu e'i ãmẽ Jesu ijupe:

– Neitytã sipõ nerena neo erupi? e'i. Emã'ẽ. Ena mãẽ tẽ mijarã ipi.

Wena pè oke kupa ipi. ãmõ, wyra kō ojiowaitynõ oupe ipi. Ije ãmẽ
 nerenai mã'ẽ tẽ, Janejare'e Remimuurerã ajimojane mã'ẽ rōmõ, e'i. Ajawyi
 erupi sõ neo remẽ, mape nereju'ãi kuwa evo, e'i ijupe. Neo jõtã põ erupi?
 e'i Jesu.

⁵⁹ Ajaire ava mō pè kee e'i Jesu:

– Ja'e erupi eremimo'ekwerã rōmõ, e'i.

A'e ãmẽ kee e'i Jesu pè:

^b 9.54 2To. 1.9-16

– Erōvijā, aa kuwa ipe age'e nerupi mijā. Ajamā'ē age'evey naa'ai rā'i. Aārōtā rā'i papa, ajaate itāivī remē tokājā. Okājā remē, aatyta eāgwerā rā'i. Aja paire tē aatā nerupi ky'y, e'i epe.

⁶⁰ Aepo e'i remē, e'i Jesu:

– Ānī si. O'āg pē okājā māe kō ojevote tojeaty ne kupa.^c Ene āmē ekwa jēsi Janejare'e ayvu mojenu erokwa, kee jaa: “Janejare'e opota jamoēoka jane'arā kyty”, ejaa emojenu erokwa, e'i Jesu ijupe.

⁶¹ Ajaire kee e'i āmō Jesu pē:

– Erōvijā Jesu, ije ve aatā nerupi. Taa rā'i eretārāgwerā kō pē javo ajamā'ē. Iete pō? e'i.^d

⁶² E'i ajamā'ē Jesu ijupe:

– Ānī. Nikatu'ai āmē. Nāwīvoi āmē erekoa rupi ekoi mē. Wekokwerā rē toja'a e'ā ky'y. Nikatui wape kytyre ojirova omājā remē. Āwī rapijarā nomoēoka kuwa'ai Janejare'e o'arā kyty iko ipi, e'i Jesu.

Mōrijō rijō tē Jesu omonooka wayvu mojenuarā kō remēwarā

10 ¹ Aja paire āmō 'ary pē Jesu opyteporo wemimonotarā kō mō. ⁷⁰ rōmō omowaite imono kō.^e Mōrijō rijō tē omono kō wenone kyty, too āmātē Jerusarē pijarā rupi iko kupa. Ajawyi āmō taa taa kō rupi omono kō wenone rupi. ² Kee e'i imogeta kō imono:

– Āwitō aresity ipopa remē, age'e pupe tē japo'o kuwa mijā. Ajamā'ē pe'īpe'īgā tē oposikotā ee māe kō noy'ai temitāgwerā po'oa. Āwīvo ve mōa'ārōwā Janejare'e posikoa jane kō pō'ō mē. Pe'īpe'ī tē oposikotā Janejare'e ayvu mojenua rē iko kupa ajamā'ē, e'i. Ajame peporegeta Janejare'e pē tomuu oposikotā māe rā kō, a'evo ve koo rē oposikotā mē kō jaokwaitā koo jarā kō pē ipi, āwīvo tookwai kō imono kō, e'i.^f ³ Pekwa age'e eayvu rupi. Pepota katu mē kō gyty rōwā poromonotā ajamā'ē, e'i. Napenesa tari mē kō pytery pē tē poromonotā. Āwitō kaneiru jamono jawarā ojarō mē kō gyty remē, ojarō kuwa kaneiru rē jawarā. Āwīvotā penereko kupa, e'i Jesu ijupe kō.^g

⁴ Kee e'i jē ijupe kō:

– Agyvotē pekwa eayvu rupi peo remē, e'i. Ajawyi karakuri rena naperaa'ai. Āmō, penepānakō. Āmō, sātaja rekovijarā mō naperaa'ai ve rōnō. Āmō, ava mō rē pemā'ē pee ku'a pē remē, tapepyta e'ā rā'i ipomoviru kō, tapepuku e'ā peo. ⁵ Āmē tetā jarā mō sō, “Pepyta epyri”, e'i peupe remē, tapepyta ipyri āmē. Kee pejē āmē ijupe: “Owaray tapeiko. Tapepiryvypy katu peiko. Janejare'e tapemory penereko”, pejē ijupe kō, e'i. ⁶ Āmē ipiryvypy mē'ē mō sikaepo a'e remē, oryvaytā peayvukwerā renu āmē. Oiketā peayvukwerā ipy'a kō pupe āmē. Na'evoi remē, āmē

^c 9.60 Janejare'e noerovijai mē kō pewarā mō aepo e'i. ^d 9.61 1To. 19.20

^e 10.1 Maevo 70, maevo 72. ^f 10.2 Mat. 9.37-38 ^g 10.3 Mat. 10.16

ava jê rōwā naovaoryi peayvukwerà rè remê, ojivyrîtà peupe ãmê peayvukwerà, e'i. ⁷ ãmō, pe'ĩ tetã wryy pè kōrijō pepytatã, ajaate a'e taa pe wyi pejisyry ky'y remê. Nikatu'ãi ãmō ãmō kō retã pè peo peo remê ipi, e'i. ãmō, tetã jarã revejê tapejimi'u. Emi'ō kō pe'u te'ite ãmê. ãwitō oposiko mã'ê jamoepy ipi, ãwĩvo ve penemi'ō rã eayvu mojenua repy rōmōtã peupe.^h ⁸ ãmō taa mō pè pevãe remê, tetã jarã kō orytã pene ãmê. “Pepyta kuwa aã ike oremōropãrã mō mijê”, e'i sō pejê remê, “hoõ” pejê ãmê. A'e pè pepyta ãmê ijayvu kō rupi. Moma'e omoê tape'u remê, pe'u ãmê emime'ëgwerã kō. ⁹ A'e taa wãnã mō itekorã sō remê, pemokatu kō ãmê eayvukasia rupi. ãmō, evãea rã emojenu ijupe kō. “Ke'ĩ Janejare'e ojikuwaokatã Jōvijã wasu rōmō pepytery pè”, pejê imojenu a'e taa wãnã kō pè. ¹⁰ Ajamã'ê ãmō taa pè pevãe remê, naory'ãi pene kupa. A'evō sō remê, napepyta'ãi a'e pè ãmê. Pejisyry ãmê peo. Ajamã'ê pejisyry e'ãve tapekwa taa rape rupi, kee javo: ¹¹ “Nivoi Janejare'e pè aã taa wãnã kō”, pejêta ijupe kō. “Ajawyi oresãtaja rè yvy ku'ikwerã ojipy mã'ê orotyveitã ity penovake, nivoi peikoa mojikuwaparã mō”, pejêta. “Ajamã'ê kee tapekuwa. Janejare'e ojikuwa ipe Jōvijã wasu rōmō pepytery pè. Ajamã'ê napepotari”, pejêta ity kō peo, e'i Jesu imono kō.ⁱ

¹² E'i jê Jesu imono kō:

– Ajaa maekwerã rè kee a'e pejê. Kãramō Janejare'e pirujê okãjãma maekwerã kō omomoeratã. Omo'e'yi kõtã ekoawerã kō rupi katu. A'evō remê ayvu noenu tari maekwerã kō omomorijautã. ãmê peayvu noenu tari maekwerã kō ywesō ojimomorijauvaytã, Sotoma taa pè opa maekwerã kō wyi.^j A'e kō pè ywesō ipojoytã ãmê, e'i.

Jesu “mokoi” e'i noerovijari mãe kō pè remêwarã
(*Mateusi 11.20-24*)

¹³ E'i jê Jesu ijupe kō:

– Mokoi Korasĩ taa wãnã kō! Mokoi teve Petesaita taa wãnã kō! Pepõ'õ mē ywesō ainõ mãrãnã jikuwa e'ã kō Janejare'e kasia rupi erokwa mijã. Ajamã'ê napeenui 'ete eayvu peiko. Janejare'e reminõ rè pemã'ê ipe. Peityppyipaoka kuwasi peaiwererã ijupe ãmê mijã. Ekasia amojisaoka sō Juteu rōwã mãe kō pyterã rupi remê, “aje” e'i kuwa eayvu pè kupa mijã. Tiru wãnã kō a'evō kuwa mijã. ãmō, Sitõ wãnã kō a'evō kuwa mijã. Jypy remeve ojimosioka kuwa weko aiwerã rè kupa mijã. Ojimome'u kuwa Janejare'e rovake waiwererã rè ityppyipaoka ijupe kupa mijã. ãmê wãgyoa mojikuwapa mō yvyu wapy kuwa kupa mijã. Tumujukwerã 'aryvo wapy kuwa kupa mijã. ãmō, tanemu 'aryvo. “Ma'e, janeaiwererã

^h 10.7 1Kor. 9.14; 1Tim. 5.18 ⁱ 10.11 Mat. 10.7-14; Mak. 6.8-11; Ruk. 9.3-5; 10.10-11; J.K.R. 13.51 ^j 10.12 Karamoe remê Janejare'e omoma Sotoma wãnã kō tata wasu pè jimo'yjê, ijaiwererã kō rewarã mō. Jinõ. 19.24-28; Mat. 10.15; 11.24

oityokatà pō Janejare'e janewyi?" e'i kuwa wāgyo mō kupa mijā.^k
 14 Ajawyi kee a'e pejē. Kāramō Janejare'e poromoe'yi remē, pejē ywesō pemomorijauokatà iwyi kō, Sitō wānà kō wyi, Tiru wānà kō wyi.

15 – Mokoï a'e teve pejē, Kapanāo wānà kō pè. Pejimoe'e teywete pekupa ipi. “Janejare'e pyri jaētà jaa”, pejē tite peiko. Nīi, na'evō'āi peiko. Jimomorijau wasua rena kyty tē peotà. Mokoï! Age'e pemotee ekojē kuwasi peneko mijā, e'i Jesu.^l

16 Āmē e'i jē wemimonokwerà kō pè:

– Eayvu mojenuarà rōmō peo remē, āmōgwerà “aje” e'itā penemimojenukwerà pè. Āmōgwerà “aje” ne'i'āi. “Aje” e'i peupe remē, “aje” e'i tary ve eupe. Āwīvo ve “aje” ne'i neupe remē, eupe ve “aje” ne'i'āi. Papa pè teve “aje” ne'i'āi, Emuuarerà tē a'e rewarà mō, e'i Jesu ijupe kō imono kō.

17 Oo āmē kupa, a'e 70 māe kō. Ajaire sa'u ojivy uu kupa. Oryvay ojivy uu ovāe Jesu pè kupa. Kee e'i ijupe kupa:

– Oremo'earà, ikatuay oroo neayvu rupi oroiko, e'i kupa. Ājāg kō ve tesō neayvukasia rupi ojisyrypa oo. Opoi wemijatarà kō wyi oē oo oo, e'i kupa.

18 Āmē e'i Jesu ijupe kō:

– Aje, e'i. Amā'ē Satanasi rē, yva pupe wyi okui remē. Nojimokasi'āi. Tōpā vera vo 'ejē tesō apy'awarà mō okui uu, e'i. 19 Ije poromokasioka tapeayvukasi tapeē ājāgaiwerà kō 'arà kyty, e'i. Āmō, āpāmai 'arà kyty peē kuwa teve eayvukasia rupi, e'i. Ajawyi moma'e jē rōwā oētā pe'arà kyty penereko ai, e'i.^m 20 Ajamā'ē ājāg kō 'arà kyty peiko rewarà mō rōwā penory kuwa ipi, e'i. Ma'e rewarà mō ywesō penory kuwa. Penerà ojikusiwapa yva pupe [Janejare'e pyri peiko karuarutà māe kō rōmō] rewarà mō tē penory kuwa.ⁿ A'e rē ywesō kuwa penory mijā, e'i.

Jesu oryvay wemimo'ekwerà kō rē remēwarà

(Mateusi 11.25-27; 13.16-17)

21 Āmē a'e remē Jesu oryvay Uu rē. Janejare'e 'Āg revejē oryvay ee. Uu pè oporegeta. Kee e'i:

– Oromoe'e tesō, Papa! Ene, yva jarà rōmō neiko. Āmō, yvy jarà rōmō neiko teve. Ikatuay mā'ē ene wyi nerewarà nemojikuwaoka ipi. Ovote ojimotekokuwaway ywe'e tite māe kō pè rōwā nerekoa nemojikuwaoka ipi. Notekokuwa ywe'ei māe kō pè tē nemojikuwaoka ipi. A'evō tē neiko ipi. Neremimota rupi tē tesō moko ere ipi, e'i ijupe.

22 Aepe e'i paire, kee e'i ojapyaka upa māe kō pè:

– Pirujē Papa ome'ē epo pè, eayvukasiay rōmō taiko, e'i. Wekoa ve omojikuwaokapa teve eupe. A'e kōrijō tē ekuwa katu Wa'yry rōmō ipi, e'i.

^k 10.13 Isa. 23.1-18 ^l 10.15 Isa. 14.13-15 ^m 10.19 Jīg. 91.13 ⁿ 10.20 J.Jim. 3.5

Ãwĩvo ve ije rōmō'ite akuwa katu Papa, Ta'yry rōmō. Ãmō, amojikuwaoka ijupe mǎe kō ve okuwa ky'y, e'i Jesu.^o

²³Ajaire ojirova wemimo'ekwerà kō pè tè oporegeta. Kee e'i ijupe kō:
 – Pejē penea te'e pè pemǎē ekasia rē, mǎrǎnà jikuwa e'ǎ rē. Ajawyi pejē ppy ãmō kō wyi pepiryvypy penory katu jome peiko ipi, e'i. ²⁴Kee a'etǎ pejē age'e. Janejare'e ayvu mojenuarà karamoewarà kō: “Amǎē kuwasi ee mijǎ!” e'i epe penemimǎēgwerà rē kupa. Jōvijǎgwerà kō ve aepo e'i epe ijupe. Ijatyray aepo e'i epe mǎe kō. Peneminuwerà pè ve: “Aenu kuwasi mijǎ!” e'i epe kupa. Na'evoi ajamǎē a'e kō ekoi. Age'e tè katu ãwĩvo peiko, e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè.

Samaria wǎnà rē tè Jesu poromosǎ'ága remēwarà

²⁵Ajaire ãmō 'ary pè tǎmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎē mō e'i oupe: “Jesu tamoǎkwaǎ”, e'i tite. Ajawyi oo Jesu resa. Kee e'i ijupe:
 – Poromo'earà, manyvo kuwa pōkō aiko, kǎramō Janejare'e pyri taa aiko karuaru? e'i ijupe.

²⁶Ãmē Jesu wayvuapi:

– Nekuwapa Janejare'e ayvukwerà jikusiwarerà. Manyvo e'i pōkō ijayvukwerà tereenu? Manyvo ere pō ene aepo jaa renu? e'i Jesu ijupe.

²⁷Ãmē Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎē kee e'i:

– Ō'ō, aje akuwa. Kee jaa: “Janejare'e nerōvijǎ ywete rōmō ekoi. A'e eavvay ereko ipi, e'i. Nepy'a pupe eau. Ãmō, ne'ǎg pupe eau. Ãmō, nekasia pè eau. Ãmō, netekokuwaa pupe eau teve ipi”, e'i. Ãmō, “Nepyrivarà kō eau ve. Āwī tǎwī nejiau, ãwĩvo ve tereau kō”, e'i mǎē,^p e'i Jesu pè.

²⁸Ãmē Jesu e'i:

– Ikatuay aepo ere. Āwĩvoa rupi katu eiko ãmē, tereiko karuaru neiko awi, e'i ijupe.^q

²⁹Ajamǎē poromo'earà “ō'ō aje” ne'i, ojipijarītà rewarà mō. Kee e'i kōrijō tè:

– Ava pè pōkō epyriwarà jaa tè? e'i.

³⁰Ãmē Jesu e'i ijupe:

– Age'e amovytǎ ayvu mō tereenu. Āwī tǎwī ãmō 'ary pè kwaima'e mō Jerusarē taa pe wyi ojisyry okwa. Juteu mō tè a'e. Ootǎ Jeriko taa kyty mijǎ. Āmē oo iko remē, a'e pè ovǎe imona mǎe kō pè. Opyy inōpǎ nōpǎ kupa. Oyrukeyi kupa. Werywete ojuka oo kupa. ³¹Ãmē jakatu sikaepo Janejare'e pè oporegeta mǎē mō oo akypy rupi iko. Āmē a'e omǎē imona mǎē remijaraiwerà rē remē, soō, omago kōrijō oo. ³²Ameve sikaepo Revi jeapyrerà mō oo ve akypy rupi iko. [Janejare'e moe'ea retǎ mē oposiko mǎē mō teve a'e.] Omǎē ee remē, ivo teve a'e. Omago kōrijō teve oo.

³³Ãmē 'ary pè ve sikaepo ãmō kwaima'e oo ve iko akypy rupi kō. Juteu

o 10.22 Juw. 3.35; 10.15 p 10.27 J.K.R. 19.18 q 10.28 Mat. 22.35-40; Mak. 12.28-34

rōwā a'e. Samaria wānà mō tè.' [A'e kavaru rupi oo iko.] A'e imona mā'ē remijaraiwerà rè omā'ē remē, ijāgyoay ee omājā. Oporijauesa tesō. ³⁴Āmē oo ipyri remē, oky'a'o imaramawerà moma'eyva kawerà pupe. Aja paire opōanō mijē uvary aisiriri mā'ē pupe. Ajaire ookwa okwa ky'y, kamisa pupe. Ajaire omovy eraa weima kavaru ape 'aryvo. Weraa myta'ypa mō pè erovāe. A'e pè ovāe remē opōanō mijē erovāe. Oja'a kō'ē ee. ³⁵Ajaire kō'ēma mē karakuri moeta ome'ē myta'ypa jarà pè ity oo. Mōrijō ome'ē tekoua rā repy mō. Kee e'i ime'ē: "Ajeapytà aa age'e. Ajamā'ē aā kwaima'e aitytā rā'ite ike aa. Eja'a ikō erapykyre kyty ee nē", e'i. "Aā ikō eau ereko ipi nē", e'i. "Āmē ajaire ajivy mijē akwa aā rupi remē, ame'ē tarà mijē karakuri mō neupe. Mapejō pō nemoepy nejupa mā'ē amojivytà āmē neupe", e'i ijupe ity oo.

³⁶Awyjepa aepo Jesu omome'u maekwerà. Ajaire e'i poromo'e mā'ē pè:

– Neenu aepo amome'u ene? Mā pō moapy kwaima'e kō okwa remē opyriwarà vo wereko imona mā'ē remijaraiwerà? e'i.

³⁷Āmē jē poromo'e mā'ē kee e'i:

– Poroporijauesa mā'ē tè, e'i.

Āmē Jesu e'i poromo'e mā'ē pè:

– I'ete. Āwitō poroporijauesa mā'ē vo tereiko, e'i ijupe.

Mata ojimo'eai mosikoa rè remēwarà

³⁸Ajaire Jesu kō oo oē taa kō rupi Jerusarē pijarà rupi ipi. Ajawyi taa mō pè ovāe ajaire. [Petānia eu a'e taa rerà pè.] Āmē a'e pè wāivī mō kee e'i Jesu pè:

– Ejo eike oreretā wryy pè orepyri ejimiwa, e'i ijupe.

Mata eu a'e wāivī pè. Āmē "hoō" e'i Jesu ijupe āmē. Oike etā wryy pè wapy āmē. ³⁹Mata kypy'yry ve a'e pè tui upa, Maria eu ijupe mā'ē. A'e uu Jesu pyri wapy upa. Ojapyaka Jesu oporegeta remē upa. Ipiryvpyy katu tesō ikypy'yry.^s ⁴⁰Tykerà āmē mosikoa kō rè tè ojimo'eai iko. Ajaate uu Jesu kyty oporegeta. Kee e'i ijupe:

– Erōvijā Jesu, manyvo pō ekypy'yry nepātavōi 'ete mosikoa rè, penemi'ō rā rè? Emā'ē. Ije kwerygà age'e aposiko ajupa. Ajawyi, "Ekwa nerykerà terepātavō", ere ijupe, e'i epe Mata Jesu pè.

⁴¹⁻⁴²Āmē aepo rè kee e'i Jesu ijupe:

– Mata! Kee a'etā neupe. Manore pō nejipy'amopirai neiko? Iteetejē mā'ē rè nejimo'eai tite. Ajamā'ē nāwīvo'āi kuwasi mijā. Āwitō nekypy'yry ikatuay mā'ē rè oja'a. Ava jē rōwā wekyi kuwa iwyyi mā'ē rè tè oja'a. Āwīvo ve kuwasi ene mijā, e'i Jesu imotekokuwa.

r 10.33 Juteu kō nojimoryi Samaria wānà kō rè ipi. s 10.39 Juw. 11.1

Janejare'e pè moregetaa rewarà
(*Mateusi 6.5-15; 7.7-11*)

11 ¹ ãmõ 'ary pè maipe kyty oo Jesu Uu pè oporegeta upa. Ajaire kee e'i emimo'earà mō ijupe:

– Jõvĩjã, manyvo ja'e pō Janejare'e pè japoregeta ipi? A'evoa rè oremo'e rejupa. Áwitõ Juwão [poromõjãmõrĩ mã'ẽ] omo'e wemimo'earà kō, moko orerereko rejupa, e'i Jesu pè.

² ãmẽ Jesu “hoõ” e'i ijupe kō.

– Janejare'e pè peporegeta remẽ, kee tapejẽ ipi:^t

Papa, yva pewarà,

Jo'arà kytywarà tè ene, Papa.

Ãmõ, ivo katuay teãmã neiko mã'ẽ tè ene, Papa.

Pirujẽ ike yvy wãnà kō tanemoe'e ipi.

Tanemoẽoka o'arà kyty kupa ipi.

“Janejare'e rômõ'ĩte Janerõvĩjã rômõ ekoi”, te'i neupewarà mō iko kupa ipi.

³ Oreremi'õ rã eesaoka kōẽ jawe jawe oreupe ipi.

⁴ Oreaiwererã rè orojiporijauesaoaka neupe remẽ, “awyjepa” ere oreaiwererã pè.

A'evõ ve ore, aepe oro'e teve nivõ orerereko mãe kō pè ipi.

Ãmõ, nivõ tekoua rè orojitupi tite oroiko remẽ, oremokasi jẽ rejupa ipi.

Ma'e: “Ere, moko eiko”, e'i sō ava mō oreupe orerãã remẽ, oremokasi jẽ rejupa, ivoa rupi toroiko jẽ, e'i Jesu imogeta kō.

Aepe tapejẽ Janejare'e pè peporegeta ijupe remẽ ipi, e'i Jesu.

Ojimorypa rè eako'i mã'ẽ rè tè Jesu poromosã'ãga remẽwarà

⁵⁻⁶ ãmẽ kee e'i jẽ Jesu wemimo'ekwerà kō pè:

– Moma'e rè peporijau Janejare'e pè remẽ, tapeporanu Janejare'e pè ipi. Penemikwaiwerã ome'ẽ kuwa pejẽ ãmẽ ipi. Peja'a esa. ãmõ 'ary pè ava mō pepõ'õmorã mō oo ojimorypa retã gyty. Pyaikatu moma'e ma'e rè oporanu oo ojimorypa pè iko. Kee e'i: “Ejimorypa, emuu rã'ĩ ije oreremi'õ rã mō. Moapy rômõ eme'ẽ ije. Ejapyaka rã'ĩ ivo tereenu. Age'e pya ejimorypa mō ovãe emõropãrã rã rômõ. Ajamã'ẽ moma'e jẽ rōwã namoẽ'ãi to'u, naikoi ije rewarã mō. Ajawyi ajo age'e aporanu neupe”, e'i epe ojimorypa pè. ⁷ Ajamã'ẽ kee e'i ijimorypa ijupe, wetã wryy pe wyi: “Ãnĩ. Manyvore pō emo'eai rejupa? Ajiovapypa ji'ite. Eãkarãgwerã kō

^t 11.2-4 Aã pè karai kō “O Pai Nosso” e'i.

reve oro'aupa orokupa. Nawyjj'ái ije temi'õ tame'ẽ ene agyvo remê", e'i tẽ ijupe.

⁸E'i jẽ Jesu:

– Ajare kee a'e pejẽ. A'e ojimory ee ipi mijã. A'evo ipe remê, nowyjj tari rã'i upa ajamã'ẽ. Ajaire a'e sõi oporanu py'y py'yi imosuru ky'y. Ajaate werovija. Owyjy ime'ẽ ky'y. Pirujẽ iporijau ee mã'ẽ ome'êtã ijupe ky'y, e'i.

⁹E'i jẽ Jesu:

– Ajawyi kee a'e pejẽ. Papa yva pewarã pẽ ikõ peporijau ee mã'ẽ rẽ peporanu py'yi nẽ. Ome'êtã ãmẽ pejẽ, e'i. Ajawyi moma'e ma'e reka mõ peo ikoty remê, penemiekakwerã wesaokatã peupe ajaire. ãmõ, ãwitõ tetã rovapyka pemotãtã remê, ajaire ijarã oovapyjavotã pejẽ, ãwivotã penereko, e'i. ¹⁰Kee rewarã mõ. Ava mõ, "Ema'e rẽ eporijau mã'ẽ eme'ẽoka ije", e'i sõ Janejare'e pẽ remê, aje ome'êtã aekwerã ijupe. ãmẽ ava mõ, "Aeka tite sipõ ema'e rẽ eporijau mã'ẽ", e'i sõ ijupe remê, aje wesaokatã ijupe. Ava mõ, "Papa, epãtavõ rejupa", e'i remê, aje ywete Janejare'e opãtavõtã. Oja'a katu janere ipi, e'i.

¹¹E'i jẽ Jesu:

– Emã'ẽ! Peãkarãgwerã kõ rẽ peja'a katu ipi. Ma'e remê, ãmõ 'ary pẽ pena'yry mõ kee e'i peupe remê: "Papa, eamyay ije. Pira ajuwei", e'i remê, moe peme'ẽ kuwa põkõ ijupe to'u? Niĩ! Pira tẽ peme'ẽ kuwa ijupe. ¹²ãwivo ve, "Namu ropi'a ajuwei", e'i remê, joajyry peme'ẽ kuwa põkõ ijupe to'u? Niĩ! Namu ropi'a tẽ peme'ẽ kuwa ijupe to'u. Õõ põ? ¹³A'evo pereko teãmã, ãwisõ nivoi mãe kõ teipe pejẽ remê. Tysi tõ Papa yvapewarã ywesõ poroauvay poroereko ipi mã'ẽ rõmõ ekoi. A'e o'ãg tẽ tesõ ome'êtã oporanu ijupe mãe kõ pẽ erekoarã kõ rõmõ ipi, e'i Jesu.

Jesu oporegeta ãjãgai rõvijã rẽ remẽwarã

(Mateusi 12.22-32; Maku 3.20-30)

¹⁴Ajaire ãmõ 'ary pẽ Jesu omokatu kwaima'e noporegetai mã'ẽ. ãjãg ojimoemija ee wyi noporegetai mijã. ãmẽ Jesu omoisyryoka ãjãg iwyi okasia rupi. Oẽma oo remeve kwaima'e oporegeta ky'y. Aty wasu kõ omã'ẽ ee a'evo ekoi remê. Ojimopirai tesõ ee omãjã kupa. ¹⁵ãmõgwerã "aje ywete" ne'i Jesu kasia pẽ ipi. Ajawyi kee e'i tite kupa:

– Janejare'e kasia rupi rõwã moko wereko Jesu. ãjãgai rõvijã kasia rupi tẽ omoẽoka imono! Peusepu eu erã pẽ mã'ẽ kasia rupi tẽ a'evo ekoi, e'i tite kupa.^u

¹⁶[ãmõgwerã ãmẽ kee e'i opy'a pẽ, "Janejare'e kasia rupi põ moko wereko Jesu ipi? Ajevove põkõ?" e'i opy'a pẽ kupa.] ãmẽ kee e'i rã'ãga Jesu pẽ kupa:

^u 11.15 Mat. 9.34; 10.25

– Mārānā jikuwa e'ā emojisaoka nekasia rupi toromā'ē ee. “Aje Janejare'e kasia rupi a'evo ekoi”, oro'etā āmē oromājā nere, e'i rā'āga Jesu pē kupa.”

¹⁷Ajamā'ē okuwavī Jesu ipy'a pewartā kō. Ajawyi kee e'i ijupe kō:

– Napetekokuwai peporegeta. Tōvijā rē tē amosā'āgatā ājāgai rōvijā tapekuwa sa'u. Tōvijā mō omoane'e owyry kytywarā kō nivoi toiko oōvijā gyty remē, ikasi jē kuwa pō tōvijā? Nii! Nikasi'āi kuwa, opō'ā ee kupa remē, e'i. Āwīvo ve ojetārā kō nojipātavōi remē, opō'ā sō ojee kupa remē, opa tary ve āmē kupa. Ojipe'atā ojiwyi ajaire āmē kupa. A'evo tē ipi.

¹⁸Ajaa maekwerā vo 'ejē Satanasi rekoa, wemīgwai ājāg kō reve. Opō'ā pō'ā tē sō ojee kupa remē, manyvo ne'i'āi kuwa Satanasi ojimokasi rōmō iko āmē mijā. Opa kuwa ikasia iwyi mijā. Kōi: “Satanasi ayvu rupi tē Jesu ijayvukasi ājāg kō moē imono mono”, pejē tite mā'ē nojisu'ui ere, e'i Jesu. ¹⁹Pejē pa'e. Peusepu ayvu rupi tē sō ije amoē ājāg kō remē, mā ayvu rupi pāmē penetārā kō omoē ājāg kō ipi? Peusepu ayvu rupi ve pō moko'i penetārā kō? a'e pejē. A'e kō tē awi manyvo te'i pejē. ²⁰Ajawyi Janejare'e ayvukasia rupi tē moko a'e remē, āmē ekuwa kuwasi Janejare'e Remimuurerā rōmō pekupa mijā, e'i ijupe kō.

²¹E'i jē Jesu:

– Āmō rupi toporomo'e jē. Kee jajipy'amogeta rā'ī: Āmō 'ary pē oka jarā kee e'i oupe: “Amoa'utā ajupa. Emoma'e kō areko katutā monaa wyi”, e'i oupe. Ajawyi ojiraparekyi āpā moa'u upa remē, noeraaoka'āi omoma'e kō monaa kō pē ipi. ²²Ajamā'ē imona mā'ē ywesō ikasi oka jarā wyi remē, nomokasioka kuwa'āi ovāe opoko ee remē. Iraparā kō wekyi rā'ī kuwa āmē iwyi. Imoma'e kō rē imona kuwa eraa iwyi āmē ky'y. Na'evoi ipō ipi? e'i Jesu. [Ojimosā'āga tē Jesu ikasi mā'ē rē tē. “Ije ywesō ekasiay Satanasi wyi aiko”, jaa tē aepo e'i.]

²³E'i jē Jesu:

– Kee a'e aepo jaa pē. Ava mō ekoty rewarā rōwā sō remē, a'e ojimoāpā ere mā'ē tē. Āwitō yty jamoaty aty katu imomotā mijā. Āmē jakatu ava mō uu imosāsāima. Āwīvo ve ekoty rewarā kō jamoai tojipe'a ewyi kupa remē, e'i Jesu.

Ājāg ojivy jivyri wemimoaiwerā kyty mā'ē rewarā
(Mateusi 12.43-45)

²⁴Āmō, kee e'i Jesu:

– Ājāgaiwerā nopotai wemijaraiwerā oity oo ipi. Ajawyi ojisyry āmō mirā pupe wyi remē, oo rā'ī wena mō reka ipi. Oo oo ipe tekoe'āma rupi okane'ōyo rōmō iko ipi. Ajaire noesai wena mō remē, kee e'i āmē oupe: “Ajivyta awi koiwerā resa mijē”, e'i oupe. Ojivyri wemijaraiwerā

kyty mijē. ²⁵Ovāe remē, e'i oupe: “Haa, ikatuay sikaepo erekoawerà. Ojimokatupa upa. Ivo katu ekoi ky'y”, e'i oupe. ²⁶Āmē oo rā'ī wetārā kō reka. Irō irōte rōmō” wesa remē, kee e'i ijupe kō: “Ja'e erupi erekoawerà pupe jajimoena”, e'i ijupe kō eru. Opāsarō mijē wekoawerà jypy remēwarà. Āmē ywesō nikatu'āi mirà pè. Ipojoy ai tètā ijupe ky'y. Āmē ywesō ojimomorijauvaytà ājāg kō remijaraiwerà rōmō iko ky'y. [Āwīvotà mirà kō pè age'e remē, Janejare'e 'Āg noinōokari sō opy'a pupe remē,] e'i Jesu ijupe kō.

Oryvaya rewarà

²⁷Āmē aepo e'i poromo'e paire, wāivī aty wasu pō'ō mewarà mō wapukai upa:

– Wāivī oryvay mā'ē teipō ney, e'i Jesu pè.

²⁸Aepo rè e'i ajamā'ē Jesu:

– Ō'ō, aje. Ajamā'ē ava kō mō Janejare'e ayvu wenu erovija mē kō ywesō oryvay jometà, e'i Jesu.

Jesu tāmō Jonasi amyry rè tē ojimosā'āga remēwarà

(Mateusi 12.38-42; 16.1-4)

²⁹Ajaire ojatykapa aty wasu kō Jesu pyri remē, kee e'i Jesu ijupe kō:

– Nivoi pejë age'ewarà kō rōmō peiko, e'i. Ajawyi erā'ā tarepe pekupa ipi. Kee pejë tite ije ipi: “Nekasia emojisaoka orerovake, toromā'ē ee. Āmē tē 'aje' oro'etā neupe”, pejë tite ije ipi. Ajamā'ē ije namojisaoka'āi ekasia pejë. Janejare'e ayvu mojenuarà Jonasi rè tē ajimosā'āgatà. ³⁰Karamoe remē itōkō Jonasi oo Ninivi taa kyty, kee jaa mojenu: “Janejare'e pemomorijautà peaiwererà rewarà mō”, jaa mojenu imojikuwa a'e wānà kō pè erokwa. Āwīvo ve ije age'e remē. Ajo ipe aepo mojenu imojikuwa pejë Janejare'e Remimuurerà rōmō aiko. Ajamā'ē “aje” napejëi eayvu pè ipi, Ninivi wānà kō vo rōwā.^x ³¹⁻³²A'e kō itōkō kee ekoi. Tāmō Jonasi ayvu wenu kupa remē itōkō ojimosioka weko aiwerà rè kupa ky'y. Ojimome'upa itōkō Janejare'e pè waiwererà kō reityppyipaoka kupa, āwisō Juteu rōwā mē kō teipe kupa remē. Ajawyi kāramō Janejare'e poromomoera poromoe'yi remē, a'e kō nivoi mā'ē omo'ytà pene pemosioka āmē ky'y. Kee e'itā peupe kupa: “Karamoe remē Jonasi omojenu Janejare'e ayvu oreupe remē, oroityppyipaoka oreaiwererà Janejare'e pè ky'y. Ajamā'ē orevo rōwā pejë, āwisō Jesu ywesō ipe ijayvukasi Jonasi wyi remē. Pejapyaka kuwasi ijayvu rè mijā!” e'itā pemosioka kupa, e'i Jesu ijupe kō āmē.

E'i jē Jesu:

^w 11.26 7 rōmō. ^x 11.30 Mat. 16.4; Mak. 8.12; Jona. 1—3

– Oiko ãmõ teve, karamoe remẽwarà. Sepa^y vvy pewarà rõvijã wasu. Wãivĩ tẽ a'e. A'e itõkõ ke'irõwã wyi uu jõvijã Saromão resa, kwaray yke kyty wyi uu. Saromão tekokuwaa erãkwẽ. Ajawyi uu esa. Ajamãẽ ije ywesõ atekokuwavay ipe Saromão wyi aiko. Ajamãẽ napeenui jẽ tesõ eayvu peiko. Ajawyi kãramõ Janejare'e poromoe'yi 'arà mẽ, Sepa vvy pewarà rõvijã opõ'atà kee javo pejẽ pemosioka rõmõ: “Ije itõkõ ke'irõwã wyi ajo Saromão tekokuwaa renu. Na'evoi pejẽ, ãwisõ pepytery pẽ ipe tesõ Jesu ekoi remẽ. Napeenui 'eteay ijayvu peiko, evo rõwã!” e'itã pemosioka rõmõ, e'i Jesu ijupe kõ.

Poroyapea rẽ tẽ Jesu poromosã'ãga remẽwarà
(*Mateusi 5.15; 6.22-23*)

³³ E'i jẽ Jesu:

– Eayvukwerà poromotekokuwa mãẽ a'evõ ve poroyapea ipi. ãwitõ poroyapea moma'e wryy pẽ rõwã jainõ ipi. Ena pẽ tẽ katu jainõ ipi, toyape katu pirujẽ etã wryy pẽ oike mãe kõ pẽ. ãwivo teve eayvukwerà jamojenu jenu pirujẽ jane kõ pẽ toenu, ãwisõ totekokuwa ee kupa ky'y.^z ³⁴ Eayvukwerà rẽ ywesõ peja'a remẽ, eapyo katu mãẽ vo 'ejẽ peikotã. Eayvukwerà penoupatã pemotekokuwa. ãwitõ janerea ikatuay remẽ, oyape katu janepirã rupi ipi. ãwivo 'ejẽ eayvukwerà penoupatã penereko remẽ. Na'evoi eayvukwerà rẽ noja'ai mãẽ. Naeapyoi mã'ẽ vo 'ejẽ ekoi ipi. Pãtõnusu pupe tui mã'ẽ vo 'ejẽ ekoi. Nikatui pãtõnusu pẽ tekoua ipi remẽ. ³⁵ Mokoï, peja'a penekoa rẽ ikenẽ. Nivoi tekoua jaa tẽ pãtõnã pẽ. “Kãramõ pãtõnusu tesõ tite epy'a kyty ne”, pejẽ kuwa peupe ipi. ³⁶ Aja rewarã mõ kee a'e pejẽ. Oyapepa katu pepirã remẽ, naikoi pãtõnã mõ pene remẽ, ikatuay peikotã ipi ãmẽ. Poroyapea vo 'ejẽ penekoa ojisatã ãmõ kõ rovake ipi, e'i Jesu.

Jesu ojimo'eai Pariseu kõ rekoa rẽ iko remẽwarà
(*Mateusi 23.1-36; Maku 12.38-40*)

³⁷ ãmẽ awyjepa rã'ĩ Jesu poromõgeta remẽ, Pariseu mõ kee e'i ijupe:

– Ejo epyri erena pẽ ejimiwa, e'i.

ãmẽ Jesu “hoõ” e'i. Oo oike etã wryy pẽ wapy namesa uvuri upa.

³⁸ ãmẽ Jesu reko rẽ Pariseu mõ ojimo'eai. Kee e'i ãmẽ oupe: “Manyvo põ Jesu nojipokusui rã'ĩ ojimi'u tarã mẽ janerekoa rupi? Moko'i kuwasi mijã”, e'i ojipy'amogeta.

³⁹ Aepo okuwavĩ Janerõvijã. Ajawyi kee e'i ijupe:

– Pejẽ moma'e kõ rova'arã jikusua rẽ ywesõ peja'a ipi. Kee mã'ẽ vo 'ejẽ peiko ipi. Kui kusuka rẽ tẽ poromosã'ãgatã tapekuwa. ãwitõ kui jakusu rã'ãga remẽ, eme rova'arã rupigã tẽ jakusu. Waipy nijakusui. ãwivo

^y 11.31-32 Etiopia vvy eu teve ijupe. 1To. 10.1-10 ^z 11.33 Mat. 5.15; Mak. 4.21; Ruk. 8.16

'ejê peiko. Waipy icy'a jê mã'ê vo 'ejê peiko. Ikatuay maevo sô tite tẽ pepirã rova'arã. Pepy'a pupewarã ãmẽ nikatu miti. Ajawyi moma'e ywete moatya rẽ ywesõ peja'a peiko ipi. ãmõ, pemiraia pemoane'e pepy'a pupẽ ipi. ⁴⁰Napetekokuwai peiko, e'i. Janerova'arã reinõgarerã tẽ rõwã sikõ janepy'a oinõ teve rõnõ? ⁴¹Ajawyi peporijauesa kuwasi ãmõ kõ ereko ipi mijã. ãmõ, penekui pupewarã peme'ẽ gatu kuwasi ijamyay mãe kõ pẽ ipi mijã. ãmẽ tẽ peneko ikatuay kuwa Janejare'e pẽ ãmẽ ky'y, e'i Jesu.

⁴²E'i jê Jesu:

– Na'evoi ãmẽ pejê Pariseu rõmõ peiko ajamã'ẽ ipi. Mokoi a'e pejê ipi. Kee pereko ipe pemoma'e mõ pemowaite ime'ẽ Janejare'e pẽ ipi. Pepo'ete pereko remẽ, pe'ĩ tẽ peme'ẽ Janejare'e pẽ ipi.^a Janejare'e ayvu rupi a'evo peiko ipi. Pekarakuri kõiijõ tẽ rõwã a'evo pereko ipi. Penemitã kã'ãi tẽ tesõ a'evo pereko ipi, pepo'o remẽ. Napejavyi 'ete a'evo peiko mã'ẽ rẽ ipi. ãwĩvo peiko remẽ, ivo ipe peiko Janejare'e pẽ. Ajamã'ẽ kee peiko remẽ ywesõ ivo peiko kuwa Janejare'e pẽ. Ivo poroereko remẽ. ãmõ, Janejare'e peau wete remẽ. A'evo 'evo peiko remẽ ywesõ ivo peiko kuwa Janejare'e pẽ. “Tapeity Janejare'e pẽ moma'e me'ẽa”, na'e'i ajamã'ẽ pejê, e'i Jesu.

⁴³E'i jê Jesu:

– Mokoi nikatu'ãi pejê Pariseu kõ! Emã'ẽ. Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã kõ wryy pẽ peo remẽ upi upi, kee pejê: “Ije ywesõ tẽ katu aã ike taapy, jövijã apyka pẽ”, pejê tite ipi. ãmõ, pejimoe'e takatu tẽ moma'e pyya rena pẽ, “aje ywete” te'i ãmõ kõ pejê. Totuu pepomoviru kupa ipi, e'i.

⁴⁴E'i jê Jesu:

– Kee e'i Juteu kõ: “Ava mõ sõ tyvy jikuwa e'ã 'arã rupi okwa sikaepo remẽ, icy'atã Janejare'e kyty”, e'i Juteu kõ ipi. Tyvy jikuwa e'ã vo 'ejê pejê peiko. Awitõ nokuwa katui mã'ẽ tẽ okwa tyvy jikuwa e'ã 'arã rupi ipi, ãwĩvo ve napekuwa katui mã'ẽ mõ kõiijõ tẽ ojivytã peayvukwerã renu. “Õõ põ, ikatute poromo'e iko”, e'i tite peayvukwerã renu kupa, e'i Jesu.^b

⁴⁵Ajaire aepo renu remẽ, “hoõ” ne'i tãmõ Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e mã'ẽ mõ enu. Kee e'i tẽ:

– ãnĩ si, poromo'earã. Aepo pupẽ oremojaiwe kõiijõ tẽ rejupa. Nikatui aepo ere oreupe, e'i tite ijupe.

⁴⁶E'i ãmẽ Jesu:

– Mokoi, a'e teve pejê, tãmõ Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e rã'ãga mãe kõ. Emã'ẽ! Janejare'e ayvu pemowasuay ãmõ kõ pẽ ipi. [Tãmõ Moisesi remikusiwarerã pemoje'a peneko reve. ãmẽ kee pejê ãmõ kõ pẽ: “Moko pejê kuwa ipi. A'evo 'evo tẽ peiko”, pejê kõiijõ tẽ ijupe kõ ipi.] Ajamã'ẽ jane kõ pãtavõa rẽ napeja'ai 'ete peiko ipi, e'i Jesu.

^a 11.42 ãwĩ rapijarã pẽ karai kõ *dízimo* e'i. ^b 11.44 “Pepy'a pewarã nojikuwai penemimo'earã kõ pẽ. A'evo ve tyvy jikuwa e'ã nojikuwai ijypy rupi okwa okwa mãe kõ pẽ”, jaa tẽ aepo e'i Jesu ijupe kõ.

⁴⁷E'i jē Jesu:

– Mokoi a'e pejë. Peo peo ipe Janejare'e ayvu mojenuarà karamoe remēwarà kō ryvy kyty imoe'e rā'āga kō ipi. Imoe'ea kō pemō'āoka peja'a ee mǎ'ē vo sō tite peiko. Ajamǎ'ē penāmōi voay wete pejë peiko. Penāmōi kō rōwā sipōkō a'e kō omomijarī ijuka karamoe remē. Pejë ve penāmōi kō vo ve naperovijai a'e kō ayvukwerà. ⁴⁸Aja rewarà mō nivoi 'ete pejë peiko. “Tete Janejare'e ayvu mojenuarà kō tāmō kō ojuka karamoe remē”, pejë kōrijō tē peiko āwijā mē ipi. Penāmōi kō rekoawerà rupi ve awi peiko. ⁴⁹Ajawyī Janejare'e otekokuwaa rupi kee e'i amātejē: “*Eayvu mojenuarà kō amonooka ipetà ikoty kō. Āmō, poromotekokuwa mǎe kō amonooka ipetà. Ajamǎ'ē noenu'āi ijayvu kō kupa. Āmōgwerà omomijarītà kōrijō tē kupa. Āmōgwerà ojuka tevetà kupa*”, e'i amātejē. ⁵⁰Peupe, age'e remēwarà kō pē Janejare'e ayvukwerà ojisu'u katu teve ipi. Ajawyī kee e'itā Janejare'e pejë: “Manyvo pō pejuka eayvu mojenuarà kō karamoe remēwarà? Jevo'e katu si aepo”, e'itā imo'y pene, e'i. ⁵¹Ajawyī pene omo'y kuwa Apeu amyry jukaawerà karamoe remeve.^c Āmō kō jukaawerà teve. Ajaate kwee'ī remē Sakarija jukaawerà. Kōitokō, Janejare'e moe'ea retā ypy pē tesō ojuka kupa, Janejare'e pē temiapy rena pyri tesō. Pirujē a'e a'evoa pene omo'y kuwa, āwisō age'ewarà kō teipe pejë remē. Aje aepo a'e, e'i Jesu.

⁵²– Mokoi pejë, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e rā'āga mǎe kō. Pekuwa katu ipe Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà ipi. Ajamǎ'ē ijayvu rupi napeikoi. Ajawyī āmō kō: “Janejare'e remīgwai rōmōtā ije aikotā”, e'i remē, a'e kō pemoteiteteoka teve ereko. Nikatui moko pejë remē, e'i Jesu ijupe kō.

“Ejo Jesu siayvumoopa”, e'i jōvijāgwerà kō ojiupe remēwarà

⁵³⁻⁵⁴Ajaire a'e pe wyi Jesu ojisyry paire, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō ojimogeta vija Jesu rē kupa, Pariseu kō revejē. Ojimōarō Jesu kotyre kupa. Kee e'i ojiupe kupa:

– Ejo Jesu simoteitete. Ayvu kō mō tijaporanu ranu ijupe. Siayvumoopa, e'i kupa. Āwijā mē Jesu reko simoa'u esa. Ajaire nivoi mǎ'ē simo'ytā ee imomorijauoka ivoa kuwaparà kō pē āmē, e'i epe ojiupe kupa.

“Ipojoy tē Pariseu kō rekoa”, e'i mǎ'ē

(Mateusi 10.26-27)

12 ¹Āmē a'e remē mōa'ārōwā jane kō ojatykapa Jesu kō pyri ijayvu renu. Ojimokyrytyty ojee kupa, aty wasu kō rewarà mō. Āmē Jesu poromo'e upa. Wemimo'ekwerà kō ywesō omo'e upa ajamǎ'ē. Kee e'i ijupe kō:

^c 11.51 Jinō. 4.8

– Mokoi, ipojoy tē Pariseu kō rekoa. Ivo katuay rā'āga kupa ipi. Ajawyi, “Eruparā kō rōmō taiko”, tapejē ywe'e tite e'ā ijupe kō, e'i.^d
²Ivo rā'āga mǎe kō kee e'i epe kuwa: “Tokuwa e'ā āmō kō epy'a pewarā kō ne”, e'i epe. Ajamā'ē ojikuwapa jētā jane kō pē. Pirujē janereko kō ojikuwatā kāramō. Āmō, janeayvu kō teve.^e ³Ajawyi iteetejē neporegeta vija maekwerā ojenu katutā āmō kō rovakeve kāramō. Āmō, pirujē nejimoevovo neporegeta ava mō pē oka wryy pē remē, ojenu jētā. Wayvo ojenutā kāramō, toenu pirujē. Ajawyi tē ikatu ikenē, a'e pejē, e'i Jesu ijupe kō.

“Tapekyje e'ā poromoai mǎe kō wyi peiko”, e'i Jesu mǎ'ē
(Mateusi 10.28-31)

⁴E'i jē Jesu:

– Ejimorypa kō, kee a'e pejē age'e. Tapekyje e'ā ikō poromoai mǎe kō wyi nē, a'e pejē. “Ejukatā maevo kupa”, tapejē e'ā pejimopirai rōmō. Janejuka sō kupa remē, janepirā tē ojukatā kupa. Pejuka paire manyvo ne'i'āi penereko ai kupa ky'y. Ajawyi ipojoy sa'u tē janepirā jukaa. ⁵Janejare'e kōrijō tē jane'āg ojuka kuwa imonooka jimomorijau wasua rena kyty, janepirā revejē, e'i. Ajawyi Janejare'e kōrijō tē tapemomojy, e'i ijupe kō.

“Janejare'e oja'a katu janere ipi”, e'i Jesu mǎ'ē
(Mateusi 10.29-31)

⁶Kee e'i jē Jesu:

– [A'evo ipe ekoi. Ajamā'ē oja'a katu jē janere ipi.] Nijaja'ai kāpīnā rē ipi. Temimota katu ywe'e rōwā. Epy rōmō jame'ētā remē naepyi ipi. Ajamā'ē a'evo ipe remē Janejare'e oja'a katu jē ee kō ipi. Naearai'āi iwiy kō ipi. Noaparity kō'āi ipi. ⁷Tysi tō pene. Oja'a katuay ve iko pene ipi. Pekuwa katuay ipi. Peapira mosā'āga kō ve tesō okuwa. Omoirō irōma katu oja'a ee. Ajawyi tapekyje e'ā [poromomorijau mǎe kō wyi] ipi, Janejare'e okāte'ā pene rewarā mō. Aje ywete oja'a katu pene iko ipi, e'i ijupe kō.

“Tapejinōsī e'ā ekoty rewarā rōmō peiko”, e'i Jesu mǎ'ē
(Mateusi 10.32-33; 12.31-32; 10.19-20)

⁸E'i jē Jesu:

– Kee a'e jē peupe: Tapejinōsī e'ā ewyi peiko! Ava mō emoēoka o'arā kyty remē, kee e'i ipi: “Jesu tē erōvijā ywete rōmō ekoi”, e'i imomewa āmō kō pē. Āmē a'e rē aja'a jētā Janejare'e pyri aē aa remē, yvapewarā kō rovake. “Ekoty rewarā tē āwī”, a'etā āmē ijupewarā mō. ⁹Āwīvo ve ava mō, “Erōvijā rōwā Jesu”, e'i jane kō rovake remē, “Eremīgwai rōwā āwī”, a'e tary ve Janejare'e remīgwai yvapewarā kō rovake yva pē, e'i.

^d 12.1 Mat. 16.6; Mak. 8.15 ^e 12.2 Mak. 4.22; Ruk. 8.17

¹⁰E'i jê Jesu:

– Kee a'e teve. Ava mō Janejare'e Remimuurerà ojimojane mǎ'ê rē oporegeta ai remē, “awyjepa” e'i jê kuwa ijupe. Ajamǎ'ê “ǎjǎg” pejê Janejare'e ǎg pè remē, “awyjepa” ne'i'ǎi peupe. Aepo omo'y jētã pene, e'i.^f

¹¹E'i jê Jesu:

– Kee a'e teve. Kāramō ererovija pekupa rewarà mō ǎmō kō ojimo'eaitã pene iko. Ojimōarō teywetetã pekoty iko kupa. Peneraatã jōvijǎgwerã rovake, Janejare'e ayvu rē jimo'ea retã kō pè. Kovenatu kō rovake peneraatã teve kupa. ǎmō ijayvukasi mǎe kō rovake teve. Nivoi mǎ'ê omo'y mo'y teywetetã pene kupa. Ajamǎ'ê tapejimopirai e'ǎ peayvu rã rē peiko ipi nē. Ma'e. “Manyvo a'etã pōkō a'evo remē?” tapejê e'ǎ ikō ǎmē peiko ne, e'i Jesu. ¹²Ameve, a'e peve Janejare'e ǎg peneve ekoitã. A'e tē omojikuwaokatã pejê manyvo tapejê oporanu peupe mǎe kō pè, e'i ijupe kō.^g

Oma'e kō rē eako'i mǎ'ê rē tē Jesu poromosǎ'ǎga remēwarã

¹³A'evo remē kwaima'e mō atyry pōō mē wyi oporegeta Jesu pē upa. Kee e'i epe ijupe:

– Oremo'earã, papa okǎjã maire papa ma'ekwerã rē kǎkǎe opyypa oupe. Nome'e'i ǎmō ije. Kee ere kǎkǎe pè: “Eme'e ǎmō nemōmirĩ pè”, ere, e'i epe Jesu pè.

¹⁴ǎmē kee e'i Jesu kwaima'e pè:

– Ava jê rōwã, “Ivoa tekoua kuwaparã mō tereiko”, ne'i'ǎi ije. Ajawyi ava ayvu rupi pō moko a'e kuwasi mijã, e'i Jesu ijupe.

¹⁵ǎmē e'i jê Jesu poromogeta:

– Pejapyaka katu ikō eayvu rē nē, e'i. Nivoi moma'e kō rē jajimo'eai ywete remē. “Aje ywe'e”, tapejê e'ǎ moma'e ywete moatya pè, e'i. ǎmō kō kee e'i tite ipi: “Mōa'ǎrōwã moma'e tamoaty eupe. Ije ywesō tareko moma'e ma'e”, e'i ipi. Nivoi aepo jaa ǎmē. Ajaa maekwerã pè rōwã “aje ywete” eu kuwa ipi mijã. Ajawyi a'e rē ywesō pejimo'eai ipi ne, e'i Jesu ijupe kō.

¹⁶Ajaire koo jarã rē tē poromosǎ'ǎga. Kee e'i:

– Oiko kwaima'e mō imoma'e ywete mǎ'ê mijã. Moma'e rǎ'ǎi oōtã mǎ'ê tē a'e. Ajaire ǎmō 'ary pè ojimitã okoo rupi. Mitirōwã ikoo. Mǎmĩ gyty 'ete ikoo popy. Ajaire i'a ywete ikoo pewarã. Oryvay ijarã omǎjã ee ǎmē.

¹⁷ǎmē, “Manotã pōkō moma'e rǎ'ǎigwerã areko imokatu awi?” e'i. “Nuvei ena, mōa'ǎrōwã rewarã mō”, e'i oupe ojipy'amogeta. ¹⁸E'i jê ajaire oupe: “Haa! Age'e akuwa katu ky'y”, e'i. “Moma'e rǎ'ǎigwerã rena kō amotaraitã rǎ'ĩ. Ajaire mititirōwã mǎ'ê jēsĩ tainō mijê ekovijarã rōmō. ǎmē si oytã moma'e rǎ'ǎigwerã rena tamoaty imokatu ky'y. Emoma'e kō ve pirujê

^f 12.10 Mak. 3.29 ^g 12.12 Mak. 13.11; Ruk. 21.14-15

amokatutà a'e pupe teve ky'y", e'i. ¹⁹“Aja paire si kee a'età eupe: ‘Moma'e rè jê rōwā ajimo'eaità āwijā mē. Emā'ē! Mōā'ārōwā moma'e arekopa ky'y', a'età āmē. Ajawyi naposiko'ai ky'y. Aporai kōrijōtā tē aiko ky'y. Ajimory kōrijōtā tē aiko ky'y. Ajimi'u wasu kōrijōtā tē aiko ky'y”, e'i tite kwaima'e iko mijā. ²⁰Ajamā'ē aepe e'i oupe remeve, kee e'i sikaepo Janejare'e ijupe: “Kōi sō tekokuwa e'ā ne. Age'e pya remē nekājātā ky'y. Ava pè pō nema'ekwerà kō opytatā āmē ky'y?” e'i Janejare'e ijupe.

²¹E'i jê Jesu:

– Ajawyi a'evō tesō imoma'e ywete mā'ē. Oma'e kō règā oja'a ywe'e tite iko mijā. Noja'ari āmē Janejare'e rè iko. Nojimo'eai ee. Nivoi āwijā mē Janejare'e rovake ekoi, e'i Jesu poromo'e.

Wyra kō rè tē Jesu poromosā'āga remēwarā

(Mateusi 6.25-34)

²²⁻²³Āmē aepe rè kee e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè:

– Tapejimopirai e'ā penekoa rā rè, penemi'ō rā rè, āmō, peyru rā rè. Ajawyi kee tapejē e'ā pejimopirai rōmō: “Moma'e pō a'utā kāramō? Moma'e pō apyptā”? tapejē e'ā pejimopirai rōmō peiko ky'y. Janejare'e rupi tekoua rè ywesō tapeja'a peiko. [Janejare'e tē oja'a katu janere ipi. Janerereko katua okuwa teāmā.] Ajawyi tapejimopirai e'ā, a'e pejē.

²⁴Pemā'ē gatu rā'ī wyra kō reko rè. Nipy'a pirai epe wemi'ō rā rè kupa ipi. Nikooi teve ipe kupa ipi. Wemi'ō rā mō nomoaty amātejē ipi. Ajamā'ē Janejare'e oja'a katu ee kō ipi. Omoigooka emi'ō rā kō ijupe kō ipi. A'e kō rè oja'a katu remē, tysi tō pene oja'atā tē iko. Pene ywesō okāte'ā wyra kō wyi iko ipi, e'i.

²⁵– Āwīvo ve tapejimopirai e'ā pemānōa rā rè. A'evō ipe peiko remē pemānō jētā kāramō. Manyvo napejē'ai peiko puku rōmō, e'i Jesu. ²⁶Ajaa pè aepe a'e pejē. Emā'ē. Napemopukui peneko remē, moma'e rā pō pejimo'eaitā moma'e kō rè āmē peiko? a'e pejē, e'i.

²⁷E'i jê Jesu:

– Āmō rè pemā'ē gatu kuwa teve peiko, ka'a potyry kō rè. Ikatuay mā'ēō ee remē ipi. Noposikoi epe oupe ipi. Nomōjāi epe oyru mō ipi. Karamoe remē itōkō jōvijā Saromāo tyru e'eay mō opyry ipe ipi. Owaray ipe. Ajamā'ē ka'a potyry kō ywesō ikatuay jome jōvijā Saromāo ryru e'eay wyi ipi, e'i Jesu.^h

²⁸– Aje ywe'e nija'ei ka'a kykyrerà kō pè ipi. Jamopapai tepe'yte tosinī tokai ipi. Ajamā'ē Janejare'e ikatuay omoigooka kō. Oja'a katu ee kō ipi. A'e rè oja'a katu remē, tysi tō oja'atā tē pene. Ajawyi penemipyry rā rè tapejimo'eai e'ā peiko. Janejare'e rè kuwasi penako'i peiko, a'e pejē, e'i Jesu.

^h 12.27 1To. 10.4-7

29– Ajaa rewarà mō tapejipy'amopirai e'ã moma'e ma'ekwerà rè peiko ipi nē, a'e pejë. ãmō, penemi'ō rã rè tapejimo'eai e'ã teve. 30 Janejare'e nokuwai mǎe kō tè ojimo'eai karuaru apijarà kō rè iko ipi. Ajamǎ'ē Papa yvapewarà okuwapa teāmǎ āwijǎ peiko. Peporijau ee mǎe rã kō omouvetà tè kō'ē jawe jawe pejë ãmē ipi. 31 Ajawyi Janejare'e rè ywesō tapeja'a peiko ky'y, penōvijǎ ywete rè ywesō. “Emimota rupi katu taiko”, pejë peporegeta peiko. A'evō peiko remeve, oja'a katutǎ ãmē pene ipi, e'i Jesu.

“Pema'e kō rè tapenako'i e'ã ipi”, e'i Jesu mǎ'ē
(*Mateusi 6.19-21*)

32 E'i jē Jesu:

– Eremimo'ekwerà kō, kejōgà teipe pejë. Pekiye ajamǎ'ē ne, e'i. Janejare'e penaupay Penōvijǎ ywete rōmō penereko. “Ajawyi jōvijǎ kō rōmō poroinōtǎ erena pè”, e'ipa peupewarà mō, e'i Jesu.

33 E'i jē Jesu:

– Ajawyi kee tapeiko. Tapenako'i e'ã pema'e kō rè ipi. Pema'e peme'ē rǎ'ĩ karakuri repy rōmō. Ajaire epykwerà pemosǎi nimoma'ei mǎe kō pè. Yva pupe jēsì pemoaty kuwa pema'e kō ãmē. A'e pewarà imona mǎ'ē noeraa'ǎi ipi. ãmō, kupi'ĩ nomopupupa'ǎi imoai ipi.ⁱ 34 Maty pemokatu pemoma'e e'ekwerà kō, a'e rè ywesō peja'atǎ ipi. Janejare'e pyri pemokatu mǎ'ē rè ywesō peja'a katu kuwasi mijǎ, e'i Jesu promo'e.

“Tapemoa'u jē ikō evǎea nē”, e'i mǎ'ē
(*Mateusi 25.1-13; Maku 13.33-37*)

35 ãmē e'i jē Jesu:

– Kāramō ajo tarà mijē Jōvijǎ wasu rōmō ajikuwa. Evǎea rã tapemoa'u katu. Āwitō ava mō oōvijǎ omoa'u kō'ē, āwīvo 'ejē tapeiko.^j 36 Aepo jaa rè kee a'e pejë. Tōvijǎ mō oo ojimorypa rena kyty torya rè. Ajaire ojivy uu remē, apy'awarà mō temīgwai kō oovapyjavo ijupe, omoa'u katu kupa ārō rewarà mō.^k 37 Ajawyi ory ee kō tōvijǎ ovǎe. “Ikatuay eremīgwai kō ekoi”, e'itǎ tōvijǎ imo'e kō ãmē. ãmē kee e'itǎ tōvijǎ ijupe kō: “Pejë jēsì peapy toporoapoi”, e'itǎ ijupe kō. 38 Temīgwai e'eay mō karumē oōvijǎ ovǎe remē, a'e omoa'u tè upa. Pyaikatū tè ovǎe remē, omoa'u jē emīgwai upa. Kō'ē tarà mē tè ovǎe remē, omoa'u jētǎ emīgwai upa. A'evō mǎ'ē pè kee eutǎ emīgwai pè: “Taory katuay iko āwī”, eutǎ, e'i Jesu. A'evō ve pejë, evǎea rã renone ikō temoa'u katu pekupa nē, a'e pejë. 39 Ajamǎ'ē kee jaa rè tapeja'a. Ja'ave rōwǎ tapeiko e'ã erakypyre kyty. Tetǎ jarà mō sō okuwa ovǎetǎ imona mǎ'ē mō remē, omoa'u kuwa mijǎ, imona mǎ'ē toike e'ã etǎ wryy pè. Omoisyry kuwa imono ãmē ipi. Na'evoi pō? Ō'ō!

ⁱ 12.33 1Pe. 1.4 ^j 12.35 Mat. 25.1-13 ^k 12.36 Mak. 13.34-36

A'evo!^l 40 Tāwīvo ve ikō peiko nē. Tetā jarā vo temoa'u karuaru jē pekupa, poroapy'atā tē avāe rewarā mō, e'i Jesu.

“Eremīgwai e'eay rōmō tapeiko erapykyre kyty”, e'i Jesu māē
(*Mateusi 24.45-51*)

41 Aeпо jaa Jesu omome'u paire, Peturu e'i ijupe:

– Jōvijā, kōi, “Tapemoa'u jē ikō evāea rā nē”, ere maekwerā. Ava upewarā mō pō aeпо ere? Oreupe pō aeпо ere? Pirujē atyry kō pē pō ma'e remē aeпо ere? e'i.

42 Kee e'i Janerōvijā:

– [Eremīgwai otekokuwavay māē rōmō tapeiko. Tapetekokuwavay ikō erapykyre kyty nē.] Temīgwai e'eay rē tē poromosā'āgatā tapekuwa, e'i. Ava pō otekokuwavay iko oōvijā pātavōarā rōmō ekoi ipi? Tōvijā ojisyrytā rāī remē, ava pō oity kuwa wemīgwai kō rōvijā miti rōmō toiko? Ijayvu rupi katu ekoi māē tē. Oōvijā reāā rupi werovija katu jē māē tē. Ae pē kee e'itā: “Ene tē eja'a emae kō rē. Ja'umāē teremosāi eremīgwai kō pē larā mē gatu”, e'itā tōvijā ijupe oity oo remē. Ijayvu rupi katu werekotā oōvijā rapykyrerā kyty āmē ipi. 43 Ajawyī tōvijā ovāe remē, oryvaytā wemīgwai rē. Emīgwai ory tevetā ee. Nojimosioka'āi oōvijā wyi, ijayvu rupi katu ekoi teāmā rewarā mō. 44 Oryvaytā tōvijā iposikoa rē. Ajawyī ae tē opyteporotā ijayvumokasi pirujē wemirekokwerā jarā rōmō toiko ky'y. Aje ywete aeпо ae pejē, e'i Jesu.

45-46– Kee e'i ojipy'amogeta māē nopyteporo'āi tōvijā. “Oiko puku jētā erōvijā”, e'i ywe'e tite oupe māē. Ae āmē oōvijā remīgwai kō wereko ai sō tite oōvijā rapykyrerā kyty. Onōpā nōpā kō tesō. Ojimi'u kōrijō tē iko. Āmō, oka'u ka'u tē iko. Ja'ave rōwā ekoi. Āmē si nojikuwai amātejē uu sikaepo tōvijā remē, nikatu miti'āi āmē ijupe. Manyvo ne'āi emīgwai opokou remē ky'y. Tōvijā ope'atā imono jimomorijaua rena kyty. Nivoi māe kō pyri omonotā imomorijauoka ky'y, e'i. 47 Aevo temīgwai mō oōvijā ayvukwerā okuwa ywe'e ipe māē, ajamāē nojimokatui oōvijā ayvukwerā rupi toiko. Ae ojimomorijauoka tesōtā ajaire oōvijā pē. 48 Ajamāē oōvijā ayvukwerā nokuwai māē pē ovo rupi teve ekoi āmē. Nokuwai wyi noerovijai oōvijā ayvukwerā māē. Ajawyī nivoi sikaepo ekoi tite remē, tōvijā omomorijauoka sa'utā tē āmē ipi. Ava mō pē jakuwaoka katu manyvo kuwa tekoua māē, ajaire kee eu kuwa ijupe: “Nerovija pō neremikuwawerā?” eu kuwa. Waiteve āmē āmō pē manyvo kuwa tekoua nijakuwaokari ywe'e ijupe māē pē. Ae pē ajaire, “Nerovija pō?” nijale'āi āmē ijupe ipi, jil'ite nijakuwaokari ijupe rewarā mō, e'i Jesu poromogeta.”^m

Nijajimo'āgatui remēwarā
(*Mateusi 10.34-36*)

49 E'i jē Jesu:

^l 12.39 Mat. 24.43-44; 1Tes. 5.2; 2Pe. 3.10; J.Jim. 3.3; 16.15-16 ^m 12.48 “Pejē ywesō eayvu rupi katu peiko kuwa”, jaa tē aeпо e'i māē.

– Aã ike pepõõ mè ajo aiko remē, tata vo sō mǎ'ē mō aertutà. Apota mijā a'e eny tè upa age'e, a'e eupe aiko, e'i. Tata vo 'ejē emomorijaua rā, e'i. ⁵⁰Ajmomorijautà amānō jane kō aiwererà repykarà mō. A'evoa rōmō tè ajo. Ajamā'ē a'e rè epy'a jikōtevē ai tè aiko, kuise'ē tokwapa ewyi a'evoa, a'e āmē. Awyjepa remē, najimopirai'ai ky'y. Erorytā tè āmē, e'i." ⁵¹Maevo kee pejē tite eupe: "Jesu si poromojimoryokatā, āwisō pirujē āmō e'y e'yiwarā kō tojimory ojee ky'y", pejē tite pō ije? Ānī. Na'evo'ai ajamā'ē. Poromojipe'a pe'a ojiwyi mǎ'ē rōmō tè ajo, e'i Jesu. ⁵²Age'e rire jane kō reko iteetā ky'y. Ojetārā kō ve ojimojipe'atā ojiwyi erewarā mō ky'y. Nererovija tari mǎe kō ojimojipe'atā ererovija takatu mǎe kō wyi. Ojimoāpātā ee kō kupa. "Temipotare'ā" e'itā erekoa rupiwarā kō pē kupa. Ma'e remē etā mō pē 5 mirā ipupewarā ojimojipe'atā ojiwyi kupa. Moapy ekoty rewarā kō. Āmō kō āmē kwere'ī gytywarā rōmō ekoitā ewyi. Tetārā kō ve ipe kupa mijā. Ajamā'ē kee e'itā ojiupe: "Epy'a rupi katuwarā rōmō rōwā ene ky'y", e'itā ojiupe kupa. ⁵³Āmō, tōvijāgwerā mō wa'yry revejē kee ne'i'ai ojiupe ky'y: "Epy'a rupi katuwarā", ne'i'ai. Āmō, māmā kō omemyry kōjatāi revejē, "Erory nere", ne'i'ai ojiupe kupa ky'y. Āmō, jotija okōjatāi revejē, "Ejo jajimory", ne'i'ai ojiupe ky'y. Pe'ī ekoty rewarā tè. Āmō āmē ekoty rewarā rōwā. Ajawyi a'evo ekoitā kupa, e'i Jesu wemimo'ekwerā kō pē.

"Ekuwa kuwasi pekupa mijā", e'i Jesu mǎ'ē

(Mateusi 16.1-4)

⁵⁴Āmē e'i jē Jesu. Aty wasu kō pē tè e'i ky'y. Kee e'i ijupe kō:

– Ekuwa kuwasi pekupa mijā, emojikuwapa rè pemā'ē ipi rewarā mō. Pemā'ē. Kee jaa ipe pekuwa. Āmō remē kwaray 'apa kyty wyi āmānā rryru kō oē okwa remē, "Emā'ē, okytā tè āmānā", pejē ojiupe ipi.^o Upi katu pekuwa. ⁵⁵Waiteve āmē kwaray ēma kyty wyi ijyvytu okwa remē. Kee pejē āmē: "Emā'ē yvytu rè. Kwaraytā tè ky'y", pejē ikuwa ipi. Upi katu teve aepo pekuwa. ⁵⁶Kōi sō ivo rā'āga mǎ'ē tè pejē peiko! Ō'ō pō, 'arā kō pekuwa katu ipi. Āwīvo ve ekuwa kuwasi pekupa emojikuwapa rè pemā'ē remē mijā. Ajamā'ē nekuwai pekupa, e'i.^p

"Tapejimory amātejē pene ojikō'ō mǎe kō rè", e'i Jesu mǎ'ē

(Mateusi 5.25-26)

⁵⁷E'i jē Jesu:

– Pevote kuwasi penekoawerā pemosā'āga peiko mijā. ⁵⁸Ajare ene, ma'e remē ava mō neraatā nivoia kuwaparā kō rovake mijā. Nivoi mǎ'ē

ⁿ 12.50 Mak. 10.38 ^o 12.54 Juteu kō yvy pē kwaray 'apa kyty wyi āmānā oē okwa ipi. Jane rena pē āmē kwaray ēma kyty wyi oē okwa ipi. ^p 12.56 "Ekuwa kuwasi Janejare'e Remimuurerā rōmō pekupa mijā", jaa tè aepo e'i mǎ'ē.

omo'ytà nere. A'evo remē, kee ere amātejē ijupe: “Ene, ejo jajimogeta rā'ī. Ma'e remē 'hoō' ja'età ojiupe ky'y”, ere ikō ijupe rā'ī esa nē. Āmē “ōō” pejē ojiupe remē, pejimory mijē ojee remē, ikatu tē āmē. Ajamā'ē “hoō” napejēi ojiupe remē, waypetetā āmē ky'y. Nivoia kuwaparā rovake nereraatā āmē ky'y. A'e ajaire sota kō po pē nemonooka kuwa. Ajaate jimopā'āga pupe nereraa kuwa nereity ky'y. ⁵⁹Nerejisyry'āi a'e pupe wyi, ajaate awyjepa nemoepypa katu nivoi neiko maekwerà. Aje ywete a'evotà, e'i. [Āwijā mē kuise'ē jē tapejimory Janejare'e revejē, poromoe'ya larà renoneve, e'i Jesu ijupe kō.]

Imarama maekwerà kō rewarà

13 ¹Āmē āmō kō uu Jesu mogeta upa. Karireja wānà kō apisiawerà rē kee e'i Jesu pē kupa:

– Nekuwa pō kovenatu Piratu ojukaoka Karireja wānà kō mō maekwerà? Kōi Janejare'e retā mē wemime'ē ārā kō ome'ē kupa upa remeve a'evo ekoi. Manyvo rewarà mō pō Janejare'e opota tē a'evoa sō ojinō ijupe kō? Ōō pō? Nivoi 'ete pōkō a'e kō ekoi mijā? Aja rewarà mō pō a'evo ekoi kupa? e'i ijupe kupa.

²Aepo rē kee e'i āmē Jesu:

– Kee pejē tite maevo: “A'e kō ywesō nikatui āmō kō wyi. A'e a'e kō teipō nivo miti ekoi āmō kō wyi. Ajawyi pō a'evo sō mārānai ijupe kō?” pejē tite pō? ³Ānī. Aja rewarà mō rōwā a'evo ekoi kupa. Emā'ē. Pejē ve nivoi peiko ipi. Ajawyi tapejimosioka ikō peaiwererà rē ky'y nē, a'e pejē. Tapejimome'u ikō Janejare'e rovake peaiwererà reitypypyioka ijupe nē. Na'evoi sō peiko remē, peopatā jimomorijaua kyty. Pepa wasutā, ivo kō jē, e'i ijupe kō. ⁴Pemā'ē. Pekuwa itōkō jypy remē, 18 rōmō imarama opa Siroe yy pyri tui mē kō. Tetā yvate'e mā'ē itōkō okui l'aryvo kō imoma kō. Manyvo pejē pō a'evo mē kō pewartā mō? “A'e kō ywesō teipō nivoi 'eteay pirujē Jerusarē taa wānà kō wyi”, pejē tite sipō? ⁵Ānī. Na'evoi, a'e pejē. Ajawyi kee a'e pejē. Pejē ve nivoi peiko ipi. Ajawyi tapejimosioka ikō peaiwererà rē ky'y nē, a'e pejē. Tapejimome'u ikō Janejare'e rovake peaiwererà reitypypyioka ijupe nē. Na'evoi sō peiko remē, peopatā jimomorijaua kyty kāramō, ivo kō jē, e'i ijupe kō Jesu.

⁶Āmē Jesu poromo'e jē poromosā'āгаа rupi. Kee e'i:

– Kwaima'e mō ojimitā ipi. Āmē wemitā pōō mē moma'eyva'y mō^q oōtā jypy remē ti'a mijā. Ajaire uu tite wemitā'akwerà mō reka. Soō, ni'ai. ⁷Āwijā mē kee e'i wemīgwai pè: “Āwisō ajo ipe moma'eyva'y mō reka ipi. Ni'ai ipi. Moapy kwaray rōmō tesō ajo ipe eka. Ni'ai ajamā'ē. Nikatui. Ajawyi emopai ity āwī ky'y. Moma'e rā pō vvy opāsarō jētā ni'ai remē”, e'i. ⁸⁻⁹Aepo rē kee e'i ajamā'ē emīgwai: “Ānī, erōvijā. Emokatu jē rā'ī.

^q 13.6 *Fruta de figo*

Pe'i kwaray pè taposiko ee esa. Ijypy rupi apãkõitã rã'i. Moma'e reposi jukwerà amoatytã imorya mō. ãmẽ tẽ simã'ẽ ee. I'atã põkõ? Ni'a'ãi pō ma'e remẽ? ãmẽ sōsi i'a remẽ, 'Iete' ja'etã. Ni'ai sō remẽ, emopaioka ãmẽ ityoka ky'y", e'i emĩgwai oõvijã pè. "Hoõ" e'i tõvijã, e'i Jesu poromosã'ãga rupi.

[“Ãwĩvo ve Janejare'e nojikõteveĩ pemomaa rã rẽ”, jaa tẽ. “Wãrõ rã'i pejimoteea”, jaa tẽ.]

Jesu omokatu wãivĩ jimoava 'arà mẽ remẽwarà

¹⁰ Ajaire ãmõ 'ary pè Jesu poromo'e upa, Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã mẽ. Jimoava 'arà mẽ a'evõ ekoi. ¹¹ ãmẽ wãivĩ mō rè omã'ẽ, itekorã mãẽ mō rè. ãjãg tẽ omotekorã mãẽ tẽ a'e. Opõ'ã tarepe ipi. Ajamã'ẽ awyje ojapepy kōrijõ tẽ iko. Ijaty kwaray tesõ itekorã iko. ¹⁸ kwaray rōmõ tesõ itekorã iko. ¹² ãmẽ a'e rè Jesu omã'ẽ remẽ, kee e'i ijupe:

– Wãivĩ, age'e amogwapatã netekorãnã newyi ky'y. Awyje nekatupatã ky'y, e'i ijupe.

¹³ ãmẽ Jesu oo ikoty. Opo oinõ i'aryvo. Ameve ikatupa ky'y. Ojãrapo'ãma ky'y. Omoe'e ywete Janejare'e iko ãmẽ ky'y.

¹⁴ Ajamã'ẽ Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã rōvijã mō naoryi a'evõ rè omãjã. Ojimõarõ kōrijõ tẽ upa. “Kõi sō jimoava 'arà mẽ Jesu promokatu ipi”, e'i tẽ oupe. Ajaire kee e'i jane kō itekorã mãe kō pè:

– Ha! Semana upi upi 6 rōmõ mosikoa 'arà okwa ipi. ãmẽ kōrijõ tẽ pejo kuwa pejimokatuoka ipi mijã. Jimoava 'arà mẽ rōwã, e'i ijupe kō.'

¹⁵ ãmẽ aepo e'i remẽ, kee e'i Jesu ijupe, ivoarã kō pè teve:

– Tyi pō, ivo rã'ãga peiko ipi. Pejẽ ve peposiko jimoava 'arà mẽ ipi. Pemã'ẽ. Teima kurarã kyty peo penima kō jora eraa toy'u ipi, jimoava 'arà mẽ ipe remẽ. Pui kō, ãmõ, jumẽtu kō. Moko naperekoi sipõ ipi? Teima kōrijõ teipe mijã. Ajamã'ẽ peja'a katu jẽ ee kō ipi. ¹⁶ ãwĩvo ve mirã kō rè ywesõ tijaja'a katu jaiko ipi. Aã wãivĩ tãmõ Aparão jeapyry mō, nijamokatu'ãi kuwasi pō mijã? Satanasi ojimorara puku ee imotekorã mijã. Ivo tẽ rōwã sipõkõ jimoava 'arà mẽ apijarã jamokatu ipi? e'i Jesu imoãtare'ã kō.

¹⁷ ãmẽ aepo e'i remẽ, Jesu ãpã kō ojimosioka ojimõarõ ikoty. Ajamã'ẽ jane kō oryvay wãivĩ mokatuawerã rè omãjã, ikatuay tesõ a'evõ Jesu wereko rewarã mō.

– Haa! Mir'eay tẽ Jesu, e'i e'i ãmẽ kupa.

Yvyra'akwerã rã'ãigwerã rè tẽ Jesu poromosã'ãga remẽwarã (Mateusi 13.31-32; Maku 4.30-32)

¹⁸ E'i jẽ Jesu promogeta:

– Āmō tē mijē amome'utà peupe tapekuwa manyvotà Janejare'e ojikuwa Jōvijā wasu rōmō remē. [Age'e pe'īpe'ī jane kō omojōvijā ereko. Ajamā'ē kāramō jane kō mōa'ārōwā omojōvijātā o'arà kyty ky'y.]¹⁹ Jimitāa rē tē poromosā'āgatā tapekuwa sa'u. Koo jarā vyvra rā'āigwerā opyy itā okoo pē. A'e oē ajaire oryvay. Ajaate oēme'e tē oo ky'y. Āmē a'e rākā rē wyra kō uu ojiowaitynō, e'i.

“Janejare'e remimota janeroupa”, e'i Jesu mā'ē
(*Mateusi 13.33*)

²⁰ E'i jē Jesu:

– Amome'u tarā mijē tapekuwa manyvotà Janejare'e janerereko Janerōvijā wasu rōmō. ²¹ Wemimota omuu inō janepy'a pupe tijaneroupa ipi. Āwitō sautu jainō janeremi'ō pupe imoje'a remē, oupa janeremi'ō. Āwīvo ve Janejare'e remimota janepy'aoupa ipi. Janemotee wemimota rupi tijaiko āmē, e'i. Kee mā'ē vo 'ejē jaiko. Āwitō wāivī mō pāo oinōtā remē, tiriku ku'ikwerā pupe omoānē ānē ena kō. Moapy ena kō omoānē rā'ī eja. Ajaire imovororo mā'ē omoje'a ee, ajaate oupa 'ete. Āmē si ivororopa ky'y. Āwīvo 'ejē Janejare'e remimota janepy'aoupa, e'i Jesu.

“Tetā rova ikwa'igā mā'ē rupi peo Janejare'e kyty ipi”, e'i Jesu mā'ē
(*Mateusi 7.13-14,21-23*)

²² Ajaire taa taa rupi oo Jesu okwa poromo'e ipi. Jerusarē taa kyty tē ootā iko. ²³ Āmē ava mō oporanu ijupe. Kee e'i:

– Jōvijā, pe'īpe'ī tē kōrijō tē ootā Janejare'e pyri ipi? Ma'e āmō āmōgwerā kōrijō tē Janejare'e wereko katutā oupewarā mō? Manyvo ere pō? e'i Jesu pē.

²⁴ Aepo e'i remē, Jesu tetā rova ikwa'igā mā'ē rē tē ojimosā'āga:

– Ō'ō. Tetā rova ikwa'igā mā'ē rupi kōrijō tē peo kuwa Janejare'e rena kyty ipi. Ajawyi pejimokasi ikenē a'e rupi tapeo, pejuve jē remeve, a'e pejē.^s Jane kō mōa'ārōwā kee e'i ipetā: “Āmō rupi tē taē aa Janejare'e rena kyty”, e'i epetā. Ajamā'ē noo'āi sire'e kupa, a'e kyty.

²⁵ – Tetā rova jarā vo 'ejē Janejare'e. Kāramō wetā rova oovapytā. Oovapy paire, ava jē rōwā oiketā ky'y. Napeike amātejēi remē, tetā ypy pē tē pekutā. Tetā jarā pematātā titetā. Kee pejē ipetā: “Jōvijā, eovapyjavo taike!” pejē ipetā āmē ky'y. Noovapyjavo'āi pejē ajamā'ē. Kee e'i kōrijōtā tē: “Pejisyry. Noporokuwai ije”, e'itā kōrijō tē pejē. ²⁶ Āmē kee pejē ipetā jē: “Manyvo pō ‘noporokuwai’ ere oreupe? Jypy remē nereve orojimi'u ipi. Orerena rupi oremo'e jē rejupa mijā. Orekuwa katu rejupa mijā”, pejē ipetā. ²⁷ Ajamā'ē kee e'itā pejē: “Ānī. Noporokuwai,

^s 13.24 “Erupi kōrijō tē peo kuwa Janejare'e kyty”, jaa tē aepo e'i.

a'e pejë. Mã taa wãná kô pô pejë rômô? Nakuwai. Pejisyry awi peo, a'e pejë. Nivoi mãe kô tẽ pejë. Pejipe'a awi ewyi", e'ità.^t

²⁸– Ajare kee a'e pejë. Kãramô Janejare'e ojikuwa Jôvijã wasu rômô remẽ, jane kô omuu muutã okoty, tojimoena ipyri ena pupe kupa. Janejare'e pyri tãmô Aparão rẽ pemã'ẽtã. ãmô, tãmô Isaki rẽ. ãmô, tãmô Jako rẽ. ãmô, pirujẽ Janejare'e ayvu mojenuarã kô rẽ pemã'ẽ tary ve. Janejare'e pyri ekoitã kupa, pirujẽ. Pejë ãmẽ pejimojipe'aokatã a'e kô wyi ky'y. Peja'o titetã peiko ãmẽ, e'i. [Ajawyi, "Ije kuwasi mokope aju mijã", pejëtã kuipe'e mãẽ ee remẽ.] Pejãpikãkãima ipetã pejimomoriyau rômô peiko."²⁹ A'evô remẽ ãmô mirã pô'ômora kô ve uu uutã ojimoena Janejare'e pyri ena pupe. Pe'îrôwã uu uutã kupa. ãmôgwerã kwaray êma kyty wyi uutã. ãmôgwerã kwaray 'apa kyty wyi. ãmôgwerã kwaray yke kyty wyi. ãmôgwerã kwaray yke rovajarã kyty wyi, e'i. Pirujẽ uu uutã wapytã Janejare'e pyri ojimiwa. [Pejë ãmẽ napeike'ãi ipyri, napemoẽokai amãtejẽi pe'arã kyty rewarã mô.]^v ³⁰Ajawyi kee a'e. Ajawyi apykyre kytywarã ootã tenoneporã rômô. ãmô, joãkãmorã ootã apyky rupi ky'y, e'i Jesu poromô'e."^w

Jesu oporijãuesa tarepe Jerusarẽ taa wãná kô remẽwarã
(*Mateusi 23.37-39*)

³¹Ameve Pariseu kô mô uu jawo Jesu pẽ, Jerusarẽ taa kyty oo iko remẽ. Kee e'i ijupe kupa:

– Ejisyry ike wyi maibe kyty ekwa. Kovenatu Eroti nejukatã, e'i kupa.

Omoteeoka ipetã nou ijupe, too e'ã Jerusarẽ taa kyty. Ajawyi aepo e'i ijupe kupa. ³²Ajamã'ẽ aepo rẽ kee e'i ãmẽ Jesu:

– Poromoripe mã'ẽ tẽ kovenatu Eroti. Pekwa kee a'e mã'ẽ tapemome'uu ijupe: “[Ava nejukaoka'ãi kuwa, ajaate eposikoa amowiyjepa remẽ.] Age'e, aposiko jẽtã. Ajãg kô ape'a jẽtã ojimoemija ee mãe kô wyi imomoi ipi aiko. ãmô, itekorã mãe kô ve amokatu jẽtã aiko. Kovi a'evô jẽtã aiko. Ajaire moapy ke paire awiyjepa avãetã ãmẽ ky'y”, pejë ikô ijupe nẽ.

³³Ajamã'ẽ age'e jô aata jẽtã aiko. ãmô, kovi aata jẽtã aiko. ãmô, kô'ẽme aata jẽ tary ve aiko. Aatã Jerusarẽ taa kyty. A'e pẽ tẽ aatã amãnô, e'i. A'e pẽ tẽ Janejare'e ayvu mojenuarã kô ojuka kupa ipi, e'i.

³⁴Ãmẽ pee peve Jesu kee e'i:

– Mokoï Jerusarẽ taa wãná kô! Janejare'e wayvu mojenuarã kô omuu muu ipe pekoty remẽ, napeenu tari ijayvu kô ipi. Pemomijarẽ ijuka kô ipi. ãmô, pejapi japi ijuka kô takuru pupe ipi. Peenu kuwasi ijayvu kô mijã! Mapejô rômô tesô apota ipe poropyy jẽ poroereko mijã! Awitô masakara wa'yry kô omoaty opepôkã wryy pẽ ereko katu kô ipi, ãwïvo ve ije aiko.

^t 13.27 Jïg. 6.8 ^u 13.28 Mat. 22.12-13; 25.30 ^v 13.28-29 Mat. 8.11-12

^w 13.30 Mat. 19.30; 20.16; Mak. 10.31

Kee a'e peupewarà mō. Poromoaty tarepe penereko katu mijã. Napepotai ajamã'ẽ. Ajawyi mokoi a'e pejẽ! ³⁵Ajawyi naiko'ai penena ky'y. Tapererã rômõtã tẽ tui upa ky'y. Pemã'ẽ esa! Napemã'ẽ'ai ere ky'y, ajaate Jõvijã wasu rômõ ajikuwatã ajo mijẽ remẽ. ãmẽ tẽ tite emoe'e ipetã pekupa ky'y, Janejare'e Remimuurerã rômõ, e'i Jesu ijupe kō.^x

Jesu ojimi'u Pariseu mō retã wryy pè remëwarã

14 ¹Ajaire ãmõ jimoava 'arã mẽ Jesu oẽ Pariseu kō rõvijã mō retã wryy pè ojimiwa. ãmẽ ãmõ kō Jesu omoa'u upa. ²ãmẽ a'e pè Jesu rovakeve kwaimea'e itekorã mãẽ mō ekoi teve. A'e irurupa mãẽ. ³ãmẽ kee e'i Jesu Pariseu kō pè. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerã rè poromo'e mãe kō pè e'i:

– I'tete pō jimoava 'arã mẽ jamokatu itekorã mãẽ mō ipi? Manyvo pejẽ pō? e'i ijupe kō.

⁴Nipui ãmẽ enu kupa. ãmẽ Jesu opopyy itekorã mãẽ imokatupa. Omokatu paire, kee e'i ijupe:

– I'tete nejivy nerena kyty neo ky'y, e'i ijupe.

⁵Ajaire kee e'i jẽ Jesu oporanu Pariseu kō pè:

– Ma'e remë nera'yry mō o'a sō yy je'ẽ typy mã'ẽ pupe oo remẽ, jimoava 'arã teipe sō remẽ, aje sipō nereekyi'ai kuise'ẽ tomãno e'ã? Õõ, neekyitã! Ivo jẽ nerima mō sō o'a remẽ, a'evo ve nereekyi'ai kuwa pō a'evo remẽ? Õõ, neekyi kuwa. Na'evoi sipō pereko ipi? e'i ijupe kō.^y

⁶Aepo e'i remë ava jẽ rōwã iputã. Manyvo ne'i'ai Jesu rovaja kupa.

⁷ãmẽ a'e pè tui jẽ remẽ, Jesu omã'ẽ mōropãrã kō rè erokwa. Okuwa kee e'i oupe kupa ipi mã'ẽ: “Ije ywesõ aã ike jõvijã rena ypy pè taapy ajupa, temoe'e ãmẽ kupa”, e'i e'i oupe kupa ipi mã'ẽ. Ajare kee e'i Jesu poromogeta mō:

⁸⁻⁹– Ma'e. Neretãrã mō ojirekotã remẽ, torya mō oinõtã. ãmẽ a'e 'ary pè kee e'itã ene: “Ene ve ejo tijajimory jajimiwa”, e'itã. Neo remẽ, kee tere e'ã nepy'a pè: “Jõvijã kō rena ypy pè aapytã ajimoena”, tere e'ã ãmẽ neiko. A'e sō ere tite remẽ, kee e'i kuwa neupe: “Ejisyry typopy kyty eo eapy. Joe'e rena tẽ ike eu. Ene ãmẽ a'e rōwã”, e'i kuwa torya jarã nemosioka.

¹⁰Ajawyi kee ere amãtejẽ. Ikupe kyty tẽ eẽ eapy rã'i, a'e pejẽ. Ajaire uu kuwa torya jarã nekoty. Kee e'i kuwa neupe: “Haa! Joe'e tẽ ene. Ejo enone kyty joe'e rena pè tereapy ãmẽ”, e'i kuwa neupe. A'evo remë nemoe'etã tẽ ãmõ kō rovake ãmẽ. ãmẽ tẽ ikatutã tẽ neupe, e'i ijupe kō.^z ¹¹A'evo tẽ ipi. Ojimoe'e teywete mã'ẽ ajaire jowryy kyty tẽ ekoitã. Ajamã'ẽ nojimoe'eoka tari mã'ẽ ãmẽ jo'arã kyty joe'e rômõ ekoitã, e'i ijupe kō.^a

¹²E'i jẽ Jesu tetã jarã pè, “Ejo epyri ejimiwa” e'i ijupe mã'ẽ pè:

^x 13.35 Jig. 118.26 ^y 14.5 Mat. 12.11 ^z 14.10 P.Teko. 25.6-7 ^a 14.11 Mat. 23.12; Ruk. 18.14

– Jimi'u wasu sō neinō ipi remē, mōropārā kō neokwai imuu ipi. Kejōgā nemuu ipi. Nejimorypa kō. Āmō, imoma'e ywete māe kō. Āmō, nepyriwarā kō. Wāi wāisō nemuu ipi. Kee ere teāmā: “Moko tary ve terereko kupa ajaire”, ere teāmā. Ajawyi a'e a'e kō kōrijō tē neokwai totuu nerena pē ipi. Ajamā'ē jiovajarīa rēgā tē neja'a remē, nikatu'āi āmē. ¹³Ajawyi jimi'u wasua neinōtā remē, kejō gatu eokwai imuu: Nimoma'ei 'ete māe kō. Āmō, itekorā māe kō. Noatai māe kō. Naeapyoi māe kō. A'e a'e kō jēsi eokwai totuu nepyri, e'i. ¹⁴Āmē tē Janejare'e nemoe'etā nere omājā, jiovajarīa rē nereja'ai neiko rewarā mō. Ikatu tē, “Terereko ve kupa”, nere remē. Āmē kāramō Janejare'e poromomoera mijē remē tē ikatu tē nererekotā āmē ky'y. A'e rē jēsi eja'a awi eiko, e'i Jesu ijupe.

Jimi'u wasua rē tē Jesu poromosā'āga remēwarā
(Mateusi 22.1-14)

¹⁵Ajaire aepo renu mē namesa pyri wapy mā'ē mō oporegeta Jesu pē. Kee e'i ijupe:

– Oremo'earā, kāramō Janejare'e ojikuwa Jōvijā wasu rōmō remē, jimi'u wasua oinōtā. Janeroryvaytā āmē, jajimi'u ipyri remē, e'i.

¹⁶Aepo renu mē jimi'u wasua rē tē Jesu poromosā'āga. Kee e'i:

– Kwaima'e mō jimi'u wasua oinōtā. Āmē ojimorypa kō pē, “Ejo epyri ejimiwa”, e'i amātejē. Jane kō mōa'ārōwā ookwai amātejē imuu jimi'u wasua rā pē. Āmē “hoō” e'i amātejē kupa. ¹⁷Ajaire, jimi'u wasua 'arā mē, kee e'i wemīgwai pē: “Age'e si ekwa emōropārā kō pē javo”, e'i. “Hoō” e'i. Oo ajaire javo. Kee e'i emīgwai: “Erōvijā emuu nepijarā mō. Ojinōma jimi'u wasua upa. Ajawyi, 'Age'eve ejo jajimi'u”, e'i erōvijā ene”, e'i epe uutā māe kō pē. ¹⁸Soō, nonuri kupa. Ojipijarī kupa. Kee e'i āmō: “Aa kuwasi mijā. Ajamā'ē age'eve apyy erena mō. Ajawyi a'e resa aatā. Naa'āi sikaepo awi. Nejimōarō tite eupe ne”, e'i ojipijarī. ¹⁹Āwīvo ve jē āmō kee e'i: “Age'eve pui kō apyy. 10 rōmō apyy kahu omōtā eraa māe kō. Ajawyi a'e rē aatā age'e. Apoā'ā kōtā esa. Ajawyi naa'āi sikaepo”, e'i ojipijarī. ²⁰Ivo jē āmō. Kee e'i ve: “Aa kuwasi mijā. Ajamā'ē age'eve amenapa. Ajawyi naa'āi sikaepo ky'y”, e'i. A'evō “ejo” e'i epe ijupe kō. Nijeweri uu kupa ajamā'ē. ²¹Ajaire ojivyri emīgwai oo oōvijā gyty. Āmē, “Nonu'āi sikaepo nejimorypa kō”, e'i ijupe. Āmē a'evō rē ojikōō tesō jōvijā aepo renu āmē. E'i mijē wemīgwai pē: “Āmō kō gyty ekwa, taa rupi, pee pee kō rupi”, e'i. “Māe kō pijarā mō ekwa ky'y”, e'i. “Nimoma'ei māe kō. Āmō, noatai māe kō. Āmō, naeapyoi māe kō. Āmō, okunu kunu 'ejē wata mā'ē kō ve. Wāi wāisō pijarā mō ekwa ky'y”, e'i. “A'e kō eatykapa erena pē”, e'i. ²²Oo āmē emīgwai oōvijā ayvukwerā rupi. Āmē emimuurerā kō ovāe vāe ojimoena. Wapy apypa apyka 'aryvo okwa kupa. Ajamā'ē noporakapaive tena kō kupa. Ajawyi oo oōvijā gyty kee javo: “Erōvijā. Neremikwaiwerā kō arovāema. Ajamā'ē noporakapaive tena kupa”, e'i. ²³Āmē tōvijā: “Hoō,

akuwa”, e'i. “Eeru jěsi ikō ãmẽ nẽ. Pee wasu rupi ekwa ãmẽ. ãmõ, pee miti kō rupi ekwa ãmẽ. Pirujẽ neesa mãe kō pè kee ere: ‘Age'eve ikō ja'e erõvijã retã gyty jimi'u wasua pè nẽ', ere. ‘Ejo ikenẽ', ere. Pirujẽ neesa mãe kō pè aepo ere erojivy kō, toporakapa 'ejẽ erena ky'y”, e'i. ãmẽ “hoõ” e'i emĩgwai oo. ²⁴Ajaire kee e'i jẽ tõvijã: “Aje ywete aporegetatã. Ejimorypa kō aokwai imuu ypy mãe kō nojimi'u'ãi epyri kupa. A'e kō ava jẽ rõwã amojimi'uokatã epyri ky'y”, e'i tõvijã, e'i Jesu poromõgeta.

“Mã rapijarã kuwa põ oo eremĩgwai rõmõ”, e'i Jesu mãẽ
(*Mateusi 10.37-38*)

²⁵A'evo remẽ aty wasu ootã Jesu rupi kupa. ãmẽ ojirova Jesu ikoty kō omãjã. Kee e'i ijupe kō:

²⁶– Ava mō ootã erupi remẽ, ije ywesõ terau katu ãmõ kō wyi ãmẽ. Ajawyi uu rẽ noja'a'ãi. ãmõ, oy rẽ. ãmõ, werekwarã rẽ. ãmõ, wãkarãgwerã kō rẽ. ãmõ, weke'yry kō rẽ. ãmõ, okõjã kō rẽ noja'a'ai ve rõnõ. Wee noja'a'ai teve. Ajawyi wee ywesõ oja'a mãe kō noo kuwa'ai eremimo'earã rõmõ. Ava mō, “Awyje aatã Jesu rupi emimo'earã rõmõ”, e'i remẽ, kee te'i ãmẽ oupe: “Awyje tẽ Jesu e'arã kytywarã rõmõtã ekoi. Ijavyu pè ywesõ 'aje ywete' a'etã ipi. ãmõ, emimota ywesõtã eremimota wyi ipi. ãmõ kō emomõrijauvey ipe Jesu rewarã mō remẽ, aa jõtã ãmẽ upi”, te'i. Kõ'ẽ jawe jawe aepo te'i oupe ãmẽ, e'i Jesu.

²⁷ãmẽ e'i jẽ Jesu:

– ãmõ, ava mō, “Jesu erõvijã ywete rõmõ ekoi”, ne'i ije remẽ, nemoẽokari o'arã kytywarã rõmõ remẽ, a'e noo'ai eremimo'earã rõmõ. ãmõ, “Jesu remimota rupi katu taiko”, ne'i oupe remẽ, ajamã'ẽ wemimota pè tẽ “aje ywete” e'i ipi. A'e noo'ai teve eremimo'earã rõmõ, e'i.^b

²⁸– ãmõ, tetã reinõgarã rẽ tẽ poromosã'ãgatã poromotekokuwa rã rõmõ. Ava mō sõ, “Tetã yvate'e mãẽ mō ainõtã”, e'i oupe remẽ, a'evõa rẽ ojipy'amogeta rã'i. Kee te'i rã'i oupe esa: “Aje ainõma kuwa põkõ tetã? Oytã põ ekarakuri inõa rẽ? Amoepy kuwa jõtã i'aryvo tetã reinõgarã kō pè?” te'i rã'i esa. A'evõ rõwã sipõkõ ipi? ²⁹Kãramõ mytery pè oinõ remeve opa sikaepo karakuri remẽ, ojimosiokatã ãmẽ. Werõarõtã ãmõ kō ee omãjã ãmẽ. ³⁰Kee e'itã ãmẽ kupa: “ãwĩ kwaima'e oinõ ypy kõrijõ tẽ tetã. Ajamã'ẽ nomoawyjepai sire'e. Nikasi inõ”, e'i e'itã ãmõ kō tojimosioka ky'y, e'i. Ajawyi ãwitõ tetã jarã omosã'ãga ypy rã'i inõtã, tãwĩvo ve eremimo'earã rõmõ ootã mã'ẽ mō ajaa jaa rupive te'i ipi, e'i ijupe kō.

³¹E'i jẽ Jesu:

– ãmõ rupi jamosã'ãgatã teve. ãmõ 'ary pè jõvijã mō, “Araatã eremĩgwai sota kō ãmõ jõvijã gyty, a'e kō reve torojiapisi”, e'i oupe remẽ, ameve ypy rã'i oja'atã, e'i. Ma'e kee e'itã rã'i: “Mapejõ põ eremĩgwai sota

^b 14.27 Mat. 16.24; Mak. 8.34; Ruk. 9.23

kō? Mapejō pō eāpā remīgwai sota kō? Ajimokasi kuwa pō ijupe aa ikoty kō remē? Kāramō aa ajimokupeioka tite eāpā pè ne”, e'itā rā'ī oupe āmē. ³²Ajaire, “Nekasi'āi eāpā pè”, e'i sō remē, āmē kuipe'e ijāpā tui remeve omonotā ayvu morākwēarā mō kee te'i wāpā pè: “Erōvijā emuu kee javo ene: ‘Teene, nijajiapisi'āi. Jajimorytā tē ojee ky'y’, e'i imuu erōvijā ene”, te'i emīgwai wāpā pè. “Ōō, aje, nisimovyvy'āi jiapisia awi jaiko ky'y”, e'itā ojiupe āmē kupa ky'y. Āmē tē ikatutā ijupe kō, kāramōwarā rā rē oja'a amātejē rewarā mō. ³³A'evo ve pejē, e'i. Ava pepōōmorā mō sō wee ywesō oja'a remē, noo'āi kuwa eremimo'earā rōmō. Pirujē oityypyypipaoka uu erupi remē tē oo kuwa eremimo'earā rōmō, e'i Jesu.

Sautu nikatui mā'ē rē tē Jesu poromosā'āga remēwarā
(*Mateusi 5.13; Maku 9.50*)

³⁴E'i jē Jesu:

– Sautu rē tē poromosā'āgatā tapekuwa sa'u. Āwitō sautu eekatu ja'umā'ē pupe jainō ipi remē. Āwīvo ve jane kō pē ikatuay wete tijaiko ipi. Ajamā'ē sautu nomoeēi sō janeremi'ō ky'y remē, manyvoa rā rōmō rōwā kuwa sautu āmē. ³⁵Nijaporu'āi temitā morya rōmō. Āmō, yvu rōmō nijaporu'āi teve rōnō. Ajawyi jamopopo tepe'yte. Ajare kee a'e pejē. Tapeenu katu ikō eayvu nē rōnō, e'i Jesu.

Kaneiru oo opa oo mā'ē rē tē Jesu poromosā'āga remēwarā
(*Mateusi 18.10-14*)

15 ¹Ajaire Jesu pē ovāe nivoi ekoi māe kō, āmō tekoua repy moatyarā kō. Jesu ayvukwerā poromo'e mā'ē renu tē uu uu kupa ipi. ²Āmē Pariseu kō mō ijayvu yvu ee kō omājā kupa. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerā rē poromo'e māe kō mō a'evo ve ekoi. Kee e'i kupa:

– Moma'e rā sōpō nivoi māe kō uu Jesu kyty remē, ojimory ee kō ipi? Āmō, ojimi'u teve ipyri kō ipi. Manyvo pō a'evo ekoi? e'i kupa.^c

³[A'evo teāmā aepe e'i māe kō ipi. Nopotai aje ywete ojimotekokuwaoka Jesu pē kupa. Ajawyi aepe e'i kupa.] Āmē aepe e'i kupa remē, Jesu wayvu omosā'āga mijē poromo'e. Kee e'i:

⁴– Uve kaneiru jarā mō eima ijatyray wereko mā'ē. 100 rōmō tesō eima kō mijā. [Kō'ē jawe jawe omoirō irō kō. A'evoa rupi okuwa eima mō oo opa oo remē.] Āmē āmō 'ary pē omoirō irō kō remē, soō, pe'ī eima naikoi sikaepo. Ajawyi weima kurerā atyry kō oity rā'ī [ikurarā pupe] oo opa oo mā'ē reka. Weka eka jē ajaate wesa. A'evo tē. ⁵⁻⁶Ajaire weima wesa remē, a'e omovy wasi'y 'aryvo erojivy eru. Ory tesō erojivy eru wetā gyty āmō weima kō pyri. Ajawyi kee e'i ajaire ojimorypa kō pē, āmō, opyriwarā kō pē: “Erima

^c 15.2 Ruk. 5.29-30

aesapa, oo opa oo mǎ'ē", e'i ovǎe. "Pejo awi pejimory rǎ'ĩ ereve", e'itǎ ovǎe. 7ǎwĩvo ve yva pè Janejare'e remĩgwai kō oryvaytǎ nivoi mǎ'ē mō ojimosioka waiwererǎ reityppyipaoka Janejare'e pè remē ipi. ǎmē ywesō oryvaytǎ yva pè kupa. Aje, ivo mǎ'ē rē ory tē kupa ipi. Ajamǎ'ē nivoi mǎ'ē weko aiwerǎ oityppyipaoka Janejare'e pè remē ywesō oryvaytǎ kupa ipi, e'i Jesu.

Karakuri moeta okǎjǎ mǎ'ē rē tē Jesu poromosǎ'ǎga remēwarǎ

⁸Ajaire ǎmō rē tē Jesu poromosǎ'ǎga mijē. Kee e'i:

– Wǎivĩ tekoe'e mō omoaty karakuri e'ekwerǎ oupe. 10 rōmō tesō omoaty imokatu mijǎ. Ajaire pe'ite omokǎjǎ sikaepo. Ajawyi ijyapea mō omoeny omokǎjǎ mǎ'ē reka. Ajawyi ijyapea weraa moma'e ma'e wryy rupi oposiko otyvei eka. "Maty pōkō aity?" e'i eka. ⁹Ajaire wesa ky'y. ǎmē kee e'i opyriwarǎ kō pè. ǎmō, ojimorypa kō pè e'i: "Pejo pejimory ereve", e'i. "Emǎ'ē. Ekarakuri moeta amokǎjǎ maekwerǎ aesapa ky'y", e'i. ¹⁰Ajare kee a'e. ǎwitō karakuri omokǎjǎ maekwerǎ resaa rē ory tesō wǎivĩ. ǎwĩvo ve Janejare'e remĩgwai vyapewarǎ kō oryvay nivoi mǎ'ē mō ojimosioka weko aiwerǎ reityppyipaoka Janejare'e pè remē ipi. Ojirova Janejare'e kytire ky'y remē oryvay tesō kupa ipi, e'i Jesu.

Ta'yry oiko teitete mǎ'ē rē tē Jesu poromosǎ'ǎga remēwarǎ

¹¹E'i jē Jesu:

– Uve kwaima'e mō mōrijō ta'y mǎ'ē. [Imoma'e ywete mǎ'ē tē a'e kwaima'e. Ajawyi moma'e jē rōwǎ naikoi etǎ wryy pè ipi. Ajamǎ'ē a'evo ipe remē, ta'y mitikwerǎ nopota ywe'ei tite uu pyri ekoi ky'y.] ¹²ǎmē ǎmō 'ary pè kee e'i ta'y mitikwerǎ uu pè: "Papa, nema'e mō eupewarǎ rōmōtǎ mǎ'ē, eme'ē amǎtejē ije", e'i. ^d "Eme'ē ema'e rǎ rōmō teǎmǎ", e'i ta'yry. ǎmē "hoō" e'i tuu. Omosǎ'ǎga wemireko. Omowaite ipē ime'ē wa'yry kō pè. [Wauvay kō wyi a'evo ekoi.] ¹³Ajaire sa'u ta'y mitikwerǎ omoaty oma'e kō, uu remime'ēgwerǎ kō. ǎmē kee e'i: "ǎmō taa kyty aatǎ", e'i oo. Weraapa oma'e kō ǎmē. Uu kō oity oo. ǎmō wǎnǎ kō yvy kyty tē oo, Juteu rōwǎ mǎe kō yvy kyty. Ajaire a'e pè oiko teitete kōrijō tē iko ky'y. Ojimomy'a my'a iko ky'y. Oka'uay ojimory nivoi mǎe kō reve, ojimorypa rǎ'ǎga kō reve. Opoko ee kō iko ky'y. A'evo wemippykwerǎ omoma katu tekou teitete rē, uu wyi opy eraa maekwerǎ. ¹⁴Ajaate ǎmō 'ary pè, soō, naikoi pe'ĩ sikaepo ikarakuri mō ky'y. ǎmē otyavo tē a'e taa wǎnǎ kō iko. Amyay oporara iko ky'y. ¹⁵Ajawyi oposikoa mō weka ky'y. A'e yvy wǎnǎ mō pè kee e'i: "Nepota pō taposiko neupe?" e'i. "Hoō" e'i ǎmē. "Ekwa erima kō tajausi rē tereja'a. ^e Moko kyty ka'api'ity pè tui. Eapoi kō ipi awi", e'i imono. "Hoō"

^d 15.12 Tuu omǎnō maire tē ima'ekwerǎ kō opyta ta'yry kō tomosǎi ojiupe ky'y. Ekoa kō teǎmǎ a'evoa. ^e 15.15 Juteu kō nomovijai tajausi ipi. "Iky'a mǎ'ē tajausi", e'i kupa, "Tape'u e'ǎ", e'i Janejare'e tǎmōi kō pè rewarǎ mō.

e'i oo. ¹⁶A'evoa rè oposiko ãmẽ. Oposiko ywete ipe. Ajamã'ẽ ijamyay wete jẽ iko. Ajaate tajausi remi'õ'y tẽ tesõ ojuwei tite, yga vo mã'ẽ. Ava jẽ rõwã ome'ẽ ja'umã'ẽ mõ ijupe ajamã'ẽ. ¹⁷Ãmẽ sõi otekokuwapa ky'y. Kee e'i oupe: "Moma'e rà sõpõ Papa aity ajo!" e'i. "Papa remigwai kõ ojimi'u katu iko ipi. Oyte emi'õ kõ ijupe kõ ipi. Manyvore põ ije ike ãmẽ amãnõ taray amyay pè aiko ky'y?" e'i oupe. ¹⁸E'i jẽ oupe: "Akuwapa ky'y. Papa kyty ajivyta aa ajawyi", e'i. "Kee a'etã Papa pè avãe: 'Papa, nivoi tẽ aiko ije, Janejare'e rovake. ãmõ, nerovake ve nivoi 'ete aiko', a'etã. ¹⁹Ajawyi 'era'yry' nere'ãi maevo eupe ky'y. Aepo ere eupe remẽ, 'Taposiko jẽ neremigwai rõmõ, a'e tẽ ene', a'etã avãe remẽ", e'i oupe.

²⁰- ãmẽ si ojivyrĩ oo uu rena kyty ky'y. Ovãerĩ remẽ, kuipe'eve tuu omã'ẽ ee. Oporijauesa tesõ ee omãjã. Opõ'ã oo wa'yry rõvaisĩ. Wajuvy tesõ wa'yry. Oovamosu, wauvay jẽ rewarã mõ. ²¹Kee e'i ta'yry ãmẽ: "Nivo miti aiko neupe, papa. ãmõ, Janejare'e rovake nivo miti ve aiko. Ajawyi 'era'yry' nere'ãi maevo ije ky'y", e'i epe ta'yry. ²²Ajamã'ẽ aepo e'i remẽ, tuu kee e'i wemigwai kõ pè: "Pekwa kuisse'ẽ jẽ tyru e'ey peeru aã era'yry pè topypy", e'i. "ãmõ, sãtaja peeru ve inõ ipy rè. ãmõ, mõ'agwa peeru inõ ipõ'ã rè", e'i. ²³ãmõ, erima pui ra'yry ikyrau mã'ẽ pejuka imii eru si'u", e'i. "Jajimi'u jajimory katutã jaiko ky'y", e'i. ²⁴"Emã'ẽ, omãnõ mã'ẽ vo sõ tite era'yry mijã. Age'e sõi epyri ekoi tarã mijẽ", e'i tuu. A'evo ojiãparõ pyy ijimorya ijupe kõ.

²⁵- Teke'yry reãã rupi tẽ a'evo ekoi ajamã'ẽ. A'e ka'api'i kyty tẽ ji'ite ipõ oo oposiko upa, imõmirĩ novãeive remeve. Ajaire tẽ ovãe. ãmẽ ovãerĩ iko remẽ, pee ypy peve wenu jigarã kõ. ãmõ, torya ryapu wenu. ²⁶ãmẽ uu remigwai mõ pè oporanu. Kee e'i ijupe: "Manyvo rewarã mõ põ moko e'i ojiga wete kupa?" e'i. ²⁷ãmẽ emigwai e'i ijupe: "Ovãema nemõmirĩ ky'y", e'i ijupe. "Ory tesõ neruu ivãea rè. Ajawyi ojukaoka weima ikyrau mã'ẽ si'u janerory rõmõ. Kee e'i neruu: 'Emã'ẽ. Aesa mijẽ era'yry aekwery vo. Ajimo'ãgatu ky'y', e'i neruu", e'i emigwai teke'yry pè.

²⁸- ãmẽ teke'yry aepo wenu remẽ, naoryi. "Haa! Moko e'i sipõ kupa? Naa'ãi ikoty kõ", e'i. Aepo e'i maekwerã ojenu tuu pè. Ajawyi oẽ wa'yry teke'yry resa. Kee e'i epe ijupe: "Ja'e jajimory", e'i epe. ãmẽ, "ãni, naa'ãi", e'i kõrijõ. ²⁹Kee e'i jẽ uu pè: "Nivoi erereko rejupa, papa. Emã'ẽ, karamoe remeve newyry kyty tẽ aiko ipi. Oroerovija katu aiko ipi. Mape remẽ jẽ rõwã neayvukwerã narovijai mã'ẽ. A'evo ipe. Ajamã'ẽ nereme'ei 'ete nerima mõ ije tajuka iwa, ejimorypa kõ reve tajimory", e'i. ³⁰"Ajamã'ẽ aã nera'yry moma'e neremirekokwerã rè ojimorari tẽ iko. Ojimomy'a my'a tẽ iko. A'evoa rè omoma nema'ekwerã kõ. A'evo ipe. Ajamã'ẽ ovãema remẽ, nejukaoka teima kyrauvay mã'ẽ ijupe", e'i teke'yry.

³¹- ãmẽ kee e'i tuu: "ãni, tuku. Epyryvo tẽ neiko ipi. Ema'e kõ pawete nema'e kõ, e'i. ³²Ajamã'ẽ aã nemõmirĩ ojivy mijẽ uu remẽ, i'ete jajimory

ojee jaiko. Emã'ë. Okãjãma mã'ë vo 'ejë nemõmirĩ mijã. Age'e uve mijë mã'ë vo ky'y. Ajawyi ãwĩvoa rè jajimory kuwa, e'i tuu, e'i Jesu poromo'e.

[Kee jaa tè aepo e'i mã'ë: "Janejare'e poroporijauesa jë, nivoi epe jaiko remë ipi. Ajawyi janerãrõ jë tijajivy ikoty. Javãe mijë ipyri remë, janerereko katu jëtã wãkarã kõ rômõ, wemiauvay kõ rômõ", jaa tè aepo e'i mã'ë.]

Tõvijã ma'e kõ rè ja'aarã rè tè Jesu poromosã'ãga remëwarã

16 ¹E'i jë Jesu ayvu mosã'ãga ekojë wemimo'ekwerã kõ pè:
– Oiko kwaima'e imoma'e ywete mã'ë mõ. A'e wemigwai mõ omoëoka oma'e kõ rè ja'aarã rômõ toiko. Imoma'e ma'e tome'ë epy rômõ ijupe ipi. Ajawyi a'e tè ajaire moma'e repykwera opyy imoaty ijupe ipi. [A'e pe'irõwã moma'e ma'e ome'ë rã'i ãmõ kõ pè epy rômõ: "Kãramõ emoepy ije", e'i ime'ë ipi. Okusiwa kareta rè noepyme'ëive moma'e maekwera kõ rewarã, toja'a ajaire ee ipi. Ajamã'ë nivoi a'e omoaty epykwera oõvijã pè ipi.] ãmë ãmõ 'ary pè kee jaa ojenu tõvijã pè: "Nivoi omoepy neupe neremigwai. Imona tè sikaepo nekarakuri rè", jaa ojenu eewarã mõ tõvijã pè.

2– ãmë tõvijã wenu aepo jaa remë, ookwai imuu. Kee e'i ijupe: "Manyvore põ aepo ojenu nerewarã? Nikatui moko ere remë. Age'e ekusiwapa kareta rè noepyme'ëive maekwera kõ, ajaire tereme'ë kareta ije. ãwijã më awyjepa neposiko eupe ãmë ky'y. Nepoitã neposikoa wyi ky'y", e'i tõvijã. "Hoõ" e'i ãmë moma'e rè ja'aarã oõvijã pè. ³ãmë kee e'i oupe: "Emoisyrýtã itãwĩ eposikoa wyi", e'i oupe. "Manyvo kuwa põkõ aiko ãmë? Koo rè naposiko kuwa'ãi. ãmõ, koivo kõ pè, 'Moma'e emuu ije', na'e'ãi teve, asĩ jë aepo javo rewarã mõ", e'i oupe. "Manyvo kuwa põkõ areko ãmë?" e'i ojipy'amogeta upa. ⁴ãmë, "Age'e si akuwa ky'y, manyvo aikotã noepyme'ëive maekwera kõ tepota katu, tepãtavõ kãramõ", e'i oupe.

⁵– Ajawyi noepyme'ëive mãe kõ ookwai imuu okoty. Kee e'i ãmõ pè: "Mapejõ põkõ karakuri nereepyme'ëive erõvijã pè?" e'i. ⁶ãmë kee e'i noepyme'ëive mã'ë: "100 rômõ tesõ moma'eyva kawera rena kõ mõ naepyme'ëive mãe kõ", e'i. ãmë emigwai e'i: "Hoõ, oropãtavõtã tiwaype e'ã neupe ky'y. Epy nereme'ëive mã'ë, amowyjytã neupe age'e ky'y. Ipë kõrijõ tè neme'ëtã erõvijã pè ky'y. Ajawyi 50 rômõ kõrijõ tè ekusiwa nekareta rè, kãramõ tereme'ë", e'i moma'e rè ja'aarã. "Hoõ, ikatuay", e'i noepyme'ëive mã'ë. ⁷Ajaire ãmõ pè e'i mijë: "Ene pa'e. Mapejõ kuwa põkõ neme'ë erõvijã pè?" e'i. A'e kee e'i: "ãmë ije 100 moma'e ku'ikwera ryrũ kõ mõ aepyme'ëtã ijupe", e'i. ãmë kee e'i moma'e rè ja'aarã ijupe: "Neupe ve amowyjytã epykwera. Ipë kõrijõ tè neme'ëtã ky'y. Ajawyi epyy age'e nekareta. ⁸⁰ ekusiwa tereme'ë ajaire erõvijã pè", e'i. ãmë "hoõ" e'i noepyme'ëive mã'ë. Ory aepo renũ. ⁸Ajaate a'evoa ojikuwapa tõvijã pè

ky'y. E'i ãmẽ tõvijã: "Kõi sõ nẽ. Otekokuwaway sipõ emoma'e rè ja'arà?" e'i tõvijã oupe. "Oja'a ywete amãtejẽ sipõ manyvotã kãramõ ekoi!" e'i tõvijã. Nivoi epe emĩgwai remẽ, tõvijã omoe'e jẽ otekokuwa rewarã mõ.

E'i jẽ Jesu:

– ãmẽ ajaa maekwerã rè kee a'e pejẽ. Nivoi mãe kõ ywesõ ipojawa tesõ moma'e kõ porua rè iko, Janejare'e koty rewarã kõ wyi, e'i. ⁹Ajawyi kee a'e pejẽ. Tapetekokuwa amãtejẽ. Ikewarã teãmã karakuri. Pemoma'e kõ ve ikewarã teãmã. Ajawyi pemoma'e kõ pè ãmõ kõ tapepãtavõ pejuve jẽ remẽ, pejimorypa kõ rãmõ toiko kupa. Janejare'e teve tapemojikuwaoka ijupe kõ. ãmẽ tè kãramõ pekãjã remẽ, ojeeve pevãetã awyje rãmõ Janejare'e rena pè, e'i.

¹⁰E'i jẽ Jesu:

– Ava mõ moma'e sisikwerã ivo katu opyy ereko remẽ, ajaire moma'e e'ekwerã opyytã remẽ, ivo katu werekotã ãmẽ. ãmõ, ãwivo ve ava mõ moma'e sisikwerã nivoi wereko remẽ, ajaire moma'e e'ekwerã nivoi wereko tary ve ipi. ¹¹Ikewarã epy wete mãẽ napeporu katui remẽ, Janejare'e remimeẽ ve napeporu kuwa'ãi, ãwisõ a'e ywesõ epy wete mãẽ vo 'ejẽ remẽ, e'i Jesu. ¹²ãmõ kõ moma'e kõ rè napemãrãte katui ereko remẽ, ava jẽ rãwã moma'e e'ekweray kõ ome'etã peupe ãmẽ? e'i.

¹³E'i jẽ Jesu:

– Pe'ite jamojõvijã jane'arã kytywarã rãmõ ipi. Mõrijõ jamojõvijã remẽ, nivo'ãi ãmẽ janeupe. ãmõ janerõvijã ywesõ jaautã ãmõ janerõvijã wyi ãmẽ. Pe'ite jarovija katutã ijayvu ãmẽ. A'e ayvu rupi tè jaikotã ãmẽ ky'y. ãmõ ayvu nijarovija'ãi ãmẽ. ãwivo ve pemoma'e rè ywesõ peja'a Janejare'e wyi remẽ, Janejare'e napemoe'e'ãi ãmẽ. Ajawyi pe'ite tapemoe'e penõvijã rãmõ. Janejare'e tè a'e, e'i Jesu poromoe'.^f

“Pariseu kõ ovote ojimoripe”, e'i Jesu mãẽ

¹⁴ãmẽ Pariseu kõ Jesu ayvu oojai kupa. “Tamoaty ekøjẽ karakuri moeta” e'i e'i tesõ oupe kupa rewarã mõ oojai aepo renu kupa. ¹⁵Ajawyi kee e'i Jesu ijupe kõ:

– Jane kõ, “Mira katu tè ãwĩ”, e'i tite pene omãjã kupa. Ikuwa rè rãwã aepo e'i pejẽ kupa. Ajamã'ẽ Janejare'e okuwa katu pepy'a pewarã kõ. Manyvo napereko'ãi imoripe ipi. Mokoi pejẽ. Mape remẽ “tekoe'eay” e'i tite jane kõ pemoe'ea rãmõ. Ajamã'ẽ Janejare'e pè nikatui peiko. Mirã pè tè nojikuwai jopy'a pewarã ipi. Janejare'e pè ãmẽ ojikuwa katu janereko ipi.

¹⁶– ãmõ, kee a'e pejẽ. Karamoe remẽ itõkõ Janejare'e omojikuwaoka wayvukwerã tãmõ Moisesi pè tokusiwa, upi tijaiko. Wayvu mojenuarã kõ pè teve omojikuwaoka. A'e a'e kõ ikasiay ajaate kwee'ĩ remẽ Juwão

^f 16.13 Mat. 6.24

uu remē. Juwão ovãema rire ije tē poromo'e ajupa ky'y. Ajawyi age'e remē jane kō mōa'ārōwã opota Janejare'e omoōoka o'arà kyty ky'y, e'i. ¹⁷Ajamã'ē nitee'āi Moisesi remikusiwarerà, ivo tekoua rewarà. Ajaate a'evotà ipi. Yva opatà. Āmō, yvy opa tary ve. Janejare'e ayvukwerà Moisesi pè omojenu ikusiwaoka maekwerà ãmē noje'o'āi, mæerà tē, e'i Jesu.^g

Werekwarà wyi opoi mǎ'ē rewarà
(*Mateusi 5.31-32; 19.1-12; Maku 10.1-12*)

¹⁸E'i jē Jesu:

– Kwaima'e mō sō werekwarà wyi opoi teywete sō remē. Ajaire wereko ipetà ãmō wāivī. A'evo mǎ'ē pè Janejare'e, “Ojimomy'a mǎ'ē tē āwī”, e'i kōrijōtā ãmē, omojaiwe tesō werekwarà ity rewarà mō. Aepo e'i teve kwaima'e mō pè, wāivī temimomoikwerà wereko remē, e'i Jesu.^h

Taywerà kō rē tē Jesu poromosã'āga remēwarà

¹⁹Ajaire Jesu ayvu omosã'āga janerekoa rē tē poromo'ea rōmō mijē. Kee e'i Jesu:

– Oiko kwaima'e mō mijā. Imoma'e ywete mǎ'ē tē a'e. A'e tyru kō epy wete mǎ'ē tē opypy ipi. Ja'umǎ'ē e'ekwerà tē o'u ipi. Janejare'e rē noja'ai ajamã'ē ipi. ²⁰Āmē jakatu oiko teve nimoma'ei miti mǎ'ē mō. A'e iperepa tesō ojimomorijau upa. A'e pè Rasaru eu. Imoma'e ywete mǎ'ē retā ypy pè opyta ipi. ²¹Āmē Rasaru oporara tesō way upa. Ajawyi imoma'e ywete mǎ'ē ojimi'u remē, emi'ō ku'ikwerà okui ipo pe wyi mǎ'ē tē a'e ojuwei ipi, ava noja'a'āi ee rewarà mō. Āmē jawarà teima kō tesō Rasaru perekwerà omero mero ipi.

²²– Ajaire Rasaru okājāma ky'y. Āmē Janejare'e remīgwai yvapewarà kō weraa okājā mǎ'ē tāmō Aparão pyri. Ameve ãmō okājā teve, a'e imoma'e ywete mǎ'ē. Eāgwerà etārāgwerà kō weraa ijaty ajaire kupa. ²³Jimomorijau wasua rena kyty aywerà oo. A'e pe wyi omǎ'ē imono. Wāime sō tāmō Aparão raywerà rē omǎ'ē. Āmō, ipyri Rasaru raywerà rē omǎ'ē. [Nojimomorijau i'eteay kupa upa.] ²⁴Āmē tē tite kee e'i epe imoma'e ywete mǎ'ē raywerà wapukai imono: “Tāmō Aparão! Eporijauesa rejupa, āwisō ajimomorijau ajupa aā ike, tata pè. Ajawyi Rasaru emuu ekoty. Tojipomosō yy rōwā pupe eru erāpekō moākā, a'e ene”, e'i epe wapukai rōmō.

²⁵– Ajamã'ē kee e'i tāmō Aparão raywerà ijupe: “Aenu neporegeta mǎ'ē, eparý”, e'i. “Eja'a esa nerekoawerà rē. Owaray neiko mijā. Rasaru ãmē ojimomorijau teāmā iko mijā. Age'e sōsi ãmē a'e aā ike tui. Ojimory opiryvypy katu rōmō iko ky'y. Waiteve ene ãmē, nejimomorijau tē neiko

^g 16.17 Mat. 5.18 ^h 16.18 1Kor. 7.10-11

ky'y. ²⁶Apota sō imono nekoty remē, manyvo nareko'āi kuwa imono nekoty āmē. Oiko ipō'ōgwerà pè 'arusu mǎ'ē. Manyvo nijarekoi āmō ovae rē jajipota jaa. Awyje janemowaite janepijarà. Ajawyi ava mō sō, 'Taa moko kyty', e'i aā ike remē, oo tarepe āmē. 'Arusu wasa tarepe. Aja rewarà mō ava jē rōwā manyvo noereko'āi ijasa. Āwīvo teve moko kyty wyi ava mō uu tarepe kyvo kyty", e'i tāmō Aparāo raywerà imoma'e ywete maekwerà raywerà pè.

²⁷– Āmē e'i jē imoma'e ywete maekwerà raywerà: "Eretārā kō rē jēsi eja'a awi. Rasaru emonooka neayvu mojenuarà rōmō papa rena kyty. Eretārāgwerà kō gyty jēsi emonooka awi āmē ky'y. ²⁸Uve jē emōmirī kō a'e pè. Janepokwery pè kupa. A'e kō pè jēsi tomojenu enone'a kō, kāramō totuu e'ā kupa, aā ike jimomoriyaua rena kyty ne", e'i epe. ²⁹Aepo renu mē kee e'i tāmō Aparāo raywerà ijupe: "Ānī. Namonooka'āi. Uve tē Janejare'e ayvukwerà Moisesi remikusiwarerà. Āmō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō remikusiwarerà. A'e kō ayvu toerovija neretārāgwerà kō awi", e'i tāmō Aparāo raywerà ijupe. ³⁰Āmē e'i jē imoma'e ywete maekwerà raywerà: "Ānī si, tāmō. A'e ayvukwerà kō noerovijai kupa. Omānō maekwerà mō opoera ojikuwa ijupe kō remē tē katu werovijatà kupa ky'y. Emono jēsi ajawyi Rasaru. Āmē sōsi ojimosiokatà weko aiwerà reityppyipaoka Janejare'e pè kupa ky'y. Emonooka jēsi awi", e'i epe. ³¹E'i āmē tāmō Aparāo raywerà ijupe: "Nī. Rasaru opoera sō oo remē, noerovija'āi kupa. Emā'ē! Tāmō Moisesi remikusiwarerà noerovijai kupa! Janejare'e ayvu mojenuarà kō remikusiwarerà ve noerovijai kupa! Ajawyi omānō maekwerà mō ve ywete opoera sō remē, omome'u kuwa ipetā apijarà pè. Noerovija'āi kupa ajamā'ē. Noity'āi waiwererà kupa", e'i, e'i Jesu.

[Kee jaa tē aepo e'i mǎ'ē: "Kāramō apoera remē, nererovija'āi pekupa!" jaa tē aepo e'i Jesu.]

Oiko teitete mǎe kō rewarà
(*Mateusi 18.6-7,21-22; Maku 9.42*)

17 ¹Ajaire e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè:
– Jane kō mō oiko teitetetā koivo kō javyōka ipi. A'evo ekoi teāmā kupa. Manyvo nijareko'āi ta'evo e'ā kupa. Ajamā'ē oiko teitete ai mǎe kō ojimoākwa'ā Janejare'e rovake iko ipi. Mokoi sō! Nowa miti'āi kāramō ijupe kō ipi. ²Nikatui oiko teitete ai mǎ'ē weko ai rupive wā'āoka koivo kō pè. Ajawyi kee a'e eayvukasia rōmō. Ava mō sō ja'yry mō omojaiwe eraa weko ai rupi remē, ojimomoriyau 'atà tē Janejare'e po pè. Ikatu sa'u kuwa na'evolve remē ojimomarama amātejē ovote omānō remē. Ikatu sa'u kuwa a'evo mǎ'ē takuru mitirōwā mǎ'ē wāpasī amātejē okuruka rē ero'a pāranā pupe eraa, ja'yry kō nomojaiweive a'e remeve, e'i. Mokoi! Peneko rē peja'a awi. ³Pemārāmoa'u ikō peiko nē. Āmō 'ary pē

ekoty rewarà kō mō nivoi ekoi sō tite remē, a'e kō emogeta. Kee ere ikō ijupe kō nē: “Moko ere sō. Eity neiko teitete maekwerà. Ivo ikō eiko ky'y nē!” ere ijupe kō imosīoka. Maevo ojimome'utà Janejare'e pè waiwererà reityppyipaoka ijupe kupa ky'y. Āmē nereja'a'āi ijaiwererà kō rē ky'y. “Awyjepa” eretà ijupe kō ky'y.ⁱ 4 Ma'e remē ava mō nivoi nerereko paire, kee e'itā ene: “Manyvore pō nivoi oroereko. Ajimosīoka aekwerà rē aiko”, e'itā neupe āmē. “Awyjepa” ere ijupe āmē. Ma'e remē a'evo paire nivoi nerereko mijē remē, aekwery vo e'i tarà mijā neupe. Aepo e'i neupe remē upi upi, “awyjepa” ere ijupe eiko, e'i Jesu.

Janejare'e rē janerako'ia rewarà

⁵Ajaire kee e'i Jesu remimonooka rā kō ijupe:

– Jōvijā, oremokasi age'e ywesō “aje” toro'e neayvukasia pè.

Neayvukasia rē tē torerako'i oroiko āmē, e'i ijupe kupa.

⁶Āmē e'i Jesu:

– Eayvukasia rē jēsi penako'i. “Aje” pejē jēsi ekasia pè. Āmē erererovija a'ugā pekupa remē, kee pejē kuwa eayvu rupi. Yvyra mō pè kee pejē kuwa: “Ejijo'o awi ekwa pāranā pupe ejitā”, pejē kuwa. A'evo kuwa āmē, aepo pejē eayvu rupi remē, e'i Jesu ijupe kō.

Temīgwai kō rekoa rewarà

⁷E'i jē Jesu:

– Āmō, temīgwai rekoa rewarà rē tē poromosā'āgatā. Ma'e, oiko neremīgwai neremitā rē oja'a mā'ē mō. Ma'e remē nerima kō rē oja'a mā'ē mō. A'e āmō 'ary pè karumē opoi oposikoa wyi ojivy uu remē, kee eretā sipō ijupe? “Ejo eapy epyri ejimiwa age'e”, eretā sipō ijupe ivāe mē? Ānī, nere'āi. ⁸Āmō rupi tē eretā ijupe. Kee eretā ijupe: “Ekwa eremi'ō rā rē tereposiko, ije ypy rā'ī tajimi'u. Ajaire tē ene nejimi'utā”, eretā ijupe āmē. Neremīgwai tē rewarà mō aepo eretā ijupe, e'i ijupe kō.

⁹⁻¹⁰E'i jē Jesu:

– Āmō, ka'e pejē. Nemo'e kuwa pō neremīgwai neremimotarā rupi katu oposiko remē ipi? Ānī. Ta'evo teene ekoi. “Erōvijā emoe'e kuwasi mijā”, ne'i. Āwīvo ve pejē Janejare'e pè, emimota rupi peiko remē. Ma'e, ijayvukwerà rupi katu peiko paire, kee pejē kuwa: “Temīgwai e'eay rōwā ije aiko. Emā'ē, ijayvu rupigā tē aposiko aiko ipi. Ajawyi temīgwai mitigā tē ije”, pejē kuwa peupewarā mō Janejare'e rovake mijā, e'i Jesu.

Jesu omokatu ipisīsīma mē kō remēwarà

¹¹Ajaire Jerusarē taa kyty Jesu oo iko remē, Samaria vvy rupi okwa iko, Karireja reve ojipopy mā'ē rupi. ¹²Ajaire tena miti rupi Jesu okwa

ⁱ 17.3 Mat. 18.15

remē, itekorānāy māe kō uu ōvaisī. A'e kō janepoatyry pè kupa, 10 rōmō. Ipisīsīma kupa māe kō tē a'e kō. Āmē kuipe'e ekoi remeve,^j 13 wayvo wapukai Jesu pè kupa. Kee e'i ijupe kupa:

– Oreporijauesa jē rejupa, jōvijā! e'i e'i kupa.

14 A'e kō rē Jesu omā'ē remē, kee e'i ijupe kō āmē:

– Hoō. Pekwa Janejare'e pè oporegeta māe kō pè pejimomewa awi, e'i. A'e kō tē, “Aje, pekatupa”, e'itā pene omājā āmē kupa.^k

Āmē “hoō” e'i oo āmē kupa ky'y. Āmē oo iko kupa remeve ikatupa kupa, pee rupive. Ipusukyri mijē kupa ky'y. 15 Āmē a'evoa rē omā'ē kupa remē, oryvay āmē kupa. Āmē a'e mō py'awarā mō ojivy rā'i Jesu kyty uu. Pe'ite. Janejare'e omoe'e tesō uu. 16 Ovāe Jesu pyri remē, ojimoenāpā'ā yvy pè Jesu rovake. Kee e'i ijupe:

– I'tete, emokatu rejupa. Nekatuay neiko, e'i Jesu pè upa.

Juteu rōwā mā'ē a'e ajamā'ē. Samaria yvy wānā mō tē a'e.

17 Kee e'i Jesu āmē:

– Ene rōmō'ite nejivy nejo aepo javo ije? e'i. Janepoatyry pè rōwā sipōkō poromokatu mijā? e'i. Maty pō āmō kō ajawyi? 18 Juteu rōwā teipe ene. Ajamā'ē ene kōrijō tē nejivy nejo Janejare'e moe'e nemokatuawerā rewarā mō, e'i.

19 Āmē kee e'i Jesu ijupe, ojivy uu mā'ē pè:

– I'tete. Nerako'i Janejare'e rē rewarā mō nemokatupa ky'y. Epō'ā ejivy eo ajawyi, e'i.

Keetā Janerōvijā ywete uu tarā mijē remēwarā

(Mateusi 24.23-28,36-44)

20 Ajaire āmō 'ary pè Pariseu kō oporanu Jesu pè. Kee e'i ijupe kupa:

– Manyvo remē pō Janejare'e ojsaokatā Jōvijā wasu rōmō janepytery pè ojikuwa? e'i.

Āmē aepo wenu remē, kee e'i Jesu:

– Ovo rupi teve Janejare'e ojimojōvijā jane kō pè ojikuwa remē.

Ojimome'u me'ua rupi rōwā ojikuwa janepytery pè. 21 Āmē ava jē rōwā kee e'itā imojikuwa: “Wāi, a'e mokope tui, wāime tui”, ne'i'āi.

Nojimome'u'āi rupi ojikuwa tarā mē. Pepy'a kō pupe tē Janejare'e ojimojōvijā iko ipi, e'i Jesu ijupe kō.

22 Ajaire wemimo'ekwerā kō pè kee e'i Jesu oporegeta:

^j 17.12 Ipisīsīma māe kō pè “iky'a mā'ē” e'i kupa ipi. Ajawyi totuu e'ā jane kō pyri'ije kupa ipi. Waiteve toiko kupa ipi. Ajawyi kuipe'e wyi tē oporegeta Jesu pè kupa.

^k 17.14 Ikatupa māe kō pè kee e'i kupa: “I'tete pejivy āmō kō pō'ō mē ky'y”, e'i kupa. Janejare'e e'i ikusiwaoka tāmō Moisesi pè karamoe remē maekwerā rupi katu a'evō ekoi kupa ipi. Tek. 14.1-32

– Kāramō waypea tekoua 'arà mō okwatà, e'i. ãmē kee pejë ipetà eupewarà mō: “Age'eve kuwasi yva pe wyi uu. Aã ike kuwasi orepytery pè ovãe mijã”, pejë ipetà. “Tojikuwa a'e oreupe age'e”, pejë ipetà. Napemã'ẽ'ãive ere ajamã'ẽ, e'i. ²³ ãmē kee e'i titetà ãmō kō: “Wãì a'e mokope tui. Wãime tui”, e'i e'i titetà kupa ãmē. ãmē aepo jaa peenu remē, “Ja'e esa”, pejë tite ne. Mokoì! Jimoripea tē aepo e'itã kupa. ²⁴ Kee a'e pejë. ãwitō tōpã vera vera okwa yva rupi remē, pirujē jane kō omã'ẽ ee ipi. ãwivo tary ve evãe tarà mē, yva pe wyi ajimojane mã'ẽ rōmō ajo mijē remē, e'i. ²⁵ Ajamã'ẽ age'eve rōwã a'evotã. Kāramō tē. Age'e emomorijautã rã'ĩ kupa. Neresata'ãi erereko kupa.

²⁶– Ja've rōwã ekoitã kupa, ajo mijē remē. ãwitō tãmō Noe akatuarã kō ja've rōwã ekoi yy poru renone.^l ²⁷ A'e kō itōkō jimiwa règã oja'a iko ipi. ãmō, oka'ua règã itōkō oja'a iko kupa. ãmō, jirekoa règã oja'a iko kupa. Janejare'e rē noja'ai 'ete ãmē kupa. A'evō 'evo tē ekoi kupa. Ajaate tãmō Noe oiKepa nawiu pupe remē, yy poru ojiãparō upa ky'y. ãmē tē tite oja'a ipe Janejare'e ayvu rē kupa ky'y. Manyvoa rã mō rōwã. Opa ãmē kupa ky'y. A'evō tary ve ajimojane mã'ẽ rōmō ajo mijē remē. ãmē tē tite oja'a ipetã ere kupa ky'y, e'i Jesu.

²⁸– Tãmō Ero akatuarã kō ve itōkō a'evō ekoi, Sotoma taa wãnerã kō ve itōkō.^m A'e kō ve itōkō ja've rōwã ekoi ipi. Ojimi'u iko kupa. ãmō, oka'ua règã oja'a iko kupa. ãmō, moma'e kō pyya règã oja'a kupa. ãmō, moma'e kō me'ea règã. ãmō, ojimitãa règã. ãmō, wetã mō'ãa règã oja'a iko kupa. Wãì wãisō ekoi kupa. ²⁹ Janejare'e ayvu rē noja'ai 'ete ajamã'ẽ iko kupa. Ajaate tãmō Ero ojisry Sotoma taa pe wyi paire, Janejare'e omoma jimo'yjē a'e wãnã kō tata wasu pè ky'y. Yva pe wyi tē tesō tata eny puku mã'ẽ okui upa imoma kō rōmō.ⁿ ³⁰ A'evō ywetetã ajimojane mã'ẽ rōmō ajo mijē e'ãve. Py'awarã mō a'e 'arà okwatã, e'i.

³¹ E'i jē Jesu:

– Ipojy aitã tē a'e 'arã okwa tarã mē. Ajawyi kee a'e, a'evō remē a'evotã kupa mãe kō pewarã mō. Kāramō a'e 'ary pè ava mō ikujau pè tetã ape 'aryvo tui remē, “Taike rã'ĩ eretã wryy pè emoma'e kō pijarã mō”, te'i ywe'e tite e'ã ikō nē. Toityppyipa tepe'yte oma'e kō ojãna oo. “Teene” te'i kōrijō tē ity oo. Ivo jē ava mō kupe sō ekoi remē, tojivy e'ã rã'ĩ ikō oma'e kō pijarã mō oo nē. “Teene” te'i rã'ĩ ojãna oo. Aekwerã kyty toja'a ywe'e tite e'ã.^o ³² Peja'a tãmō Ero rerekwarã rē pejimotekokuwa rōmō.^p ³³ Py'awarã mō okwatã jimomorijaua 'arã ijupe kō. ãmē ava mō ojireko katu ipe mãnõa wyi remē,

^l 17.26-27 Jinõ. 6.5-8; 7.6-24; 19.24-28; Mat. 10.15; 11.24 ^m 17.28 Karamoe remē Janejare'e omoma jimo'yjē Sotoma wãnã kō tata wasu pè, ijaiwererã kō rewarã mō. *Fogo de enxofre* okui. ⁿ 17.29 Jinõ. 18.20—19.25 ^o 17.31 Mat. 24.17-18; Mak. 13.15-16
^p 17.32 Kõi wape kyty rē ojirova tite omãjã remē itōkō, ojimoõtã ojimosautu rōmō karamoe remē. Jinõ. 19.26

kāramō okājā jētā ajamā'ē, e'i. Ajamā'ē eayvu rupi nereity'ai 'ete mā'ē omānō remē, i'āg nomānō'ai. Janejare'e omoigo puku karuarutā opyri, e'i Jesu.^q

³⁴E'i jē Jesu:

– Kee tevetā a'evo remē. Ma'e remē pya mōkōi ojipoi o'au oke mijā. Āmē a'e kō mō pe'īgā Janejare'e weraaokatā okoty. Āmō āmē noeraa'ai. “Maty pōkō a'e oo?” e'i titetā opyta mā'ē. ³⁵Ma'e remē mōrijō wāivī, moma'e rā'āigwerā omoku'i ku'i kupa upa remē a'evoa okwatā. Āmē a'e kō mō pe'īgā Janejare'e weraaokatā okoty. Āmō āmē noeraa'ai. Ajaire: “Maty pōkō a'e oo?” e'i titetā āmē ky'y. ³⁶Ma'e remē mōrijō kwaima'e kō oposiko koo rē iko remē a'evoa okwatā. Āmē a'e kō mō pe'īgā Janejare'e weraaokatā okoty. Āmō āmē noeraa'ai. “Maty pōkō epātavōarā eko'i?” e'i titetā āmē ajaire. A'evotā ajivy ajo tarā mijē mā'ē renone. Tapemārāmoa'u katu ikō peiko ipi nē, e'i Jesu ijupe kō.^r

³⁷Āmē aepo wenu kupa remē, kee e'i Jesu pē kupa:

– Mā mē pō a'evoa okwatā, jōvijā? e'i e'i ijupe kupa.

E'i āmē Jesu ijupe kō:

– Uruvu rē tē poromosā'āgatā tapekuwa sa'u ajawyi. Moma'e reāgwerā 'aryvo katu uruvu kō ojimoaty ipi. Ajawyi pemā'ē ee remē, “Moma'e pō omānō?” pejē ipi. Āwīvo ve iteetejē evāea rā mojikuwapa rā kō rē pemā'ē remē, “Ke'i Jesu ovāetā”, tapejē, e'i wemimo'ekwerā kō pē.

Tekoua kuwaparā rē tē Jesu poromosā'āga remēwarā

18 ¹Ajaire Jesu ayvu mō omosā'āga mijē. “Tijaporegeta py'yi Janejare'e pē jajipātavōoka”, jaa rē wemimo'ekwerā kō omo'etā.

²Kee e'i ijupe kō:

– Taa mō pē oiko tekoua kuwaparā mō kwaima'e.^s A'e Janejare'e nomomojyi ipi. Āmō, koivo kō nivoi wereko teve ipi. ³Āmō, oiko teve a'e taa pē terekwarerā mō. A'e kō'ē jawe jawe uu ipe tekoua kuwaparā pē oporanu topātavō ipi. Kee e'i ijupe ipi: “Nere erako'i tepātavō rejupa. Eāpā nikatui erereko ipi”, e'i. “Neayvukasi awi ijupe, ivo terereko āmē ky'y”, e'i ywe'e ipe ijupe. ⁴Noenu tari ajamā'ē tekoua kuwaparā. Ajamā'ē wāivī oo jē ojipātavōoka. Oo oo jē. Ajaate awyje rōmō tekoua kuwaparā kee e'i oupe ky'y: “Janejare'e namomojyi ipi. Āmō, mirā kō namoe'ei teve ipi. ⁵Ajamā'ē aā terekwarerā emosuru tesō. Ajawyi ekoa amosā'āgatā ijupe ky'y. Tekoua amojikuwaokatā ijupe temo'eai e'ā ky'y”, e'i oupe, e'i Jesu.

⁶E'i jē Jesu:

– Ajaa maekwerā rē kee a'e. Tekoua kuwaparā nivoi mā'ē ayvukwerā rē pejipy'amogeta rā'i. [Nivoi epe tekoua kuwaparā remē, opātavō jē terekwarerā.

^q 17.33 Mat. 10.39; 16.25; Mak. 8.35; Ruk. 9.24; Juw. 12.25 ^r 17.36 Kareta karamoe remēwarā kō pē jamā'ē remē, āmōgwerā kō pē vs. 36 uve. Āmōgwerā kō pē nuvei.

^s 18.2 Juiz

Oporijauesa jē, nopi ojiporijauesaokaa rã rē remē.] ⁷Tysi tō Janejare'e. Ivo katuay werekotà okoty rewarà kō ipi, eako'i ee kupa remē. Ma'e. Ava mō sō, “Janejare'e, eporijauesa rejupa. Epātavō rejupa”, e'i sō kō'ē jawe jawe ijupe mǎē, noenu'āi pōkō a'e ipi? Ō'ō, wentutà tē. Āmō remē, ipuku maevo sō tite Janejare'e poropātavōtā. ⁸Aje ywete a'e pejē. Wentutà tē okoty rewarà kō poregetaa, eako'i ee kupa remē. Kuisē jē omojikuwaokatà mano toiko ijupe kō. Ajamā'ē kāmō yva pe wyi ajimojane mǎē rōmō ajivy ajo mijē remē, aesatà pō mirà kō mō “aje” e'i eupe weako'i rōmō mǎe kō mō? e'i. [Ō'ō, āmō āmōgwerà aesatà, e'i.]

Pariseu ojimoe'e tite Janejare'e rovake remēwarà

⁹Āmē āmō remē Jesu ayvu omosā'āga mijē poromo'e remē. Jane kō mō kee e'i tite: “Mira katu tē ije. Āmō kō āmē nikatui”, e'i tite oupe kupa ipi. Weko katua rē tē eako'i tite mǎe kō tē aepo e'i iko. Apijarà kō pē kee e'i Jesu:

¹⁰– Āmō 'ary pē kwaima'e kō oo Janejare'e moe'ea retā gyty. Mōrijō rōmō oo kupa. Janejare'e pē oporegetatà oo kupa. Pe'ī Pariseu mō tē oo. Āmō, tekoua repy moatyarà mō oo.^t ¹¹Āmē Pariseu kee e'i oupe: “Janejare'e amogetatà”, e'i oupe. Āmē opō'ā oporegeta. Oupe tē ajamā'ē oporegeta. Kee e'i tite: “Ajo nemogeta, Janejare'e. Āmō kō vo rōwā ije. A'evoa rē oromo'e age'e ajupa”, e'i tite. “Emā'ē āmō kō rekoa rē. Imona āmōgwerà iko. Ije āmē na'evoi aiko ipi. Āmōgwerà ojimomy'a iko ipi. Na'evoi ije ipi. Emā'ē āwī tekoua repy moatyarà rē. Āwīvo rōwā ije aiko. Mira katu tē ije”, e'i tite. ¹²“Jimi'u e'āa rē jikoakua rē aja'a katu ije ipi. Mōrijō 'arà tesō semana upi upi najimi'ui rā'ī aiko nemo'ea rōmō”, e'i tite. “Āmō, pirujē ije ema'e kō pēgwerà apyteporo neayvukwerà rupi ime'ē ene ipi. Ajawyi mire'eay rōmō aiko”, e'i tite oupewarà mō.

¹³– Tekoua repy moatyarà āmē kuipe'e sa'u opō'ā upa. Noyvatesai ojimosioka rōmō upa. Ajawyi ojiposil'apete pete kōrijō tē wāgyoa mojikuwaparà rōmō. Kee e'i: “Janejare'e! Nivoi aiko ipi. Eporijauesa rejupa, a'e neupe”, e'i kōrijō tē.

¹⁴E'i jē Jesu:

– Aepo rē kee a'e pejē. Janejare'e pē ojiporijauesaoka mǎē tē Janejare'e wenu. A'e tē ipy'a piryvypy katu ojivy oo wetā gyty. Na'evoi ojimoe'eoka tite mǎē. Ajaa rupi kee tapekuwa. Ojimoe'e tite mǎē ajaire jowryr kytwarà rōmō ekoitā. Ajamā'ē nojimoe'ei mǎē āmē temimoe'e rōmō ekoitā. A'evō tē ipi, e'i Jesu.^u

“Totuu nē ja'yrerà kō ekoty”, e'i Jesu mǎē

(Mateusi 19.13-15; Maku 10.13-16)

¹⁵Āmē ajaire jane kō mō wākarāgwerà kō weru Jesu pē, toapytepyy kō [ikatuay Janejare'e toereko kō]. Āmē a'e kō rē Jesu remimo'ekwerà kō omā'ē remē, kee e'i epe kupa:

^t 18.10 Karakuri opy jane kō wyi imoaty Romā pewarà jōvijā wasu Sesa pē mǎē.

^u 18.14 Mat. 23.12; Ruk. 14.11

– Moko pejẽ sô! Ja'yrerà peeru sô. Jesu tapemo'eai e'ã, e'i tite ijupe kô kupa.

¹⁶ Ajamãẽ Jesu aepo wenu remẽ, ja'yrerà kô pè “pejo jẽ ekoty” e'i. ãmẽ kee e'i wemimo'ekwerà kô pè:

– Nemo'eai'ãi ja'yrerà kô. Totuu nẽ ekoty kupa. ãwĩ kô tè omoõoka Janejare'e o'arà kyty ipi.” ¹⁷ Kee aje ywete mã'ẽ rè tapeja'a. Ja'yrerà kô opota katu Janejare'e omoõoka o'arà kytywarà rômô ipi. “Aje” e'i teãmã ijayvukasia pè kupa ipi. A'evo ve tapeiko. Na'evoi sô peiko remẽ, napeo'ãi kuwa ipyri ena pè, e'i.

Kwaima'e imoma'e ywete mã'ẽ uu Jesu pè oporanu remẽwarà
(*Mateusi 19.16-30; Maku 10.17-31*)

¹⁸ ãmẽ kwaima'e temimoe'e mō uu Jesu pè oporanu. Kee e'i ijupe:

– Poromo'earà, ivo katuay neiko mã'ẽ tè ene. Mano aiko kuwa pō ivo tekoua rupi aiko, Janejare'e pyri akãjã remẽ taiko karuaru? e'i oporanu Jesu pè.

¹⁹ ãmẽ kee e'i Jesu ijupe:

– Manyvore pō “ivo katuay mã'ẽ” ere sô ije? Nuvei 'ete mirà mō ivo katuay teãmã mã'ẽ. Janejare'e rômô'ite a'evo ekoi, e'i. ²⁰ Nekuwapa Janejare'e ayvukwerà tãmô Moisesi pè ome'ẽ maekwerà, upi tijaiko mã'ẽ. Kee e'i itökô: “*Nerejimomy'a'ãi. Nererekwapa remẽ, a'e reve kōrijõ tè neikotà ipi mãerã tè*”, e'i maekwerà. ãmô, “*Mirà nerejuka'ãi teve*”, e'i maekwerà, e'i. ãmô, “*Nanemona'ãi teve*”, e'i maekwerà, e'i. ãmô, “*Nivoi mã'ẽ neremo'y teywete'ãi newari rômô koivo kô rè*”, e'i maekwerà, e'i. ãmô, “*Nerövijãgwerà kô teremomojy ipi. Neruu. ãmô, ney. Ijayvukwerà rupi katu tereiko ipi*”, e'i Janejare'e ayvukwerà.” Nekuwapa itökô aepo jaa, e'i Jesu ijupe.

²¹ – Õ'õ, eja'yri remeve aepo rupi katu aiko teãmã ipi. Ivo teãmã aiko, e'i Jesu pè.

²² ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– Oiko jẽ pe'i gã kōrijõ tè upi tereiko mã'ẽ timanyvo e'ã ene. Ekwa, nema'e kô tereme'ẽma epy rômô, e'i. Ajaire karakuri epykwerà kô emosãsãima nimoma'e'i mãe kô pè erokwa. Pirujẽ neremimota katu kô oikotà neupe Janejare'e rena pè, e'i. Ajaire neme'ẽ maire, ejo erupi eremimo'ekwerà rômô ajawyi, e'i ijupe.

²³ ãmẽ aepo wenu remẽ, soõ, ijãgyoay tesõ enu iko, imoma'e ywete rewarà mō. Nome'ẽ tari oma'e kô. Ajawyi ijãgyo tè iko. ²⁴ ãmẽ Jesu omã'ẽ ee remẽ, kee e'i:

– Waypete imoma'e ywete mãe kô pè Janejare'e omoõoka o'arà kyty ipi. [Moma'e ma'e rè ywesõ oja'a kupa ipi.] ²⁵ Waypeay tesõ ijupe kô ãmẽ. ãwitõ teima rövijã mō,

kameru^x eu ijupe mǎě, waypete wasa ikwa'igà pari rokenaa rupi remẽ.ʸ Āwĩvo ve waypete imoma'e ywete mǎe kō pè Janejare'e omoẽoka o'arà kyty ipi, e'i.

²⁶ Āmẽ ãmō kō aepe wenu remẽ, kee e'i Jesu pè kupa:

– Haa! Āwĩvo remẽ ava noiko karuaru kuwa'ãi Janejare'e pyri ãmẽ! Ava nojireko katuoka'ãi ijupe! e'i kupa.

²⁷ Āmẽ kee e'i Jesu:

– Aje, ava jẽ rōwā oo kuwa ipyri oiko karuaru rōmō. Janejare'e rōmō'ite proereko katu kuwa opyri toiko karuaru, e'i.

²⁸ Āmẽ kee e'i Peturu:

– Jōvijã, pirujẽ oroityppyypipa orojo nerupi, e'i. [Manyvotà pō awi oreupe ajaire? e'i.]

²⁹ Aepe rè kee e'i Jesu:

– Ōō aje, pirujẽ peityppyypipa erupi pejo. Uvetà ãmō kō ve pevo mǎe kō. Oo ootà kee jaa mojenu: “Janejare'e ikō pemoẽoka pe'arà kyty nẽ”, ejaa omojenutà erokwa. Aepe mojenua rōmō oma'e kō nomowasu'ãi ity ipi. Ma'e, wetà oitytā oo. Āmō, wetārã kō oitytā oo. Uu kō. Āmō, werekwarà oitytā rã'i oo Janejare'e ayvu mojenu erokwa kupa. Āmō, wãkarãgwerà. Wãisō ekoitã kupa, oo Janejare'e ayvu e'eay mojenu erokwa kupa remẽ. ³⁰ Ajawyi aje ywete kee a'e pirujẽ a'evo ekoi mǎe kō pè. Penemitykwerà kō wyi wete si Janejare'e ome'età pejẽ, ike yvy pè. Āmō, kãramō, opyri penereko karuaru remẽ, e'i Jesu ijupe kō.

“Ejukatà kupa”, e'i mijẽ Jesu mǎě
(*Mateusi 20.17-19; Maku 10.32-34*)

³¹ Āmẽ wemimo'ekwerà kō 12 rōmō Jesu omowaite eraa maipe kyty. Kee e'i ijupe kō:

– Age'e Jerusarẽ taa kyty jaatà jaiko, e'i. A'e pè javãe remẽ Janejare'e ayvu mojenuarà amyry kō ayvukwerà rupi katu erereko aitã tẽ erereko kupa, Janejare'e Remimuurerà ajimojane mǎě tẽ ije rewarà mō. ³² Ma'e, eme'età Juteu rōwā mǎe kō po pè ãmẽ kupa. [Romã wãnã kō rōvijã kō po pè.] A'e kō emojaiwetà ererōarõ. Otōmō tōmõtã ere kupa. Āmō, enõpã nõpãtã kupa. Ajaate ejukatà kupa ky'y, e'i. ³³ Ajaire moapy 'arã mẽ apoeratã apõã tarã mijẽ, e'i.

³⁴ Āmẽ emimo'ekwerà kō aepe wenu ve ipe. Manyvo jaa ne'ive ikuwa ajamã'ẽ. Noikeive ipy'a kō pupe ikuwapa, Janejare'e nomojikuwaokarive ijupe kō rewarà mō.

Naeapyoi mǎě Jesu omokatu remẽwarà
(*Mateusi 20.29-34; Maku 10.46-52*)

³⁵ Ajaire Jeriko taa pè Jesu kō ovãerĩ remẽ. Āmẽ pee pyy pè okwa kupa remẽ, naeapyoi mǎ'ẽ mō rè omã'ẽ kupa. Pee reme pè wapy upa.

^x 18.25 *Camelo* ^y 18.25 Āwitō mirã mō o'arã kyty rejẽ epãnakō iko mǎ'ẽ mō. Noike'ãi yvyra wry rupi oo wepãnakō revejẽ. Oity remẽ tẽ kuwa yvyra wry rupi wasa oo. Āwĩvo.

- Eme'ë karakuri mō ije, e'i upa a'e rupi oē okwa mǎe kō pè.
 36 ãmē aty wasu okwa a'e rupi remē, naeapyoi mǎē aepo wenu. Ajawyi oporanu ava mō pè:
 – Moma'e rè pō aty wasu okwa iko? e'i.
 37 ãmē kee e'i ijupe kupa:
 – Jesu Nasare wǎnà tē okwa iko, e'i kupa.
 38 ãmē naeapyoi mǎē wapukai:
 – Jesu, tǎmō Tavi Jeapyry e'ey tē ene! Eporijauesa rejupa, e'i.
 39 ãmē joākāmora oo okwa mǎe kō kee e'i epe ijupe:
 – Aepo ere sō! Nepu sō, e'i epe kupa.
 ãmē ywesō wapukai ywete ajamǎē.
 – Tavi Jeapyry e'ey! Eporijauesa rejupa! e'i wapukai rōmō Jesu pè.
 40 ãmē Jesu opyta rǎī kee jawo ãmō kō pè:
 – Pekwa ipopyy eru epyri, e'i.
 Oo ãmē kupa, eru. ãmē Jesu pè ovǎe remē, kee e'i Jesu ijupe:
 41 – Manyvo pō nepota orerereko? e'i.
 – Apota ereapyo mijē, e'i. Ereamokatu rejupa, a'e ene, e'i Jesu pè.
 42 ãmē Jesu e'i:
 – Hoō, tanereapyo katu ky'y, e'i. “Aje” ere eayvukasia pè rewarà mō nekatutà, e'i Jesu ijupe.
 43 Ameve eapyo katuay ky'y. Oryvay iko. Oo ãmē Jesu rupi. Janejare'e omoe'e tesō iko. ãmē ãmō kō a'evoa rè omǎē remē, Janejare'e omoe'e teve kupa upa.

Sakeu rewarà

- 19** ¹ Ajaire Jeriko taa pè ovǎe Jesu. Nopyta'ái a'e pè. Wasa tē okwa.
²⁻³ ãmē uve kwaima'e mō a'e taa pè. Sakeu eu erà pè mǎē. A'e tekoua repykwerà moatyarà rōvijǎ mō ekoi. Imoma'e ywete mǎē tē Sakeu. A'e Jesu vǎea wenu remē, kee e'i tite mijǎ: “Jesu resa taa”, e'i tite mijǎ. Ajamǎē ijapu'agà tē Sakeu. Ajawyi aty wasu kō opijapa iwiyi.
⁴ Ajawyi oo Jesu rape ypy pè ārō upa. Yvyra mō^z rè ojiupi oē, a'e pe wyi tomǎē Jesu rè okwa remē. “ãmē tē amǎē kuwa ee”, e'i oupe.
⁵ ãmē ajaire a'e wryy rupi Jesu okwa remē, opyta rǎī oyvatesa ee omǎjǎ. Kee e'i ijupe:
 – Sakeu, kuise'ë jē ewygy ejo, e'i Jesu ijupe. Aatà nerupi neretǎ gyty, e'i. A'e pè apytatà rǎī. I'ete pō? e'i ãmē Jesu ijupe.
⁶ ãmē:
 – Hoō, ja'e, e'i Sakeu.
 Jesu rè oryvay rewarà mō kuise'ë jē owygy yvy pè. Ajaire weraa Jesu oupi wetǎ gyty.

^z 19.4 Sikomoro'y eu vyvra pè.

⁷Pirujẽ omã'ẽ ee mãe kô ijayvu yvu kupa upa. Kee e'i kupa:

– Haa! Manyvore pô nivoi mã'ẽ retã gyty Jesu oo ojimory iko? e'i e'i kupa.

⁸Ajamã'ẽ ajaire wetã mẽ Sakeu opõ'ã. Kee e'i Jesu pẽ:

– Erõvijã, age'e kee a'etã. Ema'e kô pẽ amosãitã nimoma'e'i mãe kô pẽ ky'y. Ape'otã myterã rupi imosãi, e'i. Âmõ, ekarakuri poromoripea rupi aekyi sikaepo ava mõ po pe wyi remẽ, a'e irõte rômõ tesõ amojivytã ijarerã kô pẽ ime'ẽ mijẽ, e'i Sakeu.

⁹Âmẽ aepo renu remẽ, kee e'i Jesu ijupe:

– Age'e sõi aã tetã jarã ojireko katuoka Janejare'e pẽ ky'y. Tãmõ Aparão reruparã mõ ekoi, ijeapyrerã e'eay rômõ. ¹⁰Okãjã mã'ẽ vo Janejare'e pẽ mijã. A'evo mãe kô mokatuarã rômõ tẽ ajo ajimojane ike pepõ'õ mẽ aiko. Nivoi mãe kô reka tẽ ajo imotekokuwa kô. Ajaire “hoõ” te'i Janejare'e ijupe kô, e'i Jesu.

Karakuri rewarã mosikoa rẽ tẽ poromosã'ãga remẽwarã

(Mateusi 25.14-30)

¹¹Ajaire Jesu kô ojiapy jẽ oo Jerusarẽ taa pẽ ovãerĩ kupa ky'y. Âmẽ Sakeu retã wryu pewarã kô, kõi Jesu ayvu wenu ji'i mãe kô, kee e'i opy'a pupe kupa:

– Kuise'ẽ jẽ Janejare'e ojikuwatã uu Jõvijã rômõ janepytery pẽ, e'i oupe kupa.

Âmẽ Jesu poromo'e jõtã. Âmẽ ayvu mõ omosã'ãga mijẽ. ¹²Kee e'i Jesu:

– [Ajivytã rã'i aa erena kyty, Papa rena kyty, e'i. Ajawyi tapeposiko katu jẽ ikõ eayvu rupi erapykyre kyty nẽ, e'i.] Jõvijã wasu rẽ tẽ ajimosã'ãgatã tapekuwa sa'u, e'i. Âmõ 'ary pẽ kwaima'e temimoe'e mõ ojisyrytã rã'i oo âmõ vvy kyty. Ojimojõvijãokatã oo. Kãramõ aekwerã pẽ ojivyrĩ tarã mijẽ uu. Jõvijã wasu rômõ tẽ ojivyrĩtã uu ky'y. ¹³Âmẽ wemĩgwai kô ookwai rã'i imuu imogeta kô. ¹⁰rômõ ookwai imuu, “Ejo toromogeta”, e'i. Kee e'i ijupe kô: “Ajisyrytã rã'i aa”, e'i. “Ajawyi ema'e kô rẽ peja'a erapykyre kyty peiko”, e'i. “Moma'e kô pepyy ime'ẽ erokwa epy rômõ, karakuri tapepyy ekøjẽ erapykyre kyty”, e'i. Âmẽ pe'i karakuri moeta mõ ome'ẽ me'ẽ rã'i tẽ a'e a'e kô pẽ imosãi. “Hoõ” e'i âmẽ kupa.

¹⁴– Ajaire wemĩgwai kô oity oo. Âmẽ a'e vvy pewarã kô nopotai kwaima'e oõvijã rômõ toiko. Âmẽ wetãrã kô mõ opyteropo imonooka jõvijã rã rapyky rupi, a'e wãnã kô pẽ too kee javo kupa, “Noropotai ãwĩ orerõvijã rômõ toiko”, te'i kupa. ¹⁵Ajamã'ẽ ojimojõvijã jẽ upa. Ajaire ojimojõvijã maire, ojivyrĩ mijẽ uu aekwery pẽ. Ovãe remẽ, wemĩgwai kô omuu, kõi karakuri ome'ẽma jypy remẽ ijupe maekwerã kô. Kee e'i ijupe kô: “Ikatu tẽ põ peposiko ekarakuri pupe? Pepyy moma'e ime'ẽ epy rômõ, ekarakuri tije'e ekøjẽ põ?” e'i. ¹⁶Âmẽ emĩgwai mõ kee e'i: “Pe'ite karakuri itõkõ neme'ẽ ije mijã. Age'e itã'ã aposiko paire, ¹⁰rômõ

tesō moeta amoaty ky'y. Tete pō?” e'i. ¹⁷Āmē: “Tete. Eremīgwai e'ey rōmō ene”, e'i tōvijā ijupe. “Eayvu rupi katu eremime'ēgwerà nereko. Ajawyi jōvijā rōmō neikotà ky'y. 10 taa wānà kō rē jōvijā rōmō neikotà”, e'i ijupe imoe'e. ¹⁸Āmē āmō ve uu oōvijā gyty. Kee e'i: “Jōvijā, pe'i nekarakuri itōkō neme'ē ije jypy remē mā'ē. Aposiko ipupe paire, 5 rōmō tesō moeta amoaty ky'y. Tete pō?” e'i. ¹⁹Āmē a'e peve: “Tete” e'i tōvijā āmē. “Ene oromojōvijāokatà. 5 taa wānà kō rē nejimōjōvijātà”, e'i.

²⁰E'i jē Jesu:

– Ajaire āmō ve uu oōvijā pē oporegeta: “Erōvijā, aā koiwerà, neremime'ēgwerà amokatu ereko. Kee a'e eupe: 'Jōvijā ojivy uu remē tamojivy ijupe', a'e eupe. Aōjā kamisa miti pupe imokatu ereko. ²¹Ajirokyje newyi rewarà mō amokatu jē tamoma tite e'ā. Orokuwa katu. Nejimomojy mā'ē tē ene. Neayvukasi mā'ē teve. Maipe neremokatuive moma'e ipe remeve, neo ajaire ekyi ipi. Āwitō ava mō nojimitāi epe remeve, oo ajaire temitā'akwerà po'o ipi. Āwīvo 'ejē neiko. Aja rewarà mō moko a'e”, e'i emīgwai imojivy karakuri oōvijā pē. “Tete pō moko areko?” e'i. ²²Āmē kee e'i tōvijā ijupe: “Ānī! Temīgwai aiweray rōmō neiko”, e'i. “Neayvukwerà rupi tē oromomorijauokatà, kee ere maekwerà rupi: 'Āwitō ava mō nojimitāi epe remeve, oo ajaire temitā'akwerà po'o ipi' ere tite si ije. 'Nejimomojy mā'ē tē ene', ere. A'evoa nekuwa ipe mijā. ²³Manyvore pō karakuri rena pē nereinōi ekarakuri āmē, tojimovija upa? Āmē aā age'e ojimoatykwerà revejē apy kuwa mijā, eremime'ēgwerà”, e'i imoātāre'ā. ²⁴Ajaire āmō kō pē e'i jōvijā: “Peekyi aā wyi ekarakuri moeta. Eremīgwai 10 rōmō moeta omoaty mā'ē pē eme'ē”, e'i. ²⁵Āmē kee e'i kupa: “Orerōvijā, a'e karakuri pe'irōwā wereko. 10 rōmō tesō uve ijupe. Orome'ē jē kuwa pō a'e pē?” e'i kupa. ²⁶Āmē: “Ava mō ojime'ē ijupe mā'ē oporu katu remē, āmē ywesō ojime'ētā ijupe. Ajamā'ē ava mō noporui ojime'ē ijupe mā'ē remē, jaekyitā ojime'ē maekwerà iwyi”, e'i.^a ²⁷Āmē āmō kō rē, kōi jypy remē nopotai too jōvijā wasu rōmō mē kō rē kee e'i jē: “Pekwa ojimoāpā ere mē kō pijarā mō eru aā ike”, e'i. “Erovakeve ikō peapisipa nē”, e'i jōvijā, e'i Jesu aepo momewa.

Jumētu rupi Jesu ovāe Jerusarē taa pē oike remēwarā

(Mateusi 21.1-11; Maku 11.1-11; Juwāo 12.12-19)

²⁸Ajaire Jesu Jerusarē taa kty ojiupi oo iko. Emimo'ekwerà kō ve oo apyky rupi. ²⁹Āmē tena kō pē ovāerī kupa remē, vvytyry mō pē ovāe kupa. Oriveiraty eu vvytyry rerà pē. Petepaje taa pyri Oriveiraty tui. Āmō, Petānia taa pyri teve tui. Āmē Jesu omono wemimo'earā kō mō wenone rupi, mōrijō mē kō. ³⁰Kee e'i ijupe kō imono kō:

^a 19.26 Mat. 13.12; 25.29; Mak. 4.25; Ruk. 8.18

– Pekwa erenone rupi wāi taa kyty, e'i. A'e pè pevāe remē, jumētu^b memyry mō rē pemā'ētā. A'e mokoje ojiānōtā upa, e'i. A'e 'aryvo ava mō nooive mā'ē. A'e pejora eru ike eupe, e'i. ³¹Āmē ava mō sō kee e'i peupe remē: “Moma'e rā pō pejoratā eraa?” e'i peupe remē, kee pejē ijupe: “Orerōvijā opota rā'ī,” pejē ijupe āmē, e'i.

“Hoō” e'i oo āmē kupa. ³²Āmē jumētu memyry wesa a'e pee reme pē kupa, Jesu e'i maekwerà rupi katu. Yvyra rē wānō kupa mā'ē. Sōjē, oka rova ypy rē wāpasī tatui upa. ³³Āmē ojora kupa upa remē, ijarà kō kee e'i ijupe kō:

– Moma'e rā pō pejoratā eraa? e'i āmē oporanu kupa.

³⁴Āmē e'i kupa:

– Orerōvijā iporijau ee. Ajawyi, “Peeru rā'ī ije”, e'i ore, e'i kupa.

– Hoō. Peraa rā'ī āmē, e'i jumētu jarà kō ijupe kō.

³⁵Weraa āmē kupa Jesu pē. Ajaire oyru kō omovevu teima ape 'aryvo. Ajaire omovy Jesu kupa, toē jumētu 'aryvo wapy. ³⁶Ajaire Jerusarē gyty ojiapy oo kupa iko. Aty wasu oo Jesu rupi a'e remē. Āmē jane kō pee ypy pē wārō Jesu kupa. A'e kō oyru poko omovevu pee rupi enone.^c ³⁷Oo jē kupa. Oriveiraty pyryvo okwa kupa. Āmē pirujē Jesu remimo'ekwerà kō atyry wayvo oporegeta iko kupa. Ory tesō kupa. Janejare'e omoe'e iko kupa. Pirujē omā'ē maekwerà rē omoe'e kupa. ³⁸Kee e'i kupa:

“Janejare'e tomory Wemimuurerà, Jōvijā wasu rōmō janepytery pē uu mā'ē!

A'e rē yvapewarà kō tipiryvypy katu oory rōmō.

Janejare'e tomoe'e ywete kupa ky'y!” e'i e'i wapukai rōmō kupa.^d

³⁹Ajamā'ē Pariseu kō mō ojimo'eai Jesu moe'ea renu kupa. Ajawyi Jesu pē kee e'i kupa:

– Nikatui moko'i remē nekoty rewarà kō. Emomi kō aepo te'i e'ā kupa ky'y, e'i tite kupa.

⁴⁰Kee e'i āmē Jesu ijupe kō:

– Ānī si! Tipu jē kupa. Nipui sō āwī kō remē, takuru kō tē tesō iputā omoe'e rōmō āmē ky'y, e'i Jesu.

Jesu oja'o Jerusarē taa wānà kō rē remēwarà

⁴¹Āmē Jesu ojiupi jē oo iko, ajaate Jerusarē taa rē omā'ē ky'y. Āmē a'e wānà kō oporijauesa amātejē, okuwa ojimomorijau wasutā kupa rewarà mō. Ajawyi oja'o taa rē omājā erokwa. ⁴²Kee e'i:

– Pene, poromomoiokatā peaiwererà wyi mijā. Poropy'amopiryvypy katu kuwa mijā. Ajamā'ē nekuwai pekupa. “Janejare'e Remimuurerà

^b 19.30 *Jumento* ^c 19.36 Āwīvo jōvijā wasu renone wereko kupa ipi. ^d 19.38 Jīg. 118.26

tè” napejëi 'ete ije. Ajawyi tè keetà kãramõ. ⁴³Kãramõ ipojoy aità peupe. Peãpã kõ tè uutà pemoenawe jimo'yjẽ. Penena wãrimãtã pene kupa. Penetã omopypyrupatã ity kupa. ⁴⁴Penekoawerã omoaipa 'etetà kupa. Pepa katuyatã ãmẽ ky'y. Ava jẽ rõwã ojejatã mãrãnai wyi ãmẽ ky'y, e'i. Pirujẽ taa rokenaa omopypyrutã itypypyi teve kupa. A'evoa renone rõmõ tè ajo ipe Janejare'e Remimuurerã rõmõ. Nekuwai pekupa ajamã'ẽ. Aja rewarã mõ a'evotã pejẽ ãmẽ ky'y, e'i Jesu ijupe kõ.

Jesu Janejare'e moe'ea retã rë okãte'ã remëwarã
(*Mateusi 21.12-17; Maku 11.15-19; Juwão 2.13-22*)

⁴⁵ ãmẽ Jesu ovãe Jerusarẽ taa pè remẽ, Janejare'e moe'ea retã gyty oo. ãmẽ a'e ypy pè mirã kõ mõa'arõwã tui upa. Ajamã'ẽ Janejare'e pè moma'ẽ me'ea repy rõmõ tè uu uu kupa. ^e Janejare'e moe'e rë rõwã uu kupa ãmẽ. Ajawyi a'evoa rë Jesu omã'ẽ erokwa remẽ, omopõ mopõ kõ imoisiry syrypa a'e pe wyi imono. ⁴⁶ Kee e'i ijupe kõ:

– Nivoi moko pejẽ remẽ! Kee e'i itõkõ Janejare'e kareta rë ojikusiwa: “*Eretã eupe oporegeta mãe kõ poregetaa rena tè. Ajamã'ẽ imona mãe kõ retã vo 'ejẽ pereko*”, e'i ojikusiwa maekwerã rupi katu peiko, e'i ijupe kõ imoãtãrã kõ.^f

⁴⁷ ãmẽ kõ'ẽ jawe jawe Jesu poromo'e Janejare'e moe'ea retã ypy pè iko ipi. Ajamã'ẽ Janejare'e pè oporegeta mãe kõ rövijã kõ nopotai Jesu. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerã rë poromo'e mãe kõ teve nopotai Jesu. ãmõ, Juteu rövijãgwerã kõ. A'e kõ ojukatã Jesu kupa, ojimõarõ ikotyre kupa rewarã mõ. ^g ⁴⁸ Ajamã'ẽ nokuwaive manyvo kuwa wereko ijukaaoka mã'ẽ kupa. Jane kõ ãmẽ opota katu Jesu. Omoe'e kupa ipi, pirujẽ. Wenu takatu ijayvu ipi kupa. Ajawyi jövijãgwerã kõ okyje iwyi kõ. Nopõ'ã'ãi Jesu rë jane kõ rovake ãmẽ kupa.

“Ava ayvu rupi põ moko ere neiko?” e'i Jesu pè kupa remëwarã
(*Mateusi 21.23-27; Maku 11.27-33*)

20 ¹ ãmẽ ãmõ 'ary pè Janejare'e moe'ea retã ypy pè Jesu poromo'e upa. Janejare'e ayvu e'ey omovyvy upa. ãmẽ jövijãgwerã kõ ovãe ojimo'eai Jesu rë. Kejõ a'evõ mãe kõ: Janejare'e pè oporegeta mãe kõ rövijã kõ mõ. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerã rë poromo'e mãe kõ. ãmõ, Juteu rövijãgwerã kõ. A'e kõ ovãe Jesu mogeta kupa. ² Kee e'i kupa: – Ava ayvu rupi põ moko ere neiko ipi? Ava põ neayvumokasi moko tere ipi, poromo'e rõmõ ipi? e'i kupa.

e 19.45 Teima kõ om'e'ẽ kupa. Jirusi. ãmõ, kaneiru ra'yry. ãmõ, pui ra'yry. Wãisõ, itee tee tè om'e'ẽ kupa. Ajamã'ẽ a'e a'e kõ om'e'ẽ kupa remẽ, omoripe tè ipyyarã kõ kupa ipi. Omojiupi sa'u epy rã ijupe kõ kupa ipi. A'evõ tè karakuri omoaty wete oupe kupa ipi.
f 19.46 Isa. 56.7; Jer. 7.11 g 19.47 Ruk. 21.37

³ Āmē Jesu e'i:

– Ije ve aporanutà peupe rā'ī. Pejē ypy pemome'u ije awi. ⁴ Ava ayvu rupi pō Juwāo amyry poromojāmōrī ipi? Janejare'e ayvu rupi pō? Mirā kō ayvu rupi pō ma'e remē? e'i Jesu oporanu ijupe kō.

⁵ Āmē jōvijā kō ojimogeta rā'ī.

– Manyvo ja'età pō? e'i ojiupe kupa. “Janejare'e ayvu rupi Juwāo uu”, ja'e sō remē, ma'e, “ ‘Aje’ pejē kuwasi ijayvukwerà pè ãmē mijā”, e'itā ãmē janeupe janemogweroka. Ajawyi aepe nija'e'āi, e'i ojiupe kupa. ⁶ Āmō, “Mirā kō ayvu rupi tē uu Juwāo”, nija'e'āi teve, aty wasu kō rewarà mō. Takuru pupe janejapi japi kuwa janejuka kupa, aepe ja'e remē. Ma'e, “Janejare'e ayvu mojenuarà rōmō tē Juwāo”, e'i kupa ipi rewarà mō, e'i ojiupe kupa.

⁷ Ajawyi kee e'i kupa:

– Norokuwai ava ayvu rupi pō uu, e'i rā'āga Jesu pè kupa.

⁸ Āmē kee e'i jē Jesu ijupe kō:

– Āwijā wyi ije ve namome'u'āi pejē ava ayvu rupi pō āwīvo aiko ipi mā'ē, e'i Jesu imogwe kō.

Koo jarà ra'yry rē tē Jesu ojimosā'āga remēwarà

(Mateusi 21.33-41; Maku 12.1-9)

⁹ Āmē Jesu poromo'e remē, koo jarà ra'yry rē tē ojimosā'āga poromo'e rōmō. Kee e'i ijupe kō:

– Kwaima'e mō uvaty oōtā okoo pè, e'i. Ajaire ãmō kō pè kee e'i:

“Ajisyrytā rā'ī aa. Ekoo aitytā rā'ī”, e'i. “Ajawyi ekoo rē peposiko kuwa. Tapeja'a ee erapykyre kyty. I'akwerà peme'ē kuwa epy rōmō. Āmē temitā'a po'oa 'arà mē a'e mō peme'ētā ije ipi. I'ete pō?” e'i ijupe kō. “Ōō, i'ete”, e'i kupa. Ajaire koo jarà ojisyry oo ãmō vvy kyty. A'e pè oiko puku sa'u iko. ¹⁰ Āmē kāramō uva otārōma ky'y remē, ijarà omono ipe wemīgwai mō okoo kyty temitā'akwerà pēgwerà pijarà mō mijā. Ovāe remē, koo rē oja'a mē kō nome'ē'āi ijupe ajamā'ē. Opyy inōpā nōpā kupa. Agyvotē omojivy imono kupa. ¹¹ Ajawyi e'i mijē koo jarà ãmō pè: “Ene jēsi ekwa age'e”, e'i. “Hoō” e'i ãmē. Oo ipe mijē emīgwai mō ãmē. A'e ve koo rē oja'a mē kō onōpā nōpā mijē rōnō. Ojimorarai ywete ee imojivy imuu. Agyvotē omojivy imuu kupa. ¹² Ajaire koo jarà e'i jē ãmō pè: “Ene jēsi ekwa age'e”, e'i ijupe. A'e oo ipe mijē rōnō. Wapijuka mijē kupa imojivy imono ikoty. Agyvo te'e tē ovāe.

¹³ – Āmē e'i koo jarà oupe: “Manyvotā sipō areko ky'y? Era'yry eremiau amonotā ky'y. A'e omomojytā erovija kupa ky'y”, e'i tite wa'yry mono.

¹⁴ Ajaire oo ovāe uu koo pè ta'yry. Āmē koo rē oja'a mē kō omā'ē ee, uu iko remē. Kee e'i ojiupe ãmē kupa: “Koo jarà ra'yry tē ovāe ky'y”, e'i kupa. “Ejo sijuka”, e'i kupa. “Emā'ē. Āwī tē koo rē ojimojōvijātā uu rekovijararà rōmō”, e'i kupa. “Āmē āwī sijuka amātejē remē, janekoo rōmōtā tē ky'y”,

e'i tite kupa. ¹⁵Weraa koo jarà ra'yry koo kupe kyty ijuka ãmē kupa ky'y. Manyvo e'ità pō koo jarà ajaire wa'yry jukaa renu? ¹⁶Utà ijapisi kō. ãmō ãmō kō tē omoposikookatà okoo rē ky'y, e'i Jesu.

ãmē kee e'i jane kō aepo renu:

– Eeee! Ta'evō e'ã orepō'ō mē! e'i kupa.

Takuru e'eay rē tē Jesu ojimosã'ãga remēwarà

(Mateusi 21.42-46; Maku 12.10-12)

¹⁷Ajaire Jesu a'e kō rē omãē rã'ĩ erokwa. Takuru rē tē ojimosã'ãgatà ky'y, tetã reinōa rewarà rē tē. Aepo jaa rē kee e'i Jesu:

– Janejare'e kareta rē kee e'i ojikusywa: “*Oiko takuru mō, a'e pē 'nikatui' e'i tite tetã reinōgarà kō mã'ē. Ajamã'ē a'e pē ajaire 'takuru e'ekweray' eutã. Tetã yke pē tē oinōtã imō'ã kupa, a'e ywesō sikaepo ikatuay rewarà mō*”, e'i maekwerà.^h A'e takuru vo 'ejē Janejare'e Remimuurerà. Napekuwaive pō ajaa maekwerà? e'i Jesu.

¹⁸E'i jē Jesu:

– ãwitō ava mō ãwĩ takuru rē ojipyãkãmota remē, imarama. ãmō, ava mō 'aryvo takuru o'a uu remē, omomarama ve, e'i.

Wee tē sikaepo aepo Jesu oporegeta upa. “Nererovijai mãe kō ojimomorijautã”, jaa tē aepo e'i.

Jōvijãgwerà kō wayvumooapaoka tarepe Jesu remēwarà

(Mateusi 22.15-22; Maku 12.13-17)

¹⁹ãmē tãmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mãe kō aepo wenu remē, ojikō'ō Jesu rē kupa. Janejare'e pē oporegeta mãe kō rōvijã kō ve ojikō'ō ee. Kee e'i ãmē ojiupe kupa:

– Haa! Janere rōwã sipōkō aepo Jesu oporegeta! Emã'ē, ojis'u katu janereko rē, e'i kupa.

Ajawyi Jesu opyytã kupa. Ajamã'ē okyje jane kō wyi kupa.

²⁰ãmē jōvijãgwerà kō a'e pē Jesu omoa'u kupa ipi. Ajaire, jane kō mō omogeta vija too Jesu rã'ã kupa. ãmō, karakuri ome'ē vija teve a'e kō pē.

Kee e'i kupa:

– Pekwa rã'ĩ Jesu rã'ã. Ivo maevo sō tite peiko ovake, “aje” te'i tite pejē. Peã'ãtã ayvu rē. ãmē janerovakeve ojavy tite ayvu mō remē, sipokwatã eraa ãmē jōvijã wasu pē ime'ē, e'i kupa.

– Hoō, orootã, e'i kupa.

²¹ãmē uu Jesu pē oporanu kupa. Kee e'i rã'ãga kupa:

– Poromo'earà, ikatuay poromo'e rejupa ipi. Nerejavyi jane kō rekoa rē ipi. Ivo maevo sō tite mã'ē pē “ivo” nere'i tite ipi. ãwivo ve nivoi maevo

^h 20.17 Juteu kō takuru 'aryvo omō'ã tetã kupa ipi. Takuru e'ekweray omowaite tetã yke mã'ē rōmō. ãwitō Wajãpi kō opyteporo wakapu, ma'e remē wakari'y kytaypy rōmō ipi. ãwivo ve takuru tetã reinōgarà kō wereko ipi. Jīg. 118.22; J.K.R. 4.11; 1Pe. 2.7

sō tite mā'ē pè “nivoi” nerei tite ipi. Nerejimoripeokai a'evoa rè neiko ipi. Janejare'e ayvu aje ywete mā'ē rupi katu tē poromosā'āga neiko ipi, e'i rā'āga kupa.

22– Ajawyi kee jaa rè oremo'e rejupa. I'ete pō Romā pewarà rōvijā wasu Sesa pè tekoua repykwerà jame'ē ipi? Ānī pō ma'e remē? e'i rā'āga Jesu pè kupa.

23 Ajamā'ē omoripea okuwavī Jesu remē, kee e'i ijupe kō:

24– Age'e moma'e ma'e aporanutà peupe. Peeru rā'ī karakuri moeta mō tamā'ē ee, e'i.

Weru āmē kupa. Ajaire kee e'i Jesu ijupe kō imojisaoaka:

– Moeta rè pemā'ē esa. Ava rā'āgawerà pō aā? Āmō, ava rerà ojikusiwa ee? e'i Jesu ijupe kō.

25– Jōvijā Sesa, e'i kupa. Āmō, a'e rerà teve ojikusiwa ee, e'i kupa.

Āmē aepo rè kee e'i Jesu:

– Ō'ō, i'ete. Ajawyi kee a'e pejē. Jōvijā wasu Sesa pewarà jame'ē jōvijā wasu Sesa pè ipi. Āwivo ve Janejare'e pewarà jame'ē Janejare'e pè ipi, e'i Jesu ijupe kō imogwe kō ky'y.

26 Ajawyi manyvo ne'i'āi Jesu pokou kupa. Ajawyi nipu'āi rā'ī kupa ky'y.

– Haa! Aepo e'i si Jesu! e'i kōrijō kupa.

Satuseu kō wayvumoopaoka tarepe Jesu remēwarà

(Mateusi 22.23-33; Maku 12.18-27)

27 Ajaire Satuseu kō mō ovāe. A'e kō kee e'i tite ipi: “Jakājā maire, nijapoera mijē'āi ipi”, e'i kupa ipi.ⁱ 28 Āmē kee e'i Jesu pè kupa:

– Poromo'earà, tāmō Moisesi kee e'i itōkō janeupe ikusiwa: “*Kwaima'e mō erekwapa mā'ē okājā sō nijākarāive remeve, erekwarerà wereko kuwa imōmirīgwerà āmē ipi. A'e tē ijākarātà ipupe weke'yry amyry rekovijarerà mō*”, e'i itōkō ikusiwa, e'i kupa.^j

29 E'i jē Jesu pè kupa:

– Ma'e remē oiko kwaima'e mō mijā, ijatyray imōmirīgwerà mā'ē. 7 rōmō imōmirīgwerà kō, weke'yry reve. Ajaire teke'yry ppykwerà wāivī mō wereko mijā. Ajaire nijākarāive ipupe remeve okājā werekwarà wyi. 30 Ajaire ivo jē imōmirī akypyporà. 31 Ajaire ivo mijē imēnà okājā iwyi. Ajaire imōmirī ekovijarerà wereko mijē rōnō. A'evō 'evo ajaate 7 rōmō wereko ipe wāivī. Wereko reko ity kupa. Okājā kājāma iwyi kupa. Nijākarāive remeve opa kupa. 32 Ajaate wāivī terekwarerà tē okājā ky'y, e'i kupa.

33 Aepo jaa rè kee e'i oporanu Jesu pè kupa:

– Kāramō Janejare'e poromomoera remē, ava rerekwarà rōmō ekoità? Emā'ē, 7 rōmō werekopa mijā. Ava reve pō ekoità āmē, opoera opō'ā mijē remē? Emome'u ore awi, e'i Jesu pè ijā'ā esa kupa.

ⁱ 20.27 J.K.R. 23.8 ^j 20.28 T.M. 25.5

³⁴ [Ajamã'ê Jesu okuwapa Satuseu kô, “Janejare'e nomomoera'ãi okãjã maekwerà kô ipi”, e'i kupa ipi.] Ajawyi kee e'i ijupe kô:

– Age'e remê ike rupi tekou remê tê jane kô ojireko ipi. ³⁵ Na'evô'ãi âmê kâramô remê, e'i. Janejare'e opota omomoera eraa opyri mæe kô nojireko'ãi âmê ky'y. Ovo rupi tevetà a'evô remê. ³⁶ Awyje tê oiko karuarutà a'e pè. Mâ jê rōwã okãjãtã a'e pè ky'y. Awitô Janejare'e remîgwai yvapewarà kô nokãjãi. Awivotã jane kô ky'y. Janejare'e âkarãgwerà kô rômôtã ekoi kupa, emimomoera kô, e'i Jesu.

³⁷ E'i jê Jesu:

– Pekuwa ipe tãmô Moisesi remikusiwarerã. Ae ve omojikuwa teve jane kô jimomoeraa mãê rewarã. Kôï tãmô Moisesi ka'a mitigã nokai'ãi maevô sô tite mãê pyryvo tui remê, kee e'i itôkô Janejare'e ijupe: “*Ije tê nerãmôï kô Rôvijã wasu rômô aiko. Aparão Rôvijã wasu. Âmô, Isaki Rôvijã wasu. Âmô, Jako Rôvijã wasu teve ije*”, e'i itôkô Janejare'e tãmô Moisesi pè.^k Aevo remê karamoeve Aparão kô okãjãma. ³⁸ Ajamã'ê omãnô mãe kô rôvijã rômô rōwã Janejare'e ekoi ipi. Uve jê mãe kô rôvijã rômô tê ekoi. Uve jê mãê vo 'ejê Aparão kô ekoi ijupe, kãramô omomoera kô tarã mijê rewarã mô. Ajawyi “nerãmôï Aparão amyry” ne'i tãmô Aparão pewarã mô. “Nerãmôï Aparão” e'i tê. Ajaa rupi kee jakuwa: Uvetã omãnô maekwerã kô jimomoeraa. Aje ywete a'e pejê, e'i Jesu Satuseu kô pè.

³⁹ Âmê aevo renu mê âmôgwerã tãmô Moisesi remikusiwarerã rê poromo'e mãe kô kee e'i Jesu pè kupa:

– I'eay wete neporegeta, oremo'earã, e'i kupa.

⁴⁰ Aja paire ava, “Jesu taayvumooa”, ne'i'ãi ky'y. Ojirokyje kupa ky'y. “Kãramô ajimogweroka ijupe ne”, e'i kupa ajawyi.

Jôvijã Tavi Jeapyry rewarã (Mateusi 22.41-46; Maku 12.35-37)

⁴¹ Kee e'i Jesu ajaire ijupe kô:

– Tãmô Moisesi remikusiwarerã rê poromo'e mãe kô poromo'e remê, kee e'i kupa ipi: “Jôvijã Tavi jeapyrerã rômôtã tê Janejare'e Remimuarã rã”, e'i kupa ipi. Manyvore pô aevo e'i kupa? ⁴²⁻⁴³ Emã'ê. Jôvijã Tavi kee e'i itôkô ojigarã rupi:

“Janejare'e e'i Erôvijã ywete pè:

‘Ejo e'ekatu kytyre tereapy rejupa aja puku pè,
newyry kyty tê neãpã kô tamoigooka âmê', e'i Janejare'e ijupe
maekwerã”, e'i itôkô tãmô Tavi ojigarã rupi.^l

⁴⁴ Ajawyi kee a'e pejê: “Erôvijã ywete” e'i tãmô Tavi Janejare'e Remimuarã rã pè, awisô ijeapyry rã teipe remê. Manyvo pejê pôkô aevo jaa renu ijupe kô? e'i. [Nipui âmê kupa.]

^k 20.37 Jisyry. 3.6 ^l 20.42-43 Jîg. 110.1

“Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kō rekoa rupi tapeiko e'ǎ”,
e'i Jesu mǎ'ē

(*Mateusi 23.1-36; Maku 12.38-40*)

⁴⁵ Āmē jane kō Jesu ayvu wenu enu remē, e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè:

⁴⁶– Moko. Pemārāmoa'u ikō peiko tāmō Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e rǎ'āga mǎe kō rekoa rè ipi nē. Wee ywesō oja'a kupa ipi. “Temoe'e ekojē āmō kō”, e'i oupe kupa ipi. Ajawyi tyru e'ekwerà epy wete mǎ'ē opypy takatu erojivy jivy ojikuwa rōmō kupa ipi. Ajawyi rōwā sikō, Janejare'e ayvu rè jimo'ea retā kō wryy pè oike kupa remē upi upi, jōvijā apyka kō pè wapy kupa jane kō rovake ipi. Āmō, jimiwa wasu pè oo mōropārā kō rōmō remē, kee e'i oupe kupa ipi: “Poromojimi'uarā kee e'i kuwa ije: ‘Ene pyy ejo aā ike epyri eapy’, e'i kuwa ije”, e'i oupe kupa ipi. ⁴⁷Māi pō terekwarerà kō rè oja'atā kupa ajamā'ē? Nii! Kee e'i kōrijō tē kupa: “Eeru ekojē moma'e mō”, e'i kupa ijupe kō ipi. Ajawyi imona terekwarerà kō moma'e rè kupa ipi. Ajaire Janejare'e pè oporegeta puku rǎ'āga āmō kō rovake tomoe'e kupa ipi. Moko wereko ojipijārī tarepe kupa ipi. Ajamā'ē Janejare'e okuwa katu ekoa aiwerà kō. Omomorijauoka kō ywetetā kāramō. Āwī kō ywesō omomorijautā āmō kō wyi, e'i Jesu.

Terekwarerà nokāte'āi Janejare'e pè remēwarā

(*Maku 12.41-44*)

21 ¹ Ajaire Jesu Janejare'e moe'ea retā ypy pè tui upa remē, jane kō rè omā'ē upa, karakuri kō weru inō temime'ēa rena pupe kupa remē. Imoma'e ywete mǎe kō rè omā'ē, karakuri ome'ē kupa remē. ² Ajaire terekwarerà nimoma'e'i 'ete mǎ'ē mō uu. Mōrijōgā karakuri nikasi mǎ'ē tē weru ime'ē. ³ Āmē Jesu e'i ee omā'jā:

– Aā wāivī ywesō nokāte'āi 'ete Janejare'e pè karakuri me'ēa rē, āmō kō wyi, e'i. Aje aepe a'e age'e, e'i. ⁴ Āmō kō karakuri pēgā tē weru ime'ē ipi. Oyte mǎ'ē tē weru ime'ē kupa. Mōa'ārōwā opyta jē ijupe kō ome'ē maire. Aā wāivī āmē ome'ēma 'ejē okarakuri. Ma'e emi'ō repy rā tē kuwasi karakuri mijā. A'e tē weru ime'ē Janejare'e pè. Ajawyi aā ywesō nokāte'āi 'ete okarakuri me'ēa rē, Janejare'e pè ome'ē remē, a'e pejē, e'i Jesu.

Jesu omome'u amātejē Janejare'e moe'ea retā momaa rā rewarā

(*Mateusi 24.1-2; Maku 13.1-2*)

⁵ Ajaire Jesu remimo'ekwerà kō mō omā'ē Janejare'e moe'ea retā rē upa. A'e vo remē kee e'i Jesu pè kupa:

– Orerōvijā, emā'ē. Ikatuay Janejare'e moe'ea retā ojinō upa. Āwisō takuru kō ikatuay wete mǎ'ē oinōma pari rē tetā mokatua rōmō kupa.

Ãmõ, weru ime'ẽ mõe kõ ve oinõma pari rè kupa. Ajawyi katuay ve rõnõ, e'i kupa.

Ãmẽ aepo renu kee e'i ajamã'ẽ Jesu ijupe kõ:

6– Awĩ pemã'ẽ ee mã'ẽ naiko'ãi kãramõ. Opa katutà. Kãramõ ãpã kõ ovãetã ee. Omotororopatã ity kupa, e'i. Ajawyi takuru ijãpiso'ã mã'ẽ ojapakuipatã. Mã jẽ rõwã ojejatã ãmẽ ky'y, e'i.

“Pemomorijsautã kupa”, e'i Jesu mã'ẽ

(Mateusi 24.3-14; Maku 13.3-13)

7Ãmẽ kee e'i emimo'ekwerã kõ:

– Ô'õ põ? A'evotã sipõ? oremo'earã. Manyvo remẽ põ a'evotã? Manyvotã põ orokuwa amãtejẽ a'evo tarã mẽ? Emome'u awi oreupe torokuwa, e'i kupa.

8A'e rè kee e'i Jesu:

– Mokoi pemoripea mõi Tapejimoripeoka e'ã peiko kee e'i mõe kõ pè: “Janejare'e Remimuu rômõ tẽ ije ajo”, e'i mõe kõ pè. Ijatyray mirã kõ aepo e'itã owari rômõ pejẽ. Ãmõ, kee e'itã pejẽ kupa: “Ke'ĩ a'evoa rã okwatã”, e'itã rã'aga pemoripe kupa. Mokoi! “Aje” tapejẽ ywe'e tite e'ã aepo jaa renu.

9– Kee tevetã kãramõ. Jiapisa rã ojenutã teve pejẽ. Ãmõ ve ojenu tary ve. Ãmõ, ojimõarõtã ojikoty iko kupa. Ojimoe'yitã ojiwyi kupa. Opõ'atã ijiapisi ojeeve kupa. Pekiye tite a'evoa wyi ne. A'evoa ypy rã'ĩ okwatã. ãmẽ tẽ pekuwatã yvy opaerĩ mã'ẽ. Ãmõ, avãerĩ mã'ẽ teve, a'e pejẽ, e'i Jesu. 10Ãmõ vvy pewarã kõ opõ'atã ãmõ ate'y kõ rè. Ojiapisitã ojeeve kupa, e'i. Ojimomojy tètã ãmẽ kupa, e'i. 11Ãmõ, vvy otyty tesõtã upa. Ãmõ, tyavorusu okwatã teve taa taa kõ rupi. Ãmõ, tekorãnaiwerã okwa tary ve. Ãmõ, yva itee tary ve. Moma'e iteetejẽ ojisaokatã yva pè ãmẽ ky'y. Temisage'ã kõ ve ojisaokatã. Ipojy aità tẽ ãmẽ. Poroapy'a jètã ãmẽ ojisaoka. A'evotã tẽ, e'i.

12– Ajamã'ẽ na'evõ'ãive remeve, pepyytã pemomorijsauokatã teywete kupa. Ãmõ, peneraatã ajaire Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã gyty. Nivoi mã'ẽ tomo'y teywete pene kupa. Ãmõ, pemop'ãoka teywete tary ve kupa. Ekoty rewarã rômõ pejẽ rewarã mõi ojimoãpãtã pene kupa. Ajawyi peneraatã jövijã wasu kõ gyty tapemomorijsauoka kupa. 13Ãmẽ a'evo remẽ, eayvu pemojenutã jövijã kõ pè ãmẽ. 14Tapejimo'eai e'ã a'evo remẽ. Kee tapejẽ e'ã pejimopirai rômõ: “Manyvo a'etã põkõ aporegeta emogeta kupa remẽ?” tapejẽ e'ã peiko. 15Ije tẽ poromotekokuwatã peayvu rã imojikuwa pejẽ tapemojenu. Ajawyi peãpã jẽ rõwã peayvu omogwetã. Nokuwa'ãi peayvuvaja kupa.^m 16Waype ywetetã peupe ajamã'ẽ. Penetãrã kõ tẽ tesõ peãpã kõ rômõ ekoità ãmẽ. Penuu kõ tẽ tesõ ojimoãpãtã

^m 21.15 Ruk. 12.11-12

pene iko. Pemõmirĩ kō teve tesõ. Wãisõ. Pejimorypa kō ve peãpã kō rômõtã ekoi. ãmõgwerà pepõõmorà kō mō ojukaokatã kupa. ¹⁷Ekoty rewarà kō pejẽ wyi ojikõõtã pene kupa ãmẽ. Pirujẽ ojikõõtã pene kupa. ¹⁸Ajamã'ẽ Janejare'e tẽ oja'a jõtã pene penereko katu rômõ oupe. ¹⁹Ãmẽ waypekwerà mẽ pejimokasi jẽ ere pejipykãtã remẽ, epyri peiko karuarutã kãramõ peiko ãmẽ, e'i Jesu.

“Jerusarẽ taa wãrimãtã ipãsarõ kupa”, e'i Jesu mã'ẽ

(Mateusi 24.15-28; Maku 13.14-23)

²⁰E'i jẽ Jesu:

– Ajaire Jerusarẽ taa rẽ sota atyry kō ojatykapatã kupa. Taa wãrimã 'etetã kupa. ãmẽ a'evoa rẽ pemã'ẽ remẽ, “Ipuku rōwãtã Jerusarẽ omomatã kupa ky'y”, pejõtã ãmẽ ikuwa. ²¹Ãmẽ Juteja yvy pẽ ekoi mãe kō kuise'ẽ jẽ tojavapa oo. Yvytyry kō gyty too ojemĩ ãpã kō wyi kupa. ãmõ, tekoa pẽ ekoi mãe kō tojisyry ojava oo. ãmõ, koo rẽ oposiko mãe kō a'e pe wyi ve tojava oo. Toike e'ã rã'ti tekoa pẽ ãmẽ kupa, e'i. ²²A'e 'arã remẽwarã “pejipy 'arã ovãema ky'y” eutã. Janejare'e ayvukwerã rupi katu a'evotã, e'i.ⁿ

²³E'i jẽ Jesu:

– Ipojytã ãmẽ wãivigwerã ipuru'a mãe kō pẽ. ãmõ, omemy sakyre oupi imokamy'u jẽ mãe kō pẽ ve ipojytã. Mokoi! A'evo remẽ pirujẽ jane ijãgyoay tesõtã ojimopirai tesõ rômõ Juteja yvy rupi kupa. Juteu kō rẽ ojikõõ wyetetã iko kupa, e'i.^o ²⁴Ãmõgwerã wapisitã marija poko pupe kupa. ãmõgwerã opokwatã eraa raa imono ãmõ mirã kō põ'õ gyty kupa. Ajawyi ojeja mãe kō omosãsãitã imono mono yvy popy kō gyty, ãmõ mirã kō põ'õ mẽ. ãmẽ ãmõ ate'y wãnã kō tẽ Jerusarẽ taa opãsarõtã imoenawepa ky'y, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu ovãe tarã mijẽ mã'ẽ rewarã

(Mateusi 24.29-31; Maku 13.24-27)

²⁵E'i jẽ Jesu:

– Kee tevetã. Janejare'e kwaray omoteetã kãramõ. Moma'e iteetejẽ ojikuwatã kwaray rẽ. ãmõ, jay rẽ. ãmõ, jaytata kō rẽ, e'i. Yvy pẽ jane kō ipy'a pirai tesõtã omãjã a'evoa rẽ. ãmõ, pãranã wasu ve iteetã. ãmẽ onururu tesõtã. Opipo pipo tesõtã pãranã. Yvate kytyve tesõtã a'evo. Jane kō ojimonyijay tesõtã ee omãjã. Okyje aitã iwiyi kupa.^p ²⁶Ãmẽ a'evoa remẽ, jane ãmõgwerã kō omãnõ mãnõ tesõtã okyje rômõ iko. Kee e'itã ãmẽ kupa: “Nopa'ãi ywete rōwã põkõ ãwĩvoa mijã?” e'i e'itã ojimopirai rômõ iko kupa. “Emã'ẽ. Yva onãrãtã ky'y, ipupewarã kō revejẽ”, e'itã omãnõ mãnõtã kupa. ²⁷Ãmẽ sõi eny wasu mã'ẽ rômõ ajinõtã yva rẽ. Yva

ⁿ 21.22 Ose. 9.7 ^o 21.23 Ruk. 23.29 ^p 21.25 Isa. 13.10; J.Jim. 6.12-13

rātasī rupi tē tesō ajotà. Ekasia reny revejē ajotà, Janejare'e Remimuurerà ajimojane mǎē rōmō. Āmē si vyv kytywarà kō pirujē omā'ētà ere ajo remē, e'i.^q 28 Āmē a'evoa ojiāparō remē pepō'ā peyvatesa pejimo'āgatu āmē ere. Kuise'ē jē Janejare'e penereko katutà jimomorijau wasua wyi peneraatà opyri āmē ky'y. A'e 'arà nipuku'āi aja paire ky'y, e'i.

Jesu vāea rǎ mojikuwapa kō rewarà
(*Mateusi 24.32-35; Maku 13.28-31*)

29 Ajaire Jesu omosā'āga wayvu poromo'earà rōmō. Kee e'i:

– Wakapu rē pemā'ē rǎ'ī esa. Āmō vyvra kō rē pemā'ē esa teve. 30 Āwitō wakapu okui ypy remē, “Kuise'ē jē kwaraytā ky'y”, ja'e ipi. 31 Āwīvo tevetà kāramō. Manyvo teko'arà temisage'ā ojiāparō remē, kee pejētà āmē: “Kuise'ē jē Janejare'e jimojōvijāa 'arà okwatà”, pejētà āmē ikuwa ky'y, e'i. 32 Aje ywete aepo a'e aporegeta age'e pejē. Ke'ī pirujē a'evoa okwatà, age'e remēwarà kō mō uve jē remeve, e'i.

33 E'i jē Jesu:

– Kee jaa rē tapeja'a. Yva opatà. Yvy opa tary ve. Eayvukwerà āmē nopa'āi, e'i.

“Tapemoa'u jē peiko”, e'i mǎ'ē

34– Ajawyi mokoi. Pemoa'u jē ikō evāea pekupa ipi nē, a'e pejē. Tekou teitetea kō rēgà peja'a peiko ne. Ka'ua rēgà teve. Jimi'u wasua rēgà teve ne. Moma'e age'e remēwarà kō rēgà. A'e a'e rēgà peja'a tite remē, nikatu'āi peupe āmē. Kāramō evāea 'arà pepokou tite ne, a'e pejē. Āmē a'e 'arà ovāe peupe remē, nikatu'āi peupe ja'arà mō rōwā peiko remē. 35 Pirujē vyv wānà kō pē evāea ojikuwatà. Ajawyi ava jē rōwā nomā'ē'āi evāe remē ere. 36 Ajawyi ja'ave rōwā peiko ne, a'e pejē. Emoa'u jē ikō pekupa nē. A'evō peiko remē kee pejē ikō Janejare'e pē nē: “Epātavō emokasi rejupa”, tapejē. “Tajirokyje e'ā aja maekwerà wyi”, tapejē ijupe. Āmē sōsi āpēiwarerà paire erovakeve peikotà āmē. Kee a'età pejē: “Ejo jajimory karuaru ojee jaiko ky'y”, a'età pejē, ajimojane mǎ'ē rōmō, e'i Jesu ijupe. Awyjepa Jesu aepo e'i āmē ky'y.

37 A'evō remē Jesu Janejare'e moe'ea retā ypy pē ekoi. Kō'ē jawe jawe poromo'e iko. Pya remē ojisyry oo vyvtyry kyty ipi, Oriveiraty eu mǎ'ē kyty. A'e pē ikō'ē ipi.^r 38 Ji'ive oo mijē Janejare'e moe'ea retā gyty ipi. A'e kyty jane kō oo ji'ive, ijayvu renu. Ojatykapa a'e pē ipyri kupa ipi.

^q 21.27 Tan. 7.13; J.Jim. 1.7 ^r 21.37 Ruk. 19.47

Jövijã kô oja'a Jesu jukaa rã rê remêwarã
(*Mateusi 26.1-5; Maku 14.1-2; Juwão 11.45-53*)

22 ¹Ke'ĩ Juteu kô wãmõĩ kô jisryawer moetea 'arà okwatã.^s
 ãmê meju vororo e'ãgwerà o'utã kupa.

²ãmê Janejare'e pè oporegeta mãe kô rövijã kô ojimo'eai Jesu rê iko.
 ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerã rê poromo'e mãe kô ve a'evo ekoi.

– Manyvotã pökõ Jesu sireko ijukaoka, e'i ojiupe ojimogeta teã'ã rupi kupa ipi.

Ajamã'ê okyje mirã kô wyi kupa. Ajawyi noppyive kupa.

Jutasi, “Erövijã ame'êtã pepo pè”, e'i remêwarã
(*Mateusi 26.14-16; Maku 14.10-11*)

³ãmê Satanasi' uu sikaepo oike Jesu remimo'ekwerã 12 mã'ẽ mõ py'a pupe. Ma'e, Jutasi Sikarioti eu erã pè mã'ẽ py'a pupe tẽ oike. ⁴⁻⁵Ajawyi Jutasi opõ'ã oo jövijã kô pè oporegeta. Janejare'e pè oporegeta mãe kô rövijã kô pè. ãmõ, Janejare'e moe'ea retã rãrõarã kô pè. A'e kô ojatykapa upa remê, oo Jutasi ipyri kô. Kee e'i ipõ ijupe kô:

– Ame'ẽ kuwa erövijã pepo pè, e'i.

Oryvay aepe renu kupa ãmê. Ojimogeta manyvo werekotã kupa ãmê. Ime'ea rã repy rê ojimogeta teve kupa.

– Kee javu karakuri orome'êtã ãmê neupe, e'i kupa.

⁶– Hoõ a'evotã tẽ, e'i Jutasi.

Aja paire wãrõ jẽ rã'ĩ, ãmõ kô reãã rupi tẽ tome'ẽ Jesu ipo kô pè.

Tãmõ kô rekoawerã moetea 'arã renenewarã
(*Mateusi 26.17-25; Maku 14.12-21; Juwão 13.21-30*)

⁷ãmê Juteu kô omoetetã wãmõĩ kô jisryawerã. Kaneiru ra'yry ojukatã imii iwa kupa. ãmõ, meju vororo e'ãgwerã oinõ tevetã iwa kupa. [Wekoa rupi a'evo ekoi kupa ipi.]^u ⁸ãmê a'e 'arã mãe Jesu omono wemimo'earã kô mõ too wenone kô rupi toposiko amãtejẽ a'evoa rã rê. Kejõ omono. Peturu. ãmõ, Juwão. Mokojejõ. Kee e'i ijupe kô:

– Pekwa erenone Jerusarẽ taa kyty, janejimiwa rã pemokatu, tãmõ kô jisryawerã moetea 'arã renone, e'i Jesu ijupe kô.

“Hoõ” e'i ãmê kupa. ⁹ãmê kee e'i ijupe kupa:

– Mã mẽ kuwa põ oromokatutã ja'umã'ẽ? e'i kupa.

¹⁰ãmê e'i Jesu:

^s 22.1 Karamoe remê Janejare'e wekyioka Juteu kô rãmõĩ kô Ejitu vvy pe wyi imoisryy kô. Karai kô *Páscoa dos Judeus* e'i a'evoa pè. Ajamã'ê Jesu poeraawerã pè ywesõ *Páscoa* e'i kupa. Emogeta Jisryy. 12.1-27; Epr. 11.27-29; J.K.R. 7.30-36 ^t 22.3 ãjãgai rövijã.

^u 22.7 Jisryy. 12.14-20

– Age'e a'evoa rã rè peo remē, a'e taa pè peiketà. ãmē kwaima'e mō rè pemã'ètà okwa remē, e'i. A'e warypy yy rena mō omovytà erokwa ereko. A'e rakypy rupi peotà, ajaate peotà pemãjã ee, mã tetã wryy pè pō oiketà, e'i. ¹¹ ãmē a'e tetã jarà pè kee pejètà: “Japo, orerövijã kee e'i oremuu neupe: ‘Mape kuwa pō tãmō kō jisryawerà rè oroja'atà? Ije, eremimo'ekwerà kō reve?’ e'i oremuroka nekoty”, pejètà ãmē ijupe. ¹² Aepo pejē remē, tetã jarà peneraatà jura pè. Tena ipevu katu mã'ē mō wesatà peupe ãmē. A'e wryy pè awi pemokatu janejimiwa rã, e'i Jesu. ¹³ Oo ãmē Jerusarē gyty ovãe kupa. Jesu ayvu rupi katu omã'ē jimiwa rã rena rè kupa. Pirujē ja'aa rã rewarà rè oposiko kupa.

Jesu omãnõa rã rè oja'a remēwarà

(*Mateusi 26.26-30; Maku 14.22-26; 1 Korītu 11.23-25*)

¹⁴ Ajaire jimiwa 'arà remē gatu Jesu werovãe wemimonokwerà kō ereko. Namesa ppy pè ojimoena ojimiwa kupa ky'y. ¹⁵ ãmē kee e'i Jesu ijupe kō:

– Apota katu aã age'e peneve jajimi'u jakupa, e'i. Ikatuay peneve tãmō kō jisryawerà rè jaja'a rã'ĩ emomorijau e'ãve, e'i.

¹⁶ E'i jē ijupe kō:

– Aã na'u mijē'ãi, ajaate kãramō Janejare'e emojövijãokatà emojikuwa remē, e'i.

¹⁷ ãmē ojimi'u kupa upa remē, Jesu uvary aisiriri katu mã'ē rena opyy, kaneku. Omoete Janejare'e ee. Ome'ē ajaire ijupe kō erokwa.

– Aã peme'ē me'ē ojiupe iwa, e'i Jesu ijupe kō.

¹⁸ Ajaire kee e'i wemimo'ekwerà kō pè:

– Age'e jō tē aã uvary a'u. Age'e rire na'u mijē'ãi rã'ĩ, ajaate kãramō Janejare'e emojövijãokatà emojikuwa remē, e'i.

¹⁹ Ajaire meju opyy. Omoete rã'ĩ Janejare'e ee. Ajaire openo peno imosãi ijupe kō to'u kō.

– Aã pepyy iwa. Epirà ra'upa tē aã meju ame'ē tape'u, e'i. Amãnõtã peupewarà mō [Janejare'e tē tojimory pene ãmē ky'y]. Agyvoa rupi emãnõawerà rè peja'atã, e'i.

²⁰ ãwivo ve ojimi'u kupa paire, Jesu kaneku opyy mijē, uvary aisiriri katu mã'ē rena. Kee e'i ijupe kō:

– Eruwykwerà ra'upa tē aã [uvary aisiririkwerà], e'i. Aã pe'u, e'i. Kee jaa tē agyvoa. Aã rupi ojikuwatã Janejare'e rè jajimory mã'ē. Amãnõ remē eruwykwerà o'ētã opepeitã peaiwererã repykarã mō. Emãnõa rupi Janejare'e ayvu pyaukwerã aje ywete mã'ē ojiãparõtã, e'i.

[Aepo e'i paire yveve ome'ē ijupe kō erokwa.]

²¹ Ajaire kee e'i ijupe kō:

– Uve eãpã mō ike janepõ'õ mē age'e. A'e epyri tē ojimi'u upa, e'i. ²² A'e eme'ëtã ãmõ kō po pè tejuka kupa ky'y. Amãnõtã tē. Janejare'e ayvu rupi

tè amãnõtã, ajimojane mã'ẽ rômõ. Ajamã'ẽ mokoi a'e eme'etã ãpã kô po pè mã'ẽ pè. Ipojy aità ijupe ãmẽ ajaire, e'i wemimo'ekwerã kô pè.

²³ ãmẽ aepo renu remẽ kee e'i e'i ãmẽ ojupe kupa:

– Eeee! Ava pewarã mõ põ aepo e'i? e'i ojupe kupa.

“Ava põ ootã jo'arã kytywarã rômõ?” e'i tite kupa remëwarã

²⁴ Ajaire sa'u Jesu remimo'ekwerã kô ojimojövijãa rè ojimo'eai ojierõarõ kupa. Kee e'i ojupe kupa:

– Ava janepõ'õmorã mõ põ jo'arã kytywarã mõ ootã? Ije kuwasi mijã! e'i e'i tite ojupe kupa.^y

²⁵ Ajamã'ẽ Jesu omogeta kô aepo e'i kupa remë. Kee e'i ijupe kô:

– ãñi. Juteu rõwã mãe kô rövijãgwerã tẽ ojimokasi oẽ wemígwai kô 'arã kyty, ãwisõ emígwai rômõ toiko. Apijarerã kô ywesõ emígwai kô omoe'e ipi. “Mire'eay poropãtavõ mã'ẽ tẽ ãwĩ”, e'i oövijã kô pè kupa ipi. ²⁶ Na'evõ'ãi ãmẽ pepytery pè. Ajawyí pepyterã rupi jo'arã kytywarã jowry kytywarã vo 'ejẽ toposiko ipi. Temígwai vo 'ejẽ tapeiko poropãtavõarã rômõ ãmẽ, e'i ijupe kô.”

²⁷ E'i jẽ:

– Ava ywesõ kuwa põ jamoe'e? Jövijã põ jamoe'e kuwa? Temígwai põ mã'e remë jamoe'e kuwa? ãñi! Jövijã tẽ jane e'e! A'e tẽ wapy namesa uvuri ojimiwa ipi. Temígwai ãmẽ emi'õ rã ome'ẽ oövijã pè to'u ipi. Ajare kee a'e pejẽ. Penövijã rômõ ipe ije aiko pepytery pè. Ajamã'ẽ penemígwai vo 'ejẽ aiko ipi. Ajawyí ikõ evo jẽ tapeiko poropãtavõarã rômõ nẽ ereruparã mõ, a'e pejẽ, e'i Jesu.^x ²⁸ Pejẽ tẽ epyri pepyta emopyte'uarã rômõ ipi ajimomorijau remë. Nereityi pekupa ipi. ²⁹⁻³⁰ Ajawyí ãwitõ Papa emojövijãokatã jane kô pè emojikuwaoka, ãwívo ve poromojövijãokatã Isaeu kô pè. Ajawyí ereve pejimi'utã penory rômõ ere ajimojövijã wasu remë. ãmẽ Isaeu atyry kô rövijã kô rômõ peikotã, e'i. 12 atyry rövijã kô rômõ poromoëokatã ãmẽ. Ekokwerã kô pemosã'ãgatã esa, e'i.^y

“Nekuwai rã'ãgatã rejupa”, e'i Jesu Peturu pè remëwarã

(Mateusi 26.31-35; Maku 14.27-31; Juwãõ 13.36-38)

³¹ ãmẽ e'i Jesu Peturu pè:

– Simãõ, ejapyaka katu eayvu rè! Satanasi ojimo'eai pene. Kee e'i Janejare'e pè peupewarã mõ: “Aã'ã kõtã imomorijau kô. ãwitõ nikatui mã'ẽ jamopopo ipi, ãwívo ajimoraratã ee kô”, e'i Satanasi peupewarã mõ. ³² Ereity titetã rejupa. Ajamã'ẽ Papa pè aporegeta peupewarã mõ, terejirovija jẽ ere neiko. Nejivy mijẽ ekoty remë, emokasi nevoarã kô tojirovija jẽ ere kupa, e'i.

^v 22.24 Mat. 18.1; Mak. 9.34; Ruk. 9.46 ^w 22.26 Mat. 23.11; Mak. 9.35; Mat. 20.25-27; Mak. 10.42-44 ^x 22.27 Juw. 13.12-15 ^y 22.29-30 Mat. 19.28

³³ ãmẽ Peturu e'i:

– ãnĩ! Noroity'ãi, erõvijã. Aiko jètã nepyryvo aiko. Najipirau'ãi ije. Ajawyi nemopãã kupa remẽ, temopãã ve kupa ãmẽ, nevo ve. Nejuka kupa remẽ, tejuka ve ãmẽ kupa, e'i tite Peturu Jesu pẽ.

³⁴ Aepo renu e'i ãmẽ Jesu:

– Age'e pya ereitytã neo rejupa! “Jesu nakuwai”, ere rããgatã eupewarã mō, e'i. Moapy 'arã rōmō tesō aepo ere rããgatã, e'i. Masakara noje'ẽive remeve a'evotã neiko. Aje ywete a'e ene, e'i Jesu Peturu pẽ.

Jesu omotekokuwa amãtejẽ wemimo'ekwerã kō remẽwarã

³⁵ E'i jẽ Jesu:

– Kõitokõ jypy remẽ, “Penepãnakõ peraa ne”, a'e pejẽ. ãmō, “Pesãtaja rekovijarã peraa ne. ãmō, karakuri rena peraa ne”, a'e pejẽ pemono. Pekuwavĩ aekwerã. A'evo eayvu rupi peo remẽ, moma'e mō rẽ pō peporijau peo? e'i.^z

ãmẽ e'i kupa:

– ãnĩ. Moma'e rẽ jẽ rōwã oreporijau ãmẽ. Aje ere, oremo'earã, e'i kupa.

³⁶ ãmẽ kee e'i Jesu:

– Aekwery vo rōwãtã age'e ky'y. Penepãnakõ ikō peraa ky'y nẽ, a'e pejẽ. ãmō, karakuri rena peraa. ãmō, marija poko peraa teve, e'i. Ava mō nimarijai sikaepo remẽ, oyru je'a tome'ẽ rãĩ epy rōmō ipyy ãmẽ ky'y, e'i. ³⁷Ma'e. Janejare'e kareta pẽ kee e'i ojikusiwa maekwerã rupi katutã ererekotã kupa age'e ky'y: “Nivoi mã'ẽ vo 'ejẽ tesō werekotã kupa”, e'i ãmãtẽ maekwerã, e'i. Aepo eupewarã mō tẽ e'i oporegeta amãtejẽ, e'i Jesu.^a

³⁸ ãmẽ e'i kupa:

– Orerõvijã, aã uve marija poko mōrijõ. I'ete pō? e'i kupa.

– Õõ, i'ete, e'i Jesu.

Jesu oporegeta Uu pẽ remẽwarã

(Mateusi 26.36-46; Maku 14.32-42)

³⁹ Ajaire pya ka'a miti pẽ ojisyry oo Jesu ovãe, wemimo'ekwerã kō reve. Vytyry mō kyty oo kupa, Oriveiraty eu mã'ẽ kyty. ⁴⁰ A'e pẽ ovãema kupa paire, Jesu e'i ijupe kō:

– Mokoi pejimoripeoka ne. Kãramō nivoi peiko tite ne. Nikatu'ãi ãmẽ peupe, e'i. Ajawyi Janejare'e pẽ peporegeta amãtejẽ tapemokasi, tapejimoripeoka e'ã awi, e'i Jesu ijupe kō.

⁴¹ ãmẽ Jesu rōmõĩ tẽ kupei kyty sa'u ojisyry iwyi kō. ãwitõ takuru jamomo janepo pupe, too o'a, ãwijã katu Jesu oo upa. A'e pẽ ojimoenãpã Uu pẽ oporegeta. Kee e'i Uu pẽ upa:

⁴² – Emomorijau rã rẽ ajimopirai, Papa. Nepota manyvo terereko tajimomorijau e'ã remẽ, i'ete. Ajamã'ẽ manyvo nere tari terereko katu

^z 22.35 Mat. 10.9-10; Mak. 6.8-9; Ruk. 9.3; 10.4 ^a 22.37 Isa. 53.12

jimomorijaua wyi remē, i'e teve. Tajimomorijau āmē, e'i. Neremimota rupi tē ta'evo aiko āmē, a'e ene, e'i Jesu oporanu Uu pē.

⁴³Ameve Janejare'e remīgwai mō yvapewarà ojimoikatu owyjy uu Jesu pyri imokasi. ⁴⁴Āmē Jesu ipy'a pirai tesō iko. Ajawyi oporegeta mijē Uu pē, ojimokasioka mijē. Ipiri'aiwerà tuwykwerà vo tesō osururu yvy pē upa.^b

⁴⁵Ajaire opō'ā ojivyrī wemimo'ekwerà kō gyty oo. Soō, oke kupa upa. Ijāgyoay wete wyi oke kupa. ⁴⁶Āmē Jesu omoma kō. Kee e'i ijupe kō:

– Manyvo pō peke pekupa? Pepō'ā. Peporegeta Janejare'e pē pejimokasi rōmō. Kee pejē ijupe: “Janejare'e, oremokasi rejupa, toroity tite e'ā”, pejē ikō peporegeta nē, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu opyy kupa remēwarà

(Mateusi 26.47-56; Maku 14.43-52; Juwāo 18.3-11)

⁴⁷Ajaire Jesu oporegeta upa remeve aty wasu mō ovāe a'e pē. Jutasi Sikarioti rupi uu kupa. Jesu remimo'ekwerà 12 mǎē mō tē itōkō a'e mijā. A'e rupi uu kupa. Āmē Jutasi uu ovāe Jesu pyri remē, wetoapemosu rā'āga. ⁴⁸E'i āmē Jesu ijupe:

– Jutasi, eretoapemosua rupi sipō eme'ētà ipo kō pē rejupa, āwisō Janejare'e Remimuurerà mǎē rōmō aiko? e'i.

⁴⁹Āmē Jesu remimo'ekwerà kō okuwa manyvo werekotà Jesu kupa remē, kee e'i kupa:

– Jōvijā, i'ete pō marija poko oroekyi ee kō eropō'ā remē? e'i kupa.

⁵⁰Ameve sikaepo Jesu remimo'ekwerà mō marija poko omopyso. A'e pupe Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā wasu remīgwai mō onamimopai.

⁵¹Āmē Jesu e'i:

– Teene, awyjepa. Moko ere sō, e'i ijupe.

Ajaire Jesu temīgwai namikwerà opyy imojipy mijē aekwery vo imokatu.

⁵²Kejō uu kupa, Jutasi rupi: Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō. Āmō, Janejare'e moe'ea retā rārōarà kō. Āmō, Juteu rōvijāgwerà kō. Āmō, sota kō ve uu upi mǎe kō. Mokocejō uu kupa. A'e kō pē kee e'i Jesu:

– Momāe rā pō marija poko tē tesō peeru? Āmō, jinōpāa kō ve tesō peeru? “Ojikō'ō mǎe kō rōvijā” pejē pō ije? ⁵³Emā'ē. Kō'ē jawe jawe itōkō Janejare'e moe'ea retā mē poromo'e ajupa ipi. Pemā'ē ipe itōkō ere a'e pē aju remē ipi. “Toropyy” napejēi jypy remē ije, pemā'ē ipe ere remē. Ajamā'ē age'e tē “toropyy” pejē eupe ky'y. Epyya 'arà rā tē aā age'e. Emā'ē, age'e ājāg rē tē pejimokasi tepyy ereraa pekupa, e'i Jesu ijupe kō.^c

^b 22.43-44 Kareta karamoe remēwarà kō pē jamā'ē remē, āmōgwerà kō pē vs. 43-44 uve. Āmōgwerà kō pē nuvei. ^c 22.53 Ruk. 19.47; 21.37

Peturu, “Jesu nakuwai”, e'i rā'āga remēwarà

(Mateusi 26.69-75; Maku 14.53-54,66-72; Juwāo 18.15-18,25-27)

⁵⁴ Āmē Jesu opyy ipokwa kupa. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijǎ wasu retǎ gyty weraa kupa. Apykyrerǎ kyty kuipe'e sa'u Peturu ve oo upi kō iko. ⁵⁵ [Irōwǎ kō'ē tarǎ mē.] Āmē tata omoipota kupa. Ajaire a'e ypy pè wapy ojipewa ee kupa. Āmē Peturu ve ovǎe wapy ojipewa ee, tata rē upa. ⁵⁶ Āmē temīgwai mō Peturu rē omǎ'ē gatu rǎ'ī esa. Ja'y kōjatǎi a'e temīgwai. Kee e'i Peturu pewarǎ mō:

– Aǎ kwaima'e Jesu rupive ekoi, e'i.

⁵⁷ Ajamǎ'ē aepo Peturu wenu remē, kee e'i:

– Ānī, wǎivi! Nakuwai āwī ije! e'i rā'āga Peturu Jesu pewarǎ mō.

⁵⁸ Ajaire sa'u āmō kwaima'e e'i Peturu pè:

– Aje ywete, Jesu koty rewarǎ rōmō ene, e'i ijupe.

Ajamǎ'ē Peturu e'i:

– Ānī! A'e rōwǎ ije! e'i rā'āga mijē Peturu.

⁵⁹ Ajaire sa'u āmō tē mijē kee e'i Peturu pewarǎ mō:

– Jesu remimo'ekwerǎ tē aǎ. Emǎ'ē. Karireja yvy wǎnǎ tēgǎ, Jesu vo, e'i.

⁶⁰ Āmē Peturu e'i:

– Ānī! Newari tē ere! Nakuwai 'ete āwī! Ava pewarǎ mō pō aepo ere? e'i mijē owari rōmō.

Āmē aepo e'i Peturu oporegeta remeve masakara oje'ē.

⁶¹ Āmē Jesu ojirova Peturu kyty omǎjǎ. Omǎ'ē ātǎ tesō ee upa. Ameve tite Peturu Jesu ayvukwerǎ rē oja'a ky'y. “Age'e pya masakara noje'ēive remeve nekuwai rǎ'āgatǎ rejupa. Moapy rōmō eretǎ”, e'i Jesu ijupe maekwerǎ rē oja'a ky'y. ⁶² Ajawyi ijāgyoay ky'y. Ojisyry oo ojawa upa ky'y. Ojiāparō wasu upa.

– Manyvore sōpō aepo a'e tite? e'i ojawa rōmō.

Sota kō ojimorarai ywete Jesu rē remēwarǎ

(Mateusi 26.67-68; Maku 14.65)

⁶³ Āmē kwaima'e kō, Jesu wǎrō mǎe kō, oojai Jesu kupa. Onōpǎ nōpǎ ijai kupa. ⁶⁴ Oovaōvǎ rǎ'ī kamisa pupe kupa. Oporanu ijupe inōpǎ maire kupa.

– Janejare'e ayvu mojenuarǎ tē ene remē, kee ere ore. Ava pō nerovapete pete upa? e'i e'i inōpǎ kupa.

⁶⁵ A'evō 'evo oporegeta ai tesō ojimorarai ee kupa upa.

Jōvijǎgwerǎ kō rovake weraa Jesu kupa remēwarǎ

(Mateusi 26.59-66; Maku 14.55-64; Juwāo 18.19-24)

⁶⁶ Kō'ēma mē ky'y. Āmē Juteu rōvijǎgwerǎ kō mō ojatykapa amātejē ojimogeta kupa. Kejō: Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijǎ kō. Āmō,

tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kō mō. Mokopejõ ojimoaty ojimogeta kupa. A'e kō gyty weraa Jesu ãmẽ kupa. ⁶⁷Kee e'i ãmẽ jövijägwerà Jesu pè:

– Aje pō Janejare'e Remimuurerà Jövijã wasu rômõ mǎẽ tẽ ene? Kiristu pō ene? Emome'u ajawyi ore, e'i kupa.

Ãmẽ kee e'i Jesu ijupe kō:

– Ije amome'u ipe peupe remeve, “aje” napejẽ'ãi kuwa. ⁶⁸Ãwĩvo ve aporanu sō peupe a'e rè remẽ, napejẽ'ãi teve kuwa eupe, e'i. ⁶⁹Ajamã'ẽ age'e rire ajivytà aa yva kyty ajimojane mǎẽ rômõ. A'e pè aapytà Janejare'e pyri, a'e ywesõ ikasiay wete mǎẽ pyri, e'i.

⁷⁰Aepo e'i remẽ kee e'i ijupe kupa:

– Janejare'e Ra'yry tẽ pō ene ajawyi? e'i kupa.

Aepo rè kee e'i Jesu:

– Pejẽ tẽ aepo pejẽ ije. “Janejare'e Ra'yry tẽ ãwĩ”, pejẽ ije, e'i ijupe kō.

⁷¹Ãmẽ kee e'i ojipe kupa:

– Eeee! Peenu rōwã sipō aepo e'i oporegeta ai remẽ? Werõarõ ywe'e tite si Janejare'e! Ajawyi nijaesa mijẽ'ãi ijayvu ai wenu mǎẽ mō ky'y. Ovote ojimome'upa ky'y, e'i kupa.

Kovenatu Piratu rovake weraa Jesu kupa remẽwarà

(*Mateusi 27.1-2,11-14; Maku 15.1-5; Juwão 18.28-38*)

23 ¹Ãmẽ si jövijägwerà kō opõ'ama oo Jesu reraa kovenatu Piratu kyty ky'y. Romã wãnà tẽ a'e. ²A'e rovake nivoi mǎẽ omo'y mo'y Jesu rè kupa upa. Kee e'i teywete ijupe kupa:

– Aã kwaima'e nivo miti ekoi orepõ'õ mẽ, e'i owari rômõ kupa. Jane kō pè ojavoyoka moregetaa ipi. ãmõ, “Tekoua repykwera tapeme'ẽ e'ã jövijã wasu Sesa remĩgwai kō pè”, e'i tite ipi, e'i owari rômõ kupa. ãmõ, oupewarà mō kee e'i: “Ije tẽ penõvijã rômõ aiko, Janejare'e Remimuurerà rômõ”, e'i ve ipi, e'i e'i kovenatu Piratu pè kupa.

³Ãmẽ aepo jaa rè kovenatu Piratu oporegeta Jesu pè esa:

– Aje pō Juteu kō rövijã wasu rômõ ene? e'i ijupe.

Ãmẽ e'i Jesu:

– Ene itõ aepo ere ije, e'i kōrijõ tẽ Jesu ovaja.

⁴Ãmẽ kee e'i Piratu Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rövijã pè. ãmõ, pirujẽ jane kō pè e'i:

– Naesai 'ete ijaiwererà mō ee. Mape jẽ rōwã imirai tijamomoriãou ijukaoka, e'i ijupe kō.

⁵Ajamã'ẽ ojimoane'e jẽ kupa upa. Kee e'i Jesu pewarà mō kupa:

– Nivoi ekoi ipi! Jane kō omo'e remẽ omopirai kō imõarõoka ipi, e'i owari rômõ kupa. A'evõ ekoi jypy remẽ, Karireja yvy pè. ãmõ, Juteja yvy pè a'evõ ekoi. Ajaate aã ike tẽ a'evõ ekoi age'e ky'y, e'i owari rômõ kupa.

⁶ ãmẽ aepo wenu remẽ, kee e'i kovenatu Piratu ijupe kô:

– Ha! Karireja wãnà mō pōkō āwī kwaima'e? e'i.

– Ō'ō, a'e wãnà tē āwī, e'i ijupe kupa ãmẽ.

⁷ ãmẽ aepo wenu remẽ, kee e'i:

– Ije rōwā Karireja wãnà kō rōvijā. Eroti tē a'e rōmō ekoi. Āwijā mē kovenatu Eroti tē tokuwa, e'i. Jerusarē taa pē tē tui rā'i age'e. Peraa awi ijupe ãmẽ, a'e tē te'i nē ijupe, e'i kovenatu Piratu ijupe kô.

Weraa ãmẽ kupa, kovenatu Eroti kyty.

⁸ ãmẽ kovenatu Eroti oryvay Jesu rē omã'ẽ remẽ. Jypy remeve, “Amã'ẽ kuwasi ee mijā”, e'i amãtejē, Jesu rekoa ojenu jenu ijupe remẽ. Ajawyi tē oryvay omã'ẽ ee ky'y remẽ.

– Maevo mārānā jikuwa e'ā oinōokatā okasia rupi tamã'ẽ ee, e'i tite oupe.

⁹ ãmẽ iteetejē kovenatu Eroti oporegeta ipe Jesu pē. Nipui Jesu ajamã'ẽ. ¹⁰ ãmō kō nivoi mǎ'ẽ omo'y teywete Jesu rē. A'evo Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō ekoi. ãmō, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō a'evo ekoi. Iteetejē e'i teywete imo'y Jesu rē kupa upa, [āwisō kovenatu Eroti “aje” te'i ijukaoka ky'y]. ¹¹ ãmẽ kovenatu Eroti osota kō reve Jesu oojai. “Wāisō jōvijā”, e'i ijai kupa. Ajaire tyru poko ikatuay mǎ'ẽ mō opypy Jesu rē imomojy rā'āga kupa. Ajaire kovenatu Eroti omojivyoka Jesu imonooka kovenatu Piratu pē.

¹² ãmẽ a'e 'ary peve kovenatu Piratu, kovenatu Eroti revejē, ojomory ojee kupa ky'y. Jypy remẽ ojimoāpā ojee kupa mijā.

Kovenatu Piratu ojukaoka Jesu remēwarà

(Mateusi 27.15-26; Maku 15.6-15; Juwāo 18.39—19.16)

¹³ ãmẽ kovenatu Piratu rena kyty werojivy Jesu eraa kupa remẽ, Piratu omoaty Juteu rōvijāgwerà kō. Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō ve omoaty. ãmō, jane kō atyryjarà. ¹⁴ Kee e'i ijupe kô:

– Aā kwaima'e peeru erovake. Nivoi mǎ'ẽ pemo'y teywete ee mijā. “Jane kō omōarōoka oōvijāgwerà pē ipi”, pejē ijupe. Ajamã'ẽ penovakeve amogeta esa remẽ, naesai 'ete ijaiwererà mō ee. Peayvukwerà rupi katu rōwā amã'ẽ ee, nimanyvoi 'ete ekoi rewarà mō. ¹⁵ ãmō, kovenatu Eroti kyty amonooka ipe. Ajamã'ẽ a'e teve nomomori jauoka tari, noesai ijaiwererà ee rewarà mō. Ajawyi omojivyrī imuu ekoty. Nuvei ijaiwererà ee rewarà mō nijajukaoka'āi. Nivoi jajukaoka apijarà remẽ, e'i epe Piratu ijupe kô.

¹⁶⁻¹⁷ (ãmẽ tāmō kō jisryawerà moete 'arà upi upi kovenatu Piratu imirai mǎ'ẽ mō omoēoka jimopā'āga pe wyi ipi, Juteu kō morya rōmō.)^d ãmẽ kee e'i epe Piratu aty wasu kō pē:

^d 23.16-17 Kareta karamoe remēwarà kō pē jamã'ẽ remẽ, ãmōgwerà kō pē () pupe ojikusisiwa mǎ'ẽ uve. ãmōgwerà kō pē nuvei.

– Āwijā mē Jesu anōpā nōpāokatā rā'ī. Ajaire amoēokatā, e'i epe.

¹⁸ Ājamā'ē kee e'i jane kō:

– Ānī, a'e rōwā teremoēoka! Parapa eu ijupe mā'ē tē emoēoka! Jesu āmē emono ijukaoka! e'i e'i jane kō.

Wapuka pukai tesō aepe jawo rōmō kupa.

¹⁹ A'e Parapa okoty rewarā kō revejē poromōarōoka Romā wānā rōvijāgwerā kō kyty ipi. Imirai tē a'e. Porojuka maekwerā tē a'e.

²⁰ Kovenatu Piratu āmē, “Tamoēoka Jesu”, e'i tite oupe mijā. Ajawyi kee e'i epe:

– Ānī, Jesu amoēokatā, e'i epe ijupe kō.

²¹ Ājamā'ē jane kō ojimoane'e jē tesō wapukai rōmō. Kee e'i kupa:

– Yvyra jipokana rē emoputuputurioka Jesu ijukaoka! e'i kupa. Tomānō ikenē! e'i e'i tesō wapukai rōmō kupa upa.

²² Āmē e'i mijē Piratu ijupe kō. Moapy rōmō aepe e'i:

– Manyvo rewarā mō pō Jesu jajukaokatā? Māi pō jypy remē imirai mijā, aja rewarā mō tajukaoka? Na'evoi. Naesai ijaiwererā mō ee mijā. Ajawyi anōpā nōpāokatā kōrijō tē. Ajaire amoēokatā ky'y, e'i tite Piratu mijā.

²³ Āmē ywesō wapuka pukai kupa.

– Ejukaoka vyvra jipokana rē! e'i e'i jē kupa.

Ajaate “hoō” e'i Piratu ijupe kō ky'y.

²⁴– Aty wasu kō remimotarā rupi ajukaokatā, e'i ky'y.

²⁵ Āmē jimopā'āga pe wyi omoēoka Parapa. Romā wānā rōvijā kytyre poromōarōoka teipe a'e. Āmō, porojuka mā'ē teve ipe a'e. Ājamā'ē omoēoka jē Piratu jane kō ayvu rupi. Jesu āmē ome'ē ipo kō pē toeraa ijuka kupa ky'y.

Jesu ojukatā vyvra jipokana rē kupa remēwarā
(*Mateusi 27.32-44; Maku 15.21-32; Juwāo 19.17-27*)

²⁶ Ajaate sota kō werā Jesu ijukatā ky'y. [Jerusarē taa kupe kyty weraatā kupa, imirai mā'ē jukaa rena kyty.] Āmē pee rupi oo kupa remē, kwaima'e mō reve ojiōvaisi kupa. Sireni taa wānā mō tē a'e. Simāo eu erā pē. A'e ka'ap'i'ity kyty wyi ojivy uu iko. Āmē sota kō kee e'i ijupe:

– Ja'e, aā vyvra jipokana ikō emovy eraa nē, e'i ijupe wayvukasi rōmō kupa.

Āmē sota kō vyvra jipokana omovy ijasi'y 'aryvo inō kupa, toeraa Jesu rakypy rupi āmē.

²⁷ Āmē aty wasu ve Jesu rakypy rupi oo iko kupa. Āmō, wāivigwerā kō ve oo ojawa rōmō iko. Ojiposi'apete tesō ojawa rōmō oo kupa. ²⁸ Āmē Jesu ojirova oporegeta ijupe kō:

– Wāivigwerā, Jerusarē taa wānā kō, kee a'e pejē. Ere rōwā kuwasi peja'o mijā, e'i. Pene kuwasi peja'o mijā, e'i. Āmō, pememyry kō rē kuwasi peja'o mijā, e'i. Pejē ywesō pejimomorijauvaytā kāramō peiko. ²⁹ Kāramō kee eutā:

“Wäivîgwerà kô nimemyi 'ete mǎe kô ywesô owa ekojêta ekoi, nomǎê'âi omemyry kô momorijaua rê kupa rewarà mǎ”, eutà.^e ³⁰A'evoa okwa remê pejmomorijauvaytà. Kee pejê ipetà ãmê vvytyry kô pè: “Ejapakui e'aryvo ejuka”, pejê ipetà. ãmô, vvytyry miti kô pè kee pejê tary ve: “Eê e'aryvo epijapa mǎ tajimomorijau e'ã ãpã kô po pè”, pejê ipetà pekyje rômô, e'i Jesu.^f

³¹– Pejapyaka rǎi. Ivo mǎê teipe ije. Moko tesô erereko emomorijau itô ãwî kupa. Tysi tǎ pejê. Ewyi wete pemomorijauvaytà kupa kâramô. Ajawyi pene jê peja'o kuwasi mijã, a'e pejê, e'i Jesu.

³²A'e remê kwaima'e kô imirai mǎe kô werokwa ve kupa, Jesu reve, tomomorijau ijuka kô vyvra jipokana rê. ³³Ajaate tena kupe kyty werovâe kupa ky'y. Uve vvytyry mǎ a'e pè, Kauvariu eu a'e vvytyry mǎê pè. “Joãkãgwerà rena” jaa tê Kauvariu. [Imirai mǎê jukaa rena teãmã a'e.] A'e kyty weraa Jesu ãmê ijukatã kupa. Omoputuputuri vyvra jipokana rê imô'ã kupa, ãmô kô revejê, tojimomorijau omãnô. Mytery pè Jesu omô'ã kupa. ãmô imirai mǎê i'ekatu kytyre omô'ã kupa. ãmô, Jesu jau kytyre omô'ã kupa. ³⁴(ãmê Jesu e'i Uu pè:

– Papa, ejukaa teremo'y e'ã ee kô. Notekokuwai wyi moko erereko kupa, e'i. Eitypypyioka awi ijaiwererã kô iwiyi kô, a'e ene, e'i Jesu Uu pè.)^g Ajaire sota kô ojimarai rǎi Jesu yrukwerã rê imosãi ojiupe.

– Ava pô opyytà ijyrukwerã? e'i imomo momo kupa. A'evoa wereko ipyy imosãi ojiupe kupa.

³⁵ãmê aty wasu a'e pè ekoi. Opô'ã a'evoa rê omãê kupa upa. ãmô, jôvîjãgwerã kô werôarô tesô Jesu. Kee e'i ojiupe kupa:

– Poroereko katuarã tê itôkô ãwî mijã. Aje pô Janejare'e Remimuurerã tê ãwî? Emipyteporo pô ãwî? e'i. A'e ywe'e remê, owyjy kuwa ojireko katu rômô, e'i e'i ijai kupa.^h

³⁶Sota kô ve ovâe Jesu ppy pè ijai kupa. Uvary aiwerã mǎê ome'êtã Jesu pè toy'u kupa.ⁱ ³⁷Kee e'i kupa:

– Aje ywete pô Juteu kô rôvîjã wasu rômô ene? A'e ywe'e remê, ewyjy moko pe wyi ejireko katu, teremãnô e'ã, e'i ve ijai kupa.

³⁸ãmê vyvra pee rê kee e'i ikusiwa kupa: “Aã Juteu kô rôvîjã wasu tê”, e'i ikusiwa kupa. A'e jikusiwarerã oinô Jesu apyte 'aryvo kupa.

³⁹ãmê imirai mǎê vyvra jipokana rê ojasiko upa mǎê mǎ tê tesô Jesu werôarô tite. Kee e'i ijupe:

– Janejare'e Remimuurerã rômô rôwã pôkô ene? Ewyjy ajawyi vyvra jipokana re wyi ejireko katu! ãmô, ore ve orererowyjy rejupa, oro'e ene, e'i ijai upa.

⁴⁰ãmê kwere'i gyty tui mǎê kee e'i Jesu oojai mǎê pè:

e 23.29 Ruk. 21.23 f 23.30 Ose. 10.8; J.Jim. 6.16 g 23.34 Karetã karamoe remêwarã kô pè jamãê remê, ãmôgwerã kô pè () pupe ojikusiva mǎê uve. ãmôgwerã kô pè nuvei. h 23.35 Jîg. 22.7 i 23.36 Jîg. 69.21

– Aepo ere sō, e'i ovoarà pè. Nejimomorigautà neiko ipe remẽ, neremomojy'ái pō Janejare'e ajamã'ẽ? ⁴¹Emã'ẽ, jane jevo'e katu janemomorigau itãã kupa. Nivoi jaiko mã'ẽ rè tè jajimomorigau jamãñõtã, e'i. Nuvei 'ete Jesu aiwererà mō ee ajamã'ẽ mijã, e'i ovoarà pè.

⁴²Aepo e'i paire, kee e'i jẽ Jesu pè:

– Nejimovjãma neiko remẽ, eporijauesa rejupa ãmẽ, a'e ene, e'i Jesu pè.

⁴³Ãmẽ kee e'i Jesu ijupe:

– Hoõ, a'evotã. Ãwijã mẽ age'eva ereve neikotã Janejare'e rena' pè. Aje ywete aepo a'e ene, e'i Jesu ijupe.

Jesu mãnõa rewarã

(Mateusi 27.45-56; Maku 15.33-41; Juwãõ 19.28-30)

⁴⁴Werywete jane 'aryvo katu kwaray remẽ ky'y. Ãmẽ si apy'awarã mō ijãpatõma. Pãtõma 'ejẽ ajaate ijãpẽ kwaray remeve. Pirujẽ a'e vvy rupi pãtõnusu. ⁴⁵Ameve Janejare'e moe'ea retãporã kamisa anamu okei. Yvate kyty wyi ojiãvasã.^k ⁴⁶Ãmẽ jakatu Jesu wayvo wapukai kee javo:

– Papa, nepo pè aitytã e'ãg. Ereraa awi nekoty rejupa, Papa, e'i.

Aepo e'i remeve, ojikyí oo. Opi iji'ãgekyia ky'y.^l

⁴⁷Ãmẽ sota kō rövijã mō a'evoa rè omã'ẽ remẽ, kee e'i:

– Haa! Aje ywete ivo mã'ẽ tè sikaepo awí! e'i.

Ajawyi Janejare'e omoe'e ywete upa, Jesu rewarã mō.

⁴⁸Ãmõ jane kō a'e pè ojatykapa upa. A'evoa rè omã'ẽ ãmẽ kupa.

Ijãgyoay wete kupa. Ojiposi'apete pete tesõ kupa, wãgyo rômõ. Ojisyry syry ojiwyi kupa ky'y. ⁴⁹Ajamã'ẽ Jesu jimorypawerã kō mō pirujẽ a'evoa rè omã'ẽ. Wãivigwerã kō, Karireja vvy pewarã kō. Kõi, Karireja vvy pè wyive Jesu rupi uu maekwerã kō. A'e kō kuipe'e sa'uu opyta omãjã upa.^m

Jesu reãgwerã mokatua rewarã

(Mateusi 27.57-61; Maku 15.42-47; Juwãõ 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Ãmẽ uve Juteu rövijã mō ivo mã'ẽ. Manyvo ne'i'ái ãmõ kō ijupe mã'ẽ a'e. Juse Arimateja taa wãnã eu ijupe. A'e kee e'i ipi mã'ẽ: “Pirujẽ jane kō omoõoka Janejare'e o'arã kyty kupa remẽ ikatuaytã”, e'i ipi mã'ẽ. Ãmẽ ãmõ jövijãgwerã kō ojukaokatã Jesu remẽ, Juse “hoõ” ne'i. “Ãni” e'i epe ijupe kō mijã. ⁵²Jesu wauvay a'e. Ajawyi Jesu mãnõawerã ojenu ijupe remẽ, oo karumẽ kovenatu Piratu kyty. Kee e'i ijupe:

– Jesu reãgwerã tarã imokatu, e'i.

Ãmẽ kovenatu Piratu “hoõ” e'i.

⁵³Oo ãmẽ Jesu reãgwerã mowyjy yvyra jipokana re wyi. Ajaire ookwa okwa kamisa e'ey pupe. Kamisa e'ey “rijõ” eu mã'ẽ pupe tè a'evõ

J 23.43 Karai kō *paraiso* e'i a'e tena pè. Torya rena jaa tè a'e. ^k 23.45 Jisyry. 26.31-33; Epr. 9.1-14 ^l 23.46 Jig. 31.5 ^m 23.49 Ruk. 8.2-3

wereko. Weraa ajaire imokatu takuru kwarà pupe. Nuveive teāgwerà mō ipupe mǎě tē a'e. ⁵⁴Ojikōtevē jē imokatu, jimoava 'arà renone, pātōmā e'āve."

⁵⁵Āmē wāivī kō ve oo Juse rupi, Karireja vvy kyty wyi uu Jesu rupi maekwerà kō. A'e kō omǎě Jesu reāgwerà mokatua rē. [Ajaire Juse oovapy takurupe pupe remē, omǎě teve ee kupa.]

⁵⁶Ajaire wāivī kō ojivy oo. Moā vo ipije mǎě mō omoatyā rā'ī imoje'a je'a imokatu kupa, teāgwerà rē jainō mǎě. Juteu kō rekoa rupi a'evo werekotā kupa. Ajaire ojimoava rā'ī kupa upa, "Jimoava 'arà remē ikō tijajimoava ipi nē", e'ī tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi.^o

Jesu omānō maire opoera mijē remēwarà
(Mateusi 28.1-10; Maku 16.1-10; Juwāo 20.1-10)

24 ¹Ajaire jimoava 'arà paire, wāivīgwerà kō oo jī'iveay Jesu reāgwerà rena kyty. Ipije mǎě opyy imokatu maekwerà weraa teve kupa. ²Āmē ovāe kupa remē, nojeovapyi Jesu reāgwerà rena upa ky'y. Ojiovapyjavo 'ejē upa. Takurupe nuvei ikwarà rovake ky'y. Kuipe'e tē tui upa. ³Oike ena pupe omājā āmē ee kupa.

– Aa! Maty pō Janerōvijā Jesu reāgwerà? e'ī kupa.

⁴Ojimopirai tesō āmē kupa. Manyvo ne'ī āmē kupa. Ameve kwaima'e kō mō ojimoikatu ovake kō, mōrijō rōmō. Ijyru poko sī gatu mǎe kō.

⁵Āmē wāivīgwerà ojimonyi ojavyvy wāgyo mō. Kee e'ī āmē kwaima'e mō ijupe kō:

– Manyvo pō uve jē iko mǎě peeka tite teāgwerà rena pē, omānō mǎe kō pōō mē? e'ī. ⁶A'e naikoi ike ky'y. Opoerapa opō'ā oo. Uve mijē ky'y. Pekuwa jē pō ijayvukwerà? Kōi e'ī amātejē Karireja vvy pē jypy remē. Pekuwa jē pō aekwerà? ⁷Kee e'ī amātejē itōkō pejē: "Janejare'e Remimuurerà ojimojane mǎě ojime'e kuwa nivoi mǎe kō po pē omānō", e'ī oupewarà mō maekwerà. Āmō, "A'e kō emopotuputuritā emō'ā ejuka kupa", e'ī maekwerà. Āmō, "Ajamǎě aja paire moapy 'arà remē Janejare'e omomoera tarā mijē ereāgwerà imopō'ā", e'ī maekwerà. Aekwerà rupi katu opoera opō'ā, e'ī wāivīgwerà kō pē.^p

⁸Āmē si Jesu ayvukwerà rē oja'a kupa ky'y. ⁹Āmē ojivy oo kupa. Jesu remimonokwerà kō resa oo kupa, 11 rōmō mǎe kō resa. A'e kō pē omome'u kupa. Āmō kō pē teve omome'u. ¹⁰Aā reitō kō wāivīgwerà aekwerà rē omǎě mǎe kō: Maria Matarena. Āmō, Joana. Āmō, Maria, Tiaku y. Āmō kō teve. A'e kō omǎě ee maekwerà kō omome'u Jesu remimonokwerà kō pē. ¹¹Wenu mǎe kō "aje ywete" ne'ive ajamǎě. Jokery pewary vo 'ejē emimome'ukwerà rewarà mō.

ⁿ 23.54 Pātōmā remeve jimoava 'arà ojiāparō ipi. ^o 23.56 Jisyry. 20.10

^p 24.6-7 Mat. 16.21; 17.22-23; 20.18-19; Mak. 8.31; 9.31; 10.33-34; Ruk. 9.22; 18.31-33

¹² Ajare Peturu oĵā oo Jesu reāgwerà rena resa ky'y. Ojayvy rāĩ ee omājā. Soō, kamisa kōrijō ijōvānawerà jē tui upa. Ajawyi ojivyri oo mijē wetā gyty.

– Manyvo sipō? e'i ojimopirai rōmō.

Jesu ojisaoka wemimo'ekwerà kō mō pè remēwarà

(Maku 16.12-13)

¹³ Āmē aja 'arà peve Jesu remimo'ekwerà kō mō, Jerusarē taa pe wyi ojisyry ootā āmō taa kyty. Emausi eu a'e taa pè, a'e kyty ootā mājē. Kuipe'e sa'u a'e taa tui. A'e kyty oo iko kupa. Mōrijō ootā kupa. ¹⁴ Ojimogeta ojiupe oo iko kupa. Jesu jukaawerà rē ojimogeta iko kupa. Kōi ojimorari 'ete ee ijuka kupa maekwerà. Pirujē aekwerà rē ojimogeta iko kupa. ¹⁵ Āmē oporegeta iko remeve, Jesu sikaepo ovāe ipyri kō iko. Oo upi kō pee rupi āmē. ¹⁶ Ajamāē “Jesu teipā'ā”, ne'i kupa. Omājē ipe ee kupa. Ea kō nomārākuwai maevo sō tite ajamāē. Ajawyi Jesu nokuwa amātejēi kupa. ¹⁷ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Moma'e rē pō pejimogeta peiko? e'i.

Āmē opyta rāĩ kupa. Ijāgyo tē kupa aepo renu. ¹⁸ Āmē āmō ipu, Kereopasi eu erā pè mājē oporegeta. Kee e'i Jesu pè:

– Jerusarē taa pe wyi rōwā sipō nejo age'e? Manyvore pō nerekuwai kwee ojinō maekwerà? Ene rōmō'ite nerekuwai mājē rōmō neiko maevo, e'i Jesu pè.

¹⁹ Āmē kee e'i Jesu ijupe kō:

– Manyvo pō pejē? e'i ijupe kō.

A'e rē kee e'i kupa:

– Jesu, Nasare taa wānā, Jerusarē taa pè Janejare'e ayvu mojenuarà tē mijā. A'e ijayvukasi tesō poromo'ea rē. Āmō, mārānā jikuwa e'ā reinōa rē. A'e jane kō omoe'e ipi mijā. Āmō, Janejare'e eeve tui mijā.

²⁰ Ajamā'ē Janejare'e pè oporegeta mājē kō rōvijā kō opō'ā ajaire ee, janerōvijāgwerà kō revejē. Kovenatu Piratu po pè werāa ime'ē tojukaoka kupa. Omopotuputurioka ijukaoka vyvra jipokana rē kupa. ²¹ A'e pewarā mō kee oro'e tite mijā: “Āwī janerekyitā janeāpā kō po pe wyi”, oro'e tite. “Jane, Isaau kō rōmō, janemokasitā janeāpā kō pè ky'y”, oro'e tite. Orerako'i tite ee mijā. Emājē. Age'e omānō āwī ky'y, e'i tite. Aja paire itā'ā moapy oroke ky'y, e'i kupa.

²² E'i jē kupa:

– Ajamā'ē age'e jī'ive oreatyryjarā wāivīgwerà kō teminu e'ā mō omojenu oreupe. Oreāpē sa'u ijayvu kō renu. Kee e'i oreupe kupa. Kōē tarā mē ve ipō oo Jesu reāgwerà rena resa kupa. ²³ Ajamā'ē nomājē ee kupa. Soō, nuvei. Āmē Janejare'e remīgwei yvapewarā kō ipō ojimoikatu ijupe kō javo. Kee e'i ipō wāivīgwerà kō pè kupa: “Age'e uve mijē”, e'i ipō kupa. ²⁴ Āmē aepo wāivīgwerà kō omome'u oreupe paire, orejimorypa kō ve oo esa. Ajaire, “Aje ywete e'i

wãivîgwerà kô jî'i", e'i ve oreupe ovãe kupa. "Jesu reãgwerà rè noromãêi", e'i jê ovãe kupa, e'i Kereopasi aekwerà momewa.

²⁵ ãmê si kee e'i Jesu ijupe kô:

– Janejare'e ayvu mojenuarà kô ayvukwerà rupi katu têtê a'evoa.

Manyvore pô napeenui? "Aje ywete" pejë kuwasi ijupe kô mijã. ²⁶ Kee e'i itôkô ijayvu mojenuarà kô maekwerà: "Janejare'e Remimuu tojimomorijau jê rã'i uu ike remê. A'evô paire têtê ojikuwatã Jôvijã wasu rômô iko ky'y", e'i maekwerà. Aje rôwã pô? e'i Jesu ijupe kô.

²⁷ Ajaire pirujê weewarã Janejare'e kareta rè ojikusiwa maekwerã Jesu omovyvypa ijupe kô tokuwa kupa. Tãmô Moisesi okusiwa amãtejê eewarã rã maekwerã omovyvypa. ãmô, Janejare'e ayvu mojenuarã kô okusiwapa amãtejê eewarã rã maekwerã omovyvypa teve. A'e a'e kô rè omotekokuwa kô, tokuwa katu kupa, "aje" te'i kupa ky'y.

²⁸ Ajaate oo ovãerĩ Emausi taa pêtê kupa ky'y. A'e pêtê opytatã kupa ky'y. Jesu ãmê kee e'i:

– ãwĩ rupi aasavĩtã aa maevo, e'i ijupe kô.

²⁹ A'e kô ãmê e'i:

– Neo ne, e'i ijupe. Epyta orepyri. Emã'ê. Pãtômaerĩ, e'i e'i kupa.

"Hoô" e'i ãmê Jesu. Oike tetã wryy pêtê eeve kô. ³⁰ Ajaire ojimi'utã kupa remê, namesa uvuri wapy kupa. ãmê Jesu meju opyy. Janejare'e omoete rã'i imosãitã. Ajaire openo peno imosãi ijupe kô to'u kô. ³¹ ãmê sôsi ojikuwa katu Jesu ijupe kô ky'y. Kee e'i ãmê kupa:

– Haa! Jesu têtê sipô janepyri ekoi? e'i kupa.

Oryvay ee kupa. Ajamã'ê Jesu ojimopi maevo sô tite iwyi kô ãmê. Oity kô oo.

³² Aja paire kee e'i ojiupe kupa:

– Jesu ywe'e sikaepo ovãe janepyri. Janepy'aory rôwã sipô jî'i pee rupi janemogeta upa remê mijã? Janejare'e kareta rè janemo'e remê, janepy'aory tesô enu mijã, e'i ojiupe iko kupa.

³³ ãmê kuise'ê jê opô'ã ojivy oo Jerusarê taa kyty kupa. A'e pêtê wesa Jesu remimo'ekwerã kô kupa ky'y, ãmô kô reve. ³⁴ A'e kô kee e'i ijupe kô:

– Aje ywete Janerôvijã ywete opoera opô'ã mijê. Simão omã'ê ee, e'i ijupe kô kupa.

³⁵ Aja paire Kereopasi kô wemisakwerã omome'u teve ijupe kô.

– Pee rupi oroo oroiko remê, Jesu sikaepo uu ovãe ore. Oorerupi oo ãmê. Norokuwai ajamã'ê mijã. Meju openo peno imosãi oreupe remê têtê katu orokuwa a'e têtê sikaepo, e'i imomewa ãmô kô pêtê kupa.

Jesu ojisaoka wemimo'ekwerã atyry pêtê remêwarã
(*Mateusi 28.16-20; Maku 16.14-18; Juwão 20.19-23;*
Jesu koty rewarã kô 1.6-8)

³⁶ ãmê si oporegeta jê kupa remeve, Jesu ojisaoka ijupe kô. Atyry kô pêtê ojisaoka ky'y. Kee e'i ijupe kô:

– Tapepy'a piryvypy katu ikō peiko ky'y nē, e'i ijupe kō.

³⁷Ojeapy'a ojimonyi āmē kupa. Ajame, “I'āgwerà rè tè sipōkō jamāē jakupa?” e'i tite kupa. ³⁸Kee e'i āmē Jesu ijupe kō:

– Manyvore pō pekyje pejimopirai rōmō? Āmō, manyvore pō, “Aje vove pōkō Jesu opoera?” pejē ije? e'i. ³⁹Aepo pejē sō. Pemāē awi epo rè. Āmō, epy rè pemāē ve. Ije tè ajimoikatu pejē age'e. Epirà rè pepoko rā'i esa, e'i. “Aje” tapejē āmē ky'y, e'i. Nijapyi jo'āgwerà ipi. Nuvei ipirà. Nikāgwei teve. Āwitō ije agyvo aiko ike, e'i ijupe kō.

⁴⁰Aepo e'i remē, opo rè omono tomāē kupa. Opy rè teve. ⁴¹Āmē si oryvay omājā ee kupa ky'y.

Ajamāē, “Aje ywete Jesu ywe'e pōkō āwī!” ne'ive kupa, jokery pewary vo 'ejē ekoi kupa rewarà mō. Āmē kee e'i Jesu ijupe kō:

– Uve pō ja'umāē mō ike eupe? e'i.

⁴²Āmē pira jimiirerà mō weru ijupe kupa to'u. ⁴³A'e Jesu o'u ovake kō āmē.

⁴⁴Ajaire kee e'i Jesu ijupe kō:

– Jypy remē, peneve aiko jē remeve itōkō poromo'e ajupa. Kee a'e itōkō poromo'e: “Janejare'e ayvukwerà rupi katu ojinōtā tekuwa pekupa”, a'e pejē. Erewarà ijayvu mojenuarà kō omovvypa amātejē karamoe remeve. A'e rupi katu ojinō tekuwa pekupa. Aā reitō kō kareta jikusiwarerà kō: Tāmō Moisesi remikusiwarerà. Āmō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō remikusiwarerà. Āmō, jōvijā Tavi jīgarerà. Aekwerà rupi katu tè aiko, e'i ijupe kō.

⁴⁵Āmē Jesu omotekokuwa kō jē Janejare'e ayvu jikusiwarerà rè, tokuwa katu kupa. ⁴⁶Kee e'i ijupe kō:

– Kee e'i ojikusiwa maekwerà: “Janejare'e Remimuu rā ojimomoriĵautà rā'i omānō”, e'i maekwerà. “Ajaire moapy 'arà remē opoera tarà mijē opō'ā, omānō mae kō pōō mē wyi”, e'i maekwerà. Aekwerà rupi katu itā'ā aiko, e'i ijupe kō. ⁴⁷Ajawyi kee a'e pejē. Eayvu rupi pekwa age'e. Kee tapejē imojenu jenu: “[Pejipy'amogeta ikō peneko rè age'e nē.] Pejimosioka ikō peaiwererà rè nē. Pejimome'u ikō Janejare'e pè peaiwererà reitypypyipaoka nē. Peporijauesatà āmē ky'y. 'Awyjepa' e'itā peaiwererà kō pè”, tapejē imojenu erokwa. Pekwa awi āmē. Jerusarē taa wānà kō pè ypy aepo jaa tapemojenu erokwa. Ajaire pirujē vyv pewarà kō pè tapemojenu jenu erokwa. Pirujē erewarà tapemojenu jenu erokwa āmō taa taa kō rupi, e'i. ⁴⁸Manyvo nyvo aiko maekwerà rè pemāē. Pekuwa ereko manyvo aiko mālē. Peenu eayvukwerà. Ajawyi pejē tè peotà aepo momewa. ⁴⁹Ije tè amuutà Papa remime'ē rā pejē. I'Āg amuutà pejē. Kōitokō Papa kee e'ipa: “Amonotà e'āg ijupe kō”, e'ipa. A'e tè tapeārō rā'i Jerusarē taa pè āmē, ajaate wayvukwerà rupi o'Āg omurokatà pemokasiarà rōmō, e'i. A'e tè peayvumokasità ajaa māerā tè tapeiko ky'y, e'i ijupe kō.^q

^q 24.49 J.K.R. 1.4

Jesu oẽ oo yva kyty remẽwarà

(Maku 16.19-20; Jesu koty rewarà kō 1.9-11)

⁵⁰Aja paire Jesu weraa wemimo'ekwerà kō Petãnia taa kyty. A'e pè ojipomomojai rãĩ i'arà kō gyty oporegeta Janejare'e pè, owaray toereko kō.

⁵¹Ãmẽ oporegeta jẽ Uu pè ijupewarà kō mō upa remeve, Jesu ojieraaoka yvate kyty. Ajaate yva pupe oẽma oo ky'y.^r ⁵²Ajame emimo'ekwerà kō omoe'e tesõ ãmẽ. Ajaire ojivyrĩ mijẽ uu Jerusarẽ taa kyty kupa. Oryvay tesõ ojivy oo kupa.

⁵³Ãmẽ Jerusarẽ taa pè Janejare'e moe'ea retã ypy kyty oo oo kupa ipi. A'e pè ywesõ ekoi kupa ipi. A'e pè Janejare'e omoe'e kupa upa ipi. [Awyjepa Rukasi okusiwa maekwerà.]